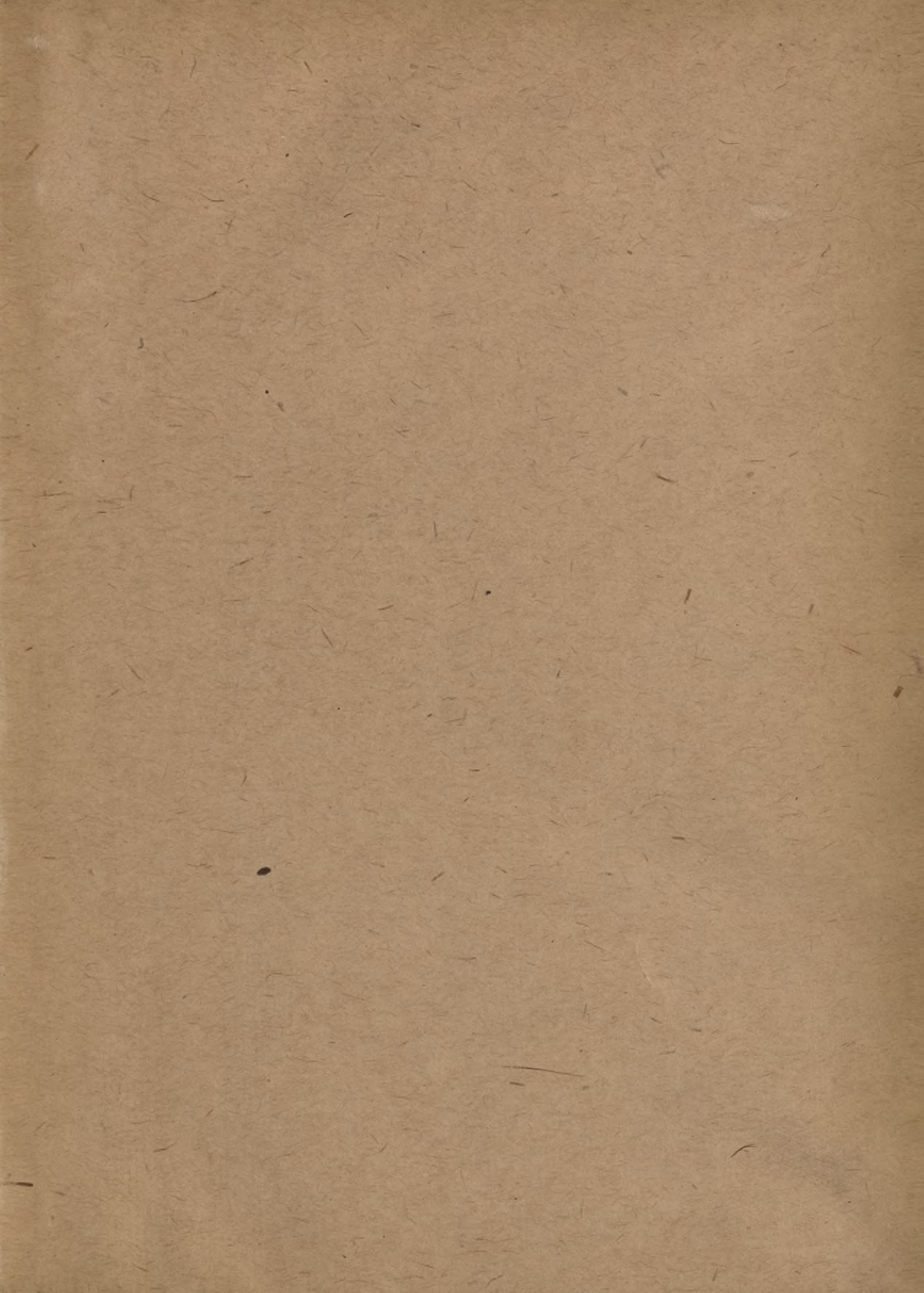

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

100000301127

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVĚHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

VI.
POLITICKÝ OKRES MĚLNICKÝ.

NAPSAL

DR. A. PODLAHA.

V PRAZE 1899.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Vyňatek z proslovu

k Soupisu památek historických a uměleckých

v království Českém.

Království Českému pro polohu a přirozené bohatství jeho připadla v dějinách střední Evropy od pravěku vynikající úloha po stránce nejen politické ale i kulturní. Již od časů prvního osídlení nalézáme v Čechách stopy zámožnosti a vkusu, stopy cizích vlivů, které přes přirozené ohraničení země přece tam vnikaly a pak přechásto samostatně se vytvářely. Nebylo motivu v politickém, duševním a uměleckém životě střední Evropy, který by nebyl nalezl v Čechách ozvěny neb i samostatného rozvoje, a jako letopisy hlásají obšírně doby slávy a úpadku politického i duševního, tak i památky umění na všech stranách země živě svědčí o kulturním rozvoji tohoto království i občasném jeho poklesnutí.

Dějiny politické i literární od doby Kosmovy měly své pěstitele i čtenáře; než i to, co umělou rukou, domácí či cizí, bylo vytvořeno, nezůstalo bez povšimnutí. Teprve naší době náleží však zásluha, že soustavněji bádala v oboru historicko-uměleckém; zejména sluší tu věnovati vzpomínku Hebrovi, který se svými soudruhy soustavně popsal stavitelské památky historické, dále Mikovcovi a Zapovi, kteří pozornost obrátili na památky umělecké, konečně Wocelovi, který se prohloubil v minulost předhistorickou. R. 1854 založen při *Museu království Českého Archaeologický Sbor*, středisko to zájmu o minulost tohoto království, a »Památky archaeologické«, později i časopis »Method« staly se orgánem pro historii umění výtvarného v Čechách.

Když pak zahájila svou činnost *Česká Akademie pro vědy, slovesnost a umění*, zřízena při ní na základě § 2. lit. e) stanov, pak §§ 18. a 50. jednacího řádu *Archaeologická kommisie* k vědeckému zkoumání v oboru památek uměleckých, historických, písemných i slovesných, jakož i k ochraně těchto památek. Tím založena jest organizace aktivní s určitým účelem, probádati království České v příčině památek umění výtvarného, stanoviti, které Památky stavitelské, sochařské, malířské, zlatnické, konvářské a j. dotud se

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

VI.

POLITICKÝ OKRES MĚLNICKÝ.

NAPSAL

DR. A. PODLAHA.

V PRAZE 1899.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V POLITICKÉM OKRESU
MĚLNICKÉM.

NAPSAL

DR. A. PODLAHA.

S 10 TABULKAMI, 17 VYOBRAZENÍMI A 11 ZNAČKAMI V TEXTU.

V PRAZE 1899.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

~~III 18806~~

III - 307276

Tiskl Alois Wiesner v Praze.

Akc. Nr. 30K3-266/2018
~~1453~~

PŘEDMLUVA.

Soupis okresu Mělnického provedl jsem o prázdninách r. 1898. Práce rychle postupovala v před, jelikož jsem se všude setkával s nevšední ochotou a laskavostí.

Jakožto vynikající spolupracovníci dobyli sobě o zdar díla velikých zásluh pánové:

Bohuslav Čermák, ředitel měšťanských škol na Mělníce, jenž společně se mnou spracoval stati o proboštském chrámu, o zámku a o krajiněském museu Mělnickém, o chrámu sv. Trojice na Chlomu, jakož i o předmětech v soukromém majetku se nalézajících; dal mi k dispozici některé svoje výkresy (obr. 148., 149., 154., 155., 163. a 174.) a fotografie (obr. 191.), a mimo to i jinak mnohonásobně při pracích soupisových na Mělníce i jinde horlivě mne podporoval a pro dílo pracoval;

Karel Zamastil, městský tajemník na Mělníce, jenž pro »Soupis« vypracoval na základě přebohatých svých materiálů historických několik důkladných článků (o opevnění m. Mělníka, o radnici a pečetech městských), jež toliko ve stručném výtahu do »Soupisu« pojaty býti mohly, a mimo to vzorně ochotnou radou a pomocí ke zdaru soupisových prací přispíval;

Josef Kalita, řídící učitel v Nebuželích, jenž mistrně pro »Soupis« zhotovil odlitky reliefů na zvonech v Chorušicích a Nebuželích, jakož i na křtitelnici v Kadlíně; kromě toho pak propůjčil zdařilý výkres náhrobníku v Nebuželích (obr. 157).

Nanejvýš laskavým a horlivým podporovatelem prací soupisových byl slovatný pan c. k. okresní hejtman **Jos. Blíženeč**. Sám jsa výborným znalcem umění a horlivým sběratelem starožitností, neobtěžoval sobě osobně účastňovati se většiny vyjížděk výzkumných. Jemu děkuji za účinnou pomoc a přemnohá cenná upozornění.

Povinné díky vzdávám J. J. nejvyššímu maršálku zemskému knížeti Jiřímu z Lobkovic, J. J. knížeti Ferdinandu z Lobkovic, vysokorodé paní hraběnce Antonii Waldsteinové a velectěnému panu

V. Špačkovi, velkostatkáři v Kokoříně, kteří na zámcích a panstvích svých výzkumné práce blahosklonně podporovati ráčili; dále sl. městské radě na Mělníce, jakož i pl. tit. pánům: purkmistru mělnickému Aloisu Schrenkerovi, purkmistru ve Mšeně Fr. Janatkovi, proboštu mělnickému Jos. Bernatovi, řediteli panství Hořínského J. Valinovi, inženýru Jos. Fedrovi, správci zámku Mělnického Fr. Hlaváčkovvi, řediteli panství Řepínského Janu Pleningerovi, kn. správci v Byšicích Fr. Beránkovi, řediteli cukrovaru v Lužci Aug. Klavíkovvi, faráři v Citově Václ. Sedláčkovi, říd. učitelvi v Byšicích K. Fukačovi, faráři Václ. Hladíkovvi v Hoříně, faráři Jos. Hamerlovi v Chlumíně, děkanovi Ant. Mouchovi a říd. učitelvi Sekerovi v Chorušicích, říd. učitelvi Jindř. Čermákovvi v Kadlíně, říd. učitelvi Al. V. Treybalovi v Krpěch, ev. faráři Aug. z Nagy v Libiši, faráři Václ. Suchánkovvi v Liblicích, faráři Karlu Královi a kaplanu Ad. Perglovi v Lužci, faráři Fr. Kondelíkovvi a učitelvi Leon. Jos. Matěchovi ve Mšeně, faráři Fr. Veselému v Nebuželch, faráři Karlu Preiningrovi v Obříství, říd. učitelvi Fr. Sklenářovi v Řepíně, faráři Jos. Novotnému v Šemanovicích, faráři Jos. Šlechtovi a říd. učitelvi J. Jansovi v Šopce, faráři Janu Tvrzníkovvi ve Vlnovsi, faráři P. Frant. Hoppe-ovi ve Vrbně, kat. faráři Fr. Šimůnkovi a ev. faráři Vác. Čechovi ve Vysoké, faráři Ant. Tomášovi v Zábोři a mn. j.

Mnohými vzácnými pokyny a pomůckami přispěli mi pp. F. A. Borovský, Dr. K. Chytil, ředitel J. J. Kořán, prof. J. Koula, Dr. B. Matějka, biblioth. Ad. Patera a archivář Václ. Schulz.

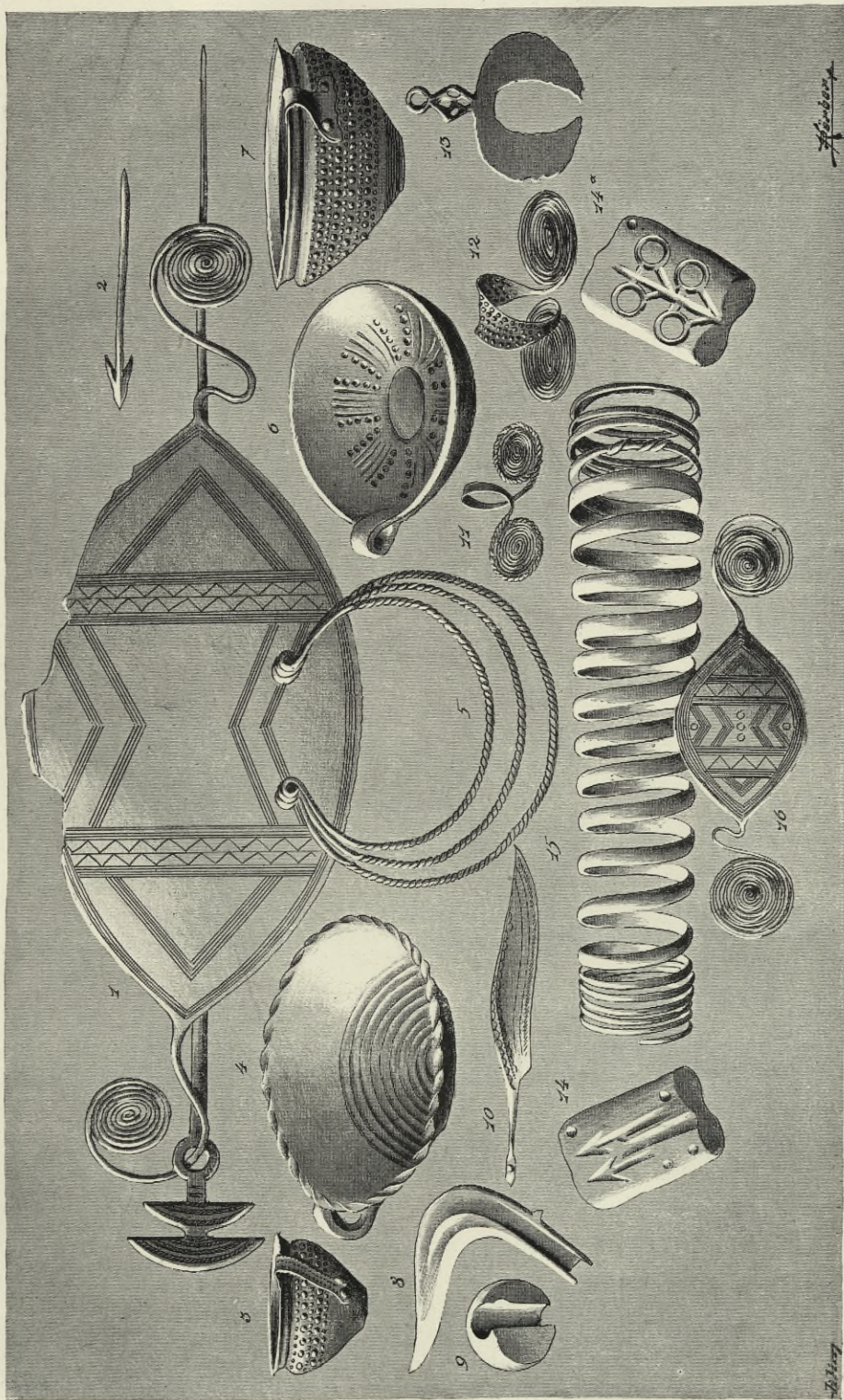
Pan prof. Dr. J. L. Pěč sestavil s obvyklou svojí ochotou tabulku předmětů předhistorických.

Hmotně k lepší výzdobě obrázkové přispěl značným obnosem 500 zl. J. J. kníže Jiří z Lobkovic.

Konečně budiž podotknuto, že většinu výkresů zhotovil kreslič archaeol. komisse p. Ant. Martínek; výkres k obr. 133. jest od p. A. Masáka.

V Praze dne 16. května 1899.

Dr. Ant. Podlaha.

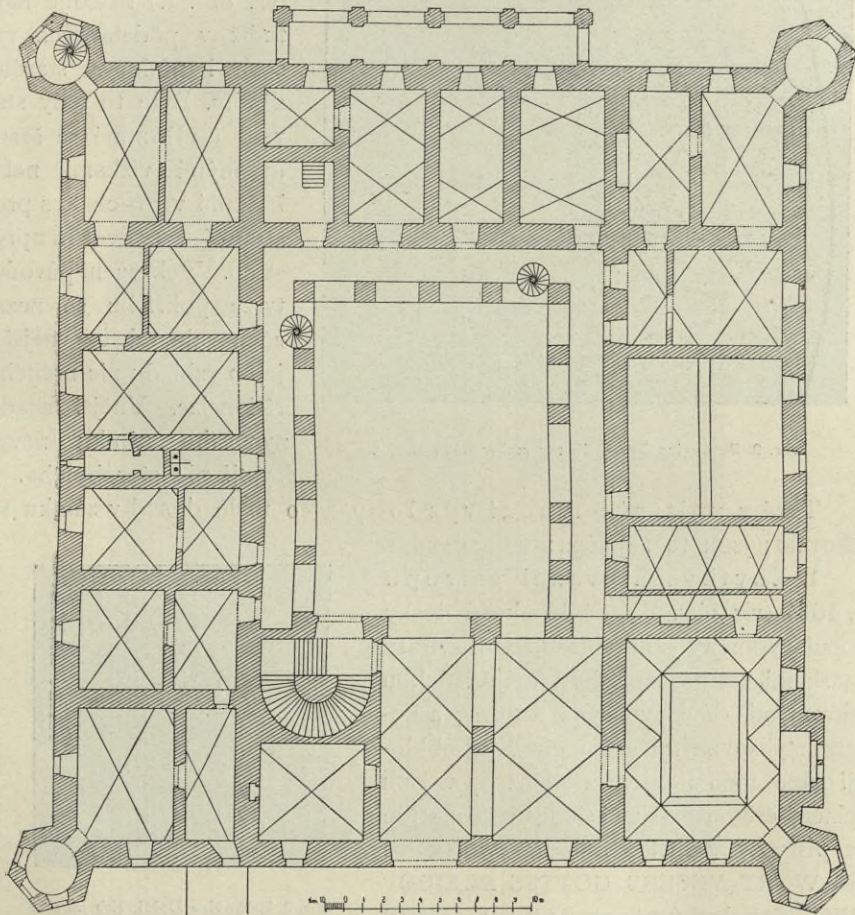

Výběr praehistorických starožitností z okresu Mělnického.

1. Bronzová spona se štítem elipsovým; 2 hrot šípů; 3 a 6 hliněné mísky na dně ozdobené; 4 provriané kulovité závaží; 5 bronzová lunula; 6 a 14a kadluby k lití hrotů šípových a kroužků. — II. Jenšovice; 7 bronzové šálkovité nádoby; 8 bronzový nákrčník; 9 bronzový srpek; 10 nůž bronzový; 11 prsten se spirálovými plochami; 12 náramek se spirálovými plochami; 13 bronz. náramek; 14 bronz. spona štítová.

Beřkovice Dolní.

Sedláček, Hrady a zámky VIII., 197—199 (s vyobr.); Lud. Böhm, Král. věnné město Mělník a okres Mělnický 1892, 465—476.

Obr. 1. Beřkovice Dolní. Půdorys zámku.

Nádoba s kulovitým spodem a válcovitým hrdlem, pěkně zdobená, typu meklenburského v majetku kn. Lobkovice. (Výběr předhistorických nálezů z Mělnicka viz na tabulce I.)

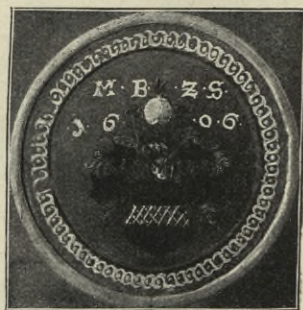

Obr. 2. Bejkovice Dolní. Zbytky malovaného stropu.

Také z vnitřní původní výzdoby něco málo dosud v zámku se zachovalo; jsou to zejména:

1. Zbytky malovaného stropu z r. 1614 (viz obr. 2.). Obdélníkové desky stropní vyplněny jsou fantastickými zvířaty a maskami, vesměs s příchutí humoristickou malovanými, dále ovocnými festony, a konečně stylisovanými ornamenty, jež obklopují oblé medailonky, z nichž dva jsou vyplněny erby a devisami (jeden erb opatřen jest písmeny ZBZN a opisem kruhovým: DAS WORT VNSERS GOTTES BLEIBET EWIGLICH, druhý erb nese písmena MBZS a opis: WER GOT VERTRAWET, DER HAT WOL GEHAWET. Zbytky tyto obnoveny byly r. 1871 a upraveny za skládací zástěnu, při čemž některá pole nepřiliš šťastně obnovená a jiná přimalována byla.

ZÁMEK, r. 1606 na místě bývalé tvrze zbudovaný a r. 1853 úplně zmodernisovaný. Ze starší stavby zachovaly se toliko zdi základní, jakož i některé klenuté místnosti přízemní (zejména zajímavá klenba rohové místnosti nyní jakožto zámecké kaple užívané). Nynější půdorys (viz obr. 1.) ukazuje nám tudíž v podstatných rysech i půdorys starého zámku. Bylo to tedy stavení čtyřhranné se šestihrannými vížkami nebo baštami v rozích a s prostranným nádvořím uprostřed. Vyobrazení původní tvrze pohřichu se nezachovalo, takže o vnějším jejím vzhledu nic určitého říci nelze. Vnější fačady nynějšího zámku nevykazují nic starobylého.

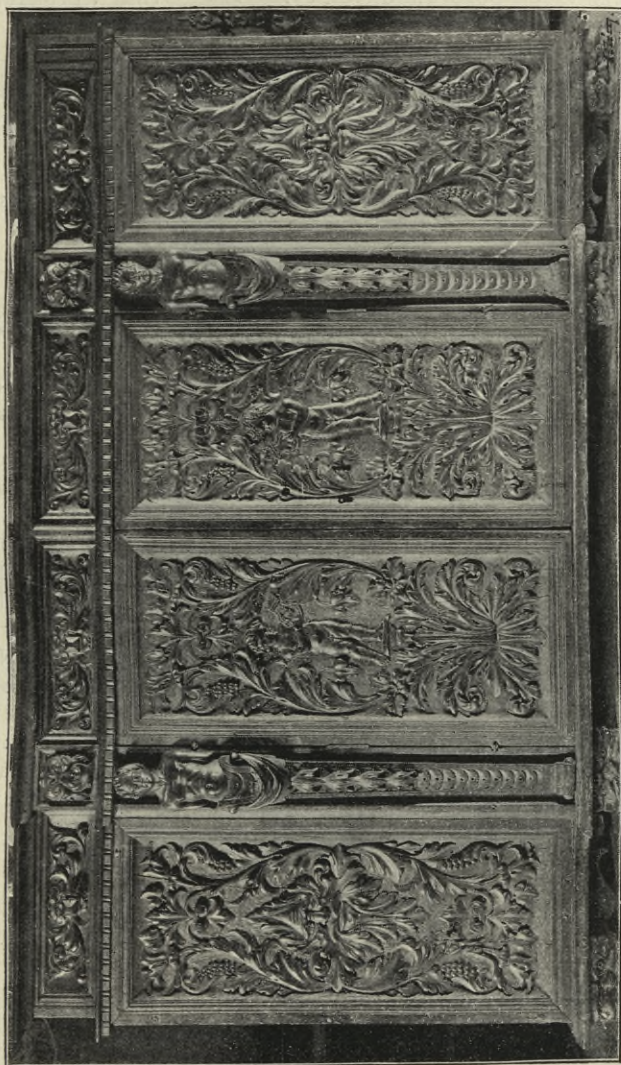

Obr. 3. Bejkovice Dolní. Erb na skle malovaný z r. 1606.

2. Dva na skle malované kruhové erby (0·14 *m* v prům.) z r. 1606 (viz obr. 3).

Z nábytku zasluhují zmínky:

1. Kredенční skříň renaissanční s krásně komponovanými a řezanými výplněmi (viz dolejší její část na obr. 4.).

Obr. 4. Beřkovice Dolní. Dolejší část renaissanční kredенční skříně.

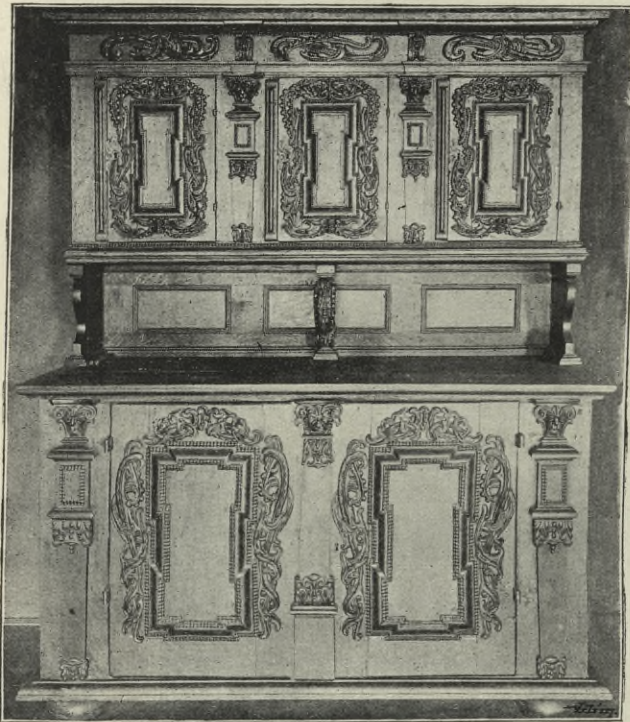
2. Kredенční skříň barokní s dvojdílnou částí spodní a s trojdílným nástavcem svrchním. Pozoruhodny jsou zajímavé nestvůrovité hlavice pilířků, jež mají podobu šklebících se tváří lidských, jakož i ornamenty kolkolem tabulových výplní jednotlivých dílů (viz obr. 5.). Skříň tato stávala původně v sakristii kostela Bechlínského.

Bosyně.

Böhm, o. c. 478—480.

ZÁMEČEK, bývalá tvrz, prosté jednopatrové stavení obdélníkové na zevnějšku beze všech pozoruhodných zvláštností. Uvnitř v přízemí sít s pervalovým stropem.

V přízemí i v prvním patře dvře, jejichž dřevěné pažení ozdobeno jest vyřezávanými volutami.

Obr. 5. Beřkovice Dolní. Zámek. Kredenční skříní barokní.

Brozánky.

Böhm, o. c. 480
až 482.

Kostry se staršími bronzami. Pam. arch. XI., 44, 67; B. Čermák ve zprávě spolku musea kraj. na Mělníce za r. 1891; Dr. J. Matiegka v Pam. arch. XVII., 565—574. Nalezena tu zejména veliká spona se štítkem a 2 spirálami, bronzový nůž a bronzová lunula. Šnajdr, o. c. 23. (Viz tab. I. 1—3.)

Březinka.

Böhm, o. c. 482—484.

Na zdejší skále stávala prý tvrz; dodnes říká se místu tomu »na hradišti«.

V soukromém majetku stříbrný, částečně pozlacený, ozdobně pracovaný řetěz, při kladení nové podlahy v čís. 15. nalezený, formou celkem s pásem Střednickým (v. t.) se shodující. Značka I. Z. Druhá pol. XVII. stol. Majitel pan J. Tuček.

Byšice.

Böhm, o. c. 485.

KOSTEL SV. JANA KŘTITELE (filiální), na návrší za městem. Vystavěn v l. 1690—1693. Střízlivá nízká barokní stavba bez věže, toliko s malou cibulovou vízkou na střeše. Nízké průčelí oživeno po obou stranách vchodu dvěma pilastry s římsovými hlavicemi, mezi nimiž mělké prázdné výklenky, s malými prohnutými do špice se sbíhajícími římsami

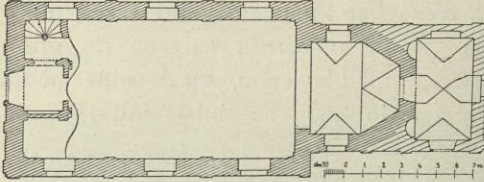
Obr. 6. Byšice. Kostel.

nahoře. Nad celou šíří průčelí zvedá se nad jeho římsou rozložitý štít s vysokým, prohnutou římsou nahoře zakončeným a uprostřed mělkým výklenkem opatřeným středem, od jehož bočních pilastrů jde trojúhelníkové, nahoře prohnuté zdivo k nízkým hranolovým podstavcům prostými vásami ozdobeným a po obou krajích zdiva stojícím. Ostatní fačada rozčleněna pouze prostými lisenami (viz obr. 6.).

Loď obdélníková, rovným stropem krytá, třemi nízkými polokruhovitými okny s každé strany osvětlená. Podélné stěny lodi mezi okny rozděleny prostými lisenami s jednoduchou římsovou hlavicí, jež uprostřed

mušlovým ornamentem jest ozdobena. Podobný ornament spatřujeme i na segmentu každého okna.

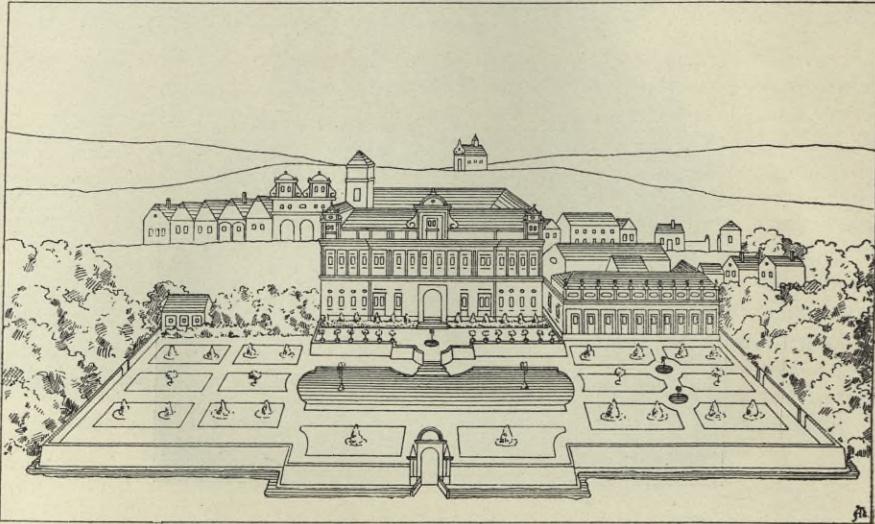
Presbytář zakončený pěti stranami nepravidelného osmiúhelníka, překlenut jest výsečovou klenbou bez žeber a osvětlen v obou paralelních zdech polokruhovými okny.

Obr. 7. Byšice. Půdorys kostela.

Za presbytářem obdélná sakristie, jejíž boční stěny přímo k paralelním zdem presbytáře jsou připojeny, takže polygonální zakončení zvenčí není patrné (viz půdorys na obr. 7.).

Hlavní oltář má slušně řezaný rámec rozvilinový, jenž má veliké květy po stranách a nahoře kartuši pod hraběcí korunou. Nejvýše spojen jest s menším ellipsoidním rámcem rozvilinovým. Po stranách oltáře nad dvířky za oltář vedoucími obstojné sochy sv. Rocha a Jakuba.

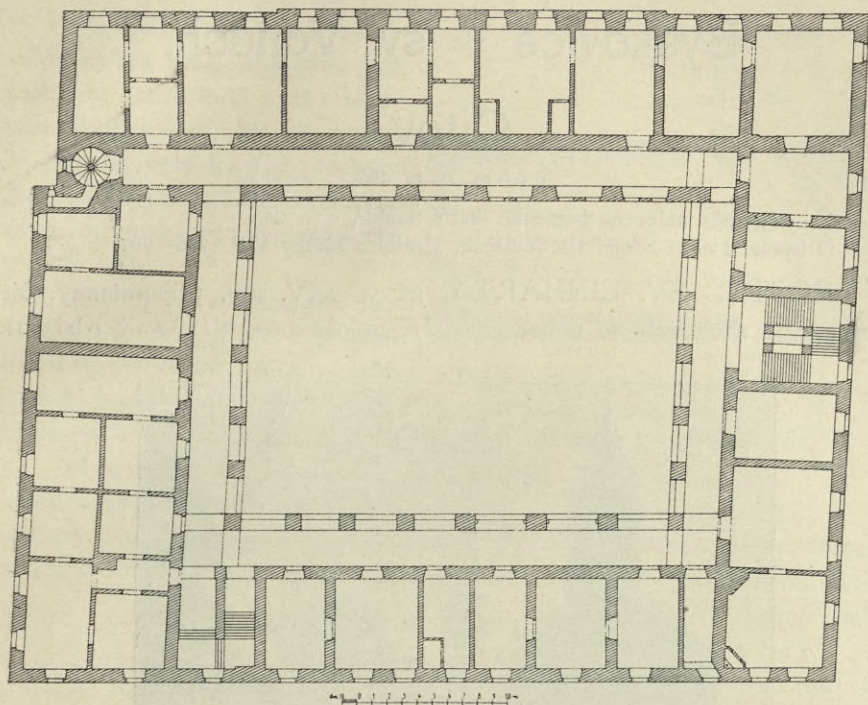
Obr. 8. Byšice. Pohled na zámek v XVII. stol. (Podle starého obrazu v zámku Liblickém.).

Veškery obrazy tu se nacházející nemají ceny.

Na oltáři šest formou dosti slušných dřevěných svícnu empirových: trojboký podstavec, na něm vása, z jejíhož hrdla vychází stvol dole několika přiléhajícími lístky obklopený a nahoře misku nesoucí.

Kazatelna barokní: řečniště čtyři strany šestihranu; v rozích točité sloupky na římsovní spočívající; ve výplních rostlinné řezby.

V sanktusové vížce nepřístupné dva zvonky, jeden z nich jest prý z r. 1763.

Obr. 9. Byšice. Půdorys zámku.

ZÁMEK, veliká do obdélníku stavěná budova s dvorem uprostřed býval dle obrazu v Liblickém zámku se zachováвшého druhdy dosti výstavný (viz na obr. 8.), nyní však veškerých ozdobných článkův architektonických (štítlův a j.) jest pozbaven (viz půdorys na obr. 9.).

V traktu k zahradě (bývalému nádhernému parku) obráceném zachovala se dosud otevřená *salla terrena*, jejíž klenba pokryta jest umělými krápníky, pilíře a pásy oblouků prostým štukem; mezi tím jsou architektonické malby, uprostřed v okrouhlém poli Bacchus.

V prvním poschodí upraven obyčejný pokoj v kapli, v níž nic není pozoruhodno kromě tří na plátně obstojně malovaných, valně již sešlých obrazů sv. Maří Magd. a dvou apoštolův z druhé pol. XVII. stol.

Obr. 10. Byšice. Pečeť městská.

PEČETIDLO MĚSTSKÉ 4·5 *cm* v prům., velmi dovedně ryté; v pásce po stranách a nahoře se vinoucí nápis: „pečeť miecsteczka bysiczy“ (viz obr. 10.). Z konce XV. stol.

Byškovice viz sv. Vojtěch.

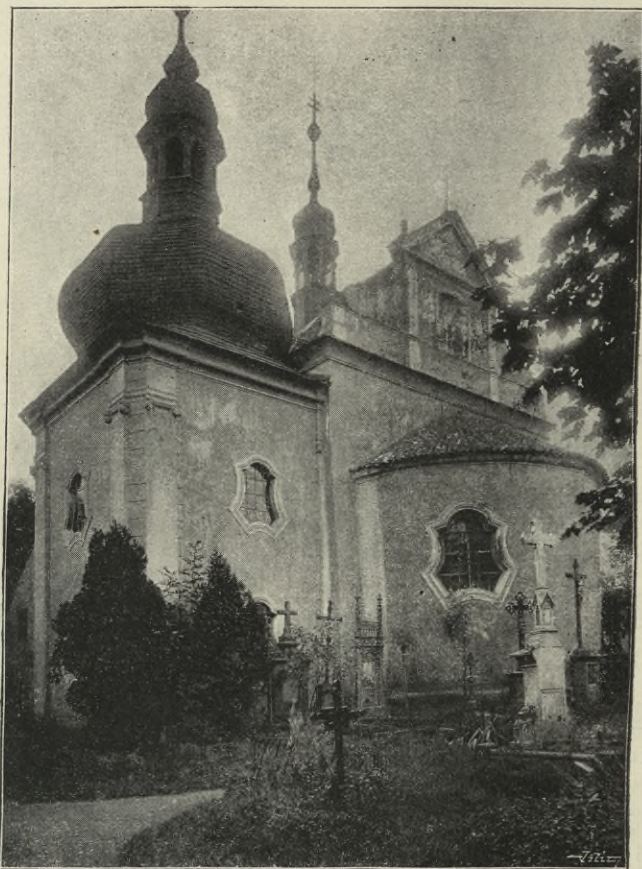
Citov.

Böhm, o. c. 495.

Na »Vejčíně« nalezeno kamenné dláto. Šnajdr, o. c. 23.

O bývalé tvrzi zdejší viz Sedláček, Hrady a zámky VIII., 206—207.

KOSTEL SV. LINHARTA, již ve XIV. stol. připomínaný. Ze staré stavby zachovala se pouze apside, polokruhový vítězný oblouk

Obr. 11. Citov. Kostel.

a snad z části i zdivo lodi. Apsida nevykazuje již nižádných architektonických článkův románských. Do zdiva jejího proražena dvě veliká barokně zprohýbaná okna (viz obr. 11.).

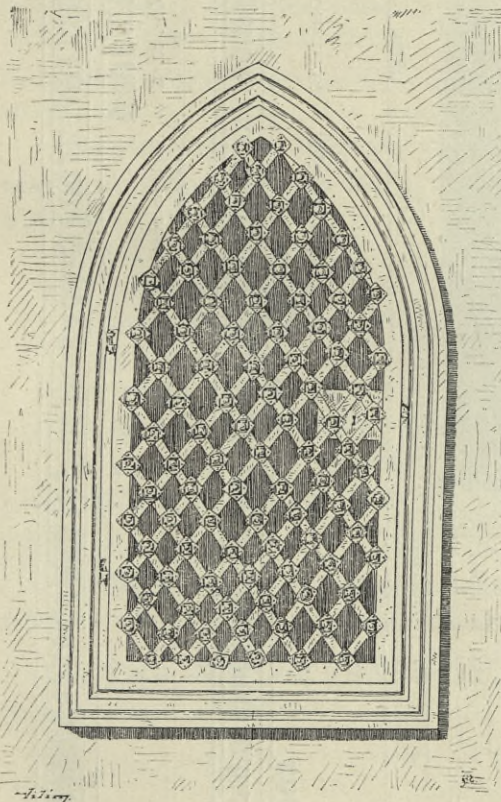
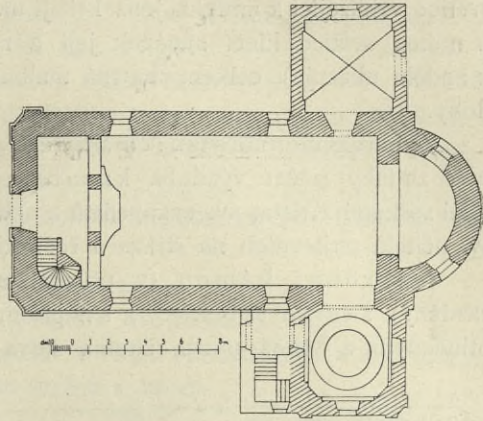
Loď obdélníková, s každé strany dvěma barokně zprohýbanými okny osvětlená, plochým stropem krytá.

Po jižní straně nízká, avšak velmi široká věž, jejíž zdivo jest nižší než zdivo lodi, a jež cibulovitou šindelovou bání jest kryta. V přízemí věže kaple plochým stropem krytá, do kostela širokým otvorem otevřená (viz půdorys na obr. 12.).

Zevnějšek kostela nevkusný a zcela prostý; průčelí ozdobeno třemi výklenky, v nichž slušné sochy sv. Václava, sv. Floriana a sv. Antonína.

Hlavní oltář jest umělecky bezcenný; nad ním veliký oválový obraz sv. Linharta v rámci, čtyřmi sochami andělův drženém a nejvýše malou skulpturou P. Marie Staroboleslavské ozdobeném. Obraz sám, z konce XVII. stol. pocházející, nemá valné ceny.

Obr. 12. Citov. Půdorys kostela.

Obr. 13. Citov. Sanktuarium.

Kamenné sanktuarium ve zdi apsidy s hrotitým, dvěma žlábkami profilovaným ostěním a s mřížovými dvířky, jež zhotoveny jsou z plochých, kosmo přes sebe kladených prutů, které v průsečných bodech kosočtverečnými plíšky jsou ozdobeny (viz obr. 13.).

Obraz »U mučení sv. Bartoloměje« na postranním oltáři v lodi. Pod šibenicí, k níž světec — stařec — levou rukou jest uvázán, sdírají dva katané kůži s prsou a se zad mučedníkových. Po straně pes, na jehož obojku písmena IO. CO. PO. CO. P. V pozadí stromy. Krvavá tato scéna malována s velikou drastičností, ale s malým vkusem. Obraz tento pochází z poč. XVIII. stol.

Z ostatních obrazů budtež uvedeny »Kristus na kříži«, dobrá malba z poč. XVIII. stol a »sv. Genofeva« (v levé polovici obrazu

panie . . . šmrki geſt zaplatil . a w paniu geſt uſnul a tuſo geſt pochowa . . .
milost eni . panie vrozen . . (viz obr. 14.).

Zvony (ve zvonici opodál kostela stojící zavěšené):

1. 0·70 *m* prům., 0·56 *m* vys. s dvořrádkovým nápisem při hořejším kraji:

1. ř.: ꝛ tento ꝛ zvon ꝛ dielán ꝛ letſa ꝛ božyho ꝛ tisycyho ꝛ čtyřz-
steho ꝛ dewadesateho ꝛ sedmeho.

2. ř.: ꝛ han ꝛ konwarz ꝛ dielal ꝛ tento ꝛ zvon ꝛꝛ (viz faksimile na
obr. 15.).

Na plášti malá vypuklina světce-biskupa.

2. 0·78 *m* prům., 0·68 *m* vys.; nahoře dvořrádkový nápis:

1. ř.: ⊕ letſa ꝛ božyho ꝛ tisicieho ꝛ rrrr ꝛ osmdesateho ꝛ čtyrteho ꝛ
iarz ꝛ udielán ꝛ tento ꝛ zvon ꝛ po welize ꝛ nozzy.

2. ř.: ꝛ hanucc ꝛ konwarz ꝛ
(viz obr. 16.).

3. 0·96 *m* prům., 0·74 *m* vys.
hrubě pracovaný. Nahoře řada
k jedné straně prohnutých akan-
thových listů, pod tím nápis:
FRANTZ IOSEPH KŮHNER GOSS
MICH IN PRAG AVF DER KLEIN-
SEITE 1815.

Na plášti relief sv. Václava,
několik dle přírody odlitých lístků
a nápis:

Czeſt a Chwala Boží
Ať ſe wzdichy množí
W Roku Panie 1813
K teg ſem obnowen
Příčiněnjm niže pſaných
Na Cítowě předſtawených.

Při dolejší okraji několik
jmen tehdejších úředníků pan-
ských a j.

Obr. 17. Čečelice. Věž a presbytář kostela z venčí.

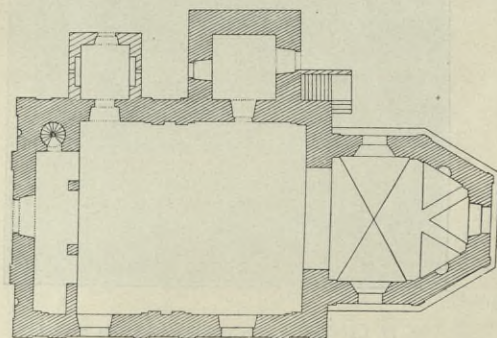
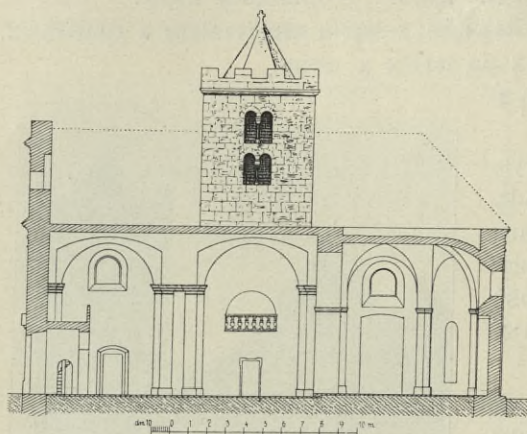
ZÁMEK, někdejší — původně bosácký — klášter, nyní hospodářský
dvůr, jest všední, ničím nepoutající stavení.

SOCHA NEPOSKVRNĚNÉ P. MARIE na návsi, na vysokém
prostém sloupu z r. 1713.

Čečelice.

Pam. arch. II., 120, VII., 289—292. — Sborník histor. kroužku II., 106; Böh m o. c., 500—506.

KOSTEL SV. HAVLA, stavba druhdy románská, z níž zachovala se dosud věž. Jelikož osa nynější lodi a presbytáře obrácena jest k severu, jest pravděpodobno, že původní románská stavba táhla se od věže k východu, takže věž v průčelí jejím stávala. (Zevnějšek kostela viz na obr. 17.)

Obr. 18. Čečelice. Podélný řez a půdorys kostela.

Presbytář a loď pro vedeny v neozdobném slohu barokním (nepochybně roku 1721, kdy fara v Čečelicích byla obnovena).

Presbytář, pěti stranami nepravidelného osmiúhelníka uzavřený, překlenut v obdélníkové části své křížovou klenbou bez žeber, v části polygonální konchovou klenbou se třemi výsečemi. (Viz půdorys a podélný řez na obraze 18.). V koutech presbytáře jsou prosté pilastry, jež mají nízké trnože a jednoduché římsové hlavice. Po stranách oltáře v šikmých stěnách presbytáře jsou ve zdi prázdne výklenky. Okna jsou nízká a široká, obloukem překlenutá.

Vítězný oblouk polokruhový, neprofilovaný.

Loď obdélníková pokryta jest stropem plochým; toliko přechod z bočních zdí ke stropu poněkud zaoblen. V rozích a uprostřed zdí bočních pilastry s prostými římsovými hlavicemi; pilastry tyto spojeny jsou navzájem přízedními oblouky.

Při západním boku lodi hranolová věž 20·4 m vys. s cimbuřím kolem hořejšího kraje a s jehlancovitou zděnou helmicí (viz zevnější pohled na obr. 17.). Ve východní zdi zachovala se dvě dvojité okénka románská nad sebou (viz obr. 19.), z nichž dolejší rozděleno jest osmihranným sloupkem

s krásnou hlavicí s ušlechtilým palmetovým ornamentem a s krycí deskou, kteráž souvislou řadou čtyřpaprskových hvězdic ozdobena jest (viz obr. 20.).

Jinak postrádá věž na zevnějšku svém ozdob. Rovněž tak i vnější stěny presbytáře a lodi, jež pouze lisenami jsou poněkud oživeny. Neméně prostinký jest průčelní štít s prohnutými bočními křídly a s pyramidkami po stranách.

Hlavní oltář barokní; dva a dva korintské sloupky, — jichž dolejší třetina ovinuta jest ornamentem vinné révy, — po každé straně nesou kladí na nich spočívající. Obraz bezcenný.

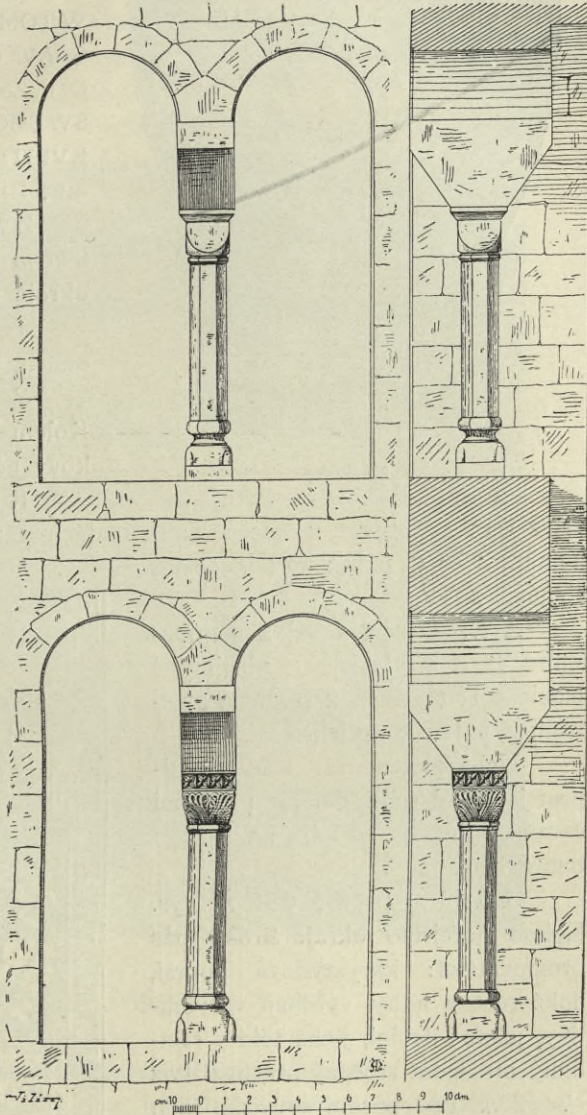
Obraz sv. Rocha na oltáři v lodi: v popředí ke stromu přivázaný obnažený světec; v pravém pozadí zajímavá krajinka, v levém popředí zbraně. Dobrá práce XVIII. stol.

Pietà ze dřeva řezaná s dvěma sochami andělů po stranách. Slušná práce barokní.

První patro věže upraveno bylo v době přestavby kostela jakožto oratoř: otevřeno jest totiž do kostela širokým polokruhovým obloukem, jenž ve spodní části ballustrádou jest opatřen.

Náhrobní kámen ve dlažbě chrámové, 1·84 m dl., 1·04 m šir. Uprostřed

v obdélníkovém poli dva znaky vedle sebe, na okraji nápis: „*Boşpodine na dlan odmerzył sy mi dnuw a wek mug byl gako nicprzed tebau a giste żeł nenj nežli pauha marnost každ... gakkoli słognyzy a na Swiete twagnyzy A. 1619. Bialm XXXIX.*“ Pod znaky nápis: „*LETA 1619 W PATEK PRZED*

Obr. 19. Čečelice. Románská okénka.

Obr. 20. Čečelice. Románská hlavice.

M x cccc a Lxxxvi x hoc a opus x factum x est x per a m x Iero-
nimum a de x praga ad a laudem x
et hono x

2. ř.: + rem x dei x omnipo-
tentis x et a gloriose x virginis a
marie x et a sancti x leonardi a pa-
troni a huius x ecclesie.

Ucha pletencová. Řádky nad-
pisu jsou od sebe děleny prostými
čarami. Jiných ozdob na zvonu
tomto není.

3. 1'22 m prům., 0'92 m vys.
Kolem hořejšího okraje široký pás
ornamentální: karyatydová poprsí,
jichž ruce a nohy vyběhají ve vinu-
tiny, jakož i delfini, jichž tělo v rost-
linný ornament stočený přechází (viz
obr. 22.). Pod pásem souvislá řada
akanthových lístků špicí dolů obrá-
cených. Na plášti medailon ve va-
vrínovém věnci s dvojhlavým orlem
uprostřed a s opisem: RVDOLPHVS
II. D: GR: IMPE: SE: AVGVSTVS:
GE: HVNGA: BOH: REX · 1595,

NEDELI ADWENTNI VMRZELA
VROZENA PANI MARIANA SMR-
CZKOWA ROZENA SSLECHTICZ-
NA Z ZEBERKA A NA CZECZE-
LICICH A TVTO TELO GEGI
W TOMTO SKLIPKV POHRZBENI
GSAV° ODCOZIWA RADOSTNE°
OD ZMRTWICH WSKRZISSENI
SWEHO NĚGMILEGSSIIHO WI-
KVPITELE OCZEKAWA.“ (Viz
obr. 21.)

Zvony: 1. 0'75 m prům.,
0'58 m vysoký. Kolem hořejšího
okraje nápis:

+ + ora a pro nobis x
sancta x dei + genitrix.

2. 1'02 m prům., 0'85 m vys.
Kolem hořejšího okraje dvouřá-
dkový nápis:

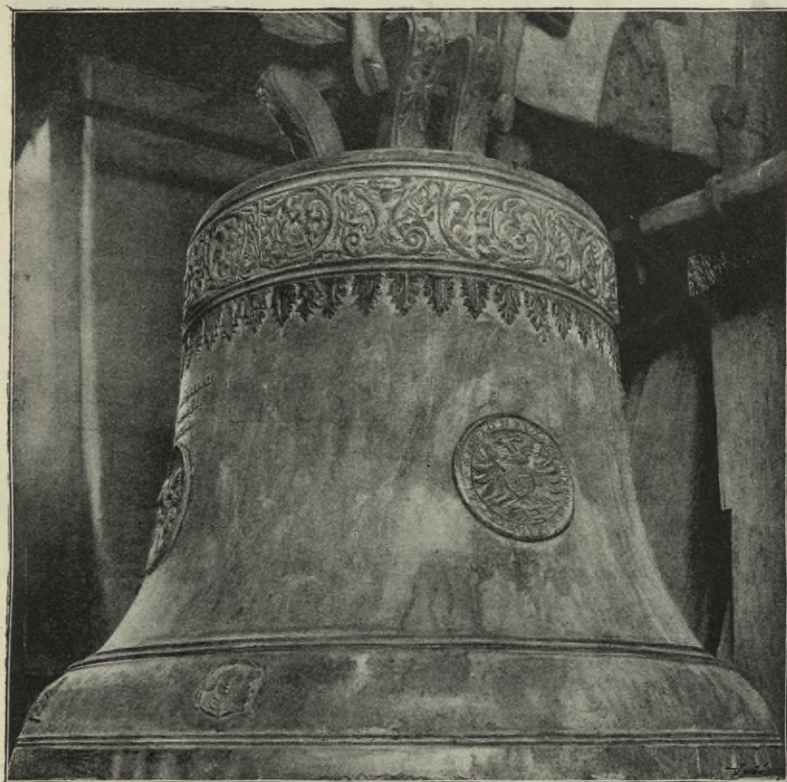
1. ř.: + Anno x domini a

Obr. 21. Čečelice. Náhrobní kámen z r. 1619.

dále nápis v ozdobném rámci [detaily z něho viz v Pam. arch. XVI., 1893, sl. 201]:

SLYT GEST TENTO ZWON KE CTI A CHWALE PA | NV BOHV
 WSSEMOHAVCZYMV K ZADVSSY CZ | ECZELICZKEMV OD WACZLAWA
 ZWONARZE | MIESTA MLADEHO BOLESLAWA NAD GIZERAV | TOHO
 CZASV SAUSEDY TITO BYLI: ADAM SAPV | GYRZYK MATESVW MA-
 TTAVSS FYLIPV | WAWRZINECZ BI | LEK WONDRZIEG WEM-
 BOHA : KRYSTOFFEYREK. | LETA PANIE 1556 [sic!] | SOLI DEO CLORIA.

Obr. 22. Čečelice. Zvon.

Dále okrouhlý relief ve vavřínovém věnci představující sv. Jiří na koni draka potírajícího (viz obr. 23.), a konečně v oválovém věncoví vavřínovém erb (viz vyobr. jeho v Pam. arch. XVI., 1893, sl. 176), nad nímž nápis: WACZSLAW SMRCZKA ZE | MNICHV A NA CZE | CZELYCZYCH. Na dolejších vydutém okraji malé reliefy čtyř sv. evangelistů, dva otisky mincí a reliefy představující hlavu s plochou miskou s ovocem na temeni, s níž splývají ozdobné malé draperie, také k vlasům hlavy z části připevněné [viz vyobr. v Pam. arch. XVI., 1893, 202]. Na uchách spatřují

se masky nahoře i dole v lupeny akanthové vybíhající. [Srovn. F. Bareš, Zvonaři a konváři mladoboleslavští v Pam. arch. XVI., 1893, sl. 208.].

Zvon tento, »Burjan« zvaný, jest poškozen tím, že při dolejších kraji značný kus jest uražen; proto také jest zvuk jeho křaplavý.

Jak z výše uvedeného nápisu patrno, jest to dílo dovedného Mladoboleslavského zvonaře Václava, jinak Hytycha zvaného, jenž původně

Obr. 23. Čečelice. Relief sv. Jiří na zvonu.

byv sklenářem, ujal se náčiní zvonařského po Vondřejovi Pražském a provozoval pak s úspěchem zvonařství v letech 1585—1631. (Viz o zvonaři tomto a o zvonech jeho více v citovaném již pojednání Barešově sl. 178—179 a 200—211, kdež také ornamentace, již na zvonech svých užíval, důkladně jest probrána.)

O někdejší TVRZI zdejší, jež vznikla asi v XV. století, a po níž nyní není ani památky, viz Böhm, o. c. 504—505 a Sedláčkův Místopisný slovník str. 106.

Hořín.

Böhm, o. c. 609 - 516.

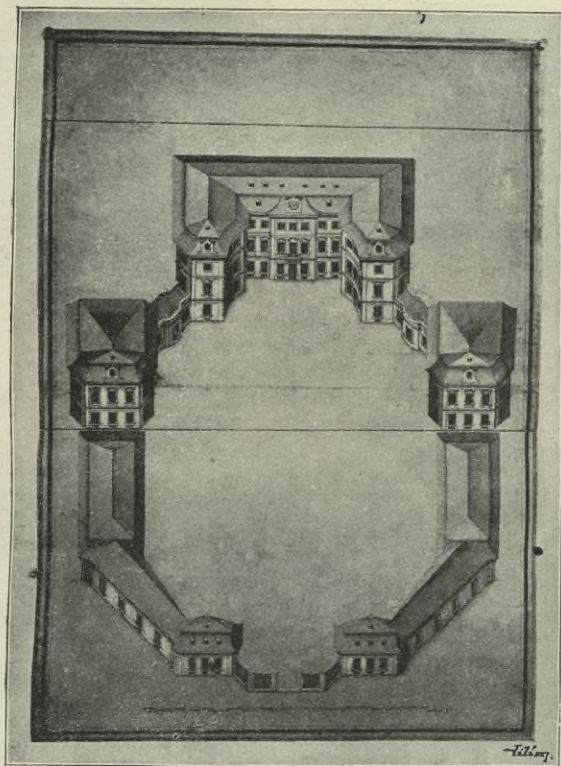
Zde objeveno bylo r. 1784. praehistorické pohřebiště, o němž Dobrovský uveřejnil v »Abhandl. der böhm. Gesellsch. der Wissensch.« r. 1786 pojednání pod titulem »Über die Begräbnisart der alten Slaven überhaupt und der Böhmen insbesondere. Eine Abhandlung veranlasst durch die bei Hořín im Jahre 1784 auf einer ehemaligen heidnischen Grabstätte ausgegrabenen irdischen Geschirre.« Srvn. Pam. XI., 67 a 350, Šnajdr, 192. Na jižní straně vesnice hroby se skrčenými kostrami žárové hroby lužického typu.

ZÁMEK na místě staršího loveckého zámku r. 1747 zbudovaný. Stavbu provedl Vlach Lorago. Kromě toho zaznamenáno ve farní knize pamětní několik umělců zaměstnaných při výzdobě kaple zámecké; jsou to zejména: malíř Jan Petr Molitor, štukatér Bernard Spineti (Vlach), sochař Ignác Platzer, zhotovitel umělého mramoru (inkrustace) Jiří Schmid.*) Zachoval se původní plán zámku z té doby, jakož i pohled z ptáčí perspektivy (viz obr. 24.).

Zámek tvoří celý komplex budov do ohromného nepravidelného osmiúhelníku sestavených (viz půdorys na obr. 25.).

Hlavní budova zámecká jest dvoupatrová s dvěma povystouplými křídly (viz obr. 26.). Křídla tato zakončena třemi nestejně dlouhými stranami, z nichž jedna jest pro-

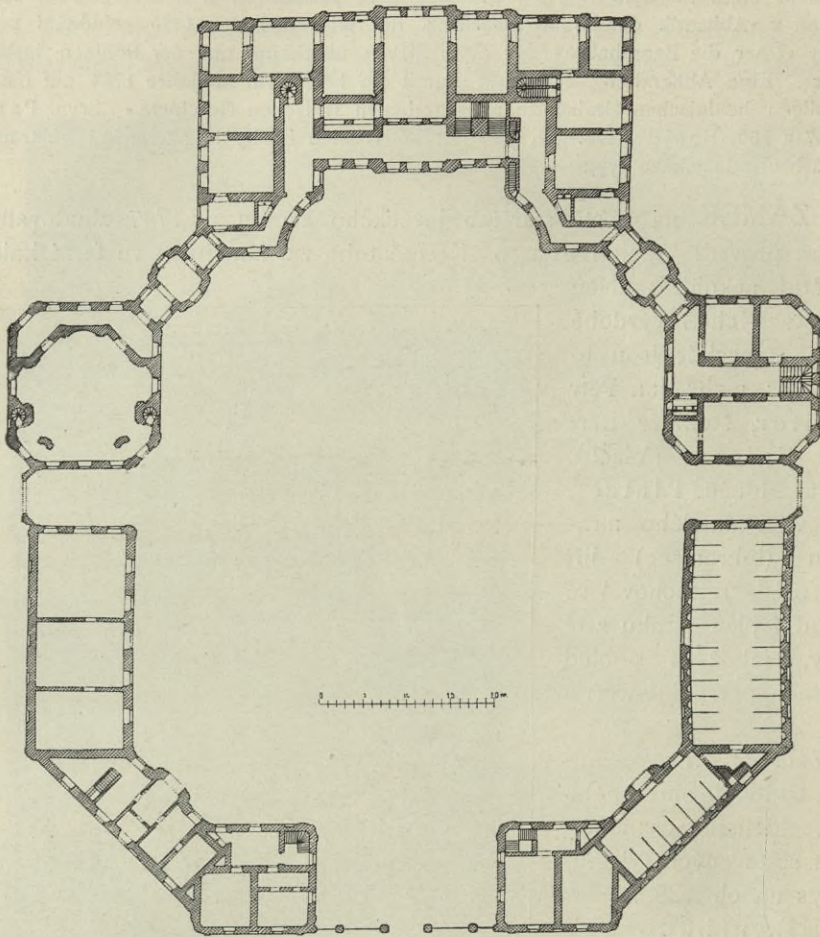
hnuta. Uprostřed středního traktu nepatrně povystouplý risalit o třech oknech, o jedno patro zvýšený a trojúhelníkovou římsou zakončený. Střecha mansardová. Façada kromě jednoduchých lisen a říms nemá bohatší ozdoby.

Obr. 24. Loragův původní plán zámku Hořínského.

*) »Structurae et architecturae praefuit aedilis Lorago, origine Italus; picturam debet Joanni Petro Molitori, stucatoriam artem habet a Bernardo Spineti Italo, sculpturam ab Ignatio Platzer, incrustationem a Georgio Schmid.« Pam. kn. farn

Od bočních křídel jdou po každé straně kryté spojovací chodby*) k jednopatrovým osmiúhelníkovým budovám rovněž mansardovou střechou krytým, z nichž budova při pravém křídle jest zámeckou kaplí.

Obr. 25. Hořín. Půdorys zámku.

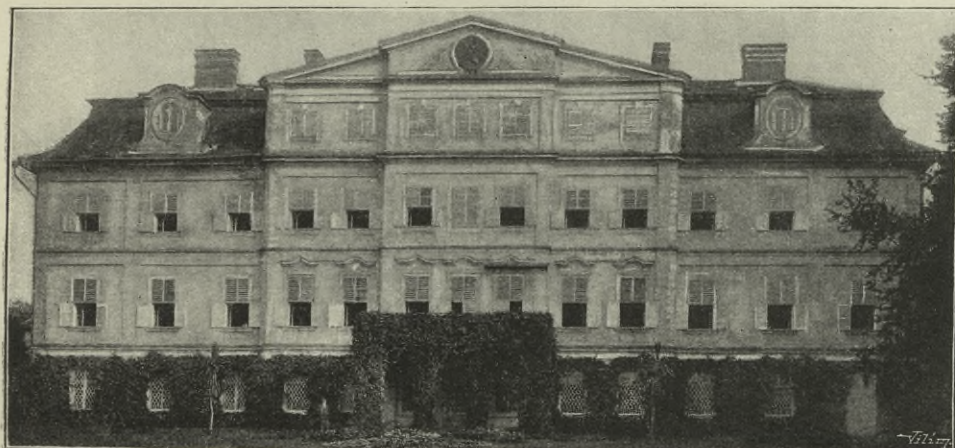
Pak jest komplex budov na obou stranách přerušen malým volným prostorem, kterýž vede ke vjezdům postraním. Za tímto prostorem táhnou se souběžně dva obdélníkové trakty jednopatrové (skladiště a stáje), od nich šikmo k sobě dlouhé trakty přízemní, dvěma menšími budovami čtyřhrannými, nízkým prvním patrem**) a mansardovou střechou opatřenými, zakončené, mezi nimiž jest mřížový hlavní vjezd.

*) Z počátku — jak i na původním plánu jest naznačeno — byly tyto spojovací chodby toliko přízemní, ploše kryté a nahoře ballustradou opatřené.

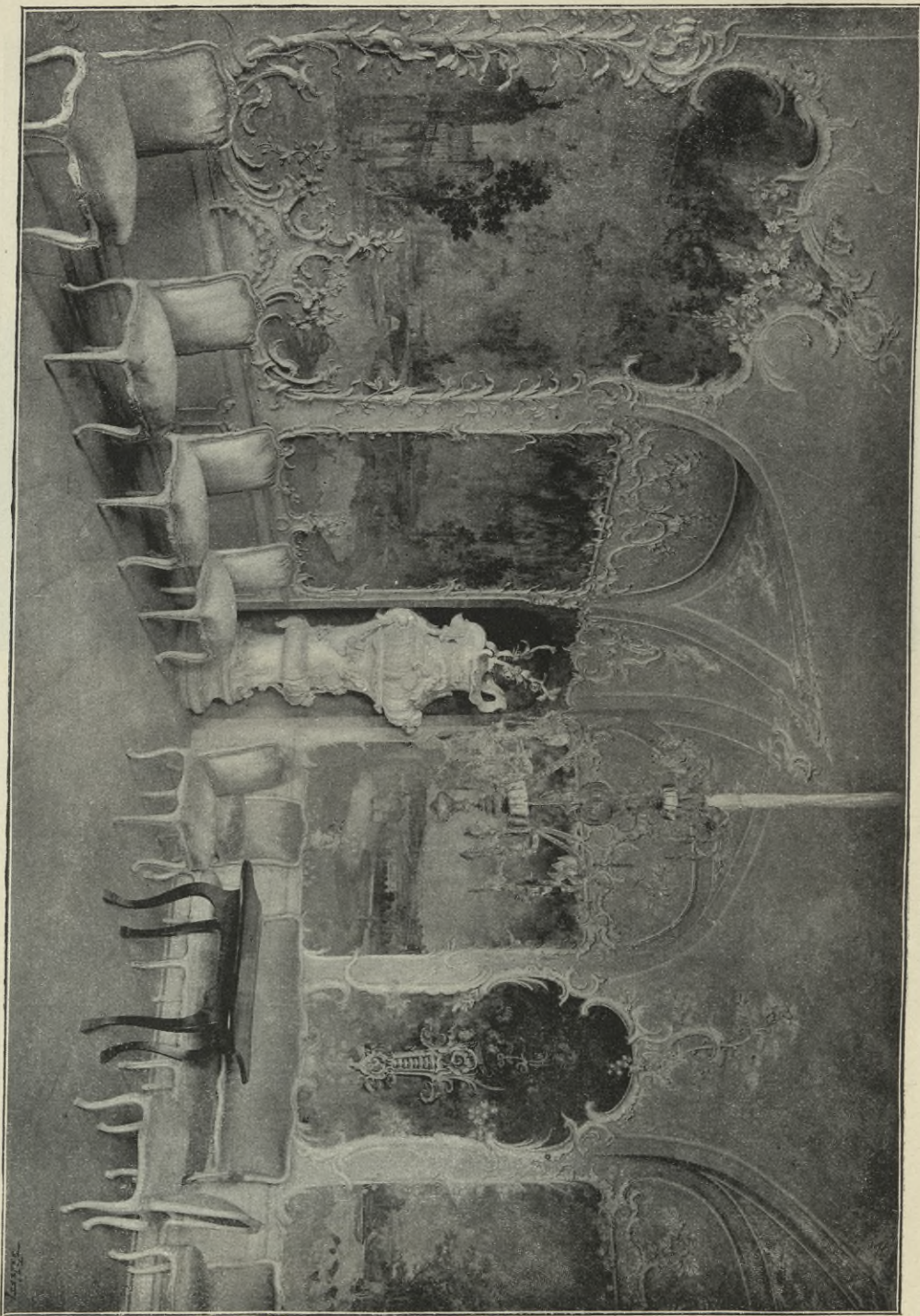
**) Na původním plánu byly tyto budovy rovněž toliko přízemní.

Obr. 26. Hořín. Hlavní průčelí zámku.

Obr. 27. Hořín. Zahradní fronta zámku.

Obr. 28. Hořín. Kohnata v zámku.

Zahradní fronta hlavní zámecké budovy jest velice jednotvárná: v šíři šesti oken vystupuje uprostřed poněkud v před a jest nahoře o jedno patro nízkým trojúhelníkovým štítem zakončené zvýšena; z tohoto risalitu vystupuje pak ještě střední část v šíři tří oken ještě více v před (viz obr. 27.). Na každé straně zvýšeného středu jest v mansardské střeše po jednom barokním vykýří.

Z vnitřních síní zámeckých nejzdobnější jest řada pokojů přízemních se zajímavou úpravou rokokovou. V jednom z pokojů těch jsou na

Obr. 29. Hořín. Vnitřek zámecké kaple.

stěnách pěkné štukové, z motivů rostlinných komponované rámce obkličující vkusné dekorativní malby krajinné; v rohu pokoje vásovitá kamna, se stropu visí pěkný skleněný lustr (viz obr. 28.).

Nejnádherněji vyzdobena jest však kaple zámecká, ve zmíněné již boční budově umístěná. Vnitřní vysoký prostor osmiúhelníkový. V rozích dvojice pilířů se sdruženými pseudokorintskými hlavicemi. Oblouky pilíře spojující jsou z části mírně zlaceným stukem okrášleny. Klenba pokryta freskovou malbou představující apotheosu sv. Jana Nep. (viz obr. 29.). Jest to dílo Molitorovo. Pod klenbou choru namalovány allegorické postavy

víry a naděje; uprostřed nich pak vznášející se andílek v obou ručkách po lilii držící. Na držadle kotvy, kterou allegorická postava naděje drží, nápis: »Petrus Molitor pinxit ao. 1746.«

Hlavní oltář mramorový: nad vysokým architektonicky ustrojeným středem, obsahujícím tabernakl a výklenek pro kříž, stojí socha sv. Jana. Pozadí sochy uprostřed na způsob mělkého výklenku upravené, má po stranách ploché pilíře s volutovým římsovým nahoře, a jest oživeno četnými soškami a hlavinkami andílků. Dole po stranách na segmentových římsových

Obr. 30. Hořín. Gotická kaditelnice.

úsecích dva andílkové, z nichž jeden krucifix, druhý kartuši s Madonnou Boleslavskou drží. Nad výklenkem ozářené »Boží oko«, jehož paprsky obklopeny jsou věncem drobných hlavinek andílčích v obláčcích.

Socha sv. Jana Nep. jest zdařilá; zejména živý postoj dobře jest vystižen. Na podstavci sochy nápis:

»S. IOANNIS NEP. SACRUM.«

Níže po stranách středu sochy: sv. Václava a sv. Ludmily; obyčejné tradiční práce.

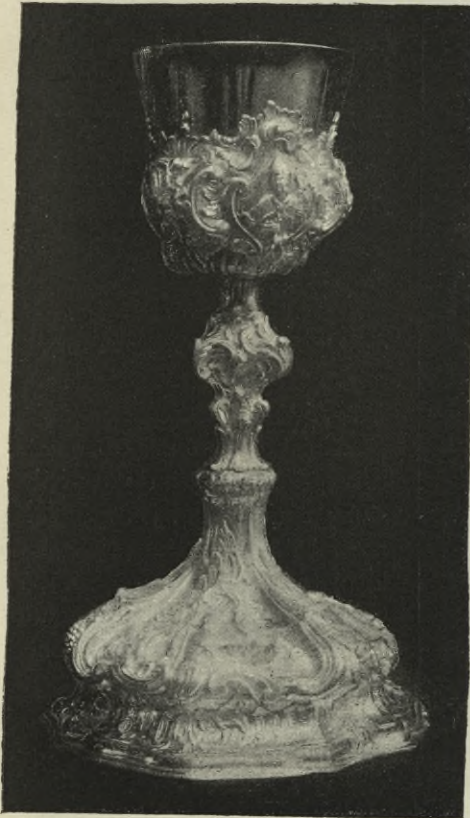
Dvířka tabernaklu jsou kovová a rovněž tak i palmetty vinoucí se po okraji střední části.

Po obou stranách oltáře symetrické vchody s mramorovým ostěním a nadpražím; nad nimi mírně povystupující balkonovité zasklené oratoře panské s baldachynovitou stříškou.

Postranní oltáře dřevěné, na způsob mramoru natřené, se zlatými barokními řezbami; s obou stran veliké klečící sochy andělů. Dobře řezaný jest rámeček obrazu na oltáři po epištolní straně stojícím.

Kazatelna nástěnná, jednoduchá, nic pozoruhodného nevykazující.

Mramorová křtitelnice, veliká mísovitá nádrž na vysokém sloupovém podstavci, pochází z r. 1788.

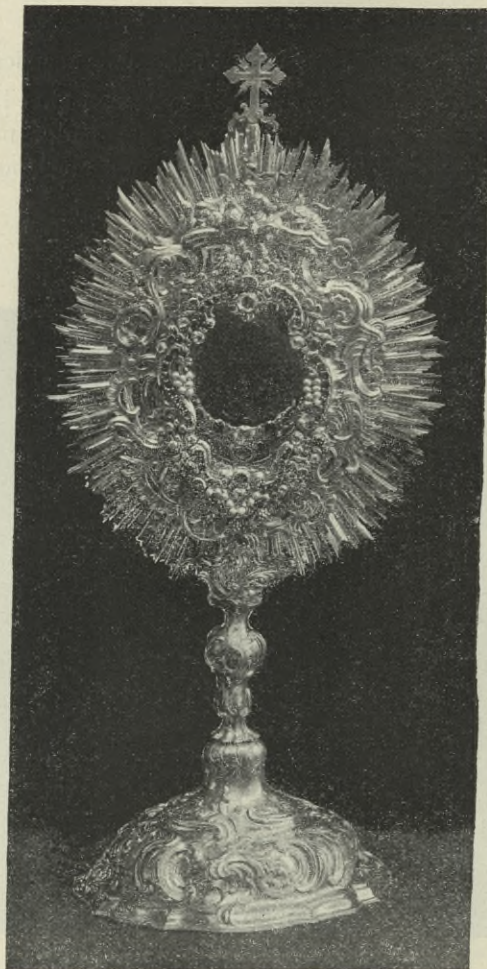
Obr. 31. a 32. Hořín. Zámecká kaple. Kalich rokokový a Kalich rokokově-empirový.

Kaple zámecká opatřena jest hojně pěkným bohoslužebným náčiním, z něhož uvedeny budtež:

Gotická křtitelnice stříbrná, 0·23 m vys. Dolejšek, na šestihorné noze spočívající, jest ve čtyři čtvrtkulovité vypukliny vydut a rytými kružbami ozdoben. Svršek přechází vydutými prolamovanými kružbami, jež jsou trojúhelníkovým, kraby posázeným a fiálou se končícím rámcem obklopeny, v šestibokou vížku, kteráž obstoupena jest čtyřmi ozdobnými příporami v jehlance kraby posázené a fiálou zakončené vybíhajícími; jehlanco-

vítá stříška o plných, poněkud prohnutých bocích korunována jest rovněž fialou. Výborná práce z XV. stol., nyní obnovená (viz obr. 30.).

Kalich rokokový 0·52 m vys., stříbrný, s markantní zprohýbanou profilací. Na kupě vytepaná poprsí sv. Prokopa, sv. Víta a sv. Ludmily,

Obr. 33. Hořín. Zámecká kaple. Barokní mnostrance.

na noze poprsí sv. Václava, sv. Jana Nep. a sv. Vojtěcha. Mírně vypuklý a místy prohloubený nodus vytvořen jest směsí barokního listoví. Pozoruhodná jest úprava kartuší kolem tepaných obrázků na kupě: energicky zprohýbané linie obklopené obvyklými roztřepenými lupeny rokokovými. Značka: F. K.; druhá jest mnichovská s letopočtu 1747:   (viz obr. 31.).

Kalich rokokově-empirový, 0·30 m vys. Celková forma tohoto kalichu jest velice ušlechtilá. Zajímavost jest, kterak do převládající barokní ornamentace přimíšeny jsou již prvky slohu empírového, jež zejména na stonku a nodu přicházejí k platnosti. Na noze i kupě v perleti osazené, drobně do zlata tepané výjevy z utrpení Páně.

Na noze značky: t. j. Augšpurský zlatník *Georg Ign. Bauer* († 1790). Vespod nohy nápis:

»Maria Wisserin gebohrne Waltherin« (viz obr. 32.).

Monstrance barokní, 0·52 m vys., stříbrná. V pozadí dvojitá hustá řada paprsků, před nimi barokně zprohýbaný široký, při vnitřním okraji drahokamy a perlami posázený rámeček; nad rámečkem tepané poprsí Boha Otce. Na spodu nohy vyryt nápis: „HOC OSTENSORIVM SSI. SACRAMENTI SACELLO DOMESTICO HORZINENSI EX SINGVLARI PIETATE DONAVIT ISABELLA COMITISSA CZERNIN DE CHVDENICZ, NATA MARCHIONISSA DE WESTERLOO, ANNO DOMINI 1767. Pod tím dvě značky: v jedné lev, ve druhé písmena   (Viz obr. 33.).

Obr. 34. Hořín. Zámecká kaple. Mešní konvičky.

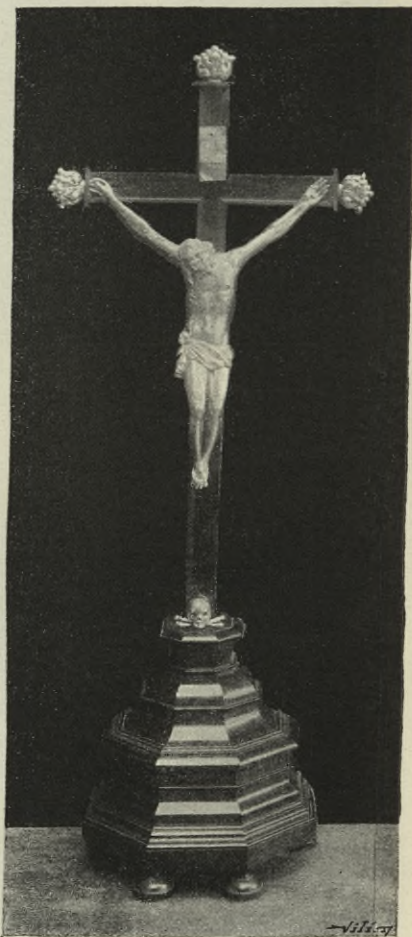

Obr. 35. Hořín. Zámecká kaple. Tácek.

Tácek (0·33 m šir.) s konvičkami (0·17 m vys.), k výše uvedenému kalichu barokně-empirovému náležející a od téhož zlatníka zhotovené. Na nich již empirové motivy úplně dominují. Tácek jest ellipsovité, do nepravidelného osmihranu zprohýbaný. Po okraji jeho jde úzký listový pletenec na čtyřech místech páskami křížem převázaný. Pod tímto okrajem souvislá řada barokních stojatých lupének, na spodu perličkovým pásem zakončená. Odtud visí do prohloubené střední části listové pletence s ovocnými skupinkami uprostřed. Mezi nimi zavěšeny svíse hrozny a ovocné skupiny. Uprostřed na

Obr. 36. Hořín. Zámecká kaple. Kříž perletí vykládaný.

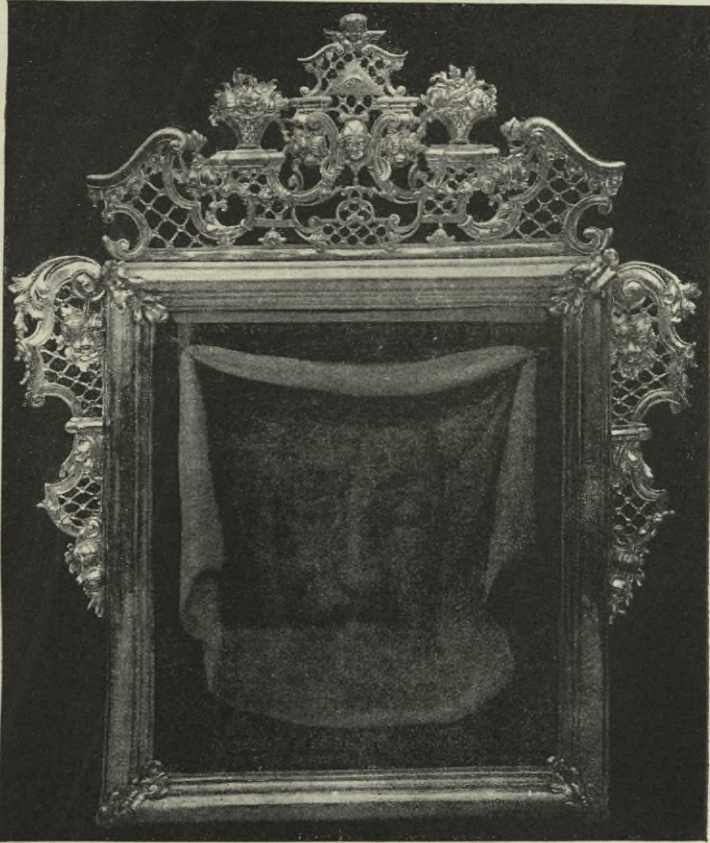

Obr. 37. Hořín. Zámecká kaple. Kříž ze želvoviny se stříbrným korpusem.

plochém dně dva kruhové rámce na způsob stonků několika lístky převinutých. Konvičky vynikají velmi vkusnou formou. Při nejdolejším okraji ozdobeny jsou listovým pletencem a ellipsovým vzorkem; polokruhový spodek vlastní nádoby obklopen vzhůru od spodu vycházejícími lupeny, nahoře pak opět horizontálním věnečkem okrášlen. Prohnuté boky nádoby ověšeny vkusně prohnutým věncovím. Na víčku opakují se

se podobné ornamentální motivy jako na noze; nejdříve postavena zrnitá hrotitá jahůdka. Tytéž značky jako na zmíněném kalichu (viz obr. 34. a 35.).

Kříž (0·665 *m* vys.) perletí dosti vkusně vykládaný s pěkným korpusem ze dřeva řezaným) stojí nad tabernakulem v kapli). Na přední straně podstavce, jež má tvar komolého trojúhelníka, jest uprostřed z perletí vykládaný odznak řádu františkánského (překřížené stigmatované

Obr. 38. Hořín. Zámecká kaple. Tepaný rámec rokokový.

ruce s křížem uprostřed). Na ramenech kříže řada vykládaných rosett v kruhových rámečcích (viz obr. 36.).

Kříž z červenavé želvové kosti (0·93 *m* vys.) s litým a ciselovaným stříbrným korpusem (viz obr. 37.).

Rámec měděný, postříbřený, 0·39 *m* šir., 0·445 *m* vys., s pěknými nasazenými rokokovými tepanými ozdobami. Nad hořejškem rámce okrasa komponovaná z obvyklých volut a zkřivenin rokokových; prázdné plošky ornamentu přepaženy jsou ladným mřížovím. Uprostřed nejdříve okřídlená hlavinka andělčí, pod ní »Boží oko« v trojhranu. Po stranách košíčky květinami naplněné a dole mezi volutami hlava s přilbicí. Při hořejších

dvou třetinách obou boků rámce menší ornamenty z podobných motivů komponované jako ornament hořejší (viz obr. 38.).

K r a j k a, výborně pracovaná, 0.60 *m* šir., jakožto obruba alby. Uprostřed dvojitý znak pod společnou korunou, pod znakem dvě planoucí srdce stojící nad palmettovou ozdobou, jež po stranách ve dvě voluty se vyvíjí.

Obr. 39. Hořín. Zámecká kaple. Krajka u alby.

Nad volutami na každé straně po jednom ptáku. Ostatní plocha krajky pokryta vkusným ornamentem listovým (viz obr. 39.).

V kapli, jakož i v oratoři a v komnatách zámeckých rozvěšeno mnoho pozoruhodných obrazů, z nichž uvádíme:

»Narození Páně«, 0.74 *m* šir., 0.575 *m* vys., na dřevě s podlahou sádrou. Pod přístřeším na jednoduchém trámovi spočívajícím Jesulátko

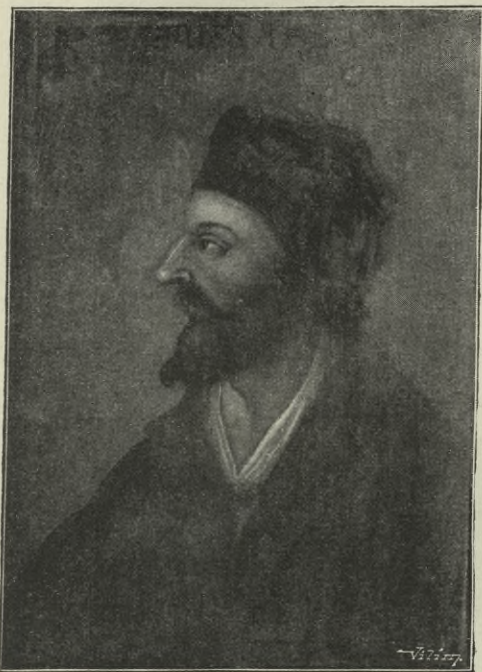

Obr. 40. Hořín. Zámek. »Bíčování Krista«.

Obr. 41. Hořín. Zámecká kaple. »Ecce homo«.

na plenkách spočívající, u něho dva andělkové s ním si pohrávající, po stranách klečí P. Maria a sv. Josef. Výše dva andělkové, z nichž jeden drží kříž; nejvýše tři jiní andělé držící pásku s nápisem »Gloria in excelsis Deo atd.« V obou hořejších rozích po dvou andělcích s nástroji umučení v rukou. Po obou stranách výhledy do hornaté krajiny: v pravo pastýři se stády, v popředí pastýř klečící; v levo v pozadí město, v předu sv. tři králové na koních. Zdařilá malba z polovice XVI. stol. (Viz tab. II.).

Obr. 42. Hořín. Zámek. M. J. Hus. Obraz L. Cranacha.

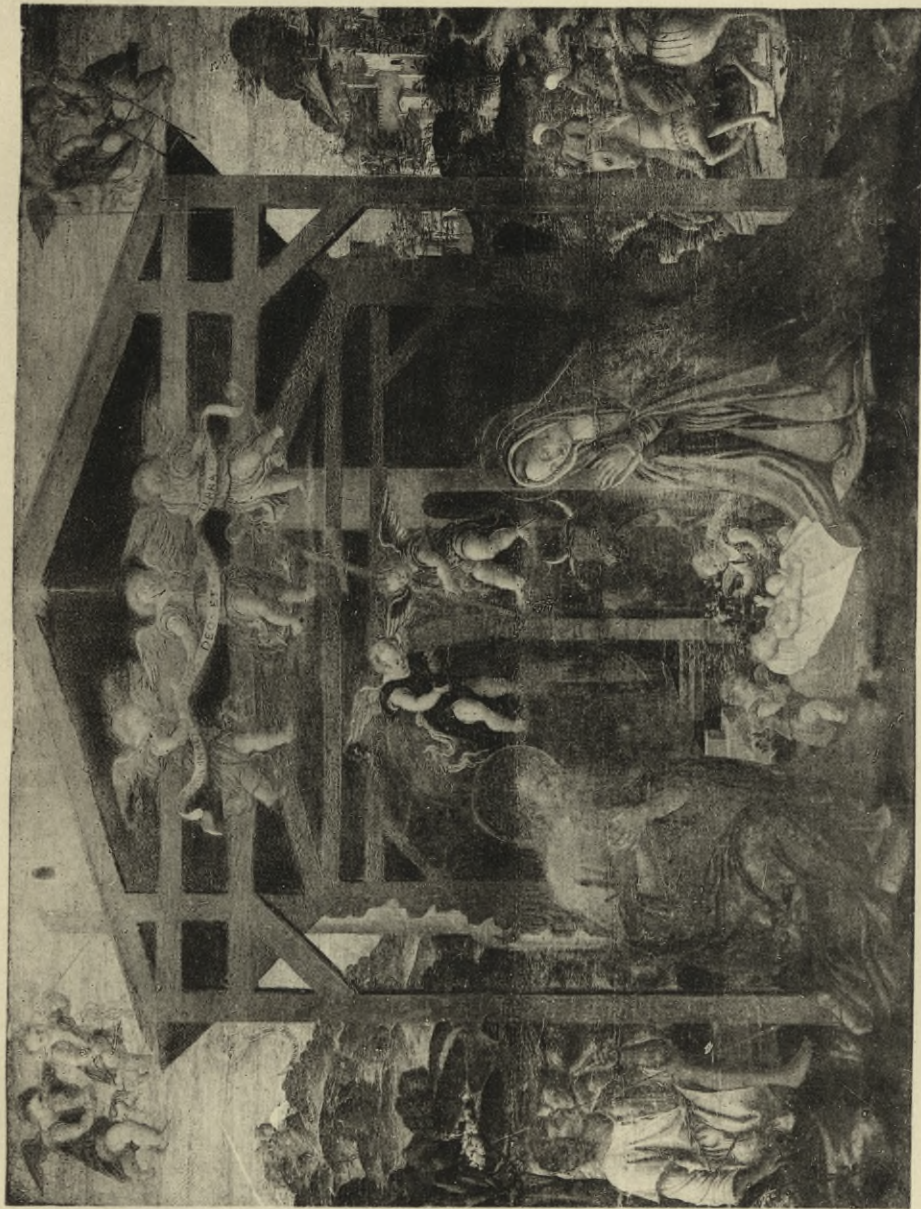
»Bičování Páně«, malý čtvercový formát, na dřevě. Uprostřed obnažený klečící Kristus s rukama na zad svázanýma; v levo vzadu a po pravé straně v předu žoldněři jej bičující; vzadu pochop pravíci trnovou korunu do hlavy mu zadírající. V pravém popředí ležící hoch, u jehož nohou nádoba s nástroji mučitelstvámi. V pravo v pozadí žoldněř s přílbou na hlavě a s kopím. Prvá pol. XVII. stol. (Viz obr. 40.)

»Odpočinek na útěku do Egypta«, 0'60 m široký, 0'41 m vys. Na dřevě. V pravé pol. Bohorodička s Jezulátkem. Vzadu sv. Josef; v levém popředí pasoucí se oslátko, v pozadí výhled do krajiny. Velice poškozený. Vzadu: Ludovicus Caraccius fecit.«

»Narození Páně«, obraz na plátně, 1'10 m šir., 0'83 m vys. Na zemi v košíčku Jezulátko, nad ním klečící P. Maria s rozestřenýma rukama. Na levé straně klečící anděl. Z pravé strany přinášejí pastýřové dary. Nejvýše dva andělé s nápisem »Gloria in excelsis Deo«. Obstojná malba z pol. XVIII. stol. Vzadu katalogová značka z r. 1799.

»Ecce Homo«, 0'595 m šir., 0'91 m vys., na dřevě. Postava po pás. Hlava trním korunovaná jest k pravé straně nakloněna. Prsa i ruce obnažené, kapkami i úzkými proudy krve zbrocené. Ruce probodané vodorovně na sebe položené. Pod levým paždím dutky. Pozadí tmavé. Konec XVI. stol. (Viz obr. 41.).

»M. Jan Hus« 0'48 m vys., 0'34 m šir. Na dřevě. Poprsí, tvář v profilu. Nahoře nápis: I. HUSS, THEOL. V pravo na pozadí značka

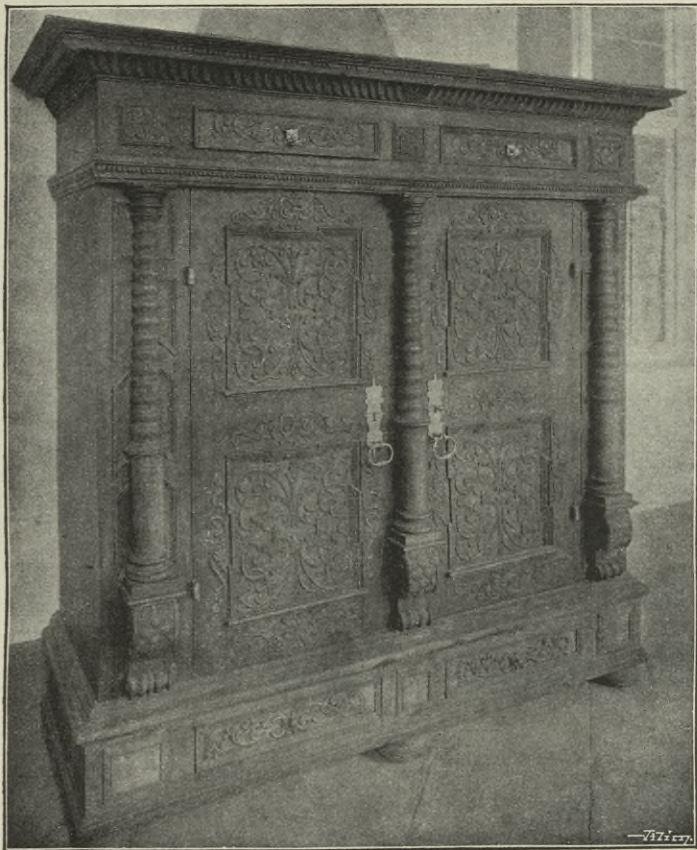
K. BELLMANN PHOTOTYP.

Hořín. Zámek: Tabulový obraz »Narození Páně« z polovice XVI stol.

Luk. Cranacha (okřídlený dráček) s letopočtem: 1528. Pozadí jest patrně přemalováno. Autentičnost značky Cranachovy jest velice pochybná. (Viz obr. 42.).

»Kalvín«, v témž formátě jako předešlý. Nahoře nápis: I: CALVINUS
Značka táž jako u předešlého.

Podobizna muže a ženy, dvojice obrazů v rámcích stěžejkami k sobě spojených, a tudíž zavíracích. Rozměry každého obrazu: 0'26 m šir., 0'40 m vys. Poprsí muže a ženy v kroji první pol. XVI. stol.

Obr. 43. Hořín. Skříň z r. 1679.

»Kající Magdalena«, obraz na plátně 1'16 m vys., 0'90 m šir.,
obstojná malba z poč. XVIII. stol.

»Sv. Jeronym«, na plátně, 0'93 m vys., 0'72 m šir., poprsí obnažené.
Značně potměnělý obraz rázu Brandlova.

Hojně portraitův, hlavně ze stol. XVII. a XVIII.; zejména pěkný
jest portrait dámy označený: »Peint par Müller à Wienne 1726.«

Z nábytku zámeckého stůžtež zde:

Skříň renaissanční, s oblými, v hořejších $\frac{2}{3}$ prstenci profilovanými a na vyduťkách, šupinovitým ornamentem pokrytých konsolkách spočívajícími sloupky po stranách i uprostřed. Křídla dveří pokryta symetrickými jemnými ornamenty do čtyř rámcův komponovanými. Nahoře obdélníkový nástavec, na němž po stranách vyřezán letopočet 1679 a uprostřed monogram Kristův IHS. Nejvýše římsa perlovcem ozdobená. Ve spodní obdélníkové části dvě zásuvky, jejichž čela rovněž ornamentální řezbou jsou ozdobena (viz obr. 43.).

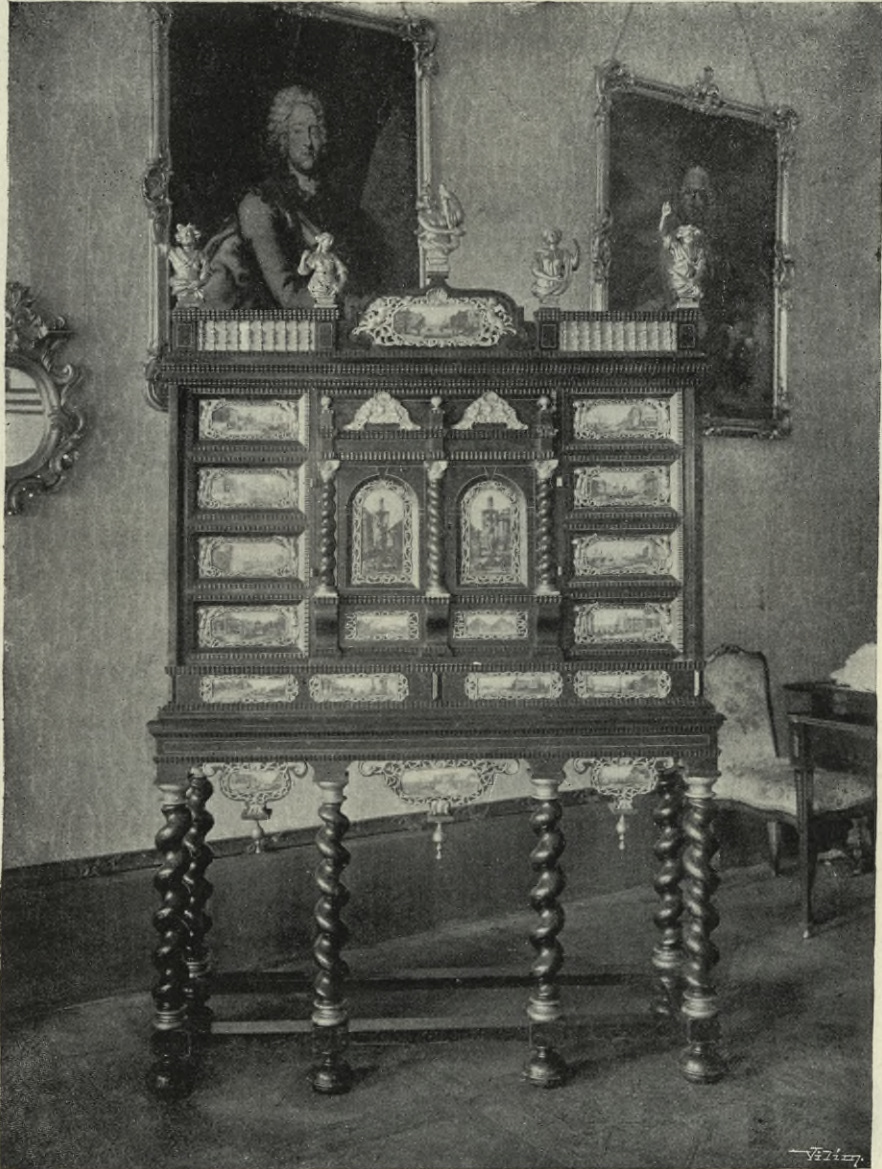

Obr. 44. Hořín Zámek. Postel barokní z r. 1767.

Postel barokní, s vyřezávanými ornamenty; vzadu na vysokém nástavku monogram mariánský a letopočet 1767 (viz obr. 44.).

Ozdobná skříňka na hadovitě stočených vysokých nohách spočívající. Střed, třemi točitými sloupky na konsolkách rozdělený, tvoří křídla dvířek; po stranách i dole jsou zásuvky s obdélníkovými čelními stranami. Jednotlivá pole vyplněna vkusnými malovanými obrázky krajinnými ve zlatených kovových rámečcích. Nejvýše ballustrada malými poprsními soškami oživená. Vkusná práce z první pol. XVIII. stol. (Viz obr. 45.).

Kromě toho jest v komnatách zámeckých ještě hojně jiného ozdobného nábytku převahou barokního a rokokového. Také v depositáři mezi nepotřebovaným již nyní nábytkem zde uloženým nalézt lze ne jeden pěkný kus vykládané nebo vyřezávané práce barokní.

Obr. 45. Hořín. Zámek. Ozdobná skříň.

SOCHA SV. JANA NEP. před zámek, kamenná. Na jednoduchém barokním podstavci světec jednou nohou na rybě stojící, levou ruku, v níž palmovou ratolesť drží, maje položenou na knize, jež o koleno

Obr. 46. Hořín Socha sv. Jana Nep.

jest opřena; pravici má vzhůru vztáženu. Světec oděn jest obvyklým rouchem kanovníckým, na hlavě má biret, na prsou veliký kříž. Výraz tváře, krátkým vousem a dlouhými vlasy lemované, jest velmi jemný. Vzadu na lemu roucha sochy vytesáno jméno: BROKOF. Zpředu na podstavci: 1725 7. Maji. (Viz obr. 46.)

SOCHA SV. ANNY, naproti předešlé, obstonná práce sochaře Wendla.

SOCHA SV. WOLFGANGA a SOCHA SV. NOTHBURGY na hřbitově, obě od Platzera. Sv. Wolfgang zobrazen v rouchu biskupském s mitrou na hlavě. V pravici má biskupskou berlu, v levici drží vodorovně o bok podepřenou knihu, na níž stojí model kostela. Dílo nevelké

ceny: ani schematicky podanou tvář světcovu, ani držení těla a uspořádání roucha nelze nazvati zdařilými. Zajímavější a cennější jest socha sv. Nothburgy, jež znázorněna jako mladistvá žnečka se srpem v ruce ve velmi živé póse. Stojíc u obilného snopu, pohlíží světice k zemi, v obnažené pravici vysoko nad hlavou srp pozvedajíc. Zdařile jsou vystiženy záhyby roucha ve větru vlajícího. V čele nízkého podstavce dva znaky v rokoko-

Obr. 47. Hořín. Socha sv. Nothburgy.

vých kartuších pod společnou korunou. (Viz obr. 47. a 48.)

Dvě KAPLIČKY, z nichž jedna na návsi, druhá za vsí u silnice k Vrbnu vedoucí stojí. Žádná z nich nemá sice umělecké ceny, přece však zajímavá jest trojboká kaplička nejsvětější Trojice roku 1732 zbudovaná. Ve výklencích jejích jsou chatrné malby na omítce, jež představují nejsvětější Trojici, svatého Václava a svatou Annu s P. Marií.

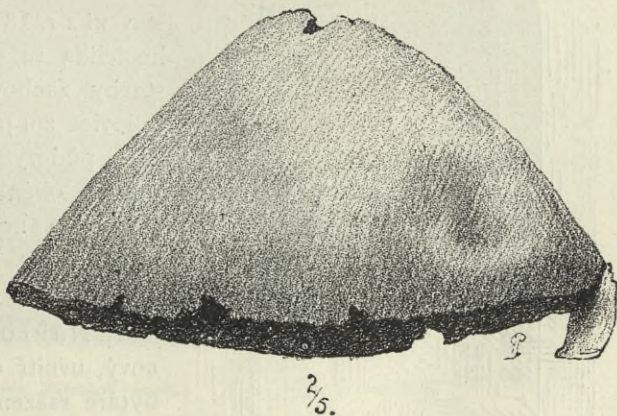
Obr. 48. Hořín. Socha sv. Wolfganga.

Hradsko (Hrázsko).

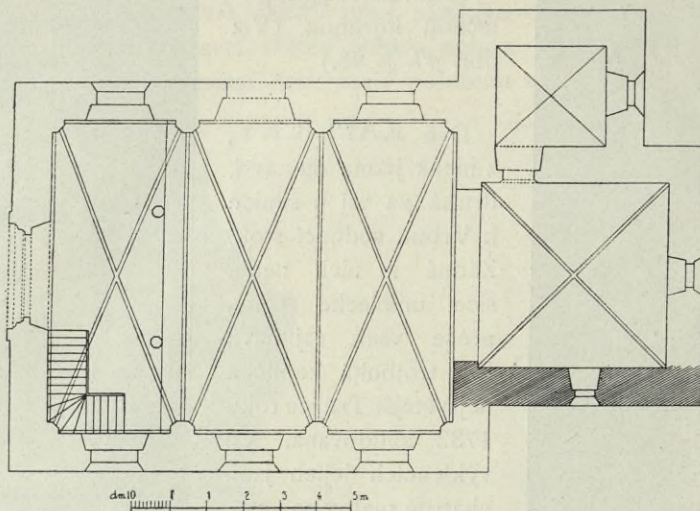
Böhm, c. o. 518—521

Hradiště obklopené valy nasypávanými ze země silně popelem promíšené ve vrstvách nestejných. Ze zdíva opukového, jež na pokraji vnitřního valu se nalézalo, nezachovalo se nic. Dr. Píč v Pam. arch. IX., 455 a XV, (1891), 363.

Při cestě hradištěm vedoucí nalezeny dvě konické přílby železné z X. nebo XI. stol. Jedna přílba nalézá se v muzeu zemském, druhá v městském muzeu na radnici ve Mšeně. Přílba v zemském muzeu chovaná má 66 cm v objemu a jest 19 cm vysoká. Zpředu opatřena jest nánoskem 3·2 m dlouhým a 3 cm širokým. Kolem dolějšího okraje býval připevněn, jak tomu nasvědčují dírky pro nýtky, proužek kovový, snad podobně zdobený, jako okraj helmice sv. Václava chované ve Svatovítském chrámě v Praze. Srvn. Dr. Píč v Pam. arch. XV., 363. (Viz obr. 49.)

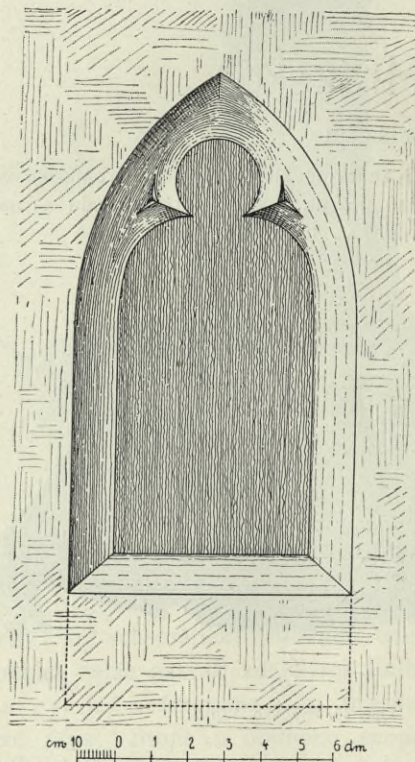
Obr. 49. Hradsko. Přilba.

Obr. 50. Hradsko. Půdorys kostela.

Mimo to nalezeny v ornici s popelem smíšené: střepy nádob na kruhu točených, bronzové šípy, polovice kamenné koule provrtané a pěkně hlazené, kulatý korálek z červeného skla, korál karneolový po obou stranách v hranol seříznutý a j. Ibid. 364.

O Krolmusových nálezích zde učiněných viz Šnajdr, o. c. 23. (Krolmus nalezl zde r. 1852 mimo předměty mladší též bronzový celt s úškem a dvě kamenné sekry.)

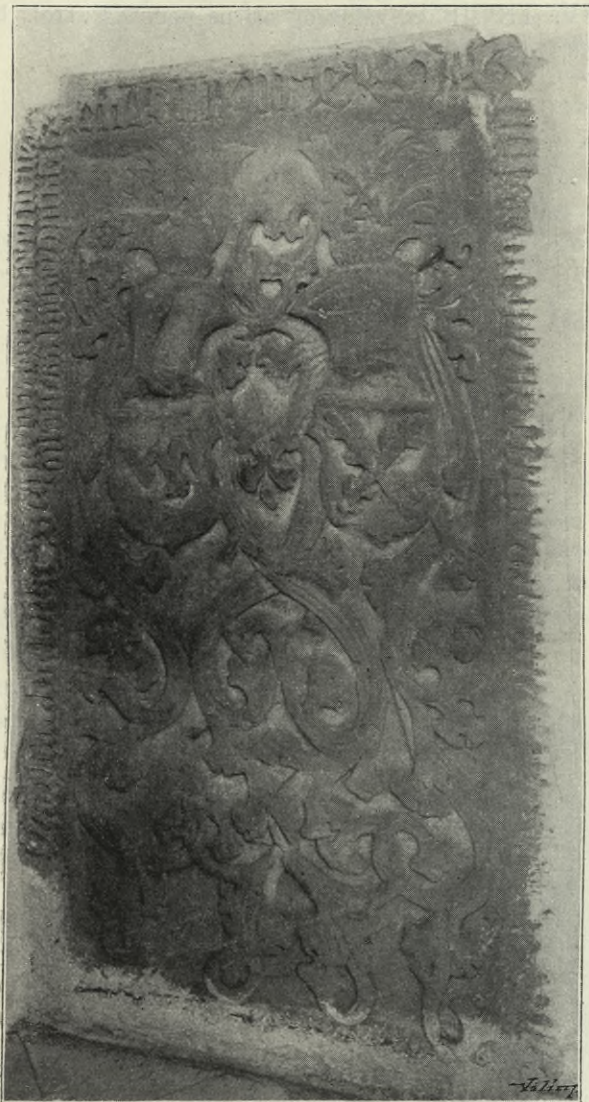
Obr. 51. Hradsko. Gotické okénko.

KOSTELÍK SV. JIŘÍ, nové stavení z r. 1874 na místě prastarého kostelíka tu stávavšího. Z původní stavby zachovala se pouze dolejší polovice zdi presbytáře (vyčárkovaná část půdorysu na obr. 50.) s gotickým okénkem (obr. 51.), jež má v ostrém hrotu dvojnásou, nahoře zakulacenou kružbu, a dole z části jest zazděno.

Náhrobní kámen pískovcový, uvnitř do jižní boční zdi presbytáře vsazený, obdélníkový, 1.10 m šir., 1.88 m vys. V prostředním poli zajímavá stonková a listová gotická spleť, v níž dva malé znaky (na jednom dvě skřížené sekry, na druhém dvě

skřížené ostrve) s velikými kolčími helmami nahoře. Kolkolem nápis: „Četa panie 111° 2° 6° ... (nečitelno, z části zabíleno) ... dieidiczka kokorzincha.“

Zvon 0.48 m prům., 0.415 m vys. Nahoře dvouřádkový nápis (viz faksimile na obr. 53.), z něhož toliko

Obr. 52. Hradsko. Náhrobní kámen.

pane-č boze day svobodu všem kdož,
 ihe miluhy,“
 am dix opz n obog p osvay skof

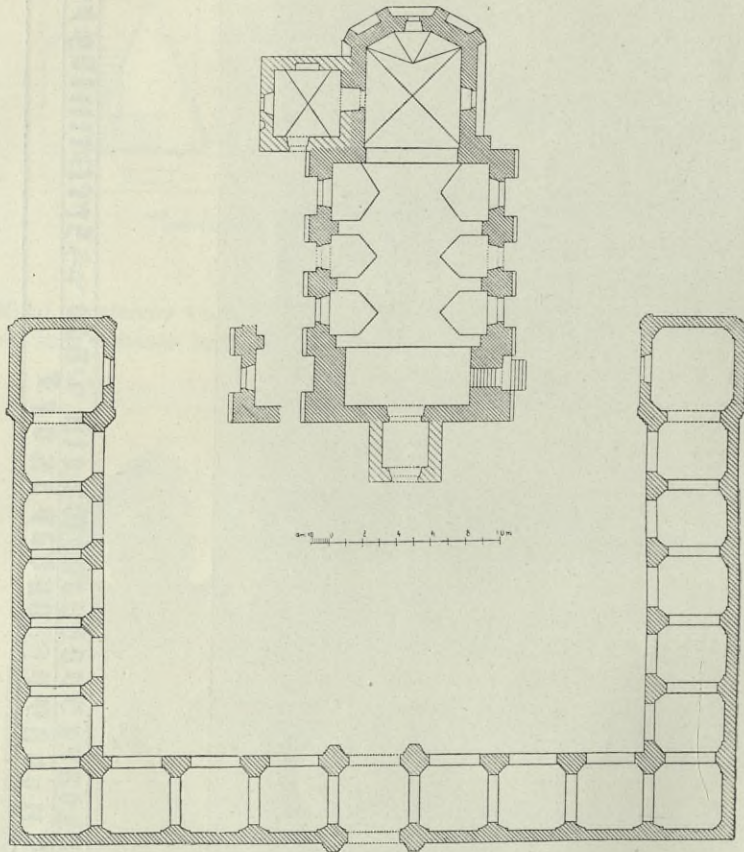
Obr. 53. Hradsko. Nápis na zvonu.

prvou část lze snadno čísti takto: „Pane bože day svobodu všem kdož, ihe miluhy,“ ostatek však není jasný. Zajímavá jsou dělítka mezi jednotlivá slova vložená (sv. Jiří, P. Maria, jednorozec, beránek s praporečkem). Na plášti 2 polovypukliny: sv. Pavla a jiného světce s knihou.

Chlomek.

Böhm, o. c. 328 a 385. — Stručnou zprávu o nástěnných malbách podal B. Čermák ve Věstníku českoslov. musejí III, 61—62.

KOSTEL NEJSV. TROJICE, založený asi na poč. XV. stol., byl častěji přestavován (1588, 1605, 1718, 1765).

Obr. 54. Chlomek. Půdorys kostela nejsv. Trojice.

Presbytář obdélníkový, orientovaný, třemi stranami zakončený, v rozích zevně opěráky podepřený (viz půdorys na obr. 54.). Klenba bez žeber. Vzadu okrouhlé okénko, po stranách okna barokně formovaná.

Vítězný oblouk polokruhový, neprofilovaný.

V presbytáři a na vítězném oblouku stopy nástěnných maleb: 1. na vnitřní kolmé stěně triumf. oblouku (na epišť. straně) postava biskupa s berlou (sv. Vojtěch?); 2. v trojúhelníkovém poli klenbovém u vítěz. oblouku ellipsovitého rámeč, s něhož po stranách splývají festony a ladně se vinoucí

stužky; uvnitř obraz Navštívení P. Marie; nahoře letopočet 1606 (viz obr. 55.); 3. v trojúh. poli straně evang. poslední soud: v pravém rohu slunce s tvář lidskou, dále postavy lidské a vznášející se andělé, v levém rohu zástup nahých postav; 4. v trojúhelníkovém poli při straně epištolní v kartuši znak (?); 5. na trojdílné klenbě části polygonální

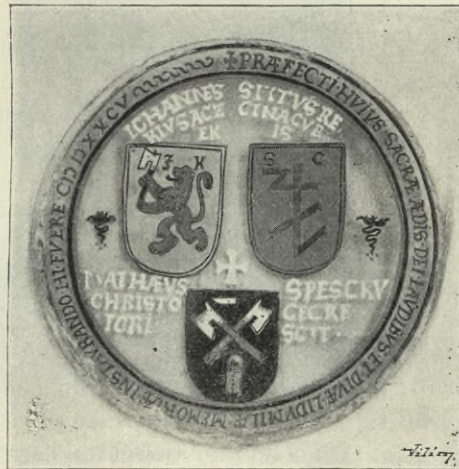
Obr. 55. Chlomek. Část malby na klenbě kostela nejsv. Trojice.

a) svrchní část nahé postavy ženské u stromu stojící [Eva?]; na okraji tohoto pole klenbového patrný jest vaječník; b) dolejší část postavy v rouše kněžském, u stromu stojící, před ní jiná postava klečící; z levého pozadí spěchají sem dvě postavy. — Dílo nevelké ceny, nicméně však zajímavé, z poč. XVII. stol.

Loď obdélníková. Valená klenba výsečová opřena jest o přístěnné pilíře. Dvě barokně upravená okna na každé straně.

Ambity na severní, západní a jižní straně kostela: zpredu obloukové arkády; stropy ochozu ploché. Při obou koncích kaple s nízkou kopulovou klenbou, osvětlené po straně barokně vykrojeným oknem. (Viz půdorys na obr. 54.)

Malba do skla vpálená na malé okrouhlé destičce (0,13 m v prům.) v jednom z jižních oken kostela. Na okraji mezi dvěma temně červenými kruhy nápis: + PRÆFECTI · HVIVS · SACRÆ · ÆDIS · DEI · LAVDIBVS · ET · DIVÆ · LIDVMILÆ · MEMORIÆ · INSTAVRANDO · HI · FVERE · CIDDXXCV. Vedle vnitřního kruhu táhne se kruh žlutý. Uprostřed kruhového pole tři znaky: 1 modrý se žlutým lvem a černými písmeny JK; nad

Obr. 56. Chlomek. Malba na skle.

ním bílý nápis: „IOHANNES KLVSACZEK“; 2. žlutý s černou značkou kamenickou a písmeny SC; nad ním bílý nápis: „SIXTUS RECINACVRIS“;

3. červený s dvěma skříženými sekerami (jichž rukověti žluté, čepele modré); po stranách nápis:

MATHAEVS
CHRISTO
FORI

SPESCKY
CECRE ·
SCIT. (Viz obr. 56).

Obr. 57. Chlomek. Náhrobek empirový.

U dveří sakristie
měděná kropenka,
označená jmenem pů-
vodcovým »Meister Se-
bastian Rehrle von
Melling« a letopočtem
1694. Slabá práce.

Zvon (na vížce
střešní) 0·30 m prům.,
0·23 m vys. s barokním
relieffem sv. Václava
na plášti.

Na půdě zbytky
oltáře sv. patronů
českých: v rozvili-
nových řezbách listo-
vých oválové obrázky.
Obstojná práce z konce
XVII. stol. Krom toho
barokní sošky sv.
Veroniky, Jana Křt. a j.

Náhrobek em-
pirový na hřbitově
(2 m vys.). Mezi dvěma
sloupky relief ženy v rás-
natém rouše s urnou
v rukou, k níž tváří
jest skloněna. Nad tím
tabule s ornamenty rost-
linnými po stranách a
s obšírným nápisem ně-
meckým. Nejvýše troj-
hranný štítek s »Božím
okem«. Dobrá práce
z r. 1814. (Viz obr. 57).

KOSTEL SV. JANA NEP., z počátku minulého století, drobná
stavba barokní prostého zevnějšku i vnitřku, malebně na vysokém návrší
položená (viz obr. 58.). Půdorys: obdélníková loď a téměř rovněž tak
dlouhý, ale ovšem užší presbytář třemi lomenými stranami zakončený (viz

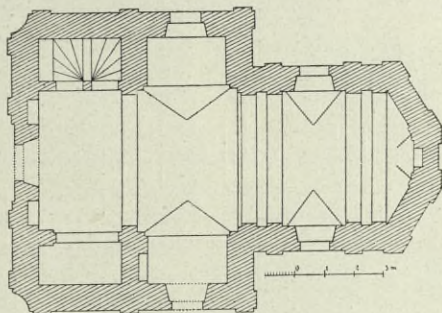

Obr. 58. Chlomek. Kostel sv. Jana Nep.

půdorys [na obr. 59.]. Průčelí rozděleno pilastry ve tři oddělení: ve středním dvéře, nad nimi barokně vykrojené okno, v polích bočních prázdné výklenky. Nahoře rozložitý štít, v jehož středu výklenek se sochou sv. Jana, po stranách dole vasy, nahoře jehlance, nejvýše hrubý kříž.

Barokní oltář z r. 1774 nevkusný; na tumbě v barokní kartuši malovaný znak Marie Anny Wejvodové ze Strohmburgku.

Roku 1898 v měsíci srpnu kostelík tento — bleskem byv zapálen, — vyhořel, při čemž i zmíněný barokní oltář za své vzal.

Obr. 59. Chlomek. Půdorys kostela sv. Jana Nep.

SOCHA SV. JANA kamenná ve zdi vinice Duchoslavovy u Chlomku; obstojná práce barokní. Na podstavci vyryt nápis: „HANC STATVAM EREXIT FERDINANDVS TOCZINSKI A. 1720.“

Chlumín (Klomín).

Method V. (1879), 75—76 a 78., IX. (1883), 93—94; Böhm, o. c. 522—526.

Sedláček, Míst. sl. 316—317.

KOSTEL SV. MAŘÍ MAGDALENY, (farní), r. 1732 zbudovaný, r. 1884 obnovený. Vysoká rozložitá stavba zajímavého půdorysu (viz obr. 60.): presbytář obdélníkový, půlkruhově zakončený; při něm na severní straně vysoký přístavek třemi stranami osmiúhelníku zakončený (sakristie a oratoř); loď obdélníková s dvěma čtvercovými přístavky po bocích, v předu věž.

Presbytář sklenut mělkou konchou, jež pokryta barokní obstojnou freskou: vznášející se andělé, jednak kaditelnice, jednak květinové guirlandy v rukou držící.

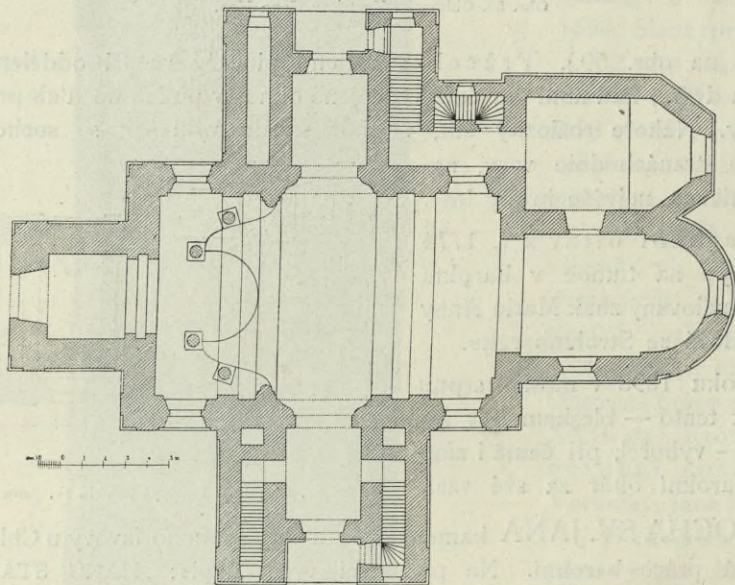
Vítězný oblouk polokruhem sklenutý.

Loď rozdělena ve tři klenbová pole dvojitými pasy, jež z mírně povystupujících pilířů přízdních vycházejí.

Kruchta spočívá na šesti sloupech zajímavě rozestavených (viz půdorys.)

Vysoké čtvercové přístavky boční obsahují jednak schodiště, jednak postranní sínce, do nichž vedou vchody zvenčí. Před těmito vchody upraveny jsou v průčelí oněch přístavek neobyčejně vysoké předsíně segmentovité překlenuté.

Zevnějšek chrámu jest nanejvýš střízlivý.

Obr. 60. Chlumín. Půdorys kostela.

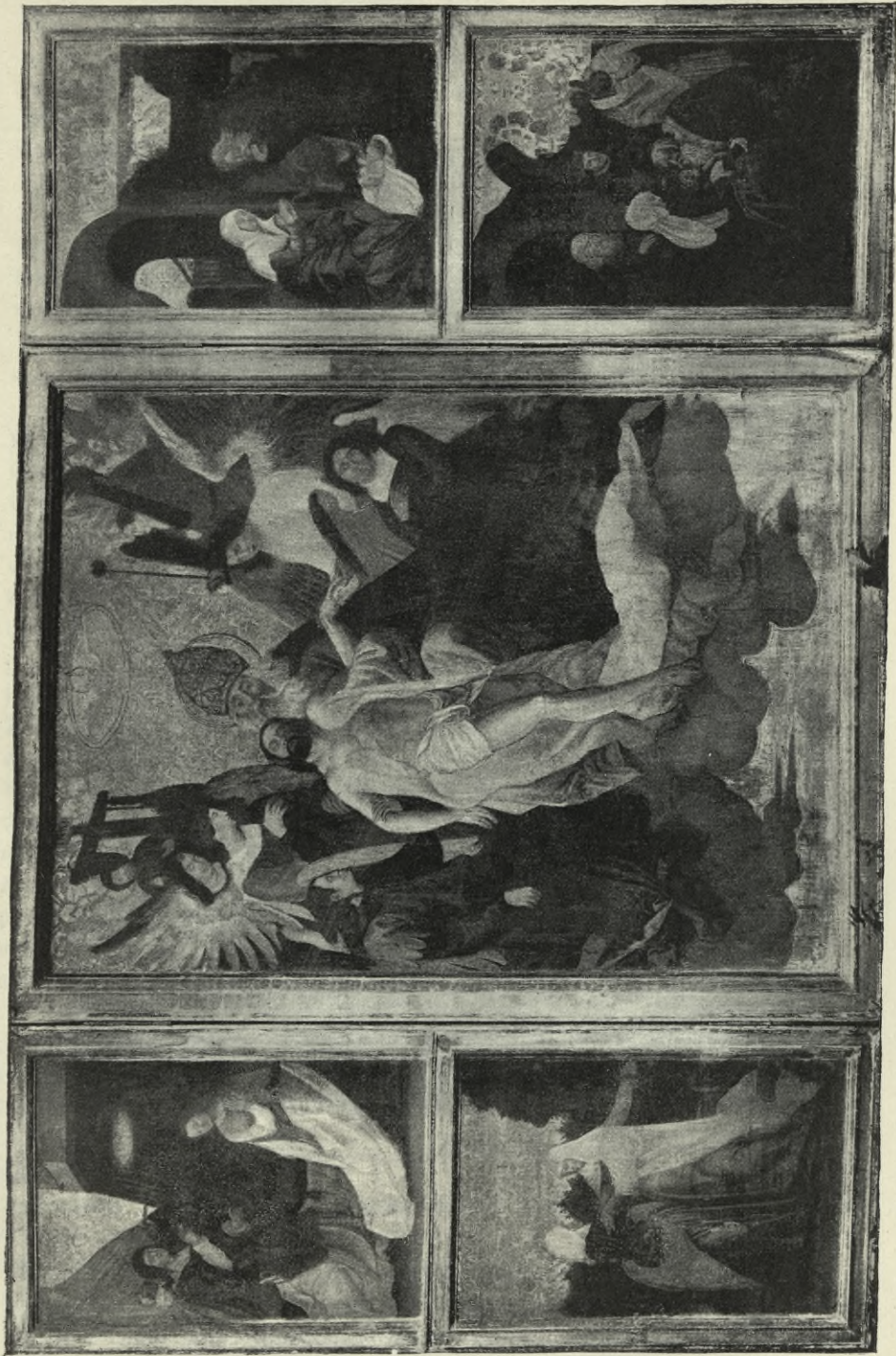
Hlavní oltář barokní s točenými sloupy po stranách, se znakem uprostřed kladí a se sousoším Nejsv. Trojice nejvýše. Nad tabernakulem nevkusná skleněná skříň s ostatky sv. Donata.

Dva oltáře boční (po stranách vítězného oblouku), barokní. Úprava obou stejná: po stranách hrubě kanelované sloupy zlacené s nízkými stlačenými hlavicemi korintskými. V predellách nad mensou nápisy:

„TENTO OLTARZ GEST OBIETOWAN KE CZTI A SLAWĚ SWATEMV JANV KRZTITELI NAKLADEM VROZ A STATECZNEHO RITIRZE PANA JANA IWANA ANTONINA AVDRICZKEHO Z AVDRCZE PANA NA KLOMINIE KRALOWSKEHO HEGTMANA KRAGE KAVRZIMSKEHO ANNO 1677 · 21 JVLÝ.“

Na druhém oltáři:

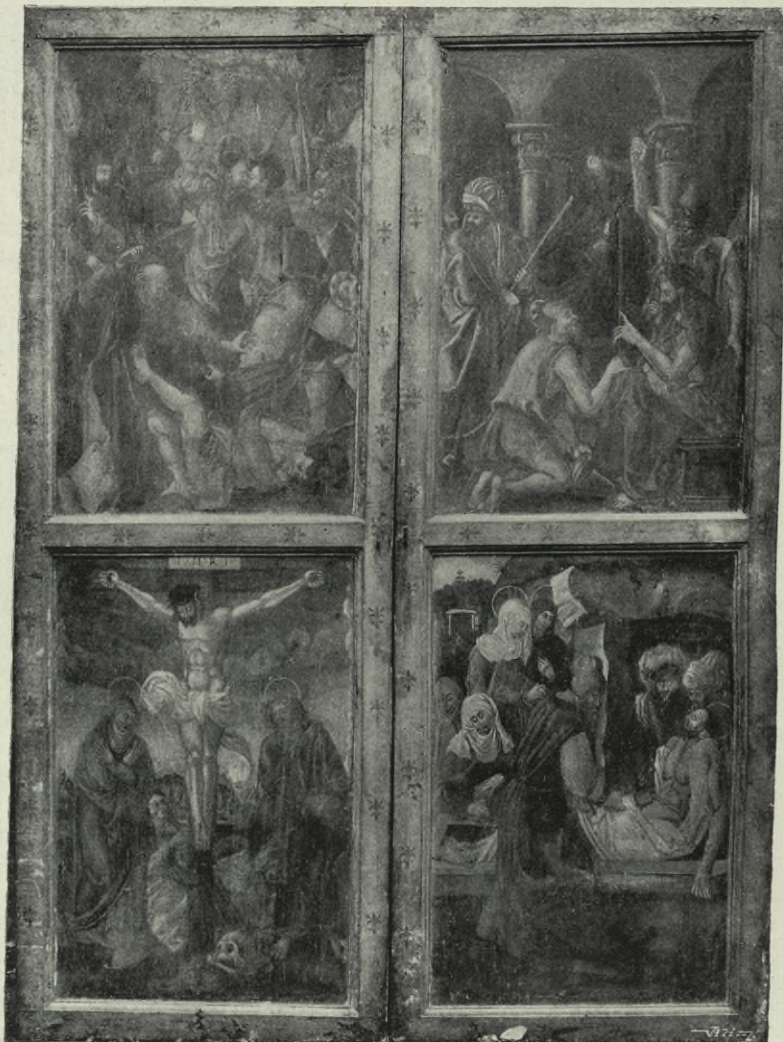
„TENTO OLTARZ OBIETOWAN GEST KE CTI A CHWALE BL. P. MARIE BOLESTNE NAKLADEM VROZ. PANI ANNI IOHANNI AV-

Obr. 61, Chlumín, Skládací oltář (rozevřený).

DRCKE ROZENE ZWIEŽNIK PANI NA KLOMINIE · ANNO 1676 ·
22 · JVLY.“

Kazatelna barokní: na stříšce nejvýš anděl s desaterem, níže na okraji stříšky dva evangelisté, ostatní dva (vsměs sedící) při krajích řeč-

Obr. 62. Chlumín, Skládací oltář (zavřený).

niště; na počátku schodiště vása s pěkně řezanou kytkou, dole pod řečištěm znak.

Tabulové obrazy, zbytek křídlového oltáře (archy), nyní v sakristii stojící. Jest to obdélníkový střed (1·55 *m* šir. a 2·14 *m* vys.) a dvě křídla zavírací. Na středním obraze spatřuje se Bůh Otec, držící v náručí mrtvého Krista, kolkolem andělé s nástroji umučení, nejvýše Duch sv.

v podobě holubice. Plocha každého křídla rozdělena ve dvě polovice. Na křídle pravém jest nahoře obraz Zvěstování P. M., dole Navštívení P. M.; na křídle levém nahoře Narození Páně, dole Příchod sv. tří králů. Půdu všech těchto obrazů tvoří zlacený vzor brokátový. (Viz obr. 61.) Na zadních plochách křídel jsou tyto obrazy: 1. Jidáš zrazuje Krista, 2. Kristus pñí na kříži, pod nímž stojí P. Maria, sv. Jan a Maří Magd., 3. Bičování Krista, 4. Pohřeb Kristův. (Viz obr. 62.). Předlohou k těmto obrazům byly umělci rytiny Dürerovy. Vznik archy kláští dlužno do 2. polovice XVI. stol.

Náhrobní kámen ve zdi pod kruchtou (2·18 m vys.). V obdélníkovém poli výborně tesaný vysoký relief rytíře v brnění oděného. Ve všech čtyřech rozích po znaku; mimo to jest znak i uprostřed části dolejší. Nápis: nad hlavou rytíře: *Leto 1599. w patek po Smrtdne Medeli vsnul w panu vrozena a stateczny Ritirz pan Gertzych Wrzesowicz z Wrzesowicz na Klumynie a wchynicznych a w tomto skłpku s manželkou swau z vrozenau pany Rebekau Wrzesowiczowau Rozenau z Kenspcku odpoczjwa.*

Dole obšírný nápis gotickou minuskulí, na obrubě kamene pak čtou se slova: *TENTO KAMEN GEST VDIELAN PRO BVDAVCZI PAMATKV KDEZ MRTWA TIELA PANVW WRZESOWICZ ODPOCIWAGI Z ROZKAZV A NAKLADEM VROZENICH A STATECZNICH RITIRZVW BORZIWOGE NICH BRATRZI KISSPERSKICH WRZESOWCZVW Z WRZESOWICZ A NA KLVMINIE LETA 1612.* (Viz obr. 63.).

Zvony: 1. 1·21 m prům., 0·96 m vys. Nahoře široký pruh, v němž bohatá a živě komponovaná scéna, znázorňující vraždění dítek Betlemských;

Obr. 63. Chlumin. Náhrobní kámen.

Anno domini millerimo cccc xxxv illa campana fuit a rectoribus domo magistri Bartholomei

pod tím pěkný ornamentální pás. Na plášti v předu dvojitý nápis v rámci, v jehož středu polovypuklina představující trůnícího z mrtvých vstavšího Vykupitele.

S. IOB W 19. K. WIM ZAGISTE ZIE WYKVPITEL MVG
 ZYW GEST A ZIE W POSLEDNI DEN Z ZEMIE WSTATI
 MAM A ZASE OBLECZEN BVDV KOZI SWAV A WTIE-
 LE MEM VZRIM BOHA KTEREHOZ VZRYM
 GA SAM A OCZI ME OPATRZI A NE GINÉ
 SLOZENA GEST TATO NADIEGE NA W LVNIE. MEM.
 LETHA PANIE 1613 SLIT GEST TENTO
 ZWON KE CZTI A K CHWALE P. B.
 WSSEMOHAVCZYMV DO MIESTECZKA
 KLOMINA ZA PANOWANI S. R. R. IANA
 BORZIWOGE KYSSPERSKYHO Z WRZESOWICZ
 I NA KLOMINIE K ZALOZENIE KOSTELA S. MARZY MAG-
 DALENY NAKLADEM WSSECH OSADNICH K TEMVZ
 ZADVSSI
 PRZINALEZEGICICH ZA P. AVRZEDLNICA TOHO CZASV
 IAN NE
 RZAD PRIMASIAN BARTONIVW PVRGMISTR IAN TLVSTY.

Na vydutém okraji znak s nápisem: SIGILLVM OPIDI
 CLVMINENSIS, dále několik figurálních reliefů, jako: jezdec
 na koni, žoldnéři a j.

Na druhé straně pláště dva znaky, nad nimiž písmena:
 I.B.R.Z.W.N.R. a I.Z.W.ZA.V.

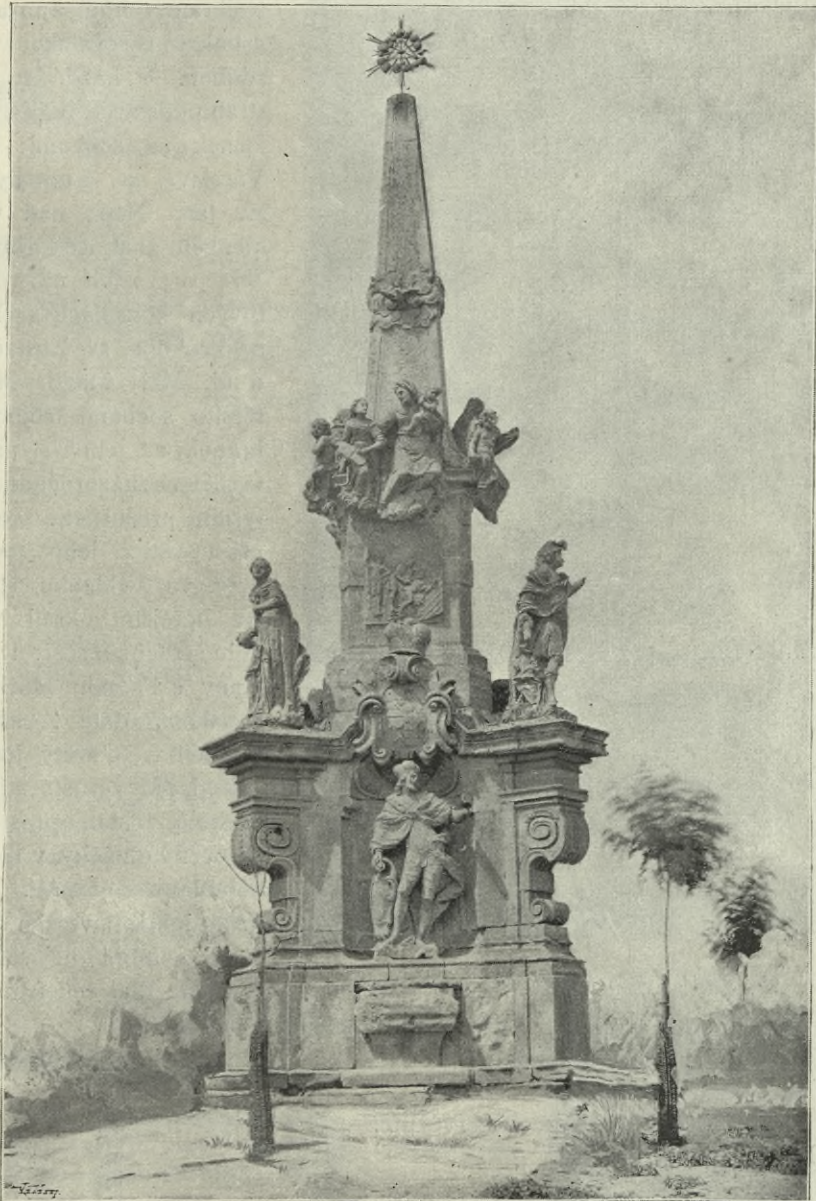
Na vydutém okraji dolejším v rámci dvěma delfinovi-
 tými postavami drženém nápis:

Wdielek gest ode mne Baltazara Hoffmana zwonarze
 W D. H. P. w Slowanach budiż P. B. chwala.

2. 0.85 m prům., 0.60 m vys., s jednořádkovým opisem
 nahoře: Anno x domini x millerimo ccccc a xxxv illa a cam-
 pana a fuit a ref a in x domo a magistri x bartholom x (viz
 faksimile na obr. 64.).

3. 0.83 m prům., 0.78 m vys. Nahoře ornamentální pás,
 v němž rozviliny, do nichž vkomponovány dětské postavy
 rukama závitě listové objímající, pod tím ojedinelí andílkové
 stojící na festonech, jichž konce v rukou drží. Nápis:

ZA PANOWANI VROZENEGO A STATECZNEHO RITIRZE
 PANA WACLAWA ANTONINA AVDRTZKIHO Z AVDRTZ
 PANA NA
 KLOMINIE GEHO CZISARZSKE A KRALOWSKE MILOSTI
 RADDI, SAVDCE ZEMSKEHO A KRALOWSKENO HEGT-
 MANA
 KRAGE KAVRZIMSKEHO.

Obr. 65. Chlumín. Morový sloup.

Obr. 66. Chlomín. Dvěře s dekorativními malbami v zámku.

vraždění svatého Václava představujícím jméno umělcovo:

IOHAN PVRSCH

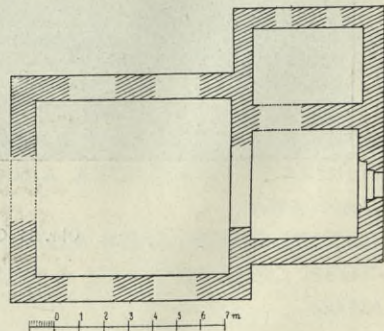
I : V.

Výtečná práce sošnická z první pol. XVIII. stol. (viz obr. 65.).

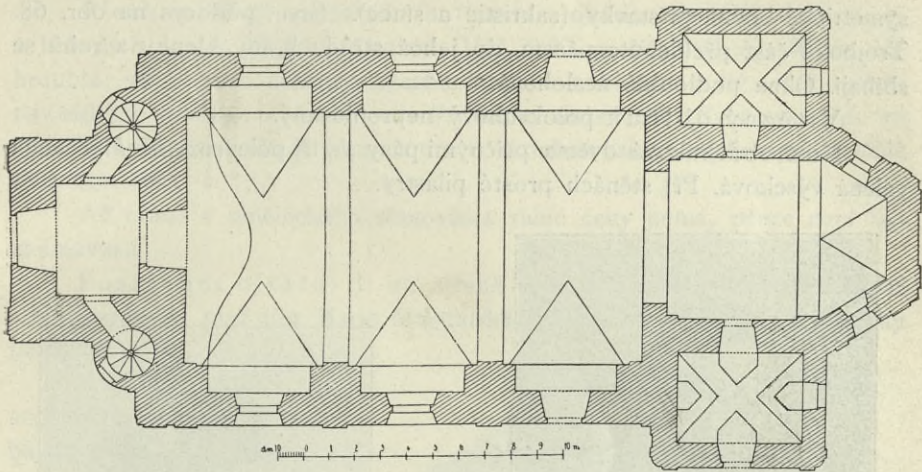
ZÁMEK bývalý, nyní fara a škola, prostá budova bez architektonických ozdob. Z vnitřní původní úpravy zachovaly se zajímavé dvěře s dekorativními malbami rokokovými (viz vyobrazení 66.).

SLOUP MOROVY

na návsi výborně do trojhranu komponovaný s bohatou sošnickou výzdobou. V každé ze tří stran podstavce veliký výklenek se sochami: sv. Václava, sv. Ludmily a sv. Jana Nep., nad výklenkem znakové kartuše. Výše v rozích na volutových konsolách sochy: sv. Prokopa, sv. Eustacha a sv. Maří Magd. Mezi těmito sochami trojboký hranol, na jehož stěnách v reliefech znázorněno martyrium příslušného světce nebo světice, jehož socha dole ve výklenku stojí. Na hořejším okraji hranolu sedící sousoší: 1. sv. Anny s Pannou Marií a Ježíškem, dále 2. svatý Joachim a 3. svatý Josef. Odtud pak vyrůstá štíhlý trojboký jehlan uprostřed obtočený obláčky, v nichž holubice se vznášejí. Do hrotu jehlanu vsazen ozářený symbol nejsvětější Trojice. Pod reliefem za-

Obr. 67. Chodeč. Pádorys kostela.

Obr. 68. Chorušice. Půdorys kostela.

Chodeč.

Böhm, o. c. 527—529.

Zrušený kostel sv. Martina, obdélníkové stavení s pravoúhlým chórem beze všech architektonických ozdob (viz půdorys na obr. 67.).

Choroušky.

Böhm, o. c. 529—530.

Pazourkové nástroje v geolog. sbírce zems. musea. Šnajdr o. c. 24.

Chorušice.

Böhm, o. c. 530—533.

Na ostrožně naproti Řepínu pole zvané »na hra-dišti«; nebylo tu však nalezeno ani opevnění, ani střepin. Pam. arch. XV. (1891), 363.

KOSTEL NANEBEVZETÍ P. MARIE (děkanský), již ve XIV. stol. připomínaný. Nynější stavba z počátku stol. XVIII. Obstojná orientovaná stavba barokní.

Presbytář skládá se z trojbokého zakončení a z pole obdélníkového, po jehož bocích

Soupis památek umění výt. Pol. okres Mělnický.

Obr. 69. Chorušice. Pietà. (Malba na dřevě z r. 1539.)

symetrické boční přístavky (sakristie a sínec). Srvn. půdorys na obr. 68. Trojboká část překlenuta pásem, do jehož středu hrany klenby z rohů se sbíhají. Okna podlouhlá neslohová.

Vítězný oblouk polokruhový neprofilovaný.

Loď obdélníková dvěma příčnými pásy ve tři pole rozvržená. Klenba valená výseková. Při stěnách prosté pilastry.

Obr. 70. Chorušice. Obraz sv. Václava z r. 1501.

Obr. 71. Chorušice. Obraz sv. Jiří z r. 1501.

V průčelí věž s dvěma točitými schodišti po stranách. Okna věže prohnutým římsovým ozdobena, façada prostými lisenami rozčleněna. Nahoře na obou krajích průčelí slušné kamenné sochy sv. Františka z Assisi a sv. Aloisia.

Hlavní oltář barokní, r. 1693 zřízený (dle letopočtu pod středem svatostánku). Na něm pěkně ze dřeva řezaný baldachyn andělky držení s obrazem uprostřed. Po stranách tabernakula pěkné výklenky s dobrými soškami.

Pietà na dřevě malovaná (na hlavním oltáři). Formát obdélníkový v hořejších rozích šikmo přírznutý. Výš. 0·80 *m*, šíř. 0·41 *m*. Malba obhroublá: silné černé kontury, kresba nesprávná, kolorit mdlý. Pod křížem na nízkém širokém sedadle sedí P. Maria, mrtvé tělo Kristovo držíc na klíně. Při dolejších okraji (dracounovou ozdobou zakrytém) letopočet 1539. (Viz obr. 69.).

Ač obraz s uměleckého stanoviska valné ceny nemá, přece není bez zajímavosti.

Postranní oltáře: 1. na straně evang. Sousoší: Uprostřed kříž s Ukřižovaným, pod ním Marie Magdalská, P. Maria a sv. Jan. Dobré sochy barokní;

2. na str. epištol.: architektura oltáře slabá, za to sochy sv. Prokopa, sv. Vojtěcha a sv. Jana zdařilé.

V presbytáři u hl. oltáři při stěnách na konsolkách obtojně sošky barokní: na jedné straně P. Marie před klekátkem, na druhé anděl zvěstující.

Kazatelna barokní, práce prostřední ceny. Řečniště zlatými řezbami okrášlené. Pozadí kazatelny tvoří vyřezávaný baldachyn držený anděly. Na stříšce Spasitel, kolem evangelisté.

Varhany s pěknou výzdobou barokní:

nejvýše anděl, jenž má dva kotle před sebou; po stranách andělé s trubicami, a níže v rozvilinách listových dva andělci.

Obrazy na dřevě malované (0·66 *m* šíř., 1·57 *m* vys.) ze skládací archy oltářní (nyní na stěně v lodi zavěšené):

1. sv. Václav. Světec v brnění rytířském s korunou vévodskou na hlavě a s dlouhým pláštěm na ramenu opírá se levou rukou o štít, v pravé drží praporec. Na štítu i praporci orlice. Kolem boků krátká suknice ke kolenům sáhající. Tvář světcova krátkým vousem lemovaná pozdvižena jest vzhůru. V pozadí tlačený stylisovaný vzor rostlinný, postříbřený. V ploché zlatozáří malý letopočet 1501. (Viz obr. 70.).

Obr. 72. Chorušice. »Tobiáš a anděl Rafael«, obraz na plátně.

2. sv. Jiří. Mladistvý světec prostovlasý, s kadeřavou hlavou, v rytířské brnění a plášť oděný, stojí nad drakem, do jehož tlamy oštěp vráží. Pozadí totéž jako u předešlého, a rovněž i letopočet. (Viz obr. 71.).

Kromě toho chovají se v sínci chrámovém dva jiné na prkně malované obrazy, představující sv. Augustina a sv. Řehoře; jsou to však bezcenné práce z druhé pol. XVII. stol.

Obr. 73. Chorušice. Křtitelnice.

Obr. 74. Chorušice. Svícen ze dřeva řezaný.

Na podezdívce hudebního chóru zavěšeny dva velmi pěkné obrazy na plátně (1'29 *m* šir., 1'45 *m* vys.):

1. Eliáš na poušti. V levo sedící prorok, v pravo utěšené krajinné pozadí.

2. Tobiáš a anděl Rafael. Na břehu řeky pod košatým stromem Tobiáš na zemi klečící oběma rukama drží hlavu ryby, kterou právě z vody byl vytáhl, s důvěrou pohlížeje k andělu v rouše poutnickém, jenž ruku nad ním vztahuje. Pěkné krajinné pozadí. (Viz obr. 72.).

Obr. 75. Chorušice. Kalich.

LOWSTWI BOZIHO. | VDIELAL TVTO KRZTITEDLNICZI MATIASS KON |
WARZE BOLESLAWSKEHO K ZADVSSI
CORVSSICZKE | MV K MACZE BOZI.

Svícný ze dřeva řezané (dva) 1'60 m vys. před hl. oltářem. Trojboká noha, stonek pěkně článkovaný. Velmi pěkná práce barokní (viz obr. 74.).

Kalichy: 1. 0'27 m vys. stříbrný, na noze, nodu i kupě dobrou tepanou prací (andílčí hlavinky, guirlandy květinové a p.) ozdobený. (Viz obr. 75.) Pražská značka Staroměstská a značka zlatníkova obsahující písmena: $\begin{matrix} I G \\ B \end{matrix}$

Oba obrazy velmi zdařilé práce směru Raabova.

Křtitelnice cínová 0'775 m vys. (Viz obr. 73.). Hořejší i dolejší profilovaná obruba ozdobena z části řadami drobných vrážených ornamentů. Tři hlavinky jakožto přídržovadlo víka. Po stranách lví hlavy s kruhy ve tlamách. Tři šikmo se rozbíhající nohy: nahoře poprsí starce s korunou vévodskou na hlavě, jenž dlouhé vousy své oběma rukama drží; dole drápy kouli svírající. Na boku vyryt nápis:

MAREK W I KAPITOLE |
GDAVCZE PO WSSEM SWIE-
TIE KAZTE EWAN | DIE-
LIVM WSSEMV STWORZE-
NI : KDOZ V | WIERZI A
POKRTI SE SPASEN BVDE
ALE KD | OZ NEVWIERZI
BVDE ZATRACEN. AMEN · |
IAN III KAPITOLE · | GISTIE
GISTIE PRAWIM TOBIE NE-
NARODI | LI SE KDO Z WODI
A Z DVCHA SWATEHO !
NEMVZIE WGITI DO KRA-

Obr. 76. Chorušice. Reliefy sv. Petra a sv. Jana ev. na zvonu.

ANNO DOMINI MILLESIMO QUADRAGESIMO DECIMO SEXTO FERIA I VIGILIA SANCTI GEORGII PAPAE
 ANNO DOMINI MILLESIMO QUADRAGESIMO DECIMO SEXTO FERIA I VIGILIA SANCTI GEORGII PAPAE

2. 0.22 *m* vys. s týmiž značkami.

Zvony: 1. 0.75 *m* prům., 0.63 *m* vys. Kolem hořejšího okraje nápis: + sancta ☉ maria ☉ ora + pro nobis ☉ maria + ora ☉ pro nobis + sancta ☉ maria + ora ☉ pro nobis.

Na plášti po jedné straně relief sv. Jana ev. (s kalichem), po druhé relief sv. Petra (viz obr. 76.).

2. 0.97 *m* prům., 0.72 *m* vys. Nahoře nápis: ☉ anno ☉ dni ☉ milesio ☉ quadragesio ☉ decio ☉ sexto ☉ feria ☉ i rta ☉ an ☉ georgij ☉ papa ☉ usťa ☉ ea ☉ me ☉ vs

Dělitko: Ukřížovaný na kříži, po stranách kříže P. Maria a sv. Jan. (viz faksimile nápisu na obr. 77.).

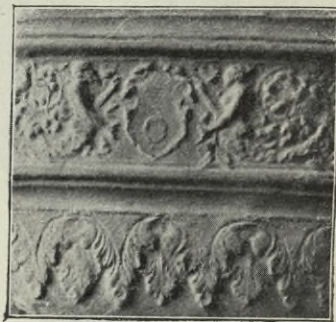
3. 1.265 *m* prům., 0.95 *m* vys. Nahoře ornamentální pás: znaková kartuše držaná karyatydou mužskou a ženskou (viz obr. 78.), pod tím souvislý pás akanthových listů dolů obrácených.

Na plášti: 1. veliký kruhový relief (0.385 *m* v průměru), věncem z ovoce a listoví obklopený, zvěstování Panny Marie představující. Pře krásně komponovaná a modelovaná práce (viz obr. 79.). *)

Pod tím nápis:

ZDRAWA MARIA
MILOSTI PLNA PAN
BVH S TEBAV.

2. rámcová kartuše s nápisem: LETA
PANIE 1560 TENTO ZWON SLYT GEST PRO CZEST

Obr. 78. Chorušice. Ornamentální pás na zvonu.

Obr. 79. Chorušice. Relief »Zvěstování P. Marie« na zvonu.

*) Užito k ní za předlohu dotyčné rytiny Dürerovy; srv. K. B. Mádl. »Veliký zvon u sv. Víta v Praze.« Pam. arch. XVI. (1895), str. 705 a 706., kdež téměř stejný relief Jarošův jest zobrazen.

Obr. 80. Chorušice.
Relief »sv. Václav«
na zvonu.

CHWAL BOZSKYCH K ZADVSSY BLA-
HOSLAWENE PANNY MARYGIE DO
CHORVSSYC.

3. menší rámcová kartuše nad pře-
dešlou s nápisem: BRYCCIVS PRA-
GENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME.

4. relief sv. Václava (viz obr. 80.),
a konečně

5. relief svatého Zikmunda (viz
obr. 81.). *)

Dolejší vydutý okraj ozdoben na-
hoře římsou, pod níž jde souvislá řada
akanthových lístků, a na vydutíně samé
umístěny na dvou místech drobné re-
liefy obdélníkové (vždy dva a dva) zná-
zorňující: Svatbu v Káni Galilejské, Bo-
hatce a chudého Lazara, Milosrdného
Samaritána a Obrácení sv. Pavla. **)

Obr. 81. Chorušice. Relief
»sv. Zikmund« na zvonu.

Na FAŘE chovají se některé pozoruhodné starožitnosti, z nichž
budtež uvedeny:

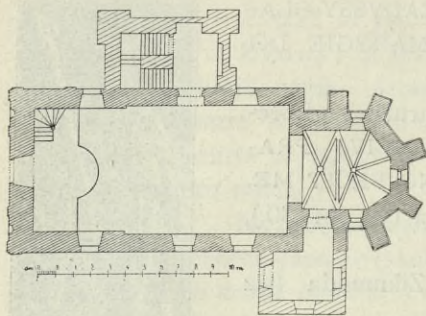
Dva dřevěné reliemy
andělů (0,315 m vys.). Andělé
v řasnaté roucho jáhenské odění
pohlíží zpřímá před sebe, ruce
však mají k sobě vztahené, a to
tak, že ruce vnější jsou v poloze
nižší, ruce vnitřní pak v poloze
vyšší; patrně drživali v nich obraz
nebo p. Křídla jejich jsou vzhůru
vztýčena. Tváře pravidelné a plné;
kučery vlasů zakrývají čelo, a dva
proudy vlnitých vlasů splývají po
stranách tváří. Výborné řezby
z první pol. XVI. stol. Patrně po-
zůstatky oltáře. (Viz obr. 82.)

*) Zajímavost jest, že reliemy tyto
jsou téměř totožny s reliemy Mladobole-
slavského zvonáře Vondřeje. Srv. re-
produkcii jich u Bareše, »Zvonaři a
konváři mladoboleslavští.« Pam. arch.
XVI. (1893), str. 173 a 174.

**) Vyskytují se také na zvonu
Mělnickém u sv. Ludmily.

Obr. 82. Chorušice Dřevěné reliemy andělů.

Obr. 83. Kadlín. Půdorys kostela.

Jenšovice.

R. 1897 při stavbě silnice z Jenšovic k stanici státní dráhy učiněn byl hromadný nález bronzů (některé z nich viz na tab. I.). Pam. arch. XVII., 693—702.

Kadlín.

Böhm, o. c. 539—542.

Na blízkou vyvýšenina zvaná »Hradiště«; nalezeny tu kamenné nástroje, bronzové kroužky a j. Pam. arch. VI., 176—177, XV. (1891), 363; Šnajdr, o. c. 24. Srvn. Sedláček, Hrady a zámky X., 29.

KOSTEL SVA-TÉHO JAKUBA VĚT., farní, již ve stol. XIV. připomínaný. Nizká orientovaná stavba původně gotická.

Presbytář obdélníkový, třemi nepravidelnými stranami osmiúhelníka zakončený, zevně v rozích opěrnými pilíři o jednom ústupku podepřený. (Viz půdorys na obr. 83.). Klenba rozvr-

Několik obrazů na plátně malovaných, biblické příběhy znázorňujících (»Jakub přináší Isákovi pokrm a žádá o požehnání« »Mojžíš ze skály vodu vyvádí,« »Útěk Lota a dcer jeho ze Sodomy«), dosti dobře komponovaných, ač co do provedení jsou to velmi slabé a zběžné práce. Polovice osmnáctého století.

Obr. 84. Kadlín. Profil žebra.

Obr. 85. Kadlín. Křtitelnice.

žena ve dvě pole. Profilovaná žebra její (viz obr. 84.) sbíhají se nad oltářem ve svorníku štítkem ozdobeném, v druhém poli pak v okrouhlém hladkém svorníku. Po stranách dvě do špice sklenutá okna bez kružeb. Vzadu malé kulaté okno.

Loď obdélníková plochým stropem krytá. Okna polokruhově sklenutá. V severní zdi bývalý vchod gotický, do špice sklenutý, dvěma pruty a žlábký profilovaný. Při severní zdi novější přístavek oratorní.

Ze starého sanktuáře zbyla železná mřížová dvířka, jejíž široké pásy tam, kde se křížují, ozdobeny jsou plochými kosočtverečnými čtyřlístými růžicemi.

Hlavní oltář barokní s dvěma sochama po stranách.

Křtitelnice cínová 1,37 m vys. (viz obr. 85.) Ve středu plochého víka zvedá se nízký oblý podstavec, na němž upevněna zajímavá skupinka litých reliefových sošek: uprostřed Ukřižovaný na kříži rozpjatý, po stranách P. Maria a sv. Jan. Na široké ploché části víka tři okřídlené hlavinky andělské; podobného tvaru jsou i tři přídržovadla víka. Na kotlíku tři velezajímavě komponované i provedené reliefy: 1. Adam a Eva v ráji (viz obr. 86.).

Obr. 86. Kadlín. Relief na křtitelnici.

Obr. 87. Kadlín. Relief na křtitelnici.

2. Narození Páně (viz obr. 87.) a 3. Zmrtvých vstání Páně (viz obr. 88.). Kolem reliefů, jakož i na profilových člancích okrajových provedeny ne-

uměle ryté ornamenty. Spodek kotlíku vybíhá ve vřetenovitý hrot. Nohy počínají se nahoře ženskou tvář v akantovitý list vybíhající a končí se třemi vodorovně položenými drápy. Kolem hořejšího okraje nápis: MATEG + NESSPOR GIRZIK + MAS-SKV WACLAW WELHN IAN SSTEPANV 1607. Kolem dolejšího okraje: MI OSOBI + ZE WSI KADLINA + KOSSTELNICI + GMENOWITZ.

Obr. 88. Kadlín. Relief na křtitelnici.

Svícný mosazný, kroužený, s jednoduchou horizontální prstenovou profilací.

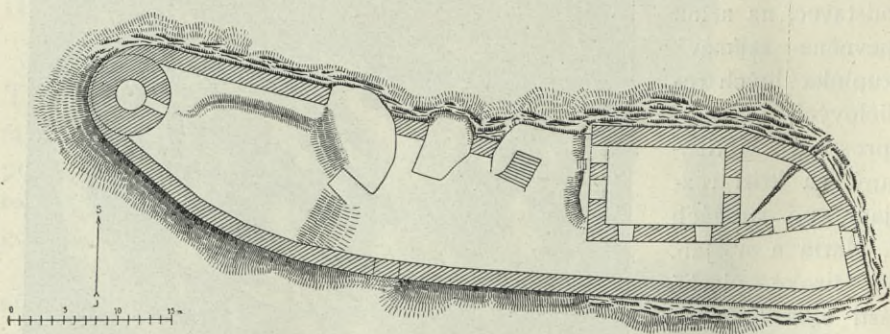
V sakristii vykládaná barokní kredenc z r. 1767.

Zvony ve staré dřevěné zvonici opodál kostela: 1.065 m v prům. 0.53 m výš. Nápis:

✠ illa ✠ campana ✠ anno M ✠ cccc ✠ rēpimo ✠ per ✠ magictum ✠ bartholomeum.

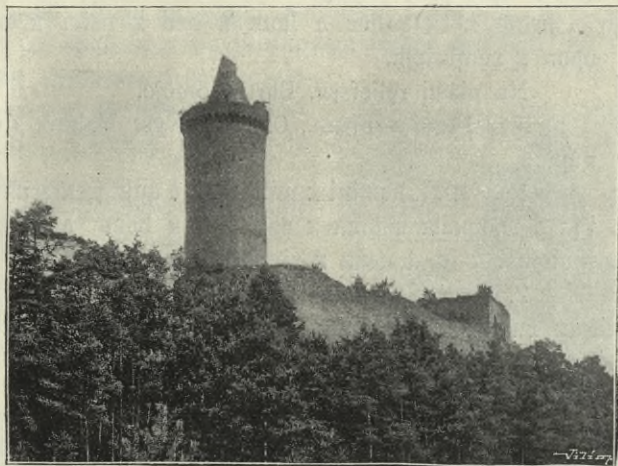
Na plášti relief P. Marie.

2. 1.02 m prům., 0.85 m vys. Kolem hořejšího okraje dvořádkový nápis:

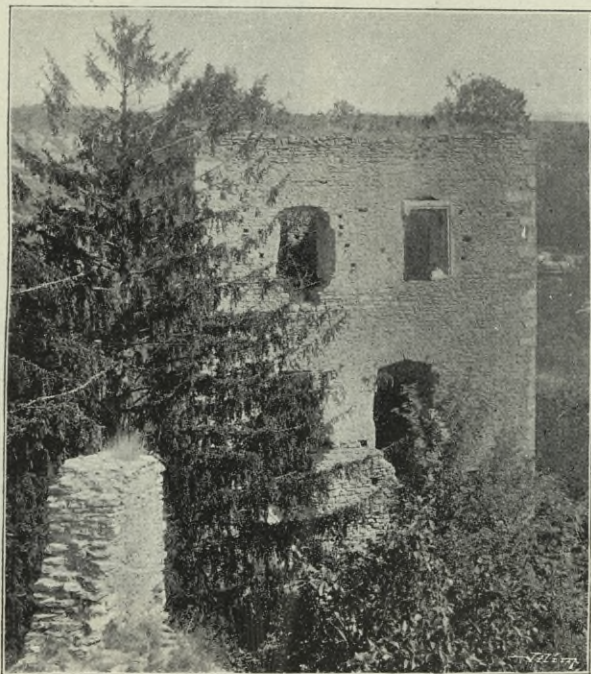

Obr. 89. Kokořín. Pádorys hradu.

1 ř.: ✠ Anno ✠ domini ✠ millesimo ✠ quingentesimo ✠ xxi ✠ en ✠ ego ✠
✠ campana ✠ nunquam ✠ pronuncio ✠ vana ✠ ignem ✠ vel ✠ factum ✠
bellum ✠ aut ✠

Obr. 90. Kokořín. Zříceniny hradu.

Obr. 91. Kokořín. Pohled na bývalý palác hradní.

2. ř.: Qui me fecit magister bartholomeus nomen habet
in civitate a prage ex hoc a laus v deo patri omnipoten
opus confectum.

Obr. 92. Kokořín.
Profil pažení
okenního.

Na plášti relief sv. Bartholoměje.

3. 1·11 m v prům., 0·875 m vys. Nahoře dvouřádkový nápis:

1. ř.: A. domini millesimo a quingcentesimo xxxiii v
illa a campana v fusa est in domo magistri bar-
tholomei in nova civitate pragensi.

2. ř.: in laus deo patri omnipotenti v et v
beate marie cumper virginis et omnibus sanctis veni s
sancte spiritus reple Na plášti relief sv. Petra.

Kanina.

Böhm, o. c. 542—544.

Při cestě do Nebužel nale-
zeny kamenné nástroje. Šnajdr
o. c. 23.

Klomín viz Chlumín.

Klly.

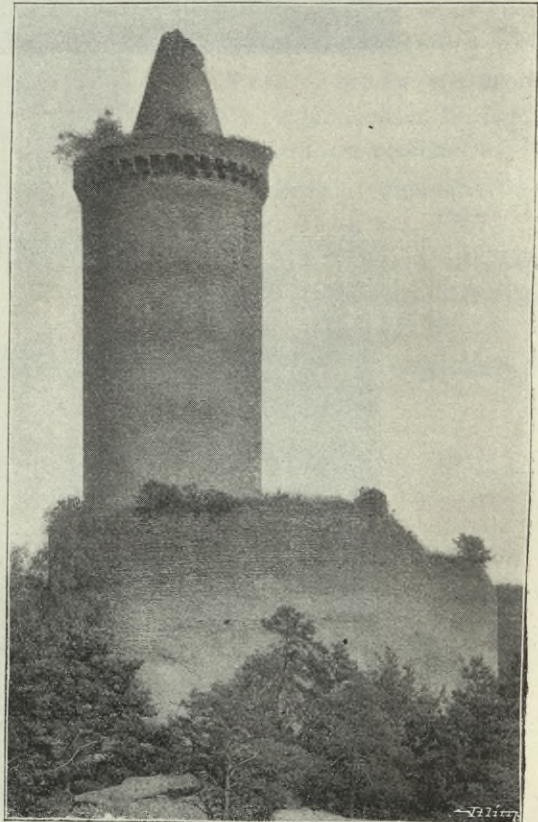
Böhm, o. c. 546—548.

Pohřebiště; při kostrách na-
lezeny kruhy z dutých polokoulí
složené. — Wocel Pravěk 193.
Šnajdr, o. c. 27.

Kokořín.

Gerle, Bilder aus Böhmens Vor-
zeit, 1842, 41—55; Heber, Bur-
gen I., 64—67 (s vyobr. a půdorys.); Mikovec, Starožitnosti I., 6—11. Květy 1868,
144; 1871, 320; Böhm, o. c. 548—554; Sedláček, Místop. sl. 425.

Obr. 93. Kokořín. Věž hradní.

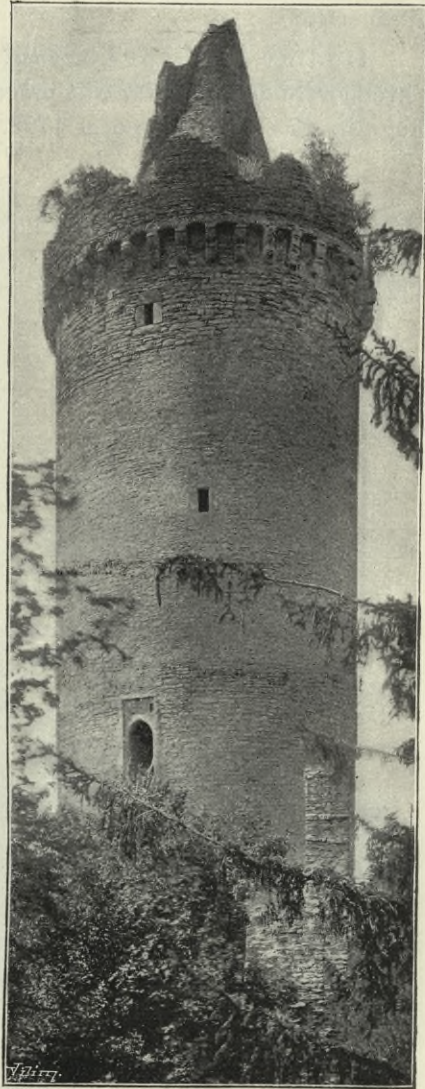

HRAD, zbudovaný ve XIV. stol., spustl již po r. 1622. Rozkládá se
na příkré skále. Hradební jeho zdi lomí se v půdorysu na východě ve

tří části, a pak táhnou se téměř souběžně k západu, kdež se k sobě víc a více blíží, až spojí se v polokruhovém téměř zaoblení (viz obr. 89.). Ve zdi východní prolomen nyní vchod (dřívější ovšem nikoliv původní vchod vedl od jihu). Celkový pohled viz na obr. 90.

V severovýchodním rohu stojí obdélníkové zdivo bývalého paláce hradního, jež dosud do výše prvního poschodí se zachovalo. V západním průčelí (viz obr. 91.) v prvním patře dvě okna, z nichž jedno zachovalo z části pravoúhlé, pěkně profilované (viz obr. 92.) pažení kamenné.

V cípu severozápadním vysoká válcová věž (viz obr. 93. a 94.). Nahoře pěkný ochoz věncem krakorců nesený. Válcovitá helmice věžní, nyní z valné části pobořená, zbudována jest rovněž z kamene. Na straně jihovýchodní vede do věže ve značné výši gotický vchod jehož do špičky sklenuté ostění obklopeno jest mělkým obdélníkovým výklenkem, v jehož rozích patrný jsou otvory, v nichž druhy nalézaly se kladky pro spouštěcí můstek. Dole po obou stranách vchodu čtvrtkruhové krakorce (viz obr. 95.). Na téže straně dvě nízká a úzká okénka obdélníková s ostěním na hranách sříznutým. Uvnitř věže spatřujeme nad sebou tři kruhy krakorců (nejníže jest 11 krakorců), jež patrně druhy nesly trámce podlah. Helmice jeví se z vnitřka jako zděný osmistěnný jehlanec.

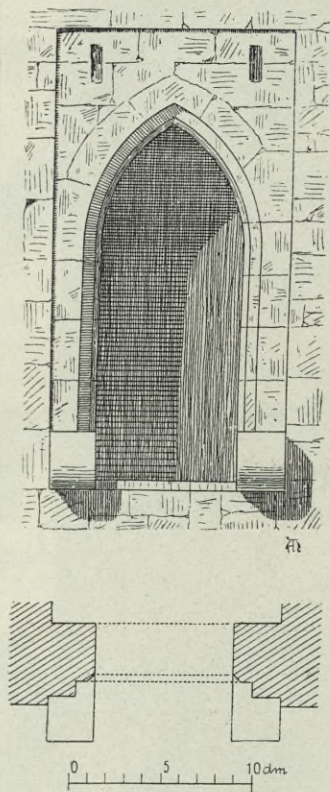

Obr. 94. Kokořín. Hradní věž.

TVRZ stávala prý nad sráznými pískovcovými skalami nedaleko nynějšího zámku. Dosud viděti lze nepatrný zbytek zdiva, pod nímž ve skále vytesáno v pěti poschodích nad sebou několik síní, do nichž vedou vchody s polokruhovým i špičatým, avšak neprofilovaným ostěním, rovněž do skály vytesaným.

ZAMEK, jednopatrové střízlivé stavení, žádných starších a zajímavějších architektonických článkův neukazující. Některá hospodářská stavení zbudována r. 1715, jakož o tom svědčí letopočet na komíně jednoho z nich (A. D. 1715.).

Hodiny empirové, kovové, s pěkně pracovanými soškami, reliefs a květinovým dekorem. Pražská práce, označená: »Johann Weishaubt Frantz Prag Nr. 37.« Dole letopočet 1798.

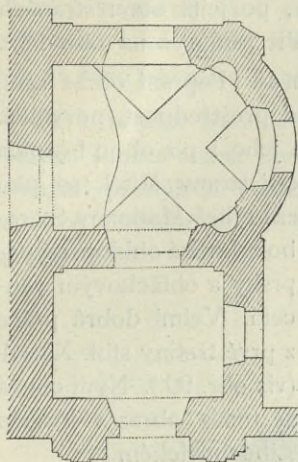
Obr. 96. Kokořín. Gotický vchod do věže.

Obr. 97. Kokořín. Sosoší.

SOSOŠÍ na návsi (viz obr. 97.). Trojboký zděný podstavec v rozích hranolovými výběžky obstoupený. Uprostřed čelní zdi podstavce obdélný výklenek, v němž socha sv. Rosalie (v obvyklé ležící póse). Postranní boky hranolových výběžků ozdobeny obdélnými výplněmi, v němž pěkně tesané ornamentální relief: akanthové stočené listy, uprostřed osmilupenný květ. Na výběžcích sochy: sv. Šebastiána, sv. Rocha a sv. Martina.

Mezi nimi uprostřed zvedá se ze středního podstavce vysoký podstavec užší, po stranách kartušemi znakovými a nápisovými ozdobený, na

Obr. 98. Koráb. Půdorys kaple.

Koráb.

Böhm, o. c. 555—556.

KAPLE SV. JANA NEP. na vinici knížete z Lobkovic, k vinařskému domu přistavěná. Obdélníková vysoká prostora mírně vypuklou apsidou zakončená a klenbou s třemi výsečemi přikrytá. Při koncích apsidy po obou stranách široké pilastry, v nichž dvojí výklenky nad sebou. V pozadí kaple kruchta. Ke kapli přiléhá po straně předsíň, do níž vede hlavní vchod po obou stranách sdruženými pilastry s římsovým obstoupením a obloukovitě překlenutý. V závěrním klenáku oblouku vyryto:

ANO DNI
1728.

Pod obloukem římsa, nad níž basrelief představující sv. Jana, jemuž se královna zpo-

němž stojí socha sv. Mikuláše Tolentinského. Sousoší toto jest zdařilá práce z konce XVII. stol. Z nápisů v kartuších vytesaných přečísti lze pouze:

1. D̄ heiliger NICOLAI hiß für uns;
2. DoMína VeronICa VIDVa baronIssa ... CkIana ...;
3. ... Voto ... LV ... C ... posVerVnt statVas IstaS.

Z nápisu pod č. 2. uvedeného možno souditi, že sousoší toto postaviti dala některá paní z baronského rodu Beckův, jenž měl Kokořín v držení až do r. 1700.

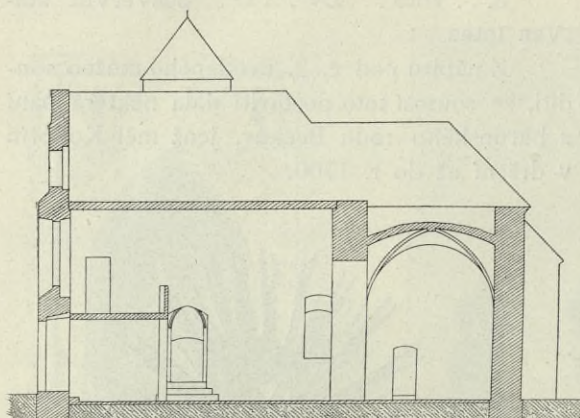

Obr. 99. Koráb. Barokní rámec obrazu sv. Jana.

vídá. Nejvýše nad průčelím stojí socha sv. Jana, po jejíž obou stranách andělkové. Nyní jest kaple tato úplně pustá. (Viz půdorys na obr. 98.).

Obraz sv. Jana Nep. v barokním rámcí. Poprsní obraz sám, lakem značně pokažený, jest dosti dobrý, ač nad prostřednost nevyniká. Za to rámeček jest pozoruhodný. Po hořejší straně jeho i po obou bočních stranách vine se barokní listoví. Uprostřed hořejší strany štítek se pěti hvězdami, nad tím korunovitý baldachýnek, jenž nese relief Madonny Staro-

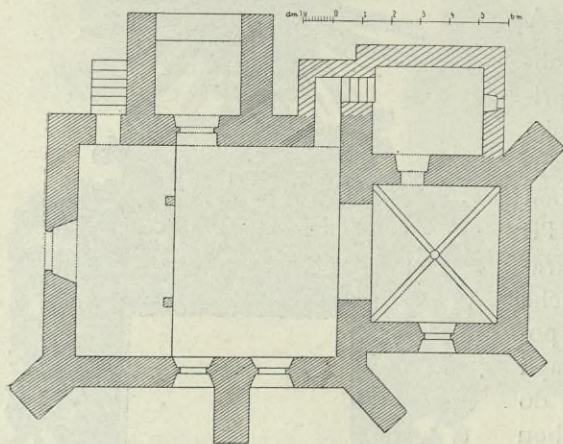
boleslavské obklopený paprsky a obláčkovým věncem. Velmi dobrá práce z prvé třetiny stol. XVIII. (viz obr. 99.). Nyní chová se tento obraz v kostele Libochovickém.

Krpy.

Böhm, o. c. 558 - 562.

U poplužního dvora zbytky praehistorické osady s místem, které mělo podobu kruhu 55 metrů v průměru a příkopem bylo obklopeno; nalezeny tu jámy popelové, střeby nádob vypíchanými ornamenty ozdobených a nástroje kamenné. Woldřich, Beiträge zur Urgesch. v. Böhm. III., 3., Šnajdr 24.

Obr. 100. Krpy. Podélný řez a půdorys kostela.

KOSTEL STĚTÍ SV. JANA (filiální), chudická orientovaná stavba, původně gotická (řez podélný a půdorys viz na obr. 100.).

Presbytář čtvercový, v rozích nemotornými pilíři podepřený, $4\cdot30\text{ m}^2$, $5\cdot65\text{ m}$ vys. Klenba křížová s neprofilovanými v ostrý hřbet vybíhajícími žebry, jež v mělkém okrouhlém svorníku se sbíhají. Na jižní straně segmentově zakončené okno.

Vítězný oblouk do špice sklenutý, neprofilovaný.

Loď obdélníková, rovným stropem krytá, na jižní straně dvěma segmentovými vyšpaletovanými okny překlenutá. V severní zdi portálek

gotický s jednoduchou profilací, později nemotorně sem vsazený, takže profilovaná jeho strana dovnitř kostela jest obrácena a toliko nejhořejší špičatou částí se zdíva vyniká.

Při severním boku lodi nízká zděná zvonice s dvoudílnou vysokou střechou: spodní šikmá šindelem krytá část, na severní straně dole několika dřevěnými, prohýbaně vyřezávanými krakorci opřená, vybíhá nahoře v kolmé hranolové bednění nízkou jehlancovou, šindelem krytou stříškou přikryté (viz obr. 101.).

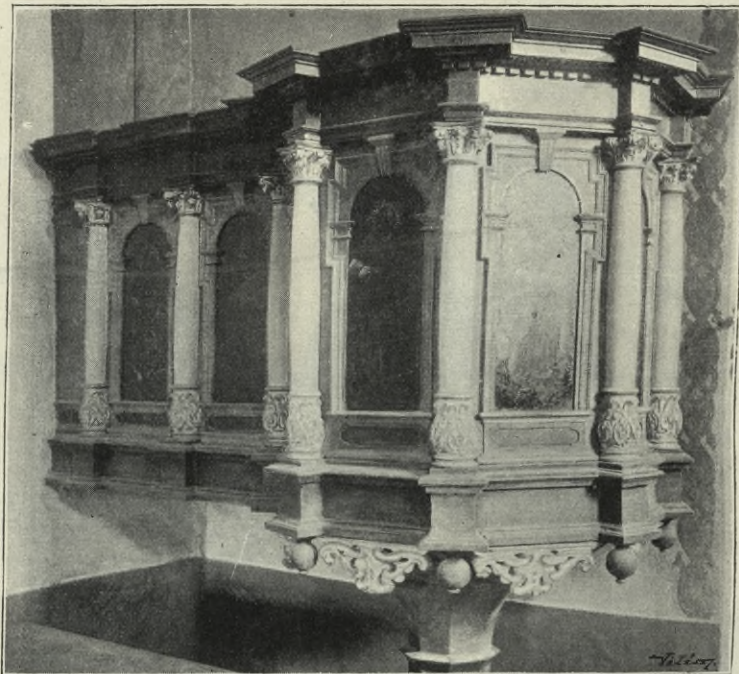

Obr. 101. Krpy. Zvonice.

Oltář barokní, obstojných architektonických článkův. Na každé straně oblé sloupek, po jehož dřívku ovíjí se řídké ploché lupení, a jehož volutová hlavice ozdobena jest malým s volut prohnutě visícím guirlandem uprostřed pěknou andrlčí hlavinkou ozdobeným. Na sloupcích kladí s kusým segmentovým římsovým. Nejvýše uprostřed dosti vkusný nástavec se segmentovitě prohnutou římsou, vaječnickem zdobenou. Po stranách oltáře barokní řezby. Obrazy bezcenné.

Kazatelna, jejíž řečniště, jakož i krátký můstek na kazatelnu ode zdi vedoucí ušlechtilými oblými sloupky jsou rozčleněny. Mezi nimi v dobře upraveném rámcoví obraze sv. apoštolů, pohříchu nešťastným přemalováním zničené (viz obr. 102.).

Svícen barokní, 0,55 *m* vys. Noha trojboká; boky její pokryty rozvilinovým dekorem rostlinným, uprostřed jest srdíčko a nad ním okříd. hlavinka andělčí. Dřík ozdoben připájeným lístkem akanthovým a ladně upravenou andělčí hlavou (viz obr. 103.).

Obr. 102. Krpy. Kazatelna.

Zvony: 1. 0,775 *m* prům., 0,645 *m* vys. Při hořejším okraji nápis: Δ Anno Δ domini Δ M Δ cccc Δ lxxix Δ ad Δ honorem Δ dei Δ omnipotentis Δ et Δ beate Δ Marie Δ virginis Δ Δ .

Nad nápisem i pod ním jednoduché linie. Plášť docela hladký, ucha pletencová. Dolejší okraj vydutý.

2. 0,59 *m* prům., 0,44 *m* vys. Nahoře dvojí ornamentální pás, mezi nímž nápis: GOSS MICH NICOLAUS LÖW IN PRAG ANNO 1727. Na plášti polovypukliny sv. Jana Nep., P. Marie ve svatozáří a znak. Pod tím nápisy: »PAROCH: P. IOAN: ANT. CHO: RZEPIN ET KRPAE« a »ILLUSTRIS-SIMVS DOMINVS D: IOAN: FRANC. PÖD. V. V. S. R. IMP: COMES DE WALDERODE DOM. IN RZEPIN.«

3. 0,49 *m* prům., 0,395 *m* vys. Letopočet 1737. Na plášti polovyp. P. Marie a sv. Jana.

Křivenice.

O praehistorických nálezech zde učiněných viz Böh m, o. c. 563.

Krvomlým.

O domnělých zbytcích hradu (přikopy a skalní komnaty) viz Heber, Burgen IV., 221 (s vyobr.) a Böh m, o. c. 294 a 479.

Libeň Vysoká u Mělníka.

Böh m, o. c. 567—569.

Zbytky praehistorické osady s kamennými nástroji; jámy popelovité. Pam. arch. XII., 330; Šnajdr, o. c. 24.

Libiš.

K. Zap, Pam. arch. I., 111, Grueber, Mith. C. C. XVII. str. XIV. a III. (Neue Folge) str. LXXX.; týž, Kunst des Mittelalters in Böhmen III, 139 až 141. Böh m, o. c. 569--573; M. Lüssner, Pam. arch. XIV. (1889), 559-562; J. Braniš, Děj. střed. um. II., 99 a 100; K. B. Mádl, Světozor XXVI. (1892), 435 a 447. J. Neuwirth. Gesch. der bildenden Kunst in Böhmen vom Tode Wenzels III. bis zu den Husitenkriegen I, (1893) 546—547 (vyobr. na tab. XXXIV.).

O domnělých mohylách nebo snad tvrzišti zdejších viz Pam. arch. XIV., 562.

Nedaleko odtud směrem k Štěpánskému přivozu malá výspa na břehu starého Labe, zvaná »na zámku«. Nepochybně hradíště. Pam. arch. I., 112, XV., 368.

KOSTEL SV. JAKUBA, gotická stavba z druhé polovice XIV. století*);

*) Prof. Neuwirth l. c. soudí na základě smlouvy, jež dne 25. července r. 1391 s mistrem Petrem Lutkou o stavbu kostela v Medonosích byla uzavřena, a v níž za podmínku se klade, aby nový kostel vystavěn byl »in eadem forma prout ecclesia in Lybbyss«, že řečený stavitel sám byl původcem také kostela Libišského, a že jej tudíž vystavěl někdy před rokem 1391.

Obr. 103. Kropy. Svícen.

Obr. 104. Libiř. Kostel sv. Jakuba.

žeber osazeny jsou na konsolách, jež ozdobeny jsou nahoře ornamentem rostlinným nebo architektonickým, dole pak různými hlavami (viz obr. 107.). Čtyři úzká do špice sklenutá okna s dvojnásobnou kružbou (viz obr. 111.).

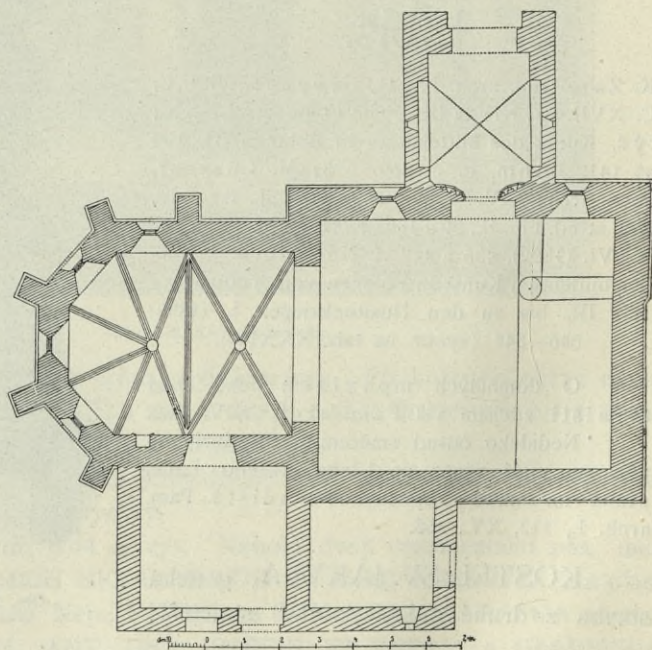
V severní stěně sanktuář s ostěním profilovaným, jež nahoře trojúhelníkově se sbíhá a po hranách čtyřlupennými růžicemi jest posázeno, nejvýše pak v kolmý, prstěncem uprostřed opásaný prut dvěma růžicemi zakončený vybíhá. Trojúhelníkové pole hořejší vyplněno trojlístou kružbou, v jejímž středu pětilístá růže.

Dvířka jsou mřížková

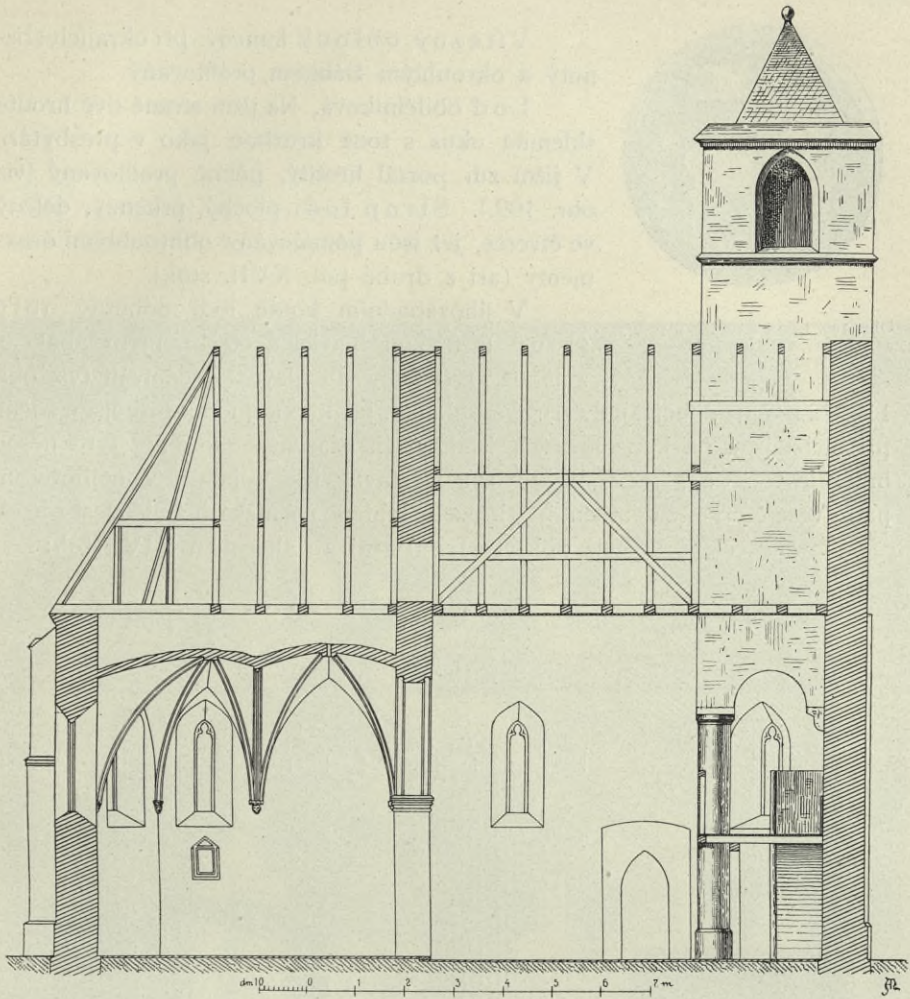
s malými růžicemi, tam, kde ploché pruty kolmo se křížují (viz obr. 110.). V protější stěně nalézá se malý pozdější, zcela prostý výklenek.

věž z první pol. XVI. stol. Viz pohled na obr. 104., půdorys na obr. 105. a podélný řez na obr. 106.

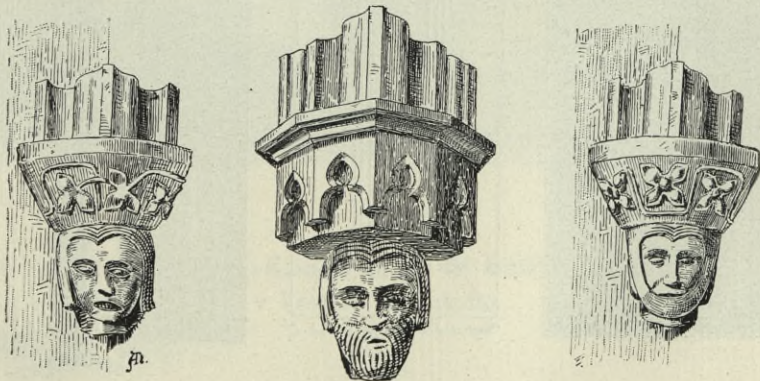
Presbytář obdélníkový, třemi stranami osmiúhelníka ukončený. V rozích opěrné pilíře o jednom ústupku. Dvě klenbová pole s křížovou klenbou, jejíž hruškovitě profilovaná žebra protínají se v okrouhlých svornících, z nichž na jednom vytesán beránek s praporcem, z jehož prsou do kalichu říše se krev (viz obr. 108.). Konce

Obr. 105. Libiř. Půdorys kostela sv. Jakuba.

Obr. 106. Libiř. Podélný řez kostela sv. Jakuba.

Obr. 107. Libiř. Konsoly v presbytáři.

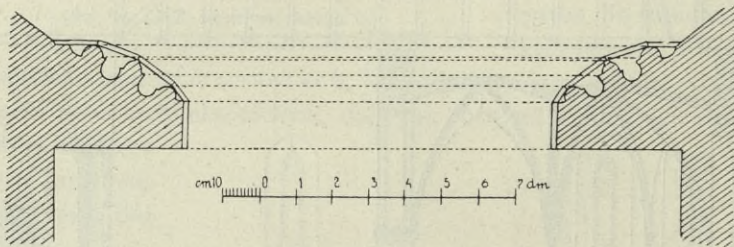
Obr. 108. Libiř. Svorník v presbytáři.

Vítězný oblouk lomený, při okrajích sříznutý a okrouhlým žlábkem profilovaný.

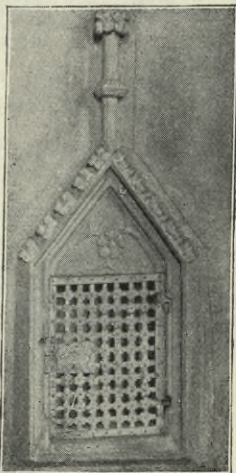
Loď obdélníková. Na jižní straně dvě hrotitě sklenutá okna s touž kružbou jako v presbytáři. V jižní zdi portál hrotitý, pěkně profilovaný (viz obr. 109.). Strop lodi plochý, prkenný, dělený ve čtverce, jež jsou pomalovány ohroublými ornamenty (asi z druhé pol. XVII. stol.).

V jihozápadním koutě lodi mohutný oblý sloup (s nízkou hlavicí a čtyřhranným abakem, z něhož čtyři zuby do hlavice přečnívají (viz obr. 112), na němž spočívají dva široké oblouky, jež kolmo jdou k protějším zděm, při nichž jsou na konsolovitých krakorcích osazeny. Oblouky tyto nesou hranolovitou věž, jež tudíž do osnovy stavby jest pojata. V nejhořejším patře věže čtyři okna gotická bez kružeb. Jehlancová nízká helmice jest zděná.

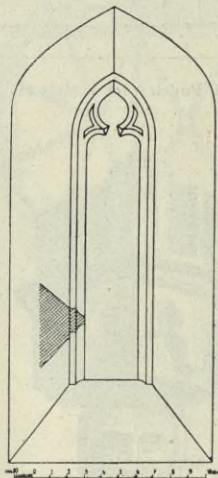
Stěny celého kostela pokryty freskami ze sklonku XIV. stol.:

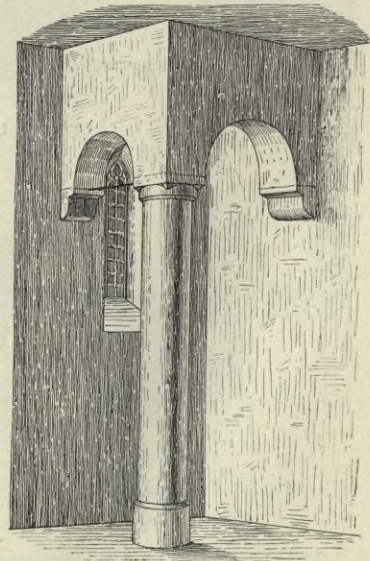
Obr. 109. Libiř. Profil gotického portálu.

Obr. 110. Libiř. Sanktuář.

Obr. 111. Libiř. Okno.

Obr. 112. Libiř. Sloup v kostele.

K. BELLMANN PHOTOTYP

Libiš. Nástěnná malba »Klanění se sv. tří králů« z konce XIV. stol.
v kostele sv. Jakuba.

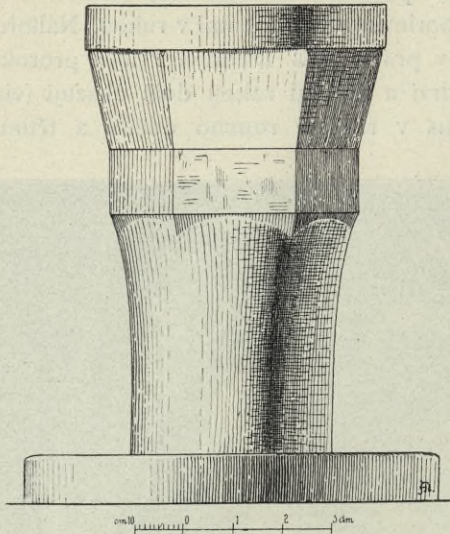
A) v presbytáři: 1. klanění sv. tří králů. V levo před nízkým stave-
níčkem sedí P. Maria s Ježíškem na klíně; před ní klečí jeden z králů,
jenž hlavu máje obnaženu dítku dar podává. Za ním stojí ostatní dva
králové s korunami na hlavách a s ciboriovitými nádobami v ruce. Nahoře
uprostřed anděl s páskou v ruce; v pravo král David a v levo prorok,
kteříž v jedné ruce rovněž blánky drží a druhou rukou dolů ukazují (viz
tab. III.), 2. Bičování Krista (Kristus v řasnaté roucho oděný a třítnu

Obr. 113. Libiř. Madonna (malba nástěnná).

v rukou držící sedí na bohatém trůně gotickém, jehož zadní opěradlo
nahore třemi vysokými fiálami jest ozdobeno. Po stranách ve výši sedadla
stojí dvě trpasličí postavy pochopů, kteří dlouhými pruty Krista na hlavě
mučí. Dole u stupňů trůnu na každé straně rovněž po jedné trpasličí
postavě pochopů Kristu se posmívajíc'ch), 3. uprostřed na plném měsíci
Madonna držící na pravé ruce Jezulátko v levici žezlo. Nad ní anděl
kladoucí jí korunu na hlavu. S obou stran přilétají andělé hrající na
loutnu a triangl. Dole v pravo na trůnech král a královna s prázdnými
blankami v ruce, pravicemi na Madonnu ukazující. Jest to nepochybně
Sibylla tiburtinská nebo cimmerská a římský císař Augustus (viz vy-

obrazení 113).*) V ostění oken vždy po jedné postavě světců: 1. sv. Ludmily, 2. sv. Víta, 3. sv. Štěpána, 4. sv. Vavřínce, 5. sv. Prokopa, 6. sv. Ottona, 7. sv. Vojtěcha a 8. sv. Mikuláše.

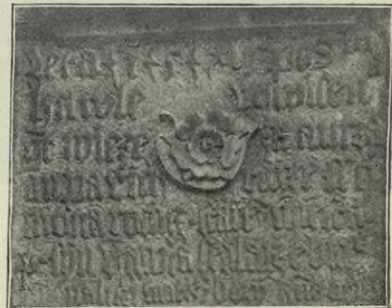

Obr. 114. Libiř. Křtitelnice.

nýma před pultíkem s knihou; z pravé strany přilétá anděl s pravicí jako k přísaze pozdvíženou a v levici nápisový pásek držící), 2. Navštívení Panny Marie, 3. Obětování Páně, 4. Dvanáctiletý Ježíš ve chrámě (plocha obrazu jest ve tři gotické arkády rozvržena: v prostřední nejvýše sedí mladistvý Kristus pravou rukou velikou rozevřenou knihu před sebou drže, do níž levicí ukazuje; dole a po stranách zákonníci), 5. Křest Kristův, 6. Pokušení na poušti; nejvýše 7. Korunování Panny Marie (č. 1., 3. a 5. viz na tab. IV.).

b) na stěně jižní: 1. (nad vchodem) umučení sv. Vavřínce, 2. veliká postava arch. Michaela s mečem v pravicí a váhami v levici, 3. (pod oknem) klečící donator směrem k oltáři v rukou pozvedaje model kostela a jakous listinu.

Veškery kontury fresek markantně načrtány; příslušné plochy vyplňovány barvami beze všech odstínův. Barva světlezelená nápadně převládá.

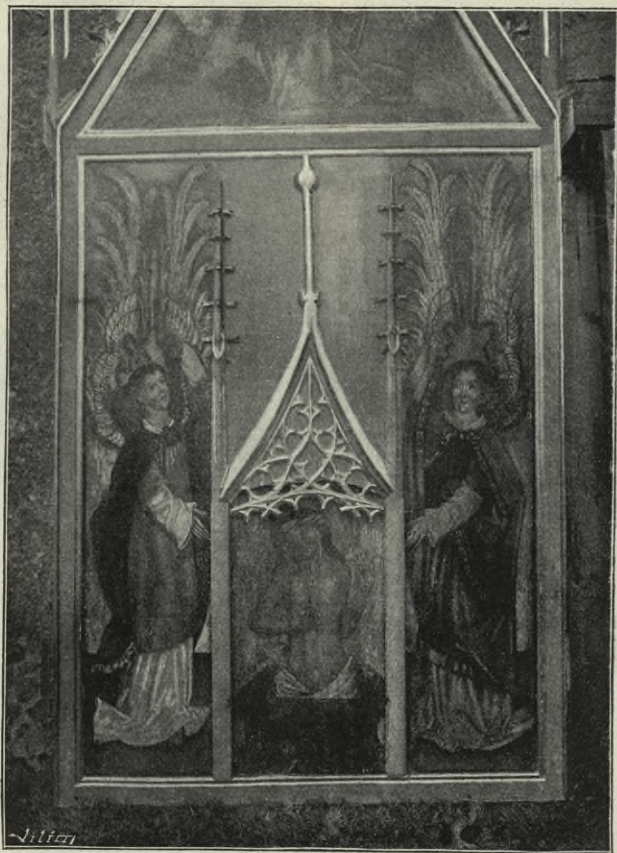
Obr. 115. Libiř. Deska s nápisem.

*) Jiní pokládají postavy ty za krále Václava IV. a královnu Žofii. Podobná vyobrazení Sibylly vyskytají se ve středověku častěji. Srvn. H. Detzel, *Christliche Ikonographie* I, 566—567. U nás na př. v »Liber viaticus« a na nástěnných malbách Emauzských. Srvn. Jos. Neuwirth, *Die Wandgemälde im Kreuzgange des Emausklosters* (1898), str. 27 a 28, 76; tab. VI, VII a XXXII č. 5.

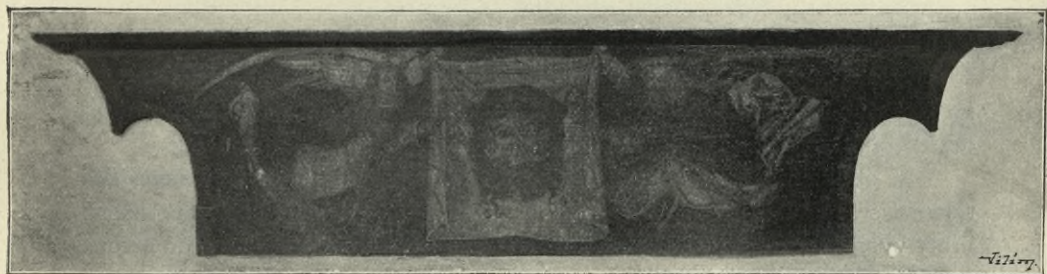

K. BELLMANN PROTOTYP.

Libi. Část nástěnných maleb v kostele sv. Jakuba.

Obr. 116. Libiř. Střední část oltáře.

Obr. 117. Libiř. Predella oltární.

Kamenná křtitelnice gotická v severozápadním rohu lodi, 0,99 m vys. silný oblý válec nese velikou, na základě šestiúhelníka sestrojenou číši (viz obr. 114.).

V jižní zdi lodi zevně poblíž vchodu vsazena kamenná deska s nápisem:

„Veta ři ř 5 ř x li po S^m Ĥawle powišena ģt wieżn za aurzadu pa richtarze Symona rodicz. stare^o Miesta P. syn Ĥawla ředlarze bia^l na luzi Matkj bożij Anna ma^te.“ Uprostřed nápisu růžice (viz obr. 115.).

Obr. 118. Libiš. Obraz proroka Isaiáše na oltáři.

Oltář gotický, křídlový, z I. polovice XVI. stol. Na predelle po stranách oble vykrojované dva vznášející se andělé ve vlajcích řízách drží veraikon, v němž plná pravidelná tvář Kristova (viz obr. 117.).

V obdélníkovém středu oltářním dva stojící andělé proti sobě, dotýkající se rukama sloupků v gotické, kraby posázené a fíalou zakončené hroty vyběhajících, jež stojí po obou stranách nízkého obdélníkového otvoru (patrně pro nejsv. svátost), jež nahoře ozdoben hrotitým štítkem prolamovanou spleť kružbovou vyplněným (viz obr. 116.). Střední část oltáře končí se nahoře trojúhelníkovým štítem s got. fíalou nahoře i po bocích a s kraby po hranách. Ve štíte obraz sv. Jakuba, an v rouše poutnickém sedí na

Obr. 119. Libiž. Sv. Václav a sv. Ludmila na oltáři.

nízkém sedadle, v pravici maje hůl, levicí opíraje se o knihu, kterou kolmo na kolenu má postavencu.

Křídla oltáře obdélníková, nahoře pravouhelným trojúhelníkem zakončená, malbami ozdobená:

A. křídlo pravé:

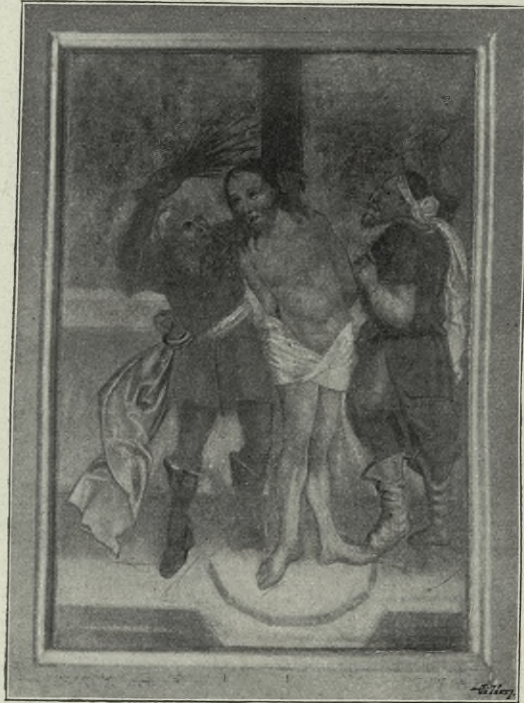
a) vnitřní strana: 1. prorok Isaiáš (viz obr. 118.), 2. Kristus na kříži; po stranách P. Maria a sv. Jan, 3. Kristus v zahradě Getsemanské (v pravém popředí klečí Kristus pravici maje vpřed vztaženu a levici na pravé rameno položenou. Před ním na okraji příkrého nízkého návrší malý kalich. Pod návrším v levém popředí vedle Krista tři v sedě spící apoštolé. V pravém

pozadí Jidáš přivádějící zástup obrněných ozbrojenců. Uprostřed výhled do údolí, jímž řeka protéká).

b) vnější strana: 1. prorok Joel, 2. sv. Václav (viz obr. 119).

B. křídlo levé:

a) vnitřní strana: 1. prorok Jeremiáš, 2. Bičování Páně (viz obr. 120.), 3. Kristus pod křížem klesající, (v popředí Kristus v dlouhém na zem splývajícím hávu; před Kristem pochop, jenž jej tahá za provaz kolem krku otočený; dlouhé břevno kříže pozdvihují vzadu obrněný vojín a

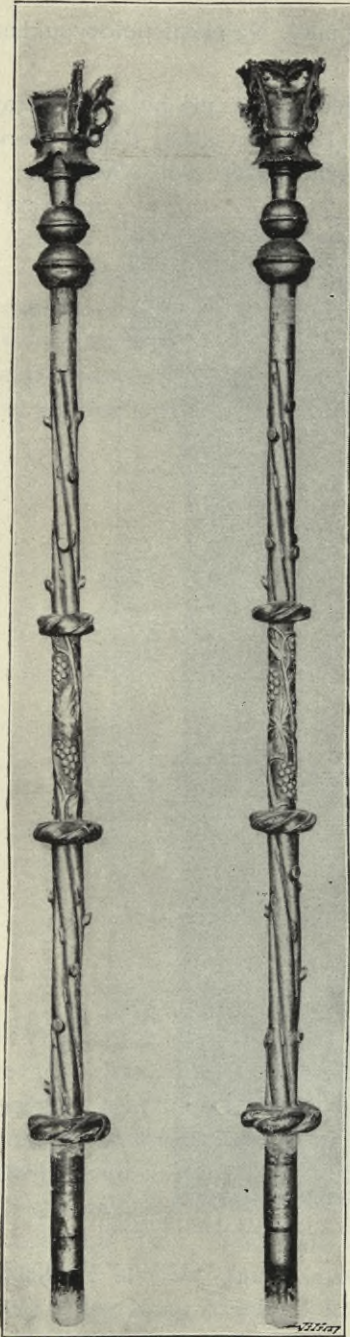
Obr. 120. Libiř. »Bičování Páně« na oltáři.

Nikodem. Za nimi při levém kraji obrazu stojící postavy P. Marie a sv. Jana Ev. V pravo trubač na koni a jakás prostovlasá postava mužská. V pozadí gotické věžovité budovy.

b) vnější strana: 1. prorok Amos, 2. sv. Ludmila (viz obr. 119).

Veškery obrazy vnitřní malovány lesklými sytými barvami na zlaté vzorkované půdě. Uvedené obrazy proroků, do trojúhelníkových hořejších cípů křídel oltářních komponované, jsou poprsní, a před každým jest vlající blánka s příslušným jménem latinským v gotické minuskuli (na př. *Izayas propheta, Jeremias propheta* atd.).

Svícný veliké (cca 2 m), dřevěné: vysoké stonky přetvořeny z části v sukovitý peň, z části obloženy vinutinami révovými (viz obr. 121.).

Obr. 121. Libiš. Dřevěné svícny.

2. ř. ET BEATE MARIE VIRGINIS ET OMNIBVS
SANCTIS ET SANCTI IOHANNIS BAPTISTE.

Druhá pol. XVI. stol. Nyní uloženy jsou v zemském museu v Praze.

Postranní oltářík renaissanční. Hořejší dřevěný nástavec (1·35 *m* vys.) jest na okrajích vykrojovaný a má uprostřed mezi pilířky s dřítkem dolů se sužujícím obraz na dřevě malovaný (0·85 *m* vys., 0·63 *m* šir.), »Vzkříšení Páně« představující. Nahoře ve vykrojovaném štítu kruhový obraz holubice. Počátek XVII. stol.

Dvousedadlová lavice baldachynová (v presbytáři), jejíž poprsní stěna ozdobena třemi rustikovými oblouky. V lavici této upevněn koberec aplikacním vyšíváním ozdobený. Lemován jest pěkně komponovaným ornamentem rostlinným; uprostřed znak Slavatův. Nahoře vkusně pošitý lambrequin. Druhá polovice XVII. století. [Viz »Method« XXII. 1896, str. 78 s vyobr.]. Nyní uloženy v zemském museu v Praze. (Viv obr. 123.).

Zvony (v dřevěné zvonici opodál kostela):

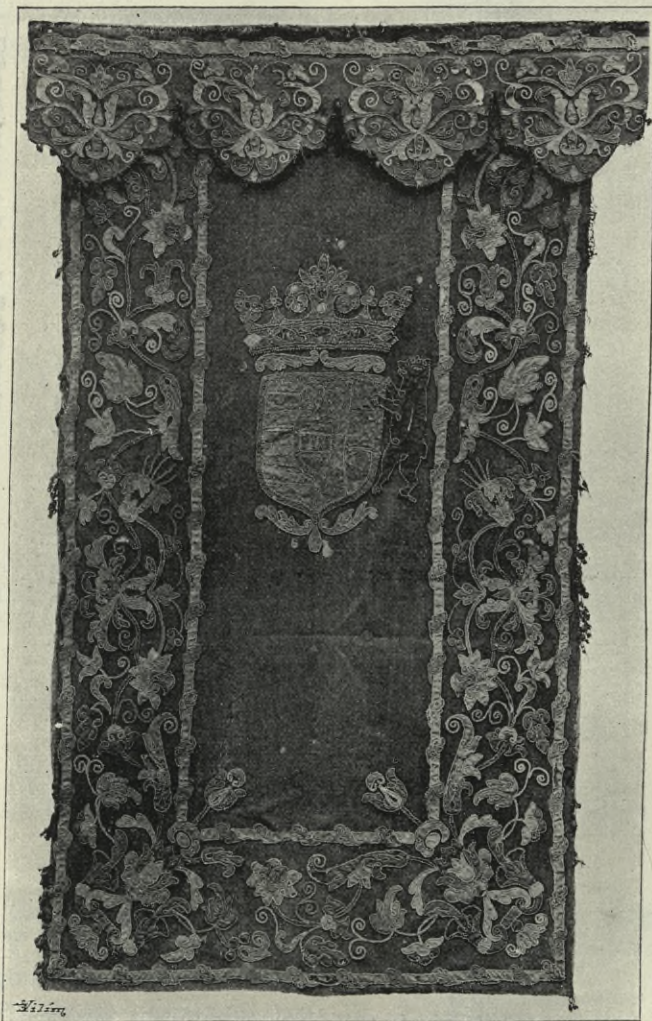
1. 0·95 *m* prům., 0·74 *m* vys. Kolem hořejšího okraje nápis:

1. ř. ANNO DOMINI 1549
ISTA CAMPANA FVSA EST
AD LAVDEM DEI OMNIPOTENTIS.

ANNO DOMINI 1549
ISTA CAMPANA FVSA EST
AD LAVDEM DEI OMNIPOTENTIS

Mezi těmito řádky pásek větvičkami přepnutý. Na plášti polovypuklina světce a tvář Kristova.

2, 0·76 *m* prům., 0·635 *m* vys., ucha pletencová při hořejším okraji pás změtěných gotických minuskulí (viz obr. 122.). Na plášti Panna Maria s dítětem (0·13 *m* vys.), na druhé straně krucifix. Druhá pol. XV. stol.

Obr. 123. Libiš. Koberec s applikačním vyšíváním.

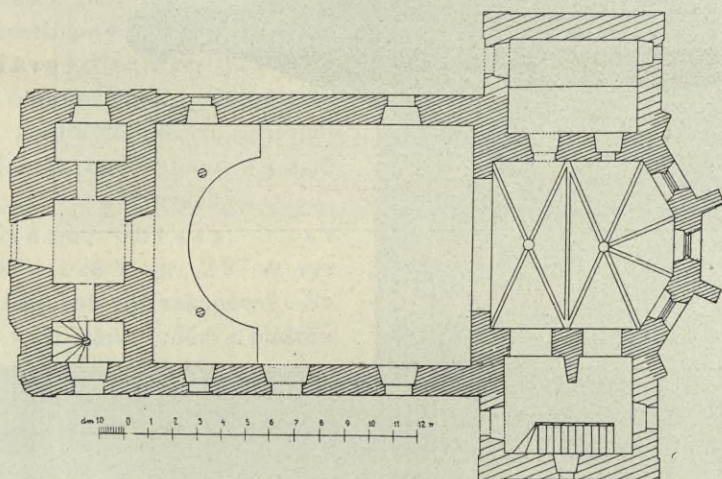
EVANGELICKÝ KOSTEL, vystavěný r. 1789., prostá budova obdélníková, 15 *m* dlouhá, 7·5 *m* šir., třemi stranami zakončená, obyčejnými obdélníkovými okny osvětlená. Zevnějšek neozdobný, pouze lisenami rozčleněný. U předu zprohybaný štít zděný s velikou kamennou šiškou nahoře.

Liblice.

B ö h m, o c. 573 581.

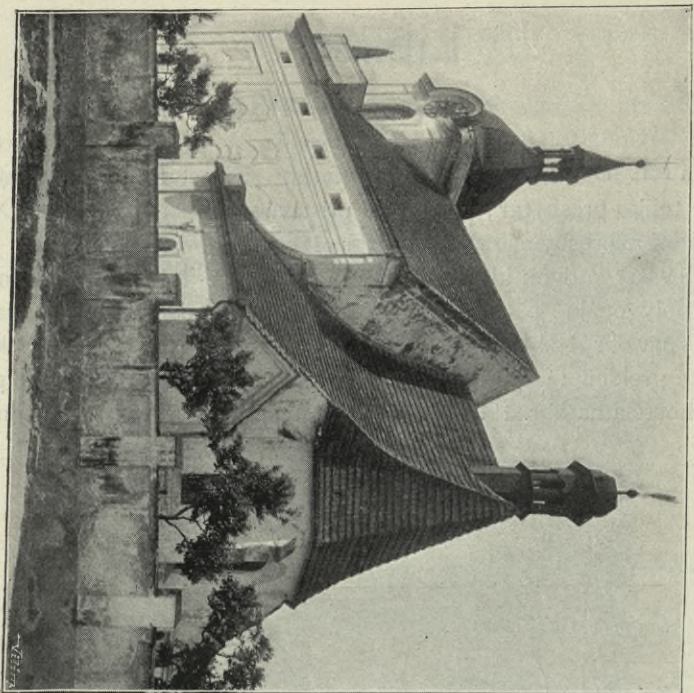
KOSTEL SV. VÁCLAVA (farní). Ze starší budovy gotické zachoval se toliko presbytář; loď s věží přistavěna na sklonku století XVII.; štuková výzdoba presbytáře pochází z r. 1710.

Presbytář o dvou klenbových polích, z nichž jedno jest obdélníkové, druhé pak polygonálně pěti stranami nepravidelného osmiúhelníka uzavřené (viz půdorys na obr. 124.). V polygonálním zakončení tři okna bez kružeb segmentovitě překlenutá. Vnější rohy podepřeny opěrnými pilíři (viz pohled na vnějšek kostela na obr. 125.). Původně gotické klenutí pokryto zajímavým

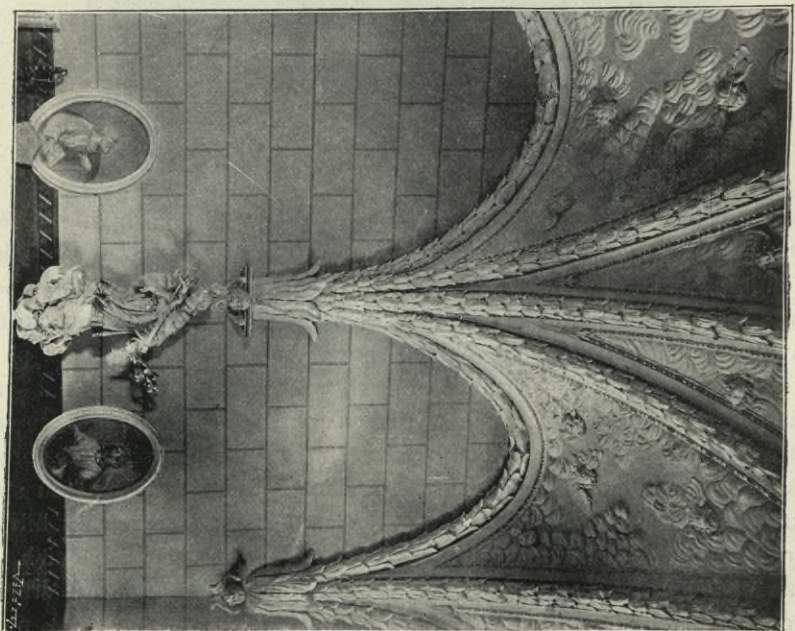

Obr. 124. Liblice. Půdorys kostela.

štukem (viz obr. 126.). Žebra klenby proměněna ve vavřínové věncoví, rovněž i okraj oblouků přízdních. Věncoví to obepíná i bývalé svorníky, jež změněny v bohaté mnoholisté květy (dvojí soustředná řada listů s pupencem uprostřed). Místo konsol zaujímají úzké římsy podepřené malou okřídlenou hlavou andílčí a čtvero velikých kalichovitě rozevřených listů, jež na římsě té spočívají, a z nichž vavřínové věncoví vychází. Jednotlivá klenbová pole orámována jsou perlovcem a vyplněna obláčky, mezi nimiž tu a tam okřídlené hlavičky andílčí. Také na ostění oken jsou štukové ozdoby: nejvýše v segmentu okřídlená hlavinka andílčí, od níž jde po obou stranách stužkami převázaný šat střapcem zakončený. Štuko jest vesměs bílé, místy mírně zclacené. Pod konsolami nalézajícími se uprostřed bočních rovnoběžných stěn presbytáře jest vždy po jedné soše na každé straně: na straně evangelijní sv. Jan Nep. na obláčku klečící (viz obr. 126.), na straně epištolní sv. Barbora; obě tyto sochy jsou dobré práce barokní.

Obř. 125. Liblice. Kostel sv. Václava.

Obř. 126. Liblice Štuková výzdoba presbytáře

Vítězný oblouk, převýšený segment, uvnitř rovněž štukem ozdobený: nejvýše růžice s pupencem uprostřed, níže pole perlovcem orámovaná, v nichž vásy s květinami; pod tím medailonky s hlavami šatem na způsob draperií upraveným ovinuté.

Lod' obdélníková, nízkou valenou klenbou překlenutá; okna obdélníková nízkým segmentem nahoře zakončená.

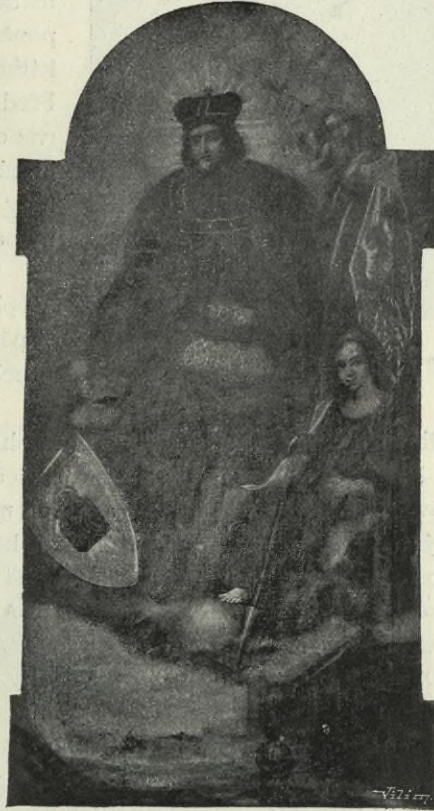
Věž nízká, prohnutou římsou a bání s lucernou hrotitě krytou nahoře zakončená, pojata jest do osnovy stavby.

Zajímavý jest vysoký krov presbytáře.

Zevnějšek chrámu jest úplně prostý, beze všech zajímavých podrobností.

Hlavní oltář. Strážlivá architektura barokní: dva a dva hladké sloupky pseudokorinthské obstupují střed. Nahoře malý nástavec s hladkými sloupky po stranách.

Oltářní obrazy: 1. sv. Václava 1·28 m šir., 2·27 m vys. (nahore segmentovitě zakončený). Sv. Václav v rytířském odění s pláštěm na ramenu a s knížecí korunou na hlavě stojí s rukama rozestřenými na oblacích. Po levici sedí anděl držící v pravé ruce praporec s orlicí svatováclavskou, v levici palmovou ratolesť. Po pravici jiný anděl se štítem, na němž Staroboleslavská madona. Nahoře několik andílků. Dole drobně malovaný výjev: Podivín kráčí ve šlepečích sv. Václava. Velmi dobrá malba z poč. XVIII. stol. Na zadní straně obrazu letopočet 1729. (Viz obr. 127.)

Obr. 127. Liblice. Obraz sv. Václava na hlavním oltáři.

2. sv. Rodiny (v hořejším nástavku oltáře): P. Maria (postava po kolena) drží na klíně Ježíška, jenž k sv. Josefu tváří k tváři jest přitulen, pohrávaje si s vousy jeho. Pěkná malba XVIII. stol.

Postranní oltáře (v lodi po obou stranách vítězného oblouku), ozdobeny jsou uprostřed velikými reliefovými řezbami:

1. Oltář na straně evang. Architekturní úprava jeho: Po stranách po sloupku korinthském (na hranolech pod sloupky obhrouble řezané ornamentální reliefy), jež nesou prosté, v nízkém segmentu uprostřed prohnuté

Obr. 128. Liblice. Relief »Zvěstování Panny Marie« na postranním oltáři.

římsoví. Relief: Ukřížovaný; pod křížem v pravo P. Maria, v levo duše v očistci. Na hořejší římse sošky tří andělů, z nichž prostřední drží voskovi se štítkem, andílek pak po levici kahánek.

2. Oltář na straně epištolní. Architektura táž jako u předešlého. V rámci poněkud nižším relief: P. Maria u klekátka klečící, tváří ven z obrazu obrácena. Před ní anděl na obláčku se vznášející (viz obr. 128.). Nejvýše Duch sv. v podobě holubice. Na římse sošky andělů v dlouhé togy a tuniky oděných, kteří s rozprostřenými rukama dolů pohlížejí.

Kazatelna hranolová, dole vydutá. Výplně stěn nesou andělčí hlavy dílem v pěkný ornamentální a květinový dekor přecházející.

Svícný veliký po stranách hlavního oltáře (dva), 1,57 m vys. Noha trojboká, na nožkách drápkovitých a koule svírajících spočívající, na všech stranách po oválovém štítku reliefovým andělčími hlavinkami a dekorem ovocným i květinovým ozdobená. Na hořejších rozích nohy sedící lvíček. Na hořejší obrubě nohy nápis: + SANCTE WENCESLAE + C. B. M. G. V. B. V. L. + IESVS · MARIA · IOSEPH. Na oválovém štítku nohy ve vavřínovém věnci vyryt znak Pachtův a leto-počet 1673. Stvol dvojnásob vydutý s nodem uprostřed; dolejší vydutina ozdobena třemi okřídlenými hlavinkami andělů.

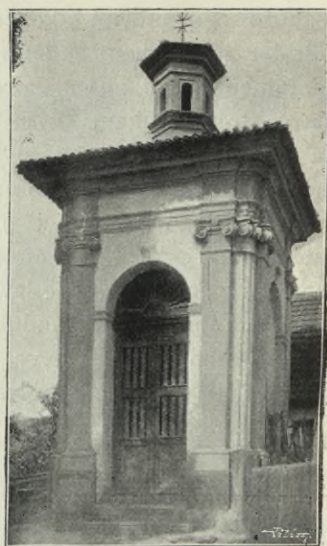
Patena k nemocným stříbrná, kruhová. Na víčku rytý monogram IHS, na spodní straně monogram marianský. Dále vyryt tu nápis: »Daniel Pachta de Ragowa. S: C: M: Comes et Locumtenens. Mechtildis de Heister, Vxor. Anno 1677.« Značky: Malostranská s letopočtem 1673 a spleť písmen

MR:

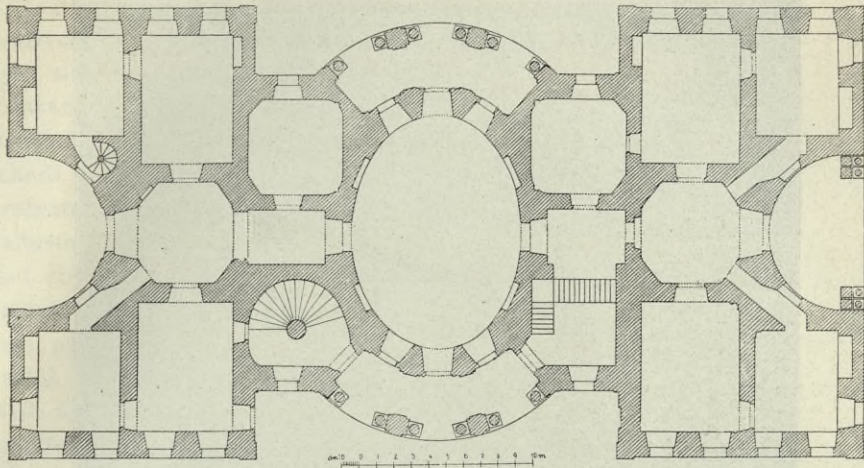
Zvony:

1. 1,18 m prům., 0,87 m vys. Nahoře kolkolem dvouřádkový nápis:

1 ř. LETA PANIE MDXLV SLIT GEST ZWON KE CTI A CHWALE
PANV BOHV Y

Obr. 129. Liblice. Kaplička P. Marie.

Obr. 130. Liblice. Půdorys zámku.

2 ř WSSI HRZISSI NĚBESKE OD MISTRA MATIEGE SSPICE
W PRAZE NA SSIROKY VLICI.

Pod tím prut drobnými lístky obtočený. Na plášti relief sv. Václava.
Při dolejších okraji týž ornament jako pod nápisem.

2. 0·92 *m* prů-
měru, 0·77 *m* vys.
Nahoře ornamen-
tální pás: znaková
kartuš držená po
stranách karyaty-
dou mužskou a žen-
skou. Na plášti vrám-
ci nápis:

»NON NOBIS
DOMINE NON NO-
BIS SED NOMINI
TVO DA GLORIAM,
dále jiný pěkně orna-
mentovaný rámeček
s nápisem: »BRYC-

Obr. 131. Liblice. Zámek. Façada zahradní.

CIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME 1557.« Nad tímto rámečkem
znaková kartuš s týmiž karyatydovými postavami jako ve vlysu; ještě výše
pak nad malou římsou poprsí muže a ženy. Na dolejších vydutém okraji
otisky několika mincí.

SOCHA SV. JANA před kostelem. Světec zobrazen jako almužník
podělující hochu po levici jeho stojícího. Na podstavci chronostich:

Obr. 132. Liblice. Obraz »Kleopatra a Antonius« v zámku.

DIVE PATER PATRIAE BELLO FAME PESTEQUE LASSIS ORO:
PATRIOTIS PATROCINARE TVIS (1771). Slabá práce.

KAPLIČKA P. MARIE, r. 1669 vystavěná, úhledné čtvercové staveníčko (viz obr. 129.). V rozích sdružené pilíře s hlavicemi jonskými, nahoře pěkná šestihranná lucerna. Uvnitř v obstojném barokním rámci slušný obraz P. Marie.

ZÁMEK, r. 1699 zbudovaný, úhledná stavba barokní. Velezajímavý půdorys: elipsovitý střed z předu i ze zadu sloupovím obstoupený, po stranách obdélníková křídla v zevnějších bocích obloukovitě prohnutá (viz obr. 130.).

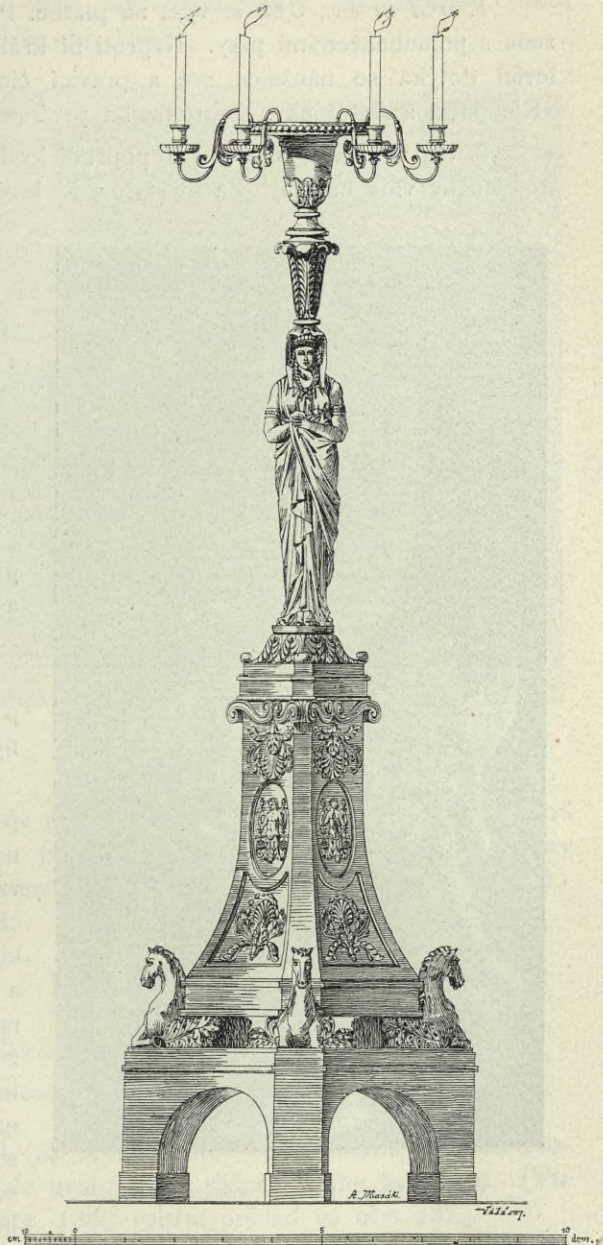
Přední strana: Střed v křivce prohnutý, s otevřeným sloupovým přízemkem. Toskánské sloupy nesou rovné římsy. V prvním poschodí tři veliká okna polokruhem překlenutá, se slepou ballustradou v části spodní: nad nimi plastické ozdoby: kartuše s květinovým festonkem; nad prostředním oknem kartuš obklopená trofejemi. Nad střechou střední části soustředná vyzdívka menšího průměru s velikými obloukem překlenutými okny a s dvěma obdélníkovými přístavky po stranách. Façada křídel prostá; nad okny prvního patra prohnuté římsy; na střeše zděné štítové vykýře s prohnutými bočními stranami..

Zadní strana (k jihu do parku obrácená) jest bohatší nežli strana přední; střední oblá část ozdobena jest nad sloupovím pavlánem, na němž sošky amoretův a barokní vásy. Nad středním vchodem na pavlán dvojice znaků pod korunou.

Přízemní sál půdorysu elipsovitého, rozčleněný malovanými podvojnými pilířky s volutovými štukovými konsolami, mezi nimiž okna resp. okenní a dveřní výklenky, v jichž hořejší části

mušlové barokně zprohýbané výplně. Ploše sklenutý strop ozdoben po okrajích malbami štuko nápodobujícími, uprostřed velikou novověkou malbou figurální (Laufferova práce z r. 1871).

V síních zámeckých chová se několik pěkných obrazův, z nichž uvádíme:

Obr. 133. Liblice. Empirový svícen v zámku.

1. 0·67 *m* šir., 0·88 *m* vys., na plátně. Pod baldachynem u stolu sedí žena s poloobnaženými prsy. Naproti ní král vztahující k ní ruku. Žena levicí dotýká se náušnice své a pravicí činí odmítavý posunek. Snad »Kleopatru a Antonius«. Dobrá malba první pol. XVIII. stol. (viz obr. 132.).

2. táž vel. jako u před. V popředí královna držící pohár, do něhož dvě služky vína nalévají. Za ní stařec. V levém pozadí pyramidy.

Obr. 134. Liblice. Soška sv. Václava v zámku.

3. Dva krajinářské obrazy s drobnou staffaží »Odpočinek na útěku do Egypta« a »Milostrdný Samaritán«. Zajímavá díla z druhé pol. XVIII. stol.

4. Portrait muže v uher-ském kroji (poprsí). Na plátně. Rozměry; 0·92 *m* šir., 1·18 *m* vysoký.

Mimo to malba na plátně představující pohled na zámek a město Byšice ze sklonku XVII. stol. (Srv. str. 6. obr. 8.).

Z hojných ozdobných předmětů na zámku chovaných uvádíme:

1. Veliký svícník empírový, 2·15 *m* vys. Na třech nohách majících podobu koně vzadu v akanthové listy přecházejícího, zvedá se trojboký komolý jehlanec s prohnutými a vkusně ozdobenými stěnami; na vrcholu jeho stojí karyatida ženská v řasnaté roucho zahalená, z jejíž hlavy vyrůstá dvojnásobný kalichovitý stonek nesoucí talířovitou desku, k níž šest svícnových prohnutých ramen jest připevněno (viz obr. 133.).

2. Barokní stůl s různobarvými vkusnými intarsiemi.

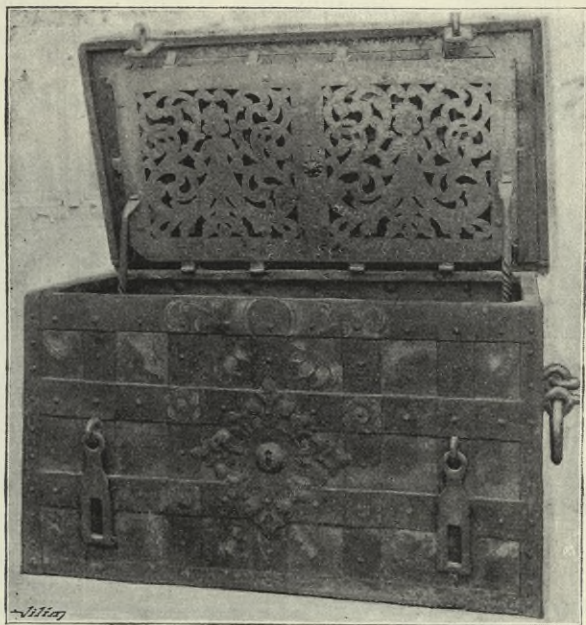
3. Rokokové hodiny ze dřeva vkusně řezané, s ušlechtilými vahami po stranách i na vrcholu. Ciferník z kovu tepaný.

4. Sousoší hlíněné, bíle polévané, 0·70 *m* vys. Na podstavci, před nímž válečné trofeje leží, a po jehož pravé straně stojí anděl vzhůru pohlížející, po levé straně pak odpočívá lev s korunou na hlavě, stojí soška sv. Václava v dlouhém řasnatém plášti. Pravice světcevo podepřena v bok,

levice šikmo dolů vztažena, držíc velitelskou hůlku. Velezajímavá práce z druhé pol. XVIII. stol. (Viz obr. 134).

5. Empirový podstavec bronzový (0·29 m vys.) pro Valdštýnskou zlatou medaili z r. 1631: u kanelovaného úseku sloupového ženský genius jednou nohou na přílbici stojící.

Zmínky zasluhuje také t. zv. »Valdštýnova pokladna«. Jest to železná truhlice 0·905 m šir., 0·49 m vys., plochými železnými pásy kříž na kříž pobitá. Na těchto pásích hrubě malované rozviliny a pestré květy, ve čtvercových polích, mezi nimi rovněž květy, a v některých i malé motivy krajinkové. Uprostřed přední stěny pěkně formovaný štítek kolem zámku. Pod

Obr. 135. Liblice. Valdštýnova pokladna v zámku.

víkem prosekávaný plech s pěkným ornamentem: tělo mořské panny přecházející v ladně svinutý ornament celou plochu vyplňující. (Viz obr. 135.)

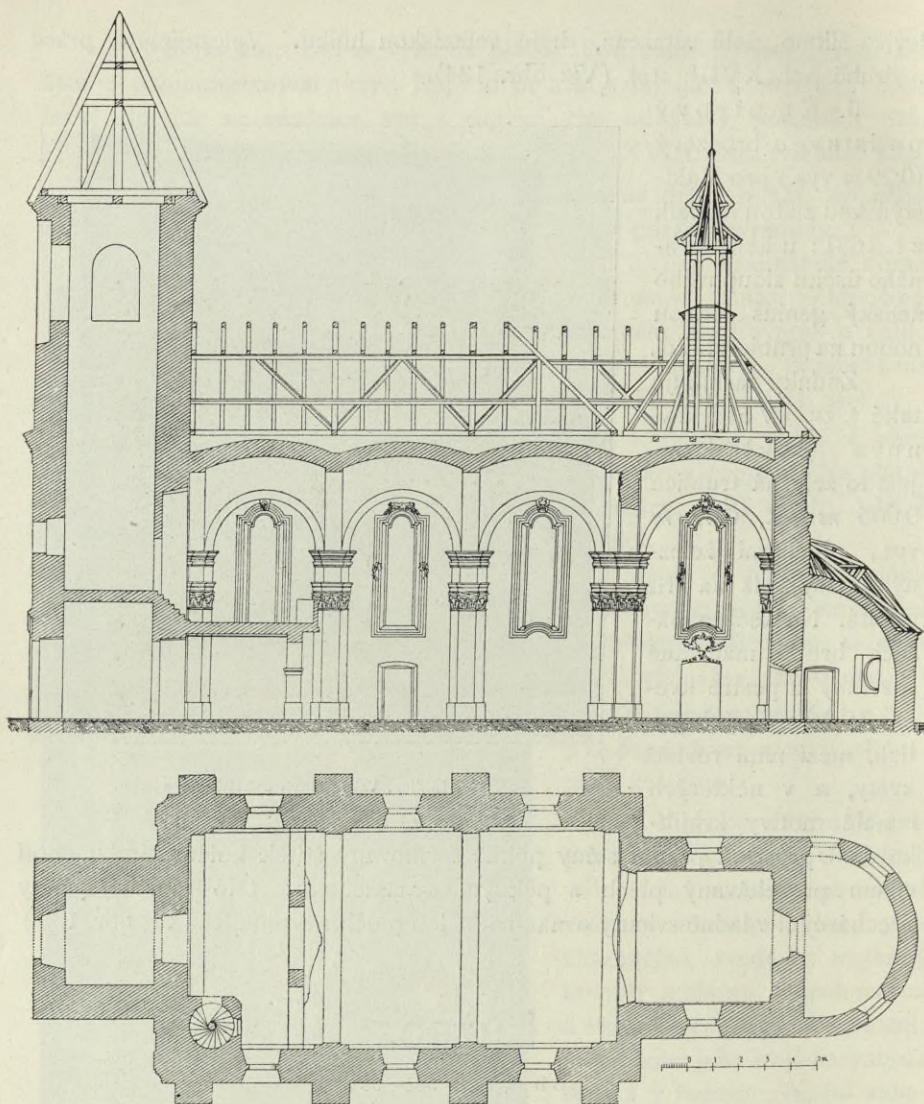
Lužec.

Böhm, o. c. 581—584.

Ve sbírkách ředitele cukrovaru p. A. Klavíka část Jenšovického nálezu.

KOSTEL SV. JILJÍ, již ve XIV. stol. farní. Nynější stavba provedena r. 1762 v prostém, ale uvnitř dosti sličném slohu barokním. (Viz půdorys a řez podélný na obr. 136.; vnitřní pohled na obr. 137.).

Presbytář půdorysu čtvercového (5·30 m²), ve značné výšce (9·90 m) plochou klenbou přikrytý, oddělen jest od lodi vítězným obloukem stlačeným segmentem překlenutým. Loď obdélníková rozdělena jest dvěma pásy ve tři klenbová pole. Při stěnách sružené pilastry s pseudokorintskými hlavicemi; tytéž pilastry stojí i při vnitřních kolmých stěnách vítězného oblouku a v rozích presbytáře. Veliká obdélníková okna (v presbytáři po jednom, v lodi po třech na každé straně) zakončena jsou nahoře

Obr. 136. Lužec. Podélný řez a půdorys kostela.

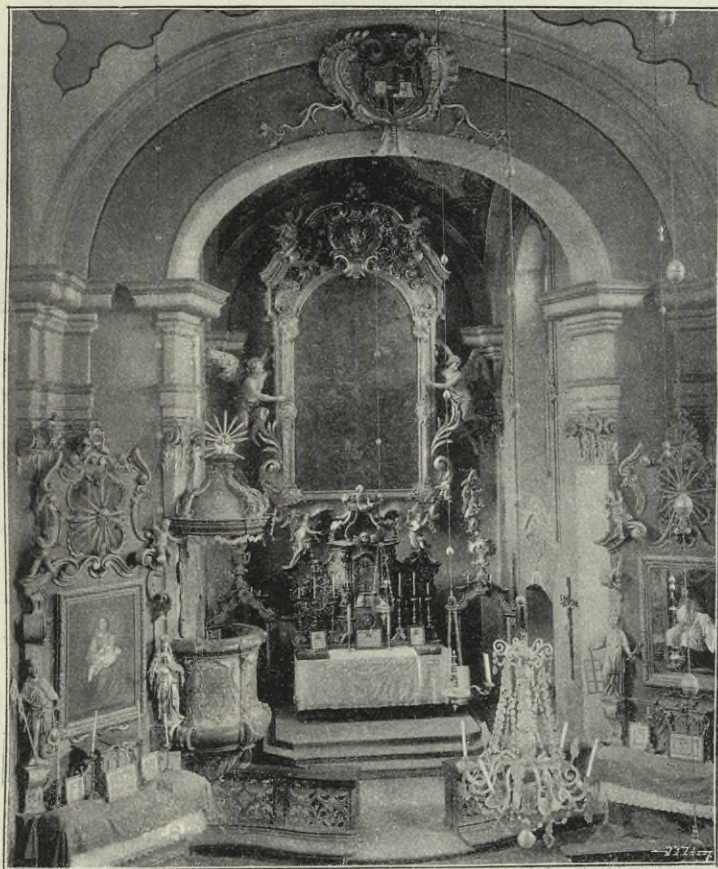
užším poněkud segmentem a kolkolem opatřena jsou dosti bohatě profilovanými římsovými rámci, jež tu a tam (zvláště na vrcholu segmentového záhybu) ozdobena jsou rozličnými štukovými ozdobami barokními.

Ploské klenby presbytáře i lodi pokryty freskami nepatrné ceny (zhotovil je Fr. Čech z Litoměřic). Poměrně nejlepší jest fresko v presbytáři; jest to malba architektonická, představující pohled do kopule s lucernou, jejíž bání ozdobena třemi freskami. Za to figurální malby na klenbách lodi (výjevy ze života sv. Jiljí) jsou vesměs co do komposice i co do provedení velice chatrné. Také zadní vysoká stěna presbytáře pokryta jest freskovou malbou, představující barokní architekturu oltářní s obrazem

uprostřed (apotheosa sv. Jiljí v oblacích se vznášejícího) a s dvěma sochami světců v rouše řeholním po stranách. Bezenné toto fresko zakryto jest nyní velikým oltářním obrazem, o němž se níže zmíníme.

V průčelí kostela věž s hrotitou střechou, za presbytářem apsidovitá sakristie.

Fačada beze všech architektonických ozdob.

Obr. 137. Lužec. Vnitřek presbytáře.

Oltářní obraz »Apotheosa sv. Benedikta« (378 *m* vys., 222 *m* šir.): nejvýše v oblacích mezi anděly klečí sv. Benedikt, u jehož nohou leží mitra a berla biskupská. Níže v oblacích seskupeno hojně postav světců, mnichův a opatů benediktinských, kteří v rukou mají odznaky různých umění a ctností, jež v řádu kvetly. Nejdoleji svíjí se ďábel pod bělostnou mitrou. Výborná kompozice a zdařilá charakteristika jednotlivých postav. Jemný stlumený kolorit. Obraz, malovaný Bedř. Hessem, našel se původně v benediktinském chrámu sv. Mikuláše v Starém městě Pražském, odkudž po zrušení kláštera dostal se do Lužce.

Pěkný jest veliký rámec, do něhož obraz jest zasazen. Po stranách sochy vznášejících se andělův rámec držících. Nahoře plocha rámce značně se šší, končíc se při okraji zprohýbanými římsami a uprostřed majíc velikou kartuši se znakem opatským. Po obou stranách kartuše malé postavičky andílků na římsách sedících.

Obr. 138. Lužec. Ciborium.

Relikviáře rozvilinové (dva) na hlavním oltáři, ze dřeva řezané. Dovedná práce z druhé pol. XVII. stol.

Raménko na svíčku, ze železa kuté, 0.16 m dlouhé, velmi vkusné formy: s-ovitý stonek řídkými listy posázený a dvěma čtyřlístými růžicemi po stranách ozdobený; na konci malá vroubkovaná miska se železným hrotem uprostřed. Nyní ve sbírkách zemského musea v Praze.

Křtitelnice cínová, 0.44 m vys. Spočívá na třech krátkých nohách, jež nahoře hrubými hlavami, knížecí korunou pokrytými jsou zakončeny, a dole ve vějířovitě rozložené, těsně při sobě stojící dlouhé prsty vyběhají. Při hořejším kraji jakožto přidržovadla víka dvě dobře modelované hlavy dětské. Na boku vyryt nápis:

ANNO 1655 TEMPORE R.
P. PETRI ADALBERTI KN-
OPH PRO TVNC PAROCHI
LVZECENSIS HOC BAP-
TISTERIVM CVRATVM EST
SVMPTIBVS ECCLESIAE PRO-
PRIIS.

Lampa závěsná (pro věčné světlo), z prosekávaného mosazného plechu (ornamentace skládá se z vysekávaných hvězdic a květů), XVII. stol.

Kalichy barokní, stříbrné:

1. 0.22 m vys., dobře tepaný, na noze i kupě andělčími hlavinkami ozdobený. Značky nedosti zřetelné: v jedné lev, ve druhé ^{FH} O

2. 0·245 *m* vys., pěkné formy, s mušlovitými motivy na noze a kupě a se šesti oválovitými obrázky emailovými na modrém pozadí malovanými.

Značka staroměstská a $\begin{matrix} I^G \\ P \end{matrix}$

Ciborium 0·285 *m* vys., stříbrné z části zlacené; na noze i kupě řídký, nepříliš vkusný ornament, v němž tu a tam skupinka květů a hlava andělů. Na nodu dvě stulené k sobě andělů hlavičky. Značka staroměstská a nezřetelná značka zlatníková. (Viz obr. 138.)

Monstrance 0·485 *m* vys., paprsková. Barokně prohýbaný a vytepanými kvítky, klásky a hrozny ozdobený rámeček kolem středu. Noha pokryta dobře tepaným shlukem listův. Značka Augšpurská.

Kasule: tři vertikální pruhy, v nichž vyšity zlatým a stříbrným stehem podkládaným hrubé stílisované růžice a květy; pozadí provedeno stehem příložným. Zajímavá práce z konce XVII. stol.

Zvony, vesměs s velmi chudou a obhroublou ornamentací barokní:

1. 1·26 *m* v prům., 1 *m* vys. Nahoře kolkolem nápis: IOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN DER KÖNIGLICHEN CLEINEREN RESIDENZ-STADT PRAG.

Na plášti polovypuklina nanebevzetí P. Marie, dále znak Lobkovický a nápis: IM IAHRE 1760 DEN 16. MONATSTAG SEPTEMBRIS BIN ICH DVRCH OHNFERSEHENE FEVERSBVNST ZERFLOSSEN A 1769 WIEDER GEGOSSEN.

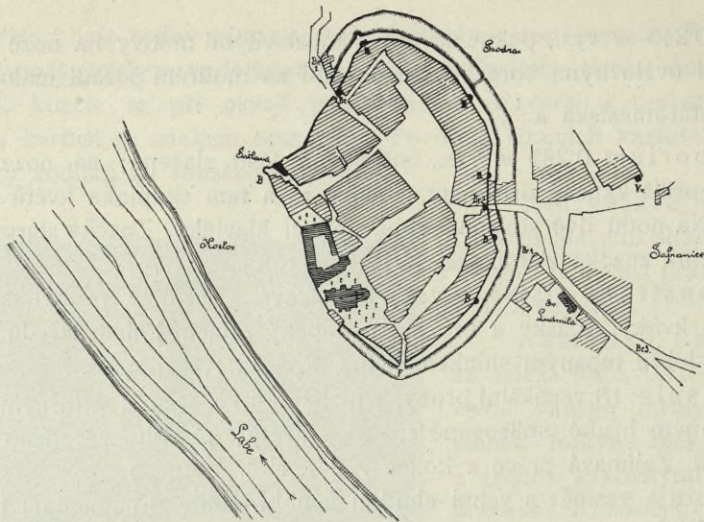
2. 0·96 *m* prům., 0·76 vys. Nápis: IOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG 1769. Na plášti znak Lobkovický.

3. nejmenší, nepřístupný též od Kühnera.

Mělník.

Paprocký, O stavu měst. 110; Pamětní kniha farní z r. 1726; Schaller IV., 159–176; Sommer II., 97–100; B. K. Schubert — Jos V. Vlasák, Mělník a jeho památnosti, 1856; Mikovec-Zap., Starožitnosti I., 201. (zámeček s vyobr.), B. Grueber, Kunst d. Mittelalters in Böhmen II, 80 a IV., 54–56; Böhm, o. c. 585 a násl.; Jos. Neuwirth, Geschichte d. christ. Kunst in Böhmen bis zum Aussterben der Přemyslichen, 414. B. Čermák, Děkaný chrám sv. Petra a Pavla na Mělníku. (Zpráva všeob. prům. školy pokrač. 1885–6); Týž, Mělnický zámek (ibid. 1888); Týž, Obrazy ze života společenského v před. století na Mělníku (»Přovan« 1887, XVII.); Karel Zámstíl, Kollegiální kapitula Mělnická 1896; Týž, Paměti kaple sv. Jakuba a sv. panny Barbory v radnici Mělnické, 1898; Ottovy Čechy IV, 247–254; Braniš, Dějiny umění středov. v Čechách II., 102, 133 a 169; J. A. Klíma ve Světozoru 1872 čís. 1 (s vyobr. děk. kostela od Chalupy.)

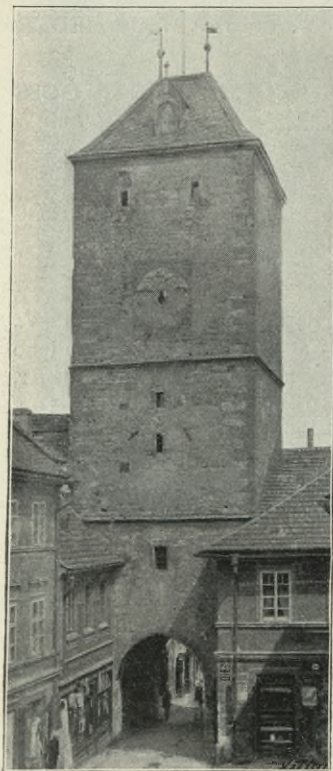
Prospekty: 1. V pozadí obrazu Massancova z r. 1679 (viz tab. VI. b)). 2. Malá mědirytina na titulním listu IV. dílu Schallerovy topografie, označená: D. Pindl delin., J. Balzer sc. 3. Mědirytina (19·5 *cm* šir., 14·4 *cm* vys.), označená: S. W. Berger 1802. Prag bey Wolf 1803 (pohled od řeky). 4. Bürgerův (lith. C. W. Arldta) z roku 1843. 5. Mědirytina s nápisem »Melnik in Bunzlauer Kreis, Mělník w Boleslavském kraji.« V. Morstadt del. et sc.

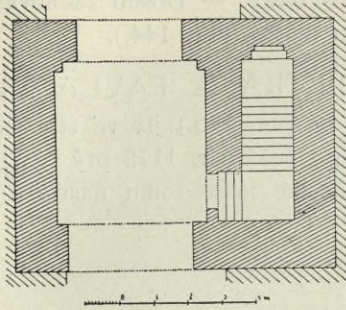
Obr. 139. Mělník. Náčrtek bývalého opevnění.

HRADBY MĚSTSKÉ. Opevnění dostalo se městu již před r. 1274. R. 1373 činí se zmínka o bráně Labské. Nejsilněji opevněno bylo město

na straně jihovýchodní, jakož toho mírný svah na této straně vyžadoval. Byla tu především brána »Louková« (na plánu Br. 3), která v druhé pol. XVIII. stol. byla odstraněna, dále k městu a stranou k Labi brána »Říčná« (Br. 4), jež již v XVI. věku přestává se v listinách připomínati. Prostranství k severovýchodu chránila vysoká hranolová věž vodárenská, dosud zachovaná (Vv). Město samo obklopeno bylo, kde toho potřeba vyžadovala, valy, příkopem, ovšem suchým, 9·5—38 m širokým, lícni zdi příkopu, jež tvořila zároveň první zeď ohradní, dále parkánem 7·6—11·4 m šir., a konečně vlastní zdi městskou (8·55 m vys. a 1·60 až 1·80 m silnou, jakož zbytek její u domu čís. 15. se dochovalší ukazuje; ve výši asi 6·65 m opatřena byla ochozem, 0·95 m širokým, před níž byla tudíž zeď jen asi 0·70 m silná a cimbuřím opatřená). V této zdi bylo několik bran a bašt. Především brána Pražská, kolem r. 1500 vystavěná, dosud stojící. Jest to hranolová vysoká věž s průjezdem, jenž na obou stranách kamenným ostěním do špice sklenutým opatřen

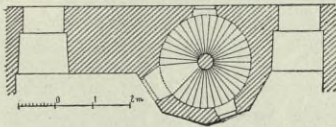

Obr. 140. Mělník. Pražská brána.

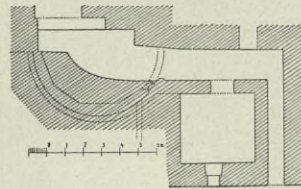
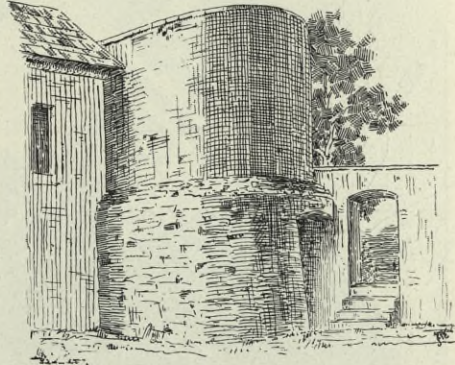

Obr. 141. Mělník. Půdorys Pražské brány.

jest. Jednotvárné stěny vnější přerušeny toliko dvěma římsami (viz obr. 140. a půdorys na obr. 141.). Poblíž této brány k severu byla bašta za domem čís. 4., jejíž polygonální vížka dosud se zachovala (viz obr. 142.). Ještě dále k severozáp. stojí za domem č. 11. jiná polokruhová bašta (viz obr. 143.). Také v nejsevernějším ohybu hradeb stávala za domem č. 19. bašta, před níž v lícni zdi byla ještě jiná bašta, dosud z části stojící. Na cestě k Šopce vedoucí stávaly dvě brány, z nichž vnitřní nazývána byla »Labská« (na [plánku Bra. Br. 1]); brána tato byla r. 1748 přestavěna, v druhé polovině pak našeho stol. zbořena. Od této brány vinula se zeď podél úžlabiny Aušperku k baště u šatlavy, a odtud šla nízká zeď k zámku,

Obr. 142. Mělník. Bašta za domem č. 4.

Obr. 143. Mělník.
Bašta za domem č. 11. a půdorys jejího souterrainu.

jenž ovšem sám tvořil výdatné opevnění. Ze zámku šla branka ven na tom místě, kde dosud jest východ k svahu Labskému. Od zámku pak pokračovala hradba dále k někdejší škole [tato část zdi zboř. 1891]. Od brány Labské až k jižnímu rohu školy nebylo příkopu, jelikož příkrý svah úžlabiny a zámecké stráně činily jej zbytečným. Od jižního rohu školy počínal se opět příkop a s ním ovšem i lícni zeď. Aby pak přístup do příkopu na jeho počátku byl chráněn, upevněn byl zdí, jejíž střílny obráceny k zámku. Zeď tato se střílnami a stupňovitým ochozem, jakož i přiléhající část lícni zdi příkopní dosud se zachovaly. Dále k východu byla

fortna, mezi níž a bránou Pražskou byly dvě bašty. — Dosud zachované části opevnění naznačeny na situačním plánu města (obr. 144.).

PROBOŠTSKÝ CHRÁM SV. PETRA A PAVLA, (viz vnější pohled na obr. 145.; vnitřní pohled na obr. 146.) již ve stol. XI. jakožto kollegiální připomínaný. Původně (po požáru r. 1172 prý během 8 roků přestavěná) nepochybně stavba románská, jakož tomu nasvědčuje

Obr. 144. Mělník. Situační plán města.

opuková patka listeny zdobená (při plinthu 40 *cm* měřící) a pískovcový osmihranný dřík sloupový (0·52 *m* vysoký o nestejně dlouhých stranách 0·08—0·12 *m*) v kostele při opravě r. 1892 vykopané a nyní v museu městském uložené (viz obr. 147.). Mimo to odkryta byla pod dlažbou stará základní rovná zeď 0·90 *m* šir., táhnoucí se od vchodu do sakristie k prvému pilíři na straně evangelijní v délce 8·50 *m*.

Obr. 145. Mělník, Probošťský chrám.

Nejstarší částí nynější stavby jest sakristie, před r. 1358 vystavěná (při čemž snad užito staršího zdiva) a asi po třiceti letech od probošta Jana z Landštejna, kterýž sobě v ní hrobku zřídil, upravená.*) Všecky ostatní součásti chrámové vznikly teprve ve mnohem pozdější periodě gotické; určitě datovány jsou vytesanými letopočty: klenba severní lodi 1486, klenba

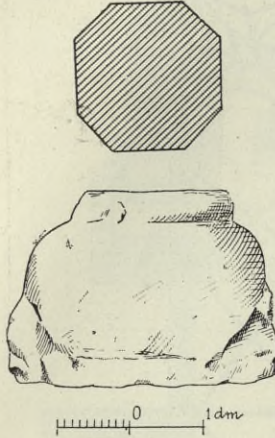
Obr. 146. Mělník. Vnitřek proboštského kostela.

kaple podvěžní označená týmž letopočtem, a věž, jež ve střední části nese letopočet 1487 a na římsě korunní 1488. Od té doby stavba sama uvnitř v podstatě se nezměnila; (z nepatrných změn uveden budiž portálek ke schodišti v jižní stěně lodi z r. 1554 a polychromie klenby presbytářové z r. 1533); toliko zevnějšek byl poněkud pozměněn. Po požáru 1556 zbudovány štíty renesanční sgraffitem zdobené a letopočtem 1556 označené. Věž obdržela barokní formu po požáru r. 1681. Pozdější opravy z let

*) Že zejména nynější klenba sakristie z té doby pochází, tomu nasvědčuje růže pětিলístá ve svorníku vytesaná — znak Landštejnský.

1720—1735, 1806, 1839—40 a 1852 nepozměnily celkového rázu stavby chrámové.

Gotické části stavby označeny jsou hojnými značkami kameníckými, jež se vyskytají zejména hojně v přízemí a prvém patře věže a v kryptě pod presbytářem; porůznu také vně a vnitř chrámu (viz obr. 148.).

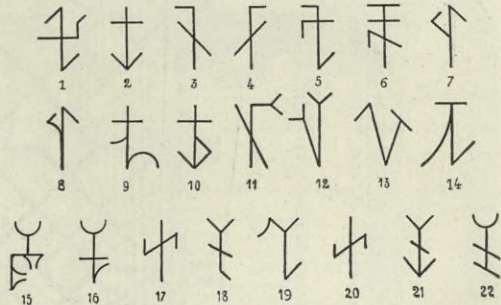

Obr. 147. Mělník.
Zbytky románského sloupku
z prvotního kostela.

Půdorys orientované stavby trojlovní jest značně nepravidelný (viz obr. 149.). Nepravidelnost tato podmíněna byla jednak terainem, jednak také tím, že pojaty byly do osnovy nové stavby i součásti chrámu staršího (jako na př. sakristie a zmíněné již staré základní zdivo, na němž zbudován nový pilíř, jež nápadně jest sesílen).

Presbytář 14 m dlouhý, 11·6 m vysoký, a nestejně široký (stěny k západu se rozbíhají, takže největší šířka 8 m obnáší), zakončen jest třemi stranami pravidelného osmiúhelníka. Téměř celý presbytář (šest sedmin) povýšen jest nad niveau ostatní dlažby chrámové o 1·1 m. (viz podélný řez kostela na obr. 150.). Zevně opřen jest na straně východní a jižní šesti opěrnými pilíři

o třech ústupcích, z nichž každý přikryt šikmou kamennou deskou na okraji jednoduše profilovanou; přední plocha ústupku nejhořejšího jest uprostřed trojúhelníkově zakončena, takže krycí jeho deska tvoří sedlovou stříšku. Klenba presbytáře skládá se ze tří hlavních polí. Nejbohatěji konstruována jest klenba v polygonálním zakončení chrámu, jež tvoří nepravidelnou devítipaprskovou hvězdu; vkusně profilovaná žebra (viz obr. 151.) její vycházejí z oblých štíhlých přípor spočívajících na vysoké šestiúhelníkové patce s vyduťtými stěnami (viz obr. 152.). Ostatní dvě pole nesou klenbu síťovou, jejíž žebra osazena jsou (nečitajíc v to dvě přípory, jež

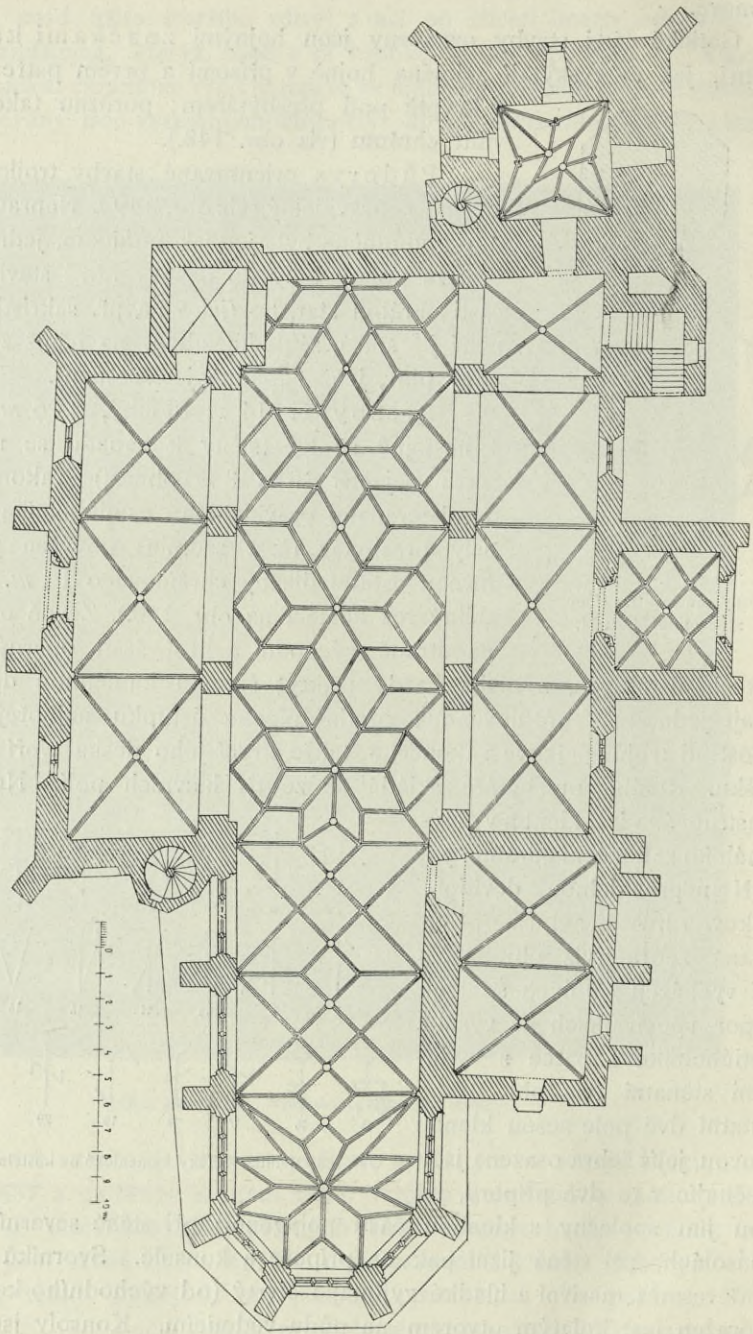

Obr. 148. Mělník. Značky kamenické na kostele proboštském.

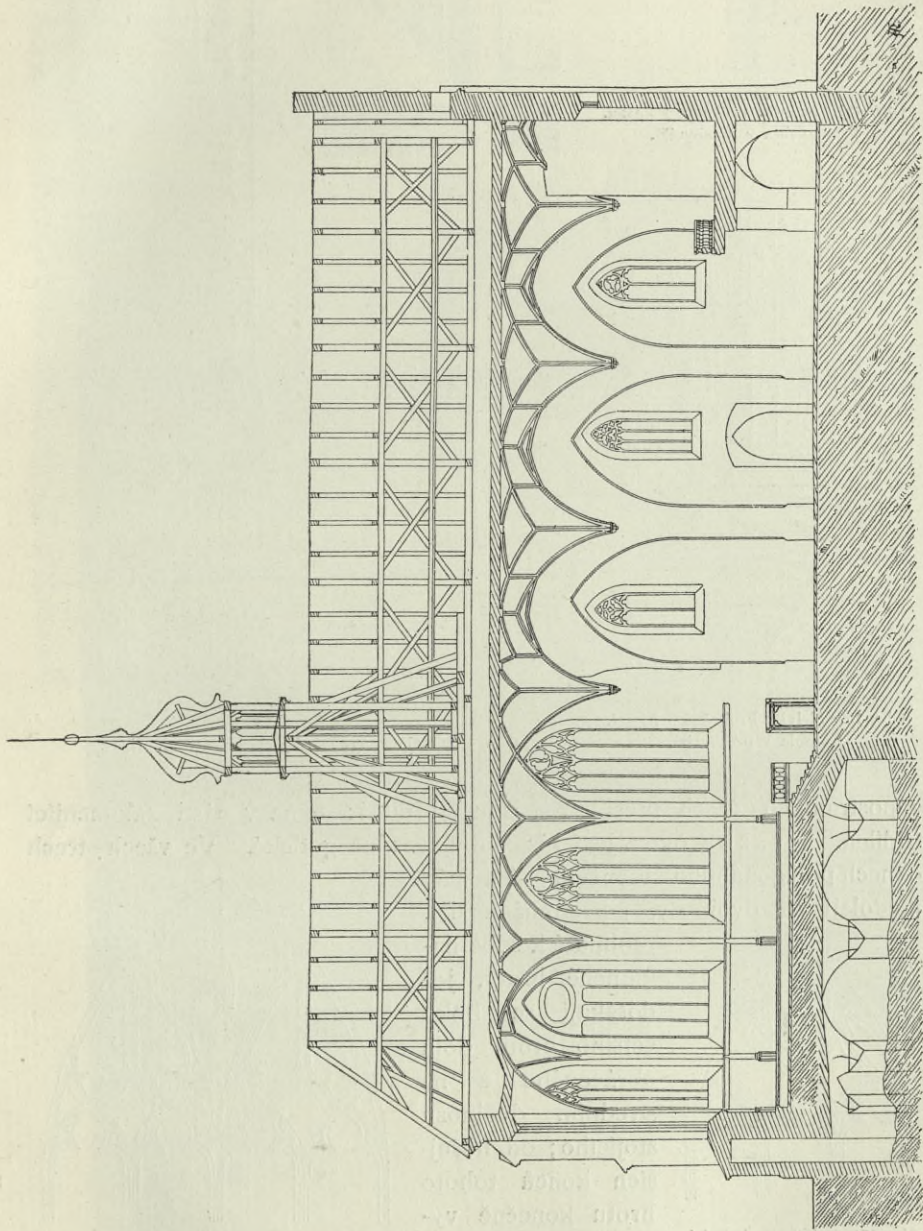
jsou jim společny s klenbou části polygonní) při stěně severní na dvou konsolách, při stěně jižní pak na přípoře a konsole. Svorníků jest šest; jsou vesměs masivní a hladké vyjmajíc čtvrtý (od východního konce), jež proražen jest kulatým otvorem na půdu vedoucím. Konsoly jsou vesměs stejné; základní jejich tvar jest komolý osmiboký jehlan, ozdobený osnovou několika prstenců (viz obr. 135.). Oken jest v presbytáři sedm; z nichž jedno jest ve zdi severní, ostatní na straně východní a jižní. Čtyři okna

1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000.

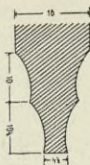
Obz. 149. Měnik. Půdorys proboštského chrámu.

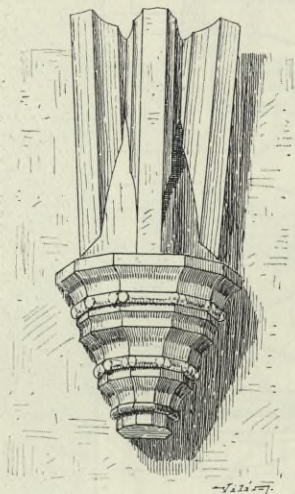
1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000.

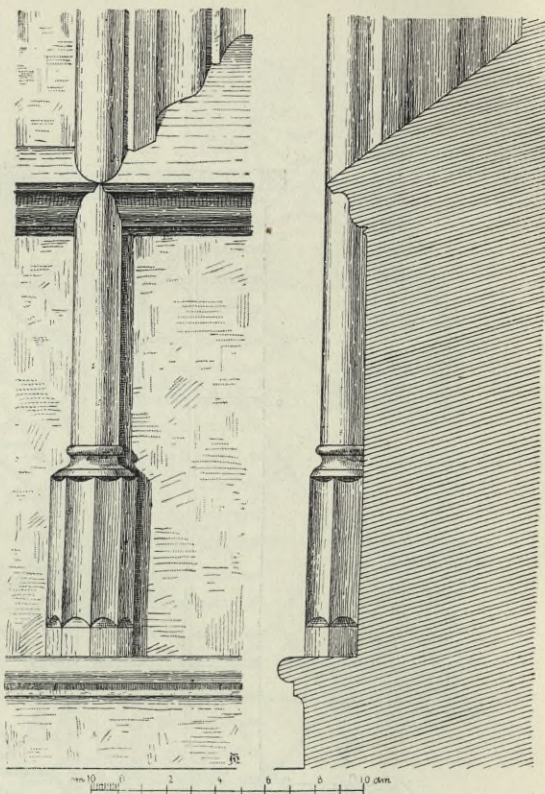
Obr. 150. Mělník. Podélný řez proboštského kostela.

Obr. 151. Mělník. Proboštský kostel.
Profil žebra v presbytáři.

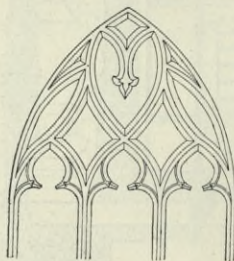

Obr. 152. Mělník. Proboštský kostel.
Konsola v presbytáři.

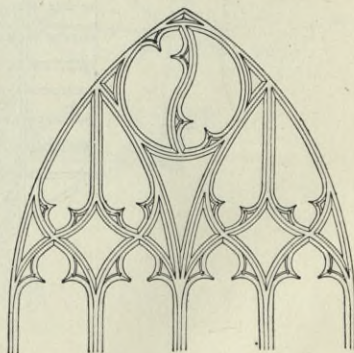
Obr. 153. Mělník. Proboštský chrám. Patky přípor.

v postranních zdech presbytáře jsou čtyřdílná; okna v části zakončující třídílná. Kružba oken jeví ráz doby pozdně gotické. Ve všech třech oknech polygonálního zakončení jest stejná: nejdoleji tři dvojnosity, po stranách dva

Obr. 154. Mělník. Proboštský chrám. Kružba v polygonálním zakončení presbytáře.

prohnuté k sobě nakloněné hroty, jež dotýkají se boků většího hrotu dolů obráceného a na středním dvojnosu stojícího; od hořejších konců tohoto hrotu konečně vycházejí dvě prohnuté křivky, které ve středě v bodu styčném

Obr. 155. Mělník. Proboštský chrám. Kružba v oknech jižní zdi presbytáře.

vybíhají v trojlisté zakončení (viz obr. 154.). V okně severní zdi byla kružba r. 1735 vylámana a nahrazena vyzdívkou s oválním otvorem ve

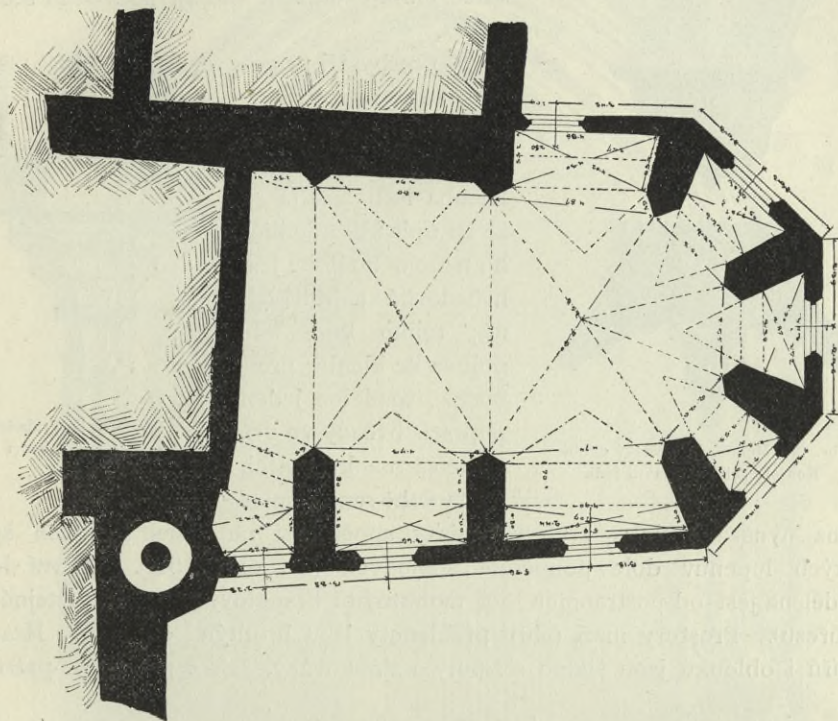

K. BELLMANN PHOTOTYP

Mělník. Proboštský kostel. Část polychromované klenby presbytáře.

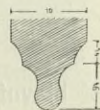
středu. Rovněž stalo se i s protějším oknem ve zdi jižní, kdežto zbývající dvě okna v této zdi zachovala kružbu původní (viz obr. 155).

Pod okny táhne se uvnitř chrámu pěkně profilovaná mocnější římsa, kterouž zmíněné přípory prostupují.

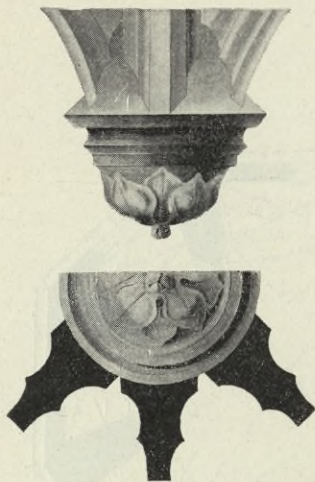
Obr. 156. Mělník. Proboštský chrám. Půdorys krypty pod presbytářem.

Celá klenba presbytáře jest polychromována: v trojúhelníkových polích zakončující části spatřujeme obrazy čtyř evangelistů; v ostatních velkých polích klenby vyobrazen jest celý sbor sv. apoštolů, dále Kristus jako »Pastýř dobrý« a sv. Jan Křtitel; mimo to postavy andělův držících různé odznaky, jako kalich s hostií, nástroje umučení Páně a j. Ve třech polích přiléhajících vrcholem k třetímu svorníku (od východního konce) spatřujeme znak zemský, říšský a městský. Nad městským znakem jest nápisová stužka, jež nese tato slova: »Sigillum majus civitatis Melnik,« pod ním pak kartuše s nápisem: „Wyamalowan teřto křiv l. p. XXXIII.“ Na svorníku nad oltářem vymalována hlava Kristova; na druhém osmipaprsková hvězda, třetí jest prázdný; na pátém a šestém růžice z osmi dlanitě členěných listův. Dekorativní účín této polychromie jest v celku příznivý. Figurální část jest celkem zdařilá; ornamentální pak část, hlavně z motivů rostlinných složená, jest bohatá a dosti vkusná (viz tab. V.).

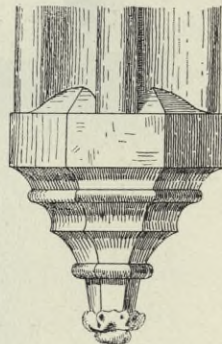
Obr. 157. Mělník. Probošt. chrám. Profil žebra v severní lodi.

Pod presbytářem nalézá se rozsáhlá krypta (viz půdorys její na obr. 156.), jejíž pilíře odpovídají rozestavením svým pilířům presbytáře. Podzemní tato prostora jest ve spojení s mohutným obezděním vnějších opěrných pilířů chrámu: vysoké úzké otvory skrze pilíře proražené spojují podzemní tento ohoz.

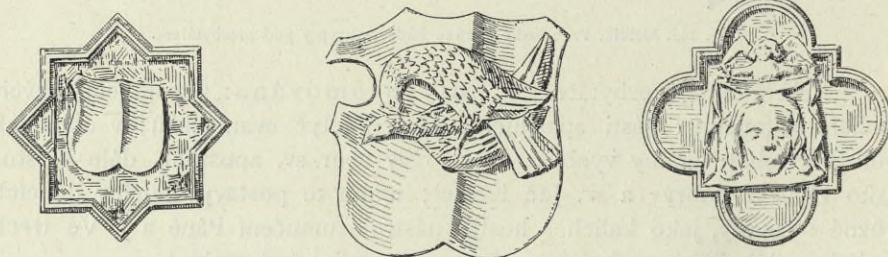
Obr. 158. Mělník. Proboštský chrám. Konsola žeber v hlavní lodi.

K presbytáři připojuje se bezprostředně hlavní loď; vítězného oblouku není. Klenba lodi skládá se ze tří úplných a jednoho neúplného pole. Jest hvězdotvá a pravidelná; toliko tam, kde pojí se ke klenbě presbytáře, rozdělen jeden paprsek hvězdy ve dvě. Spočívá na konsolách jimž v době renaissanční

Obr. 159. Mělník. Proboštský chrám. Konsola žeber v severní lodi.

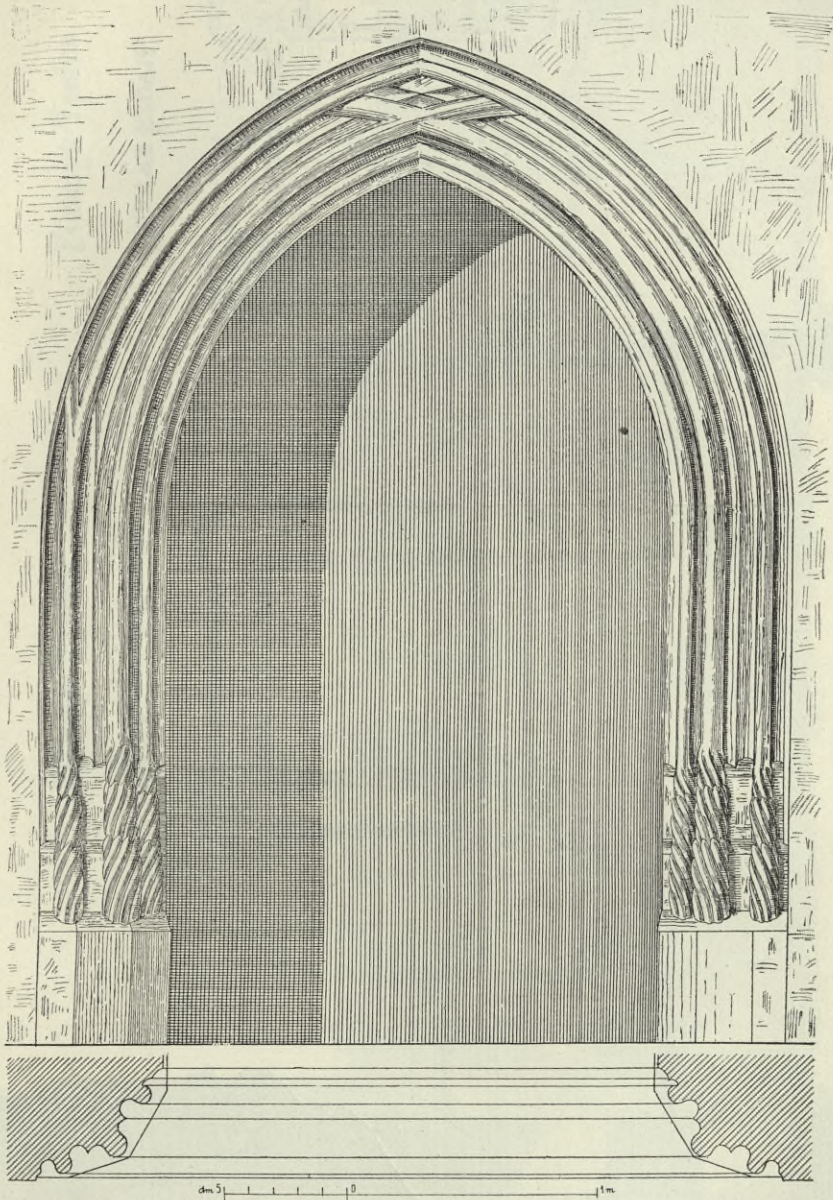
dána nynější podoba kruhové mísky spočívající na věnci širokých špičatých lupenův dole poupětem spojených (viz obr. 158.). Hlavní loď oddělena jest od postranních lodí mohutnými hranolovými pilíři (nestejného průřezu). Prostory mezi pilíři překlenuty jsou hrotitými oblouky. Hrany pilířů i oblouků jsou šikmo sříznuty a žlábkovány. Jak z půdorysu patrnó

Obr. 160. Mělník. Proboštský chrám. Svorníky v severní lodi.

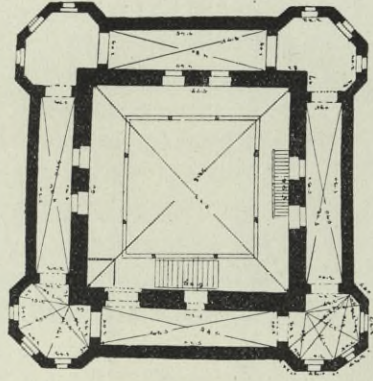
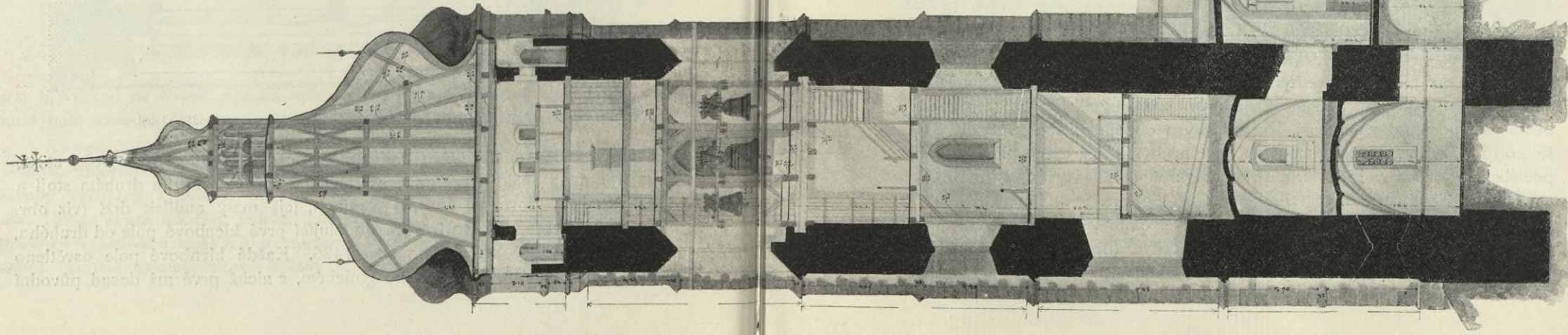
jest hlavní loď na straně západní nyní asi o 2 metry zkrácena, čímž vzniklo kusé pole poslední. Obě boční lodi jsou asi o 2 m nižší, nežli loď hlavní.

Severní loď boční skládá se ze tří obdélníkových větších polí a jednoho malého lichoběžníkového. Hruškovitě profilovaná žebra křížové klenby vycházejí z konsol stejného celkem vzoru jako v presbytáři (viz obr. 157.). Žebra oddělují jednak jednotlivá pole od sebe, jednak pak se protínají v ozdobně tesaných svornících. Prvý svorník (od východu počínajíc) má tvar osmipaprskové hvězdy se znakovým prázdným štítkem ve

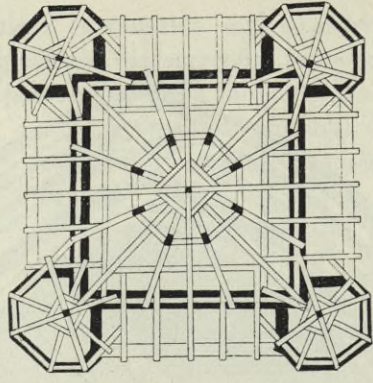

Obr. 161. Mělník. Proboštský chrám. Portál do severní lodi vedoucí.

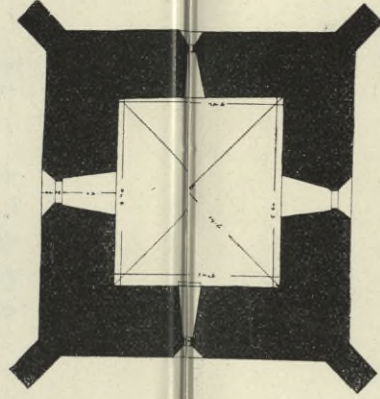
dvě pole děleným uprostřed; ve druhém jest výborně tesaný městský znak; ve třetím na znakovém štítku dva ptáci, z nichž jeden na druhém stojí a zobákem jej klove, ve čtvrtém veraikon, ježž malý andílek drží (viz obr. 160.). Ve hrotu, ježž tvoří žebra oddělující prvé klenbové pole od druhého, vytesán zmíněný svrchu letopočet 1486. Každé klenbové pole osvětleno jest po jednom trojdílném okně gotickém, z nichž prvé má dosud původní

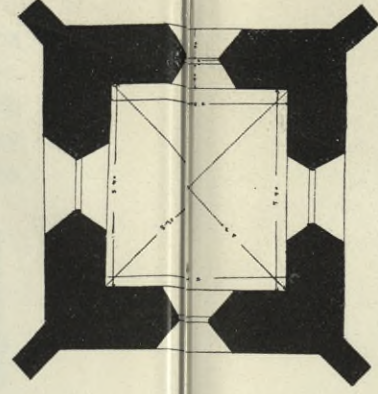
Púdorys podkrovní

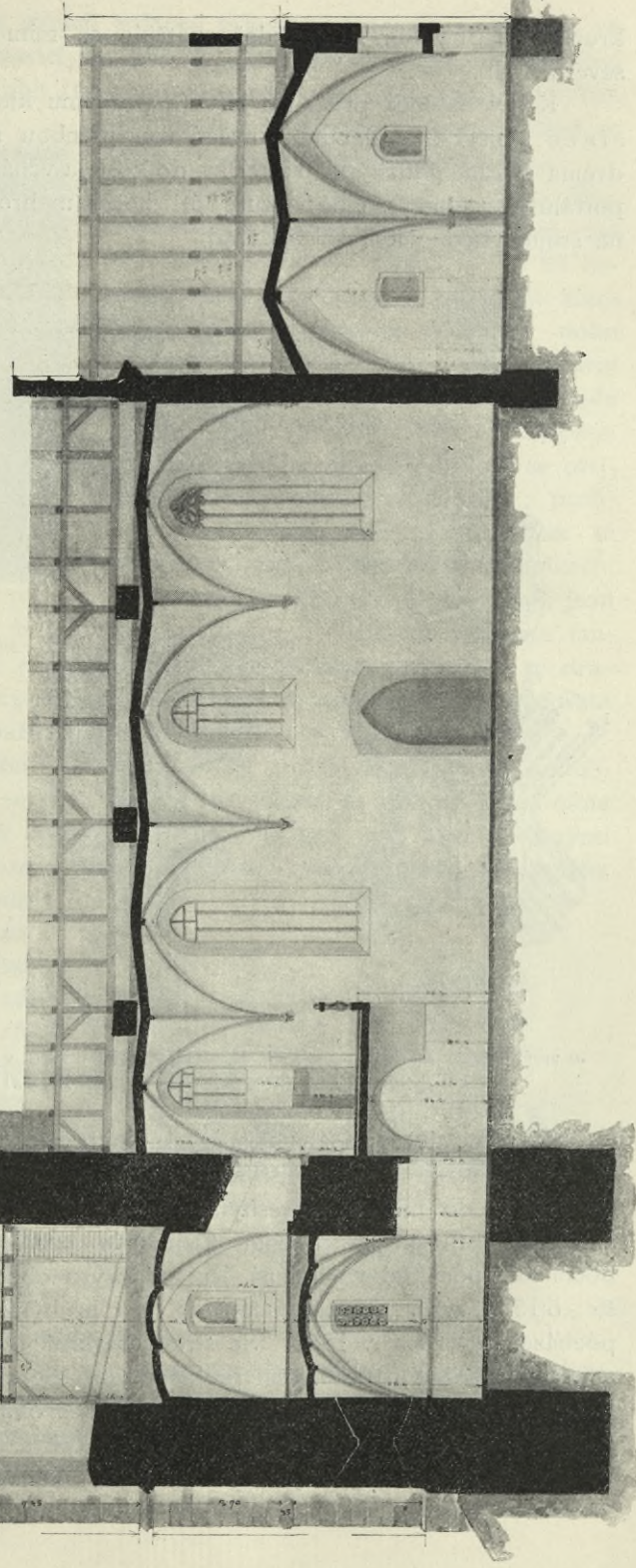
Púdorys krovu.

Púdorys 3. patra

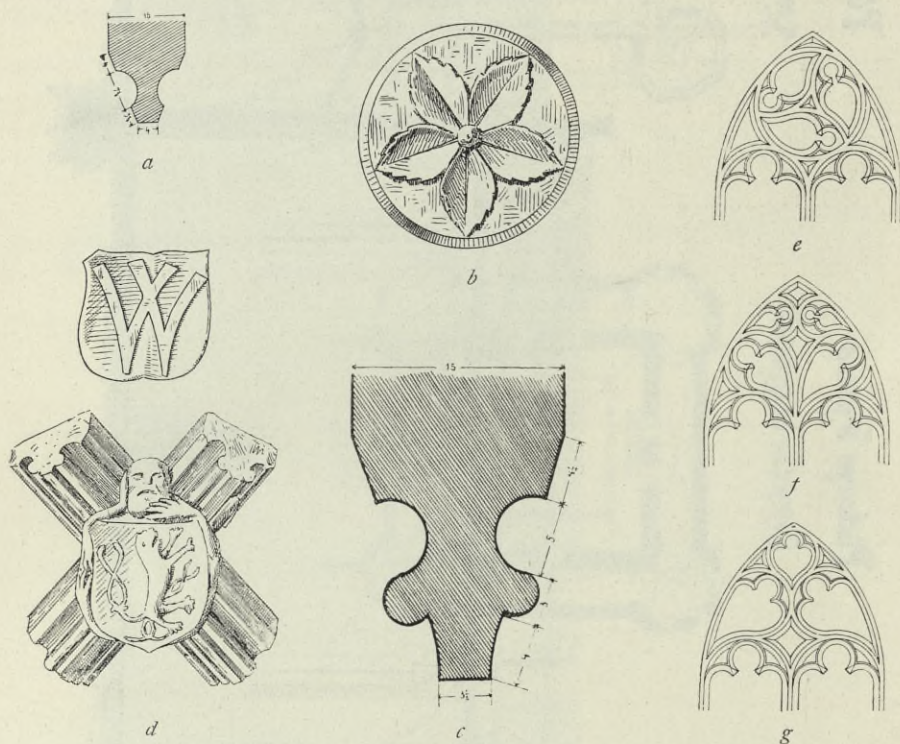
Púdorys 4. patra.

Obr. 162. Mělník. Řez věží, severní lodí a sakristií; púdorys 3. a 4. patra věže, jakož i podkrovní a krovu.

kružbu (viz na obr. 162., kdež spatřuje se mimo jiné též podélný řez severní lodi).

K severní lodi přistavěn jest (k druhému klenbovému poli) původní sínc gotický, úhlednou hvězdovou klenbou sklenutý, skrze nějž se dvěma pozdně gotickými portály do kostela vchází. Profilace obou těchto portálů jest téměř stejná; pruty při hořejším hrotu se křížují, dole pak na šroubovitém podstavci spočívají.

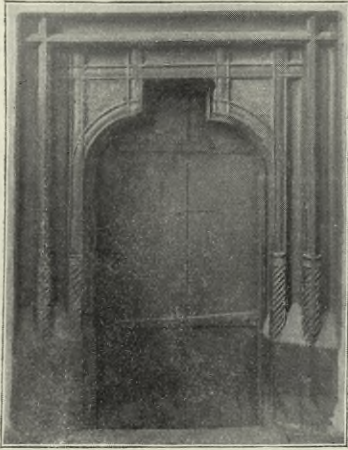

Obr. 163. Mělník. Proboštský chrám :

a) profil žebra v sakristii; b) svorník v sakristii; c) profil žebra v jižní lodi; d) svorníky v jižní lodi; e) f) kružby v oknech jižní lodi ve zdi jižní, g) ve zdi východní.

V rohu, jež presbytář a severní loď tvoří, nalézá se zmíněná nejstarší část stavby — nynější sakristie (viz podélný řez její rovněž na obr. 162.), do níž se z presbytáře vchází dveřmi půlkruhově sklenutými a mělce profilovaným pažením kamenným opatřenými. Stavba tato z osy boční lodi poněkud vychýlená, jest půdorysu obdélníkového (9 m dl., 6 m šir., 6·15 m vys.). Zevně podepřena jest hrubými opěrnými pilíři, kteréž pocházejí teprve z r. 1852. Se strany severní osvětlena jest dvěma okny stlačeným hrotitým obloukem překlenutými. Se strany východní vede dovnitř nový vchod, nad nímž nalézá se rovněž okno v nízký hrot sklenuté. Klenba její jest křížová o dvou polích. Žebra (profil jejich viz na obr. 163. a) vycházejí z prostých jehlancových konsol; uprostřed na straně

severní osazena jsou na široké, válcové přípoře s hladkým kapitelem, na straně jižní na válcové hlavici bez přípoře. Jeden svorník ozdoben pětistou Landštejnskou růží (viz obr. 163. *b*), do druhého, jenž původně nepochybně byl hladký, upevněna v době pozdější ze dřeva řezaná gotická křížová kytice.

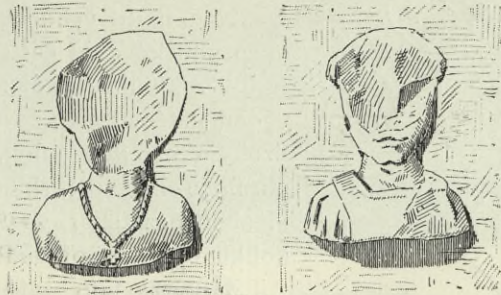
Obr. 164. Mělník. Prob. chrám. Gotický vchod k šnekovému schodišti.

Jižní boční loď, v rohu jihovýchodním v ostrý úhel vybíhající, má tvar lichoběžníkový. Skládá se ze tří nestejně velkých klenbových polí. Profil klenbových žeber vykazuje již formy slohu pokročilejšího nežli žebra v lodi severní (viz obr. 163. *c*). Žebra vycházejí zde přímo ze zdi, jsouce u stěny překřížena. Hrany hrotitých oblouků do lodí se otvírajících jsou bohatěji profilovány; profílance tato vychází tam, kde oblouk se počíná na malých hrotitých konsolkách. Svorníky, v nichž žebra se protínají, jsou různě ozdobeny: v prvním vytesána fantastická podoba ptačí (pelikán?) ve dru-

hém jest W (Vladislavské), ve třetím jest znak s českým lvein, jež vousatá nestvůra v rozepjatých pažích drží (viz obr. 163. *d*).

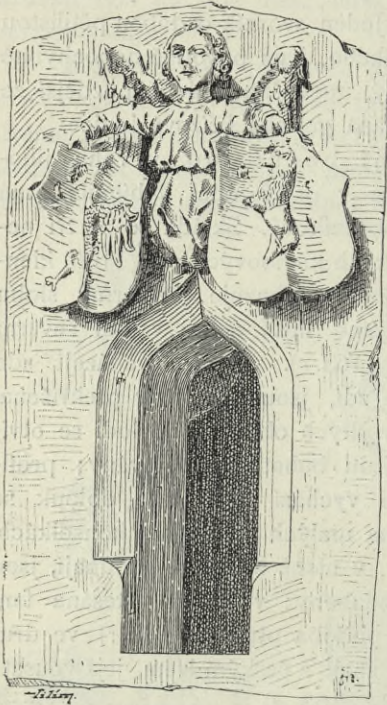
Ve zdi jižní uprostřed jest dosti bohatě profilovaný portál podobných tvarů jako portály severní. V téže zdi nalézají se dvě dvojdílná okna a uprostřed nad portálem okno trojdílné. Okna tato jsou vesměs různými kružbami ozdobena (viz obr. 163. *e f g*); okno nad portálem má kružbu nejbohatší. Ve zdi východní patrné jest dosud původní, nyní zazděné okno dvojdílné, z osy lodi značně ke zdi jižní posunuté, jehož výklenek i kružba (viz obr. 163. *g*) zevně jsou patrné.

V rohu, kde presbytář s jižní lodí se stýká, umístěno jest šnekové schodiště na půdu vedoucí. Z presbytáře vede k němu pozdně gotický vchod

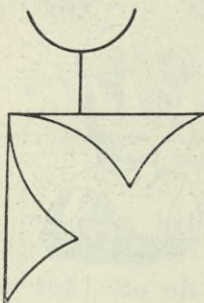
Obr. 165. Mělník. Proboštský chrám. Popsí na šnekovém schodišti vytesaná.

s rovným nadpražím, jehož ostění ozdobeno jest po stranách dvěma pruty, jež na dřívku spočívají a při dolejších konci šroubovitě jsou rýhovány, v hořejších koutech pak se protínají. Hořejší rohy vnitřní jsou opatřeny výplněmi, po jejichž okrajích táhne se rovněž prutová ozdoba. V prohloubeném vnitřním nadpraží vytesán letopočet 1554 (viz obr. 164.). Na spodní

Obr. 166. Mělník. Proboštský chrám. Ozdobné okénko vedoucí do šnekového schodiště.

dole šroubovitě rýhovanými a v rozích přes sebe přeloženými. Nad pravým hořejším rohem vytesán jest štítek se značkou kamenickou (viz obraz 168.).

Obr. 167. Mělník. Prob. chrám. Kamenická značka na okénku šnekového schodiště.

Nad tímto vchodem (na kruchtě) nalézá se veliké okno gotické nyní částečně zazděné (bez kružby).

V rohu jihozápadním jest přístavek půdorysu téměř čtvercového (jest 3·20 m široký a 3·26 m dlouhý), jenž v přízemí obsahuje místnost sklenutou křížovou klenbou bez žeber, ve výši pak kruchtý kobku opatřenou klenbou valenou.

Hořejší tato místnost upravena v první polovici XVIII. stol. za kapli sv. Jana Nep., o čemž svědčí obhroublé freskové malby dosud tu

Obr. 168. Mělník. Prob. chrám. Štítek se znač. kamenickou.

zachované. V lunetě na stěně jižní jest obraz představující nejsv. Trojici v oblacích, dole na zemi klečícího sv. Jana v nábožné rozjímání pohříženého. Po obou stranách jsou skupiny sv. patronů českých: v pravo sv. Václav, sv. Prokop a j., v levo sv. Vít, sv. Benedikt, sv. Ludmila, sv. Vojtěch a j. Strop rozdělen křivkami ve čtyři lunetová pole malbami

straně šneku, jehož stupně z měkkého pískovce jsou zhotoveny, vytesána jsou dvě poprsí, jejichž tváře bohužel jsou otlučeny (viz obr. 165.). Zevně jeví se schodiště toto jakožto hranolová drobná stavba věžovitá. Osvětleno jest úzkými okénky, jejichž hrotité zakončení dovnitř jest prohnuto. Nad ostěním okénka patra prvního vytesáno jest zevně poprsí anděla, jenž v každé ruce drží po znakovém štítku; ve štítku pravém jest vytesán znak zemský, v levém městský (viz obr. 166.). Na ostění pod znakem městským jest kamenická značka (viz obr. 167.).

Zadní část hlavní lodi (zmiňované kusé klenbové pole) a poslední nejmenší travé lodi severní zaujímá kruchtá, jež byla r. 1609 zbudována.

Ze strany západní vcházelo se druhdy do kostela vchodem nyní zazděným, jehož kamenné ostění zevně však dosud se zachovalo. Má rovné nadpraží a ozdobeno jest pruty

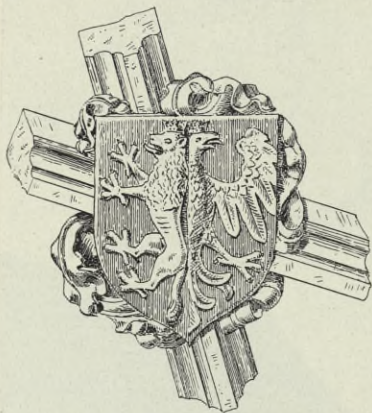

Obr. 169. Mělník. Pohled na věž proboštského chrámu a na zámeckou bránu.

vyplněná, z nichž dvě představují barokní vásy, druhá dvě krajiny se zříceninami klasických budov, ku kterým na jednom poutník v háv mnišský oděný spěje, na druhém jest podobná postava s obnaženou hlavou v modlitbu pohřížená. V lunetě na straně severní zobrazeno »Zvěstování Panny Marie«. Freskové malby tyto jsou nepatrné umělecké ceny.

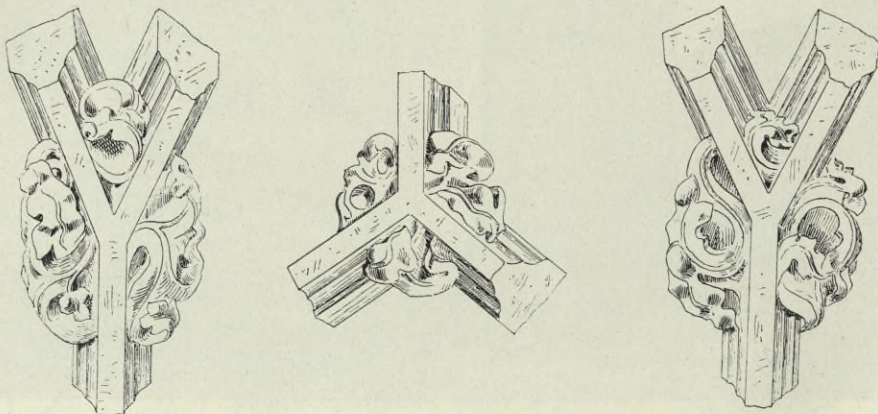
K západní zdi severní lodi přiléhá mohutná věž (viz pohled zvenčí na obr. 169.; průřez na obr. 162.) půdorysu téměř čtvercového ($9\cdot 20\text{ m}^2$),

až ku galerii 35·40 m, až ke špiči 59 m vys., v rozích mohutnými pilíři podepřená. Síla zdiva v přízemí obnáší 2·40 m. V přízemí jsou v jižní, severní a západní zdi úzká a dlouhá okna gotická, která však nyní ze dvou třetin (okno západní pak zcela) jsou zazděna. V okně severním zachovala se dvojnásá kružba. První patro má nyní jen na severní straně okno, v níž patrný stopy dvojdílné kružby. Patro druhé má veliké okno bez kružby na straně severní. Patro třetí má na všech čtyřech stranách úzká okna s hrotem téměř kulatým, do něž vkomponována dvojnásá kružba.

Obr. 170. Mělník. Proboštský chrám. Svorník v kapli podvěžní.

Čtvrté patro otevřeno jest na všech čtyřech stranách velikými okny hroditými bez kružby. Opěrné pilíře nárožní táhnou se všemi patry zužující se nahoru několika ústupky, šikmými kamennými deskami přikrytými. Čelní stěny pilířů jsou v přízemí a v prvním poschodí rovné, ve všech ostatních jednoduše panelovány (s trojlístou kružbou nahoře). V patře třetím jsou nadto oblé výklenky s profilovanou jehlancovou konsolou a gotickým baldachynem. Jednotlivá patra rozčleněna jsou jednoduše profilovanými římsami. Pod velikým oknem

Obr. 171. Mělník. Proboštský chrám. Listové ozdoby na průsečích žeber v kapli podvěžní.

čtvrtého patra k východu obráceným jest uprostřed v rozšířené římsě vytesán letopočet 1887, níže na ploše zdiva jsou zbytky sgrafitové renesanční nápisové tabule nahoře řadou palmetek ozdobené, na níž vše jest nečitelné, až na slovo NEDELI na konci řádky první.*) Pod severním oknem

*) Nápis této tabule vztahoval se nepochybně k obnově chrámu r. 1556.

téhož patra pod římsou jest na vyčnívajícím velikém kameni vytesán znak: pod helmicí štít, v němž český lev. Na římsě, kterouž se končí gotická část věže, vytesáno jest na straně východní: Anno dni M^o 1488 | opus finitum est. Nad gotickou částí jde kolkolem zděná pavlač, spojující čtyři pětistěnné arkýřovité výstupky dole šikmými stěnami vzepřené. Těmě věže jest kryto cibulovitou bání s lucernou; podobné cibulovité stříšky pokrývají i připomenuté, obdélnými okénky opatřené arkýřovité výstupky v rozích věže.

Prizemí a první patro věže jsou sklenuty hvězdovitými klenbami. Klenba přízemní kaple ozdobena jest dvěma svorníky, v jednom z nich vytesán městský znak (viz obr. 170.), ve druhém táž dvojice ptáků jako na svorníku v lodi severní, ač mnohem lépe jest provedena.

Ob. 172.
Mělník. Proboštský chrám.
Renaissanční štít severní boční lodi.

Jednotlivé průseky žeber ozdobeny jsou kamennými kapustovými lupeny (viz obr. 172.).

Na stropě mezi řečenými svorníky jest na obdélníkové tabulce vytesán letopočet 1486.

Klenba síně v prvním patře věže jest poněkud jednodušší s dvěma svorníky v podobě převrácených gotických kytic křížových. V místnosti této bývala druhdy uložena knihovna kostela Mělnického.

Nad východní zdí lodi severní i jižní, jakož i nad západními zdmi lodi hlavní a boční lodi jižní zvedají se renesanční štíty horizontálními římsami rozčleněné, volutovými křivkami ohraničené, sgraffitem zdobené a letopočtem 1556 datované. (viz obr. 172.) Jsou tu plochy vyplněné vkusně stylisovanými, nyní již málo patrnými vzory rostlinnými, jakož i postavami lidskými. Rázem svým podobají se sgraffita tato sgraffitům v logii zámecké.

Hlavní oltář barokní, r. 1750 zbudovaný. Obvyklá architektura barokní: dvojice točitých a oblých sloupů nese římsový, na němž spočívá střední vysoký nástavec se sousoším Nejsv. Trojice a se dvěma postavami andělů po stranách. U paty oblých sloupů stojí sochy sv. Ludmily a sv. Marie Magdalské; nad postranními brankami za oltář vedoucími v mělkých výklencích vysokých rovných pažení, jež od oltáře po obou stranách ke

zdem jdou a nahoře římsovým a prohnutým festonem ovocným jsou ozdobeny, stojí socha sv. Václava a sv. Floriana. Sochy tyto jsou vesměs dobré práce barokní. Tabernakl ozdoben nahoře beránkem a andílky. Na každé straně tabernáku jest ze dřeva řezaný barokní relikvář.

Obr. 173. Mělník. Proboštský chrám. Obraz »Svržení sv. Jana Nep. s mostu«.

z pískovce a bylo kdysi polychromováno. Podstavec upraven již renesančně: dvojnásobný věnec akanthových listů jej obepíná. Na podstavci obdélníková kamenná schránka dole perlovcem a na ostatních hranách stužkovým vinutím ozdobená, nahoře pak pěkně tesanou šikmou římsou

Oltářní obraz sv. Petra a Pavla zhotovený od *K. Škrety*, nevyniká ani komposicí ani provedením: postavy světců stojí prostě vedle sebe: v levo sv. Petr, maje v pravici klíče a v levici knihu; v pravo sv. Pavel s knihou a mečem; oba zobrazení en face v řasnatých rouchách; v pozadí výklenek, v jehož hořejší části přimalování bělavou barvou dva andílkové a kříž se zkříženou palmou a mečem.*)

Poblíž hlavního oltáře u stěny severní oltář kredenční, na němž obraz »Svržení sv. Jana s mostu« (viz obr. 173.) přesnou kresbou zkratků, efektním osvětlením a uměleckým seskupením osob pozornost poutající (z první polovice XVIII. stol.). Po stranách obrazu stojí dobře řezané barokní sochy sv. Terezie a sv. Kateřiny.

Sanktuarium kamenné při severní stěně presbytáře stojící (6 m vys.) z pozdní doby gotické (viz obr. 174.). Zhotoveno jest

*) Srv. Dr. Gustav E. Pazourek, Carl. Screti, str. 83. č. 114.

K. BELLMANN PHOTOYIP

Mělník. Obraz »Kristus na kříži« z počátku XVI. stol. v proboštském kostele.

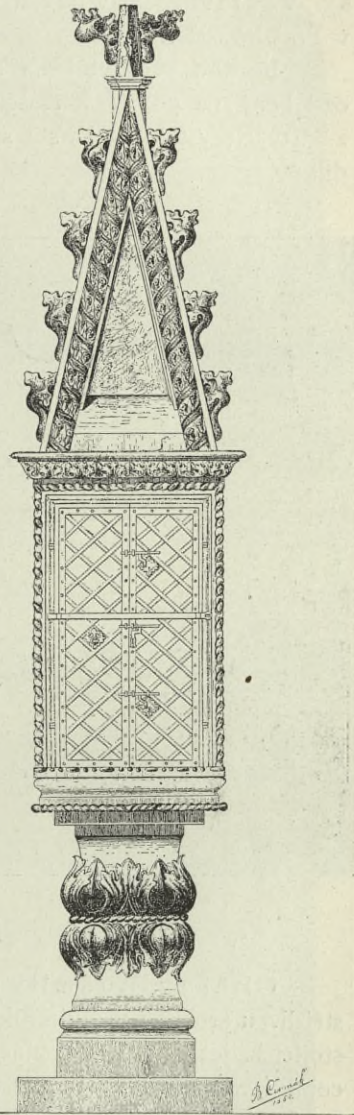
899
899

zakončená. Na římsě této spočívá vysoký trojúhelníkový štít, po stranách, stužkou přepleteným věncovím a na hranách kraby ozdobený. Celek korunován gotickou fialou, nyní již kusou. Ozdobná dvířka sanktuaria zhotovena jsou ze silného železného plechu a opatřena pěkně ornamentovaným kováním. (Srv. B. Čermák ve Zlaté Praze 1885 str. 612 s vyobr.).

Tabulový obraz »S m r ě P á n ě« na zlaté půdě (1'34 m šir., 1'64 m vys.) Uprostřed Kristus na kříži rozpjatý; krev z ran jeho řinoucí zachycuje čtvero andělův do mešních kalichů. Andělé oděni jsou vesměs rouchem jáhenským. Dva z nich vznášejí se nahoře při obou koncích příčného břevna, jeden při pravém boku Kristově a čtvrtý konečně klečí u paty kříže. Po pravé straně stojí Panna Maria dlouhým řasnatým pláštěm oděná s rukama sepjatýma; po levé straně sv. Jan, jenž lomě rukama do výše je pozvedá. Kříž, na němž Kristus pní, má podobu litery T; nad břevnem prostředním upevněn »titulus«. Hlava Kristova, jejíž tvář jeví výraz velikého utrpení, nakloněna jest k pravé straně. Kolem beder ovinuto široké bílé roucho, jehož dlouhé konce ve vzduchu vlají. Dobrá práce z počátku XVI. stol. (viz tab. VI.).

Na barokovém oltáři svatému Janu Nepomuckému zasvěceném, při severní zdi presbytáře stojícím, nalézá se poprsní obraz téhož světce z r 1728, ceny nevalné.

Při jižní stěně presbytáře postavena patronátní lavice kostelní pod nebesy s ornamentálními plošnými řezbami v předu i na vysokém pilastry děleném opěradle. Přední nízká stěna lavic rozdělena konsolovitými vyřezávanými pilastry v různě široká obdélníková pole. Hořejší římsa lavic ozdobena zubořezem, nejdolejší okraj jeho vzorem pletencovým. Ornamentální řezby

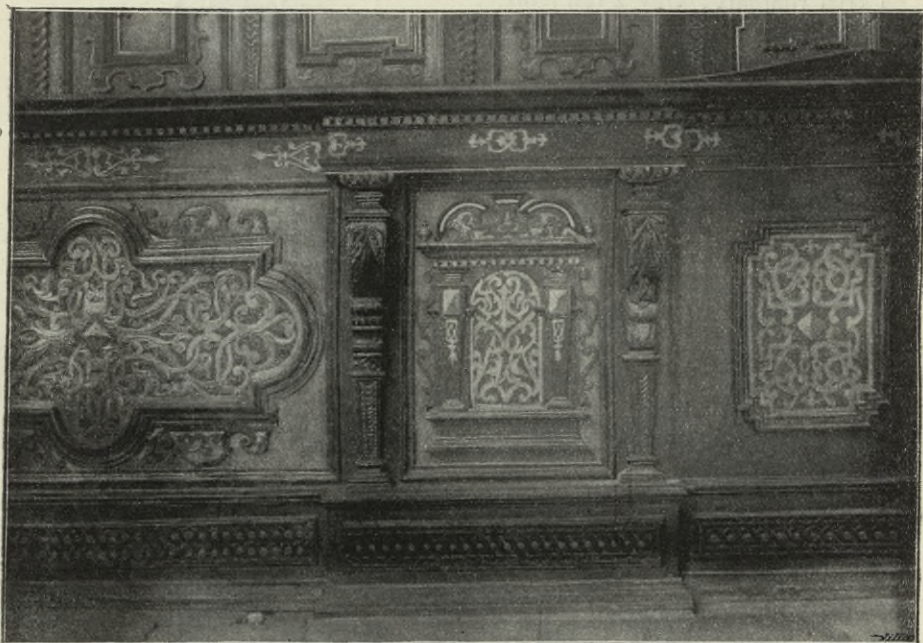

Obr. 174. Mělník. Proboštský chrám. Sanktuarium.

obepjaty jsou různě utvářenými profilovanými rámci. Z počátku XVII. století (viz obr. 175.).

Nad gotickým vchodem do šnekového schodiště zavěšen poprsní obraz sv. Václava, jenž v některých částech upomíná na známý obraz *Škrétův* v Pražské galerii.

V rohu presbytáře a severní lodi barokní kazatelna z r. 1731, ozdobená na poprsí kartušemi s reliefními řezbami, na stříšce pak socha z mrtvých vstalého Krista s křížem v ruce a několik menších sošek andělkův.

Obr. 175. Mělník. Proboštský chrám. Patronální lavice.

Oltář sv. Ludmily z r. 1673 v severní lodi vyznamenává se slušnou střídavou architekturou barokní; skládá se ze dvou nestejných částí nad sebou stojících, jež mají po stranách vkusné kanelované sloupky s pěknými hlavicemi korintskými. Sloupky části dolejší obepjaty jsou v dolejší třetině bobkovým věncovým a prstěncem se vstříčnými lístky; v hořejší třetině pak ověšeny rouškou se skupinou ovoce v předu. Veliký obraz na tomto oltáři představuje »sv. Ludmilu učící sv. Václava«. Svěťice s knížecí korunou na hlavě sedí u stolu, podpírajíc se oň pravou rukou. Tvář obrácena ven z obrazu. Levá ruka spočívá na hlavě vedle ní stojícího sv. Václava, jenž ve knize čte. V levém pozadí pohled na Mělník. V pravém hořejším rohu vznášejí se andělkové, držící mučednickou korunu a palmy nad hlavou kněze. V pravém rohu jméno malřovo »Philipus Massane c, inventor,

K. BELLMANN PHOTOYYP

Sv. Ludmila vyučuje malého sv. Václava.

(V pozadí město Mělník.)

Maloval Filip Massanec v Praze 1679.

Obr. 176. Mělník. Proboštský chrám.
»Pieta.«

právě s křížem sňaté drží Josef Arimathejský a Nikodem. Josef podpírá levou nohou hořejší část těla Kristova, pravici máje položenu pod pravou, bezvládně dolů visící rukou jeho, levici pak drže v zápěstí levou, kolmo vzhůru třící a na dlouhém plátně spočívající ruku Spasitelovu. Nikodem kleče na jedné noze má na klíně nohy Kristovy, jež rukama přidrží. Uprostřed nad nimi na plátně malovaný poprsní obraz Bolestné P. Marie v obláčkovém rámcí, v němž několik hlavinek i celých postav andílků, z nichž jeden drží konec plátna, dolů splyvajícího, na němž levá ruka Spasitelova spočívá.

V sínci při lodi severní zavěšen na zdi pozoruhodný krucifix ze dřeva řezaný, ze stol. XVII. pocházející (viz obr. 178.).

Z ostatních předmětů v této lodi umístěných zasluhují zmínky:

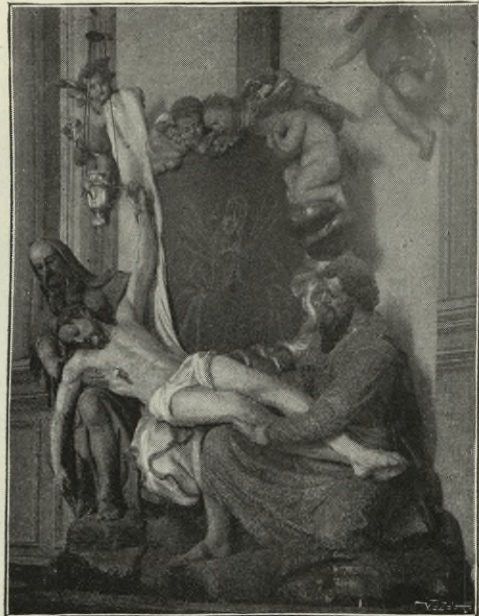
Křtitelnice cínová (viz obr. 179.). Spočívá na třech šikmých nohách, jež mají tvar fantasti-

Praga 1679.«*) (viz tab. VI. b). Na menším obraze spatřujeme dva anděly, pozdvihující relief Staroboleslavský.

Na severní zdi pravé boční lodi zavěšen obraz na plátně: »Kristus na kříži a u paty kříže kající Magdalena.« Na zadní straně chronogram udávající rok 1691.

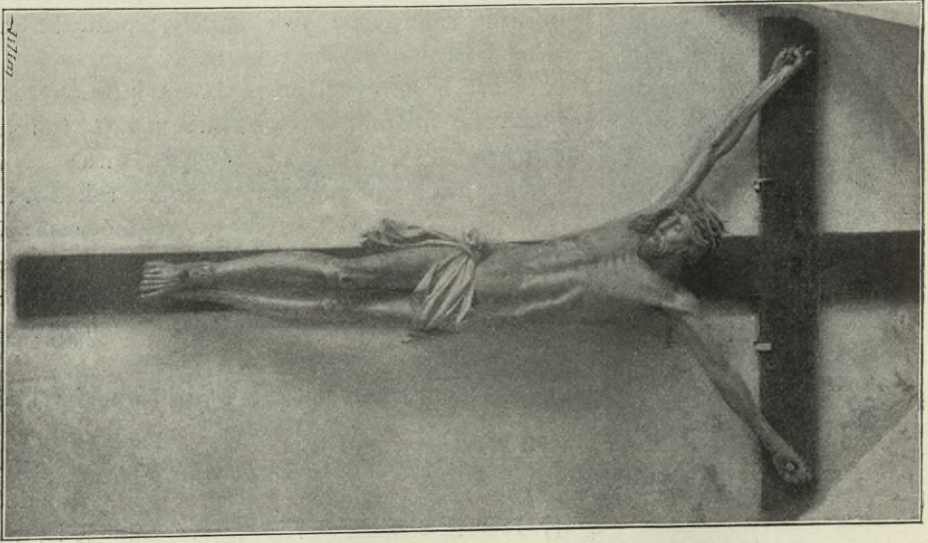
Pod kruchtou ze dřeva řezané sousoší »Pieta« z druhé pol. XVI. stol. Modelace poněkud tvrdá, avšak hlava P. Marie dovedně jest podána. Pozoruhodno také uspořádání řasnatého roucha Mariina (viz obr. 176.).

V jižní lodi poutá k sobě pozornost veliké sousoší dřevěné »Pohřeb Kristův« znázorňující, efektní práce z prvé čtvrtiny XVIII. století, zřízený z odkazu měšťana Goldtschmidta († 1724); viz obr. 177. Mrtvé tělo Kristovo

Obr. 177. Mělník. Sousoší »Pohřeb Kristův«.

*) Srvn. Pazourek, C. Sreeta, str. 80, čís. 94. a 95. a Dlabáč, Künstlerlexikon II., 271—282, heslo »Massanecz«.

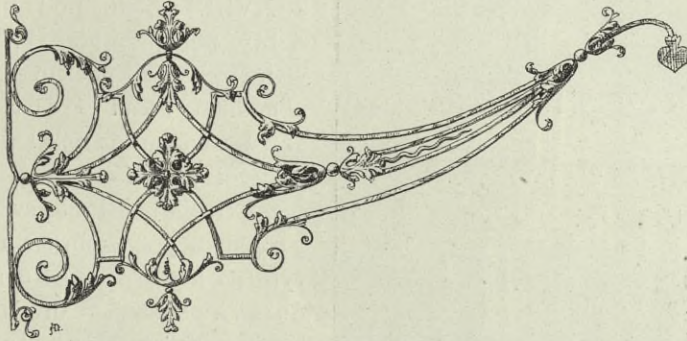

Obr. 178. Mělník. Probošský chrám. Krucifix v předšní chrámové.

Obr. 179. Mělník. Probošský chrám. Křítelnice.

ckého poprsí mužského, jehož ruce šnekovitě jsou stočeny, a jehož tělo kolem beder sukničkou opásané přechází v šupinatou nohu dravčí ve spárech kouli držící. Hořejší i dolejší okraj kotlíku ozdoben pásem vkusného

Obr. 180. Mělník. Proboštský chrám. Železné rameno závěsné.

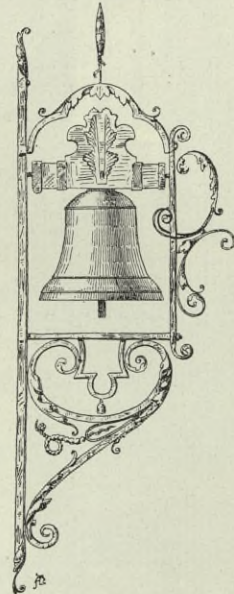
renaissančního vzorku stále kolkolem se opakujícího. Na plášti v předu relief: Kristus na kříži s P. Marií a sv. Janem po stranách; vzadu vypukle zobrazen Kristus maje po stranách sv. Petra a Pavla. Po stranách kotlíku umístěna jsou dvě kruhová držadla do stylisovaných a bohatou ornamentikou opatřených hlav lvích zapuštěná. Na nejhořejším okraji přerušeném třemi přídržovadly v podobě sfingových hlav čte se nápis:

LETA PANIE TISICHO PIETISTEHO SEDMDESATEHO WOSMEHO VDIELANA GE PROTOŽ GDAVCE VCZTE WSSECKY NARODY KRZTICE GE WEGMENO OTCZE Y SYNA Y DVCHA SWATEHO VCZICE GE ZACHOWAWATI WSSECKY WIECZY KTEREZ GSEM KOLI PRZIKAZAL WAM (ostatek nečitelný). Na všech třech nohách značka konvářova:

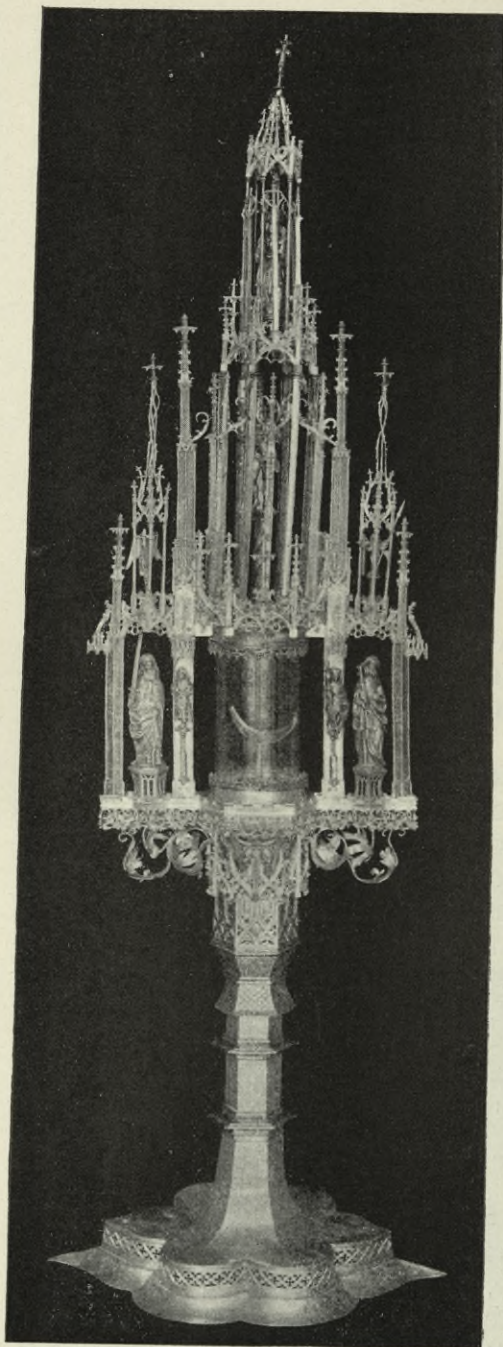
Na západní stěně jižní lodi zavěšen rozměrný obraz Marie Magdalské označený v levém rohu letopočtem 1693, znakem a písmenem W, do něhož tři S jsou vpletena. *)

Při nárožním pilíři presbytáře a jižní lodi oltář sv. Anny, na němž po stranách pěkné rokokové sošky sv. Kateřiny a Barbory, jakož i dva zájímavé závěsné svícínky barokní. Svícínky tyto mají kovové přístěnné destičky oválovité, jež pokryty jsou tepanou ornamentikou: kolkolem rámeček s motivy rostlinnými, uprostřed jakýsi mythologický výjev.

Obr. 181. Mělník. Proboštský chrám. Zvonek u sakristie.

*) Býval připisován Škrétovi; srv. Pazourek, C. Sreta, str. 80, čís. 99.

Obr. 182. Mělník. Proboštský chrám. Gotická monstrance čís. 1.

Na prvním pilíři dělicím hlavní loď od lodi jižní zavěšen pěkný krucifix v životní velikosti z XVIII. století, pod ním pak dobrý poprsní obraz P. Marie v těžkém potmělém koloritu; pendant k němu — obraz Kristův zavěšen na pilíři protějším při lodi severní.

Při pilíři u lodi severní nad zmíněným právě obrazem Kristovým na konsole socha sv. Václava obstojně ze dřeva řezaná; jest to práce Michala Tyla, měšťana a řezbáře ve Velvarech.*)

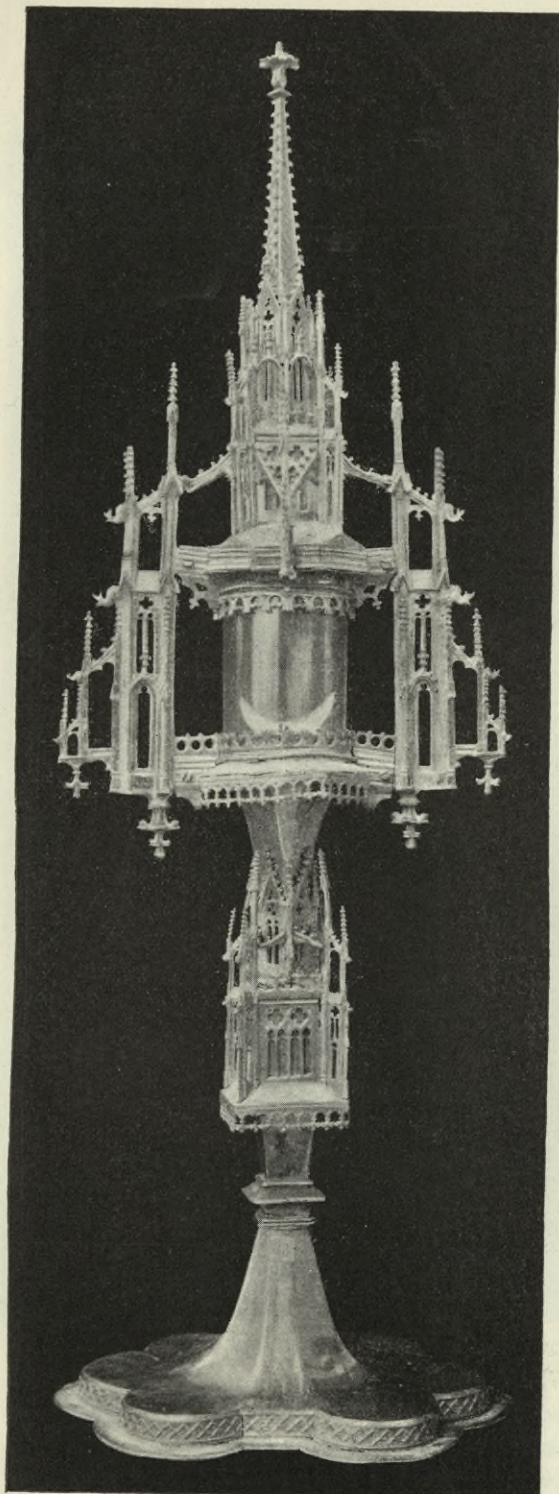
Pěkně kutá barokní železná ramena závěsná v presbytáři i v lodi (viz jedno z nich na obr. 180.), jakož i železný rámec u zvonku při sakristii (viz obr. 181.).

V sakristii kredenční skříň vkusnými řezbami (vinná réva a akanthové vinutiny) ozdobené.

MONSTRANCE GOTICKÁ 1. 1·12 *m* vys., 0·32 *m* šir. Noha šestilupenná; dva lupeny postranní vybíhají v ostrou špicí. Okraj nohy zdoben kolmou prolamovanou galerijkou. Šestihranný stvol, přerušný dvěma prstenci ozdoben jest jemnou ornamentální rytbou; hořejší jeho část prolamována jest na způsob vkusných kružeb a obklopena jest věncem jemných žeber a fiál. Cilindrový střed monstrance obklopen jest bohatou baldachýnovou architekturou gotickou. Dolejší základna

*) Za práci účtoval r. 1715 celkem 47 zl. 43 kr. Malíři »p. Ignatiusovi«

(jenž téhož r. štafiroval také velký oltář sv. Petra a Pavla) vyplaceno za štafírování oltáříku sv. Václava a namalování antipedia 31 zl. 15 kr.

Obr. 183. Mělník. Proboštský chrám. Gotická monstrance čís. 2.

jest ozdobena jemným stříbrným listovým; od stvolu pnou se větší vinutiny listové. Při massivních pilířích u cylindrového středu stojí na sloupcovém podstavečku pod baldachýnkem drobné sošky (sv. Václava a j.); vedle v ozdobných gotických kaplicích větší sošky sv. Petra

Obr. 184. Mělník. Proboštský chrám. Vyšíváný znak na kasuli.

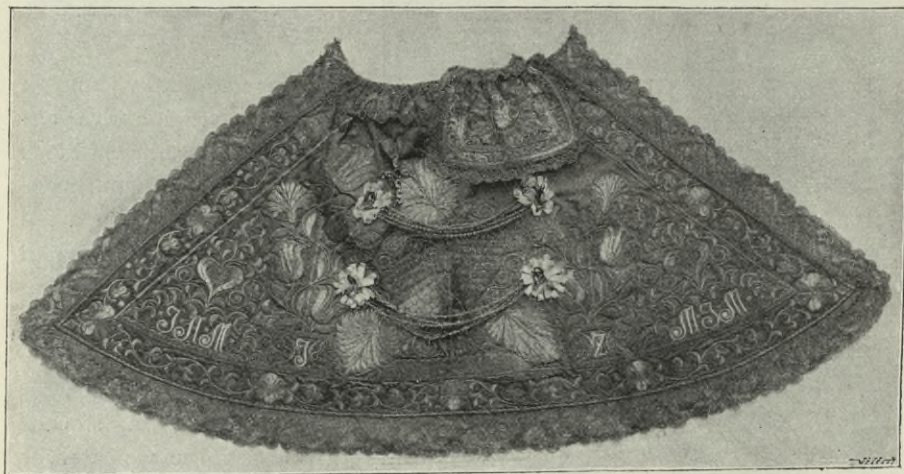
a Pavla; nad nimi v jemných gotických vízkách dva andělé s nástroji umučení Páně. Nad střední schránou věncem jemných kružeb a fiál korunovanou dvě kaplice nad sebou; v dolejší soška Kristova, v hořejší soška Madonny s Ježíškem. Práce v podrobnostech nad míru jemná; prohnuté fiály a stočené drátky stříbrné v některých vízkách poukazují k době pozdní gotiky (viz obr. 182.).

2. 0·71 *m* vys., 0·24 *m* šir. Noha šestilupenná; tři a tři lupeny odděleny přímočárným článkem. Kol okraje obíhá kolmý tepaný pás se vzorem kosočtverečným.

Stvol obklopen složitým kapličkovitým nodem, a nese střední válcovitou schránu, kteráž nahoře zakončena vkusnou gotickou vížkou a po stranách má několik navzájem spojených pilířků ve špice kraby posázené a fiálami zakončené vybihajících a místy malými chrličí ozdobených (viz obr. 183.).

Obr. 185. Mělník. Proboštský chrám. Plášťik na sošku Marianskou.

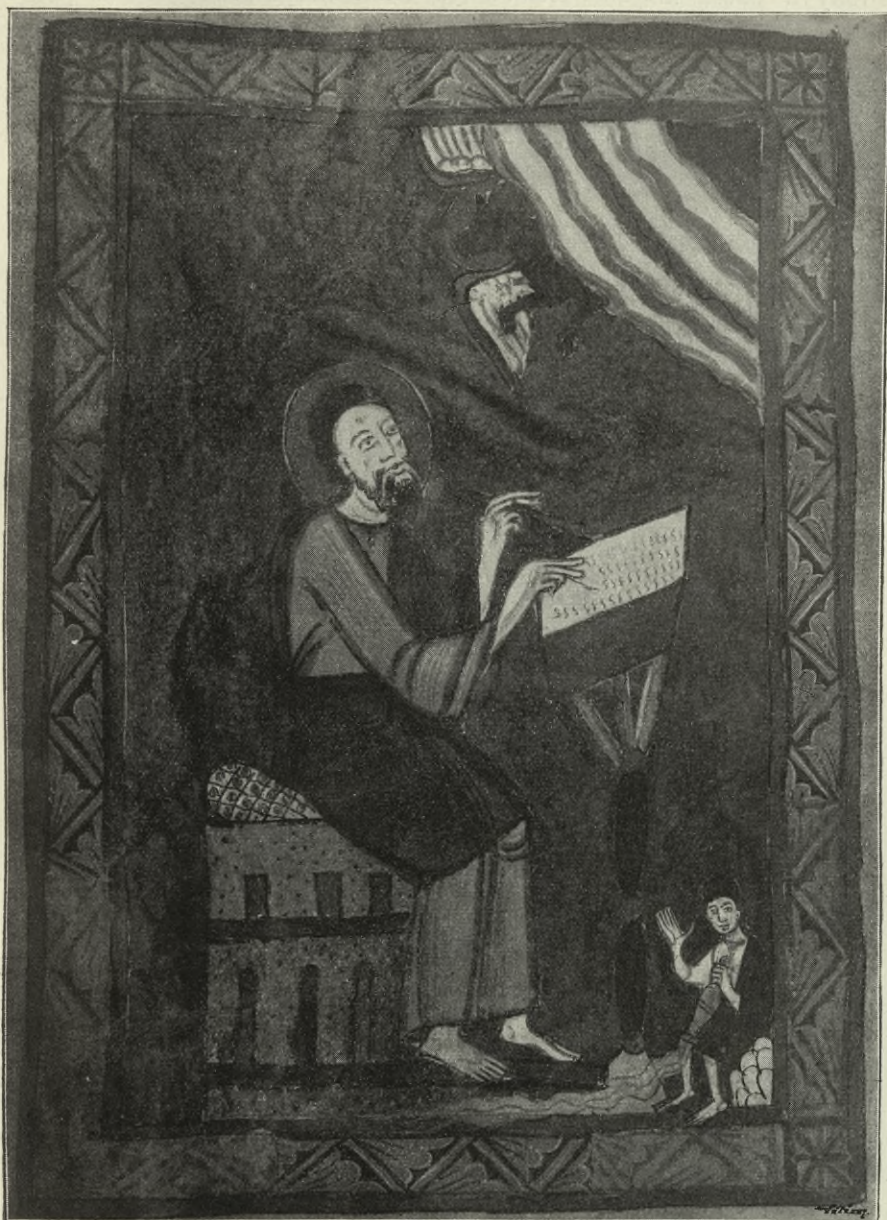

Obr. 186. Mělník. Proboštský chrám. Plášťik na sošku Marianskou.

Svícný dva velké cínové 1·52 m vys. u hlavního oltáře, prosté profilace. Letopočet 1732 a značky:

Kasule z hedvábí; střed červený, postranice zelené; při dolejším okraji dovedně applikačním vyšíváním provedené erby v zelených věncích; nad prvním znakem písmena ALZB, nad druhým EE; pod oběma dole letopočet 1639 (viz obr. 184.).

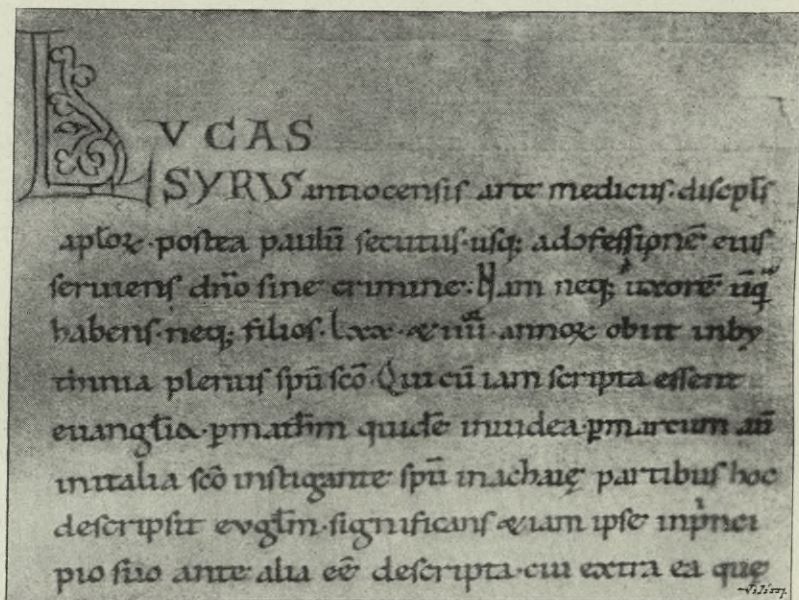

Obr. 187. Mělník, Proboštský chrám. Obraz evangelisty sv. Lukáše v evangeliáři.

Pláštík na sošku Panny Marie z černého sametu zlatým ornamentem vyšíváný a zlatou krajkou olemovaný. Na něm písmena AAH a MAH. Století XVII. (viz obr. 185.).

Pláštík na sošku marianskou na zeleném hedvábí zlatem vyšíváný ornamentikou národního vyšívání, ověšený dvěma šňůrami perel s křížkem křišťálovým, a zlatou krajkou olemovaný, na něm písmena J. A. M. J. Z. M. J. M. (Stol. XVII.) (viz obr. 186.).

Rukopisy: 1. Evangeliář z XII. stol. věku. Desky: přední deska 20·5 cm šir. 29·5 vys. zhotovena jest z bukového 12 mm silného prkénka

Obr. 188. Mělník. Proboštský chrám. Ukázka písma evangeliáře.

a má dva zářezy 17 mm šir., 19 mm dlouhé a 3 mm hluboké sloužívší k připevnění sponek. Hořejší zárez je 67 mm od horního kraje, dolní 71 mm od dolního kraje desky vzdálen. Zadní deska chybí. Potah je kůže nahnědlá, jejíž rubová strana (chlupatá) tvoří vrch. Na této, pokud pokrývá desku zbylou, lze pozorovati, že sloužila okrasám za podklad, nač ostatně okazují též četné mosazné hřebíčky. Kůže sama tu a tam červotočinou porušena.

Knih sama vesměs pergamentová, 20·5 cm šir. a 29 cm vysoká. Skládá se z 21 složek, které třemi příčnými pásy, vždy ze dvou šňůr složených sešity jsou. Celkem jest 167 listův.

Jednotlivé strany rukopisu rozděleny na 26 řádků ostrou rařijí.

Stránka 1. jest prázdná; na str. 2.—14. jest napsána známá předmluva sv. Jeronyma k evangelistům adressedovaná papeži Damasovi »Novum opus

me facere cogis ex veteri sc.« Str. 15.—30. zaujímají »Canones«, t. j. synoptický přehled jednotlivých kapitol (pouhými římskými číslicemi označených) čtyř sv. evangelií, aby bylo patrné, co jest v nich společného a co zvláštního. Jednotlivé sloupce číslic odděleny jsou od sebe sloupky s listovou patkou i hlavicí; sloupky tyto jsou nahoře kruhovými oblouky spojeny. Orámování toto pestrými barvami (zlatem, červení, zelení a modří) provedené jest sice obhroublé, nicméně však dosti vkusné

Za synoptickými těmito přehledy následuje latinský text čtvera evangelií. Písmo jest vesměs latinská minuskule. Na počátku každého ze čtyř evangelií prostá obrysová iniciálka (viz ukázkou písma na obr. 188.). V textu jsou počátky vět a odstavců označeny červenou majuskulí.

Před evangeliem svatého Marka celostránkový obraz dotyčného sv. evangelisty, částečně jen v obrysech inkoustových a částečně hrubě kolorovaný. Úplně proveden jest obraz sv. Lukáše (viz obr. 187.). Obraz sv. Jana jest rovněž jen částečně proveden. Obrazy tyto jsou vesměs stejně komponovány. Obraz svatého Matouše chybí.

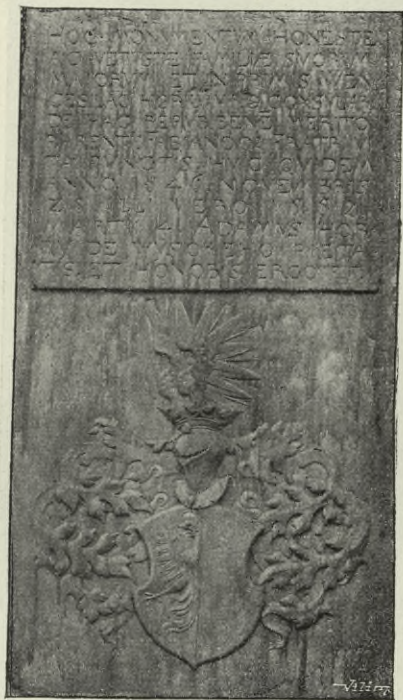
Nyní uložen evangeliář tento v zemském museu Pražském.

2. Missál z první pol. XV. stol., na pergamenu psaný, 0,25 m šir., 34,5 m vys., obsahuje nyní celkem 308 listů (v předu chybí jich několik). Hlavní iniciály jsou zlaté s geometrickou ornamentací modrou a červenou

Obr. 189. Mělník. Proboštský chrám. Iniciálka S a ukáзка písma rukopisného missálu.

(viz cbr. 189.). Iničiálky menší jsou červené a modré, notové linky červené. Písmo jest gotická minuskule. Na dolejší polovici stránky, jež před »canonem« mešním předchází, jest pérová kresba představující Ukřižovaného, po pravici Madonnu, v levo sv. Jana Ev. Tělo Ukřižovaného jest uprostřed prohnuto a v bocích dlouhou řasnatou rouškou opásáno. Při počátku modlitby »Te igitur« iničiálka T z listového motivu komponovaná, zelená, na fialové, zlatými, nahoře prohnutými stébly prostoupené půdě.

Obr. 190. Mělník. Proboštský chrám. Náhrobník
Václava Horkého.

Obr. 191. Mělník. Proboštský chrám.
Náhrobník Jana Husy.

Na téže stránce při dolejších okraji vymalováno poprsí Krista zbičovaného s dutkami a metlou pod pažemi. Dřevěné a koží potažené desky zbaveny jsou prvotního kování; toliko uprostřed nich zbyly ještě šestilupenné kovové hvězdice; jejíž lupeny zakončeny jsou prohnutými hroty.

Náhrobní kameny:

1. Jana z Landštejna v sakristii 1·30 *m* šir., 2·25 *m* dl. s nápisem:
+ anno · dui · M · rcc · octuagesimo · IX · in · vigilia · exalta-
tione · fe · crucis obiit · nobilis · ac · honorabilis · dux · iohannes ·
de · landsteyn · prepositus · melnycenſis · et · canonicus · eccl · pra-
gensis · orate · pro · eo ·

2. Václava Horkého velice vkusně pracovaný s nápisem: HOC MONV-
MENTVM HONESTAE AC VETVSTAE FAMILIAE SVORVM MAIORVM ET

IN PRIMIS WENCESILAO HORKY VIRO CONSVLARI DE HAC REPVB ·
BENE · MERITO PARENTI FABIANOQ FRATRI VITA FVNCTIS HVIC

QVIDEM ANNO 1546. NOVEMBRIS
28. ILLI VERO 1552 MARTII 4.
ADAMVS HORKY DE WYSOKEHO
PIETATIS ET HONORIS ERGO F. F.

Pod tím znak: v pravé polovici
půl orla, levá polovice prázdná (viz
obr. 190.).

3. Melichara Šulce s nápisem:

V hořejší obdélníkové třetině:
CONSVLTISSIMO VIRO D. MELCHI-
ORI SCHVLTZ ANNOS NATO XLIV
QVI PLVRIMIS OB VRBEM PER-
PESSIS LABORIBVS AB ACCATHO-
LICIS GRAVITER VVLNERATVS
VITAM FINIVIT A° SALVTIS
MDCXXXII DIE IVLII XXV. Na
okraji: IN OBIVT SVO NON EST
CONTRISTATVS NEC CONFVSVS
EST CORAM INIMICIS. ECCL: XXX
ANNO FATALI MDCXXXII. V do-
lejší třetině: ET HONESTIS MA-
TRONAE ANNAE CONSORTI SVAE
SIMVLQVE FILIAE LVD MILLAE
QVAS DOMINVS PRIVS A MALIS
ERIPENS AD COELESTEM EVO-

Obr. 192. Mělník. Náhrobek č. 5.

CAVIT PATRIAM POSVERVNT EORVM BENE MEMORES HAEREDES
HOC MONVMENTVM.

V prostřední třetině
v oválovém poli vodorovně
položený půlměsíc; po stra-
nách na kartušových ozdo-
bách: v pravo na křížem po-
ložených hnátech lebka, je-
jímiž očními důlky vine se
had, v levo sutky.

4. Jana Hussy. V ho-
řejší polovici kamene poprsí muže s dlouhým vousem, zajímavým krojem
oděného; v pravé ruce drží tři květy, v levé knihu. Při levé ruce erb
s husou.

V dolejší polovici prostá tabule s nápisem:

Dim je Živoť tento zdejší:

Geřt Bid Štralki nepřehyřly:

Obr. 193. Mělník. Vlys na zvonu Pricqueyovč.

Smrt pak je gest Prostržedek můg:
 Minž na Kryšte gsem Slauha twüg.
 Weh w tebe zde gsa gsem Weržil;
 w Powinnostech Wërne težil:
 Proczej gist gsem je pro Smrt twau
 Pržiffel gsem w Radost Webeskau.

V plochem obloučku nad hlavou vyrytý nápis: HODIE MIHI CRAS TIBI. V pravém rohu nad tím lebka, pod níž vine se had držící v tlamě jablko; v levém rohu sutky. Na okraji nápis:

Obr. 194. Mělník. Kostel sv. Ludmily.

Letha 1621 na den S. Trži Kralů 6. Ja |
 nuarj Slowutne Poczivosti Pan Jan Husla
 Miesskienj A Raddnj We . . . do Webeske Radosti
 w giste Waděgi powolan w letech 66 gehožo Tielo
 tuto pohrže.

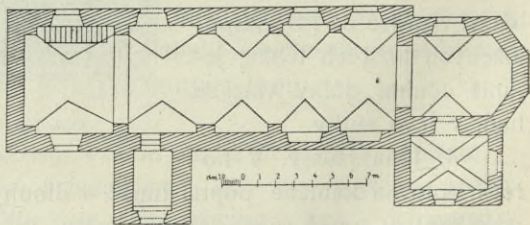
5. Nahoře elipsovitá kartuše (nad níž v ho-
 řejších rozích kamene okřídlené andlíčí hlavy)
 s nápisem:

Dokonali w Panu swe žiwoty: Letha Pane
 Tisiczyho pietisteho devadesateho druhého Pan Girzik
 Letatko Letha Tisiczyho Pietisteho devadesateho
 cztvrtého Jan Gindrzych letha Tisiczyho pieti-
 steho devadesateho dewateho Anna dcera geho tehož
 Letha Jan Dawid . . . sch druhy Manziel Alžbiety
 Letatkowe Letha . . .

Pod touto kartuší dva elipsovitě věncové rámce vedle sebe; v pravém znak, v levém nápis téměř již nečitelný. Nejdoleji opět podlouhlá elipsovitá kartuše s nápisem a v rozích dvě okřídlené hlavinky (viz obr. 192).

6. Nedvědův z Peclince. Kolem okraje nápis; Tenťu kamen polozen gest nakladem p. Doroty Wędwiedowe na pamatku . . a sestry gegi. Letha Panie 1621 . . .

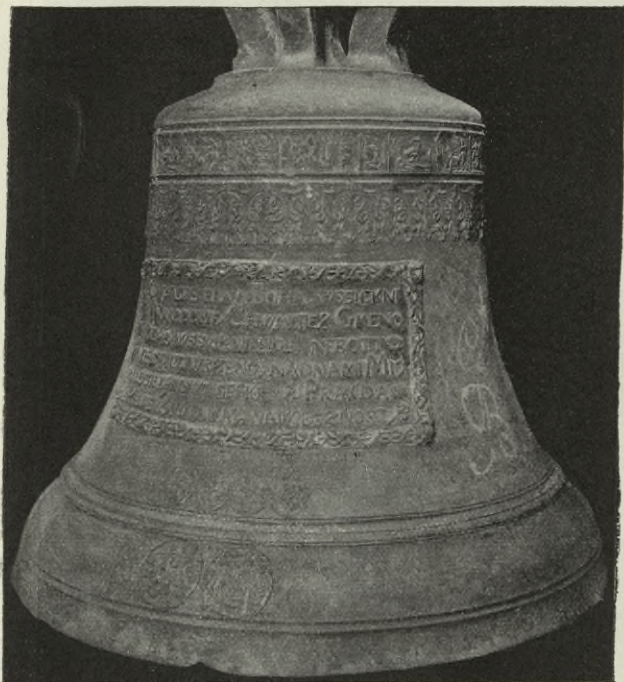
V prostředku: DOKONALI ZIWOTI CZASNE A TVTO POD TIMTO KAMENEM TEZ OKOLO NIEHO POCHOWANI SAV LETHA PANIE 1609 30. MAII PAN WACZLAW PERNIKARZ GSA W LETECH 70 1609 23 AVG. PAN HAWEL PORZICZ . . . W LETECH 55. 1610 8. IVLII PANI ANNA NIED . . . MANZELKA P. WITA WIETROWSKEHO POTOM MP WACZLAWA PERNIKARZE NA POSLEDI P. HAWLA PORZICKEHO W LETECH 45. 1617 14. IVLII PAN MATHIASS PINSSAK MANZEL P. DOROTI DCZERI P. WACZ PERNIKARZE.

Obr. 195. Mělník. Pádorys kostela sv. Ludmily.

7. Vedle věžky obsahující v sobě šnekové schodiště náhrobek z červ. mram. velice poškozený, v jehož středu podoba mužská držící v ruce květinu. Kolem jest nápis, z něhož čitelné pouze: ... ge orekawa od *Mrtvých* ... den pamatny *Bozeho Wlan* ...

8. Anny Nedvědovy a dítek jejích. Uprostřed postava matrony, jejíž hlava na podušce spočívá. Po pravé ruce pět chlapců, po levé pět děvčat. Na okraji nápis: LETHA PANIE MDCVII W SOBOTV PRZED PAMATKAV SE | SLANI DVCHA · S°. PAN BVH RACZIL POWOLATI Z TOHOTO SWETA

Obr. 197. Mělník. Kostel sv. Ludmily. Zvon.

POCTI | WAV PANI
ANNV MANZELKV
PANA WACZLAWA
NE | DWEDA KTE-
RAZ TVTO Z DE-
WITIDITKAMISWY-
MI W PANV ODPO-
CZIWA.

V hořejších ro-
zích střední plochy
záslonky v hrubé zá-
hyby uspořádané.

Uprostřed zakryty
jsou obdélníkovými
deskami po obou stra-
nách střední postavy
umístěnými. V desce
nad skupinou hochů
vyryto:

1 IANEM 2 ADA-
MEM SE 3 WACLA-
WEM 4 GIRZIKEM
5 BOHVSLAWE;

v desce nad skupinou

dívek: 6. KATERZINAU 7 DOROTAV 8 EWAV 9 LVCII Mezi
oběma skupinami dítek deska s nápisem: ZALM 30. OSWET TWARŽ
TWAV HOSPODINE NAD NAMI SPASENA VCIN NAS W MILOSRDEN-
STWI TWEM. AMÉN.

9. Doroty Bilinské v kostele poblíž prvního pilíře (od kůru hudebního
počítajíc) v severní lodi v dlažbě kámen z červ. mramoru s nápisem:

LETA 1596 SLOWVTNA PANI DOROTHA BILINSKA SAVSED STARO-
ŽITNA M. MELNIKA W AVTERI PO NEDELI OCVLÍ ZIWOT SWVG
W PANV DOKONALA A TVTO WEDLE WNVZATEK SWICH ODPO-
CZIWA.

Ve vnitřní ploše nápis: ECCLE 14. KAP. WSSELIKE TIELO HINE
IAKO RAVCHO A TRAWA VWADNE NEB GE STARA SMLVWA ZE

KAŽDI MA VMŘIT IAK SE DEGE PRI KWITI NA PEKIEM POL(?) GEDNO
PADA A GINE NAROSTE. TAK PRI LIDECH GE ZE GEDNI MRAV A
GINI SE NA SWET RODIL.

ZVONY. A. Ve veliké věži:

1. 1'66 *m* prům., 135 *m* výška. Nahoře řada nesouvislých ornamentků ;
pod ní nápis: SPES NOSTRA SALVS NOSTRA. HONOR NOSTER. O BEATA
TRINITAS. ANNO DOMINI 1690.

Pod nápisem tímto vkusný rozvilinový pás (viz obr. 193.), pod nímž
ojedinělé akanthové listy. Na plášti nevkusně uspořádané nápisové tabulky
s nápisem:

PRAENOBILES GENEROSI AC CONSVLTISSIMI DOMINI PRO TVNC
REGIAE DOTALIS VRBIS MELNICENSIS AMPLISSIMVS MAGISTRATVS

Obr. 198. Mělník. Kostel sv. Ludmily. Hořejší vlys na zvonu.

D. IACOBVS HAMATIVS MVLBACH S. C. MAIESTATIS IVDEX, D. IOANNES
HORZEIZKY, D. MATHIAS OBORSKY, D. GALLVS SKALA, D. F. LILIEN-
BLATT D. D. GOTSIAN D. A. ZCERMAK, D. D. STRZELECZ, D. F. HEJDA
FIERI CVRARVNT. IOANNES PRICOVEY FVSOR CAMPANARVM ET
CIVIS NEO-BOLESлавIAE FECIT.

Pod tím znak Pricqueyův. Mimo to jest na plášti reliefový znak městský
a relief ve věnečku znázorňující Pannu Marii a sv. Josefa vedoucí malého
Ježíška. V zadu na plášti relief: Kristus na kříži s obvyklými postavami
u paty kříže a nápis:

ADM. R. D. NICOLAVS FRID. WEIS DECA: MEL.

(Srvn. Bareš v Pam. arch. XVI, 231—232; zvláštního otisku sl. 64).

2. 1'24 *m* v prům., 1'05 *m* vys. Nahoře nuzně ornamentované pásy
a nápis:

HVC PROPERATE ANIMAE VENIT AD NOS IANVA COELI LIMEN
ERIT COELI IANVA MELNICII ANNO DOMINI 1690.

Obr. 199. Mělník. Kostel sv. Ludmily
Plaquety na zvonu.

CVLES, NEVMANN, SCHWARZENBERG, SCHÜRER, STRONERER ATQVE
DOHNAL, ŠEBESTA, DRAZDIANSKY, QVISQVIS EST CONSVL EORVM
SYNDICVS ET LEITZNER, HOL-
LAVER A PEDIBVS.

SI VOX EST CVNCTA, SIMOL-
LIA BRACHIA SALTA ET QVA-
CVNQVE POTES DOTE PLACE
NE PLACE AGATHA VIRGO
POTENS, LAVRENTI VICTIMA
CHRISTI A TETRO NOSTRAS
IGNE FOVETE DOMOS.

IOHANN GEORG KVHNER
GOSS MICH IN PRAG 1767.

VTI ME FATA INOPINATA
LETHALITER EX TOTO LAESE-
RE ITA GRATITUDO ET BENE-
VOLENTIA EX ASSE EXTRV-
XERE.

Na plášti reliefový městský
znak.

Na plášti v renesanční arkadě
s dvěma sloupky po stranách P. Maria
s děťátkem. Pod tím znak Pricqueyův
(zvon a IP po stranách). Po straně ve
věnci sv. Vácslav a sv. Ludmila, na
druhé straně sv. Jan Nep. (bez věn-
cového orámování).

(Srv. Bareš l. c. 233; zvláštního
otisku sl. 64).

3. 1.00 m v prům., 0.85 m vys.
Při hořejším okraji ornament révový,
dole akanthové listeny a andělé s fe-
stony mezi nimi. Nápisy:

MVLTO CAMPANA VOCASTI
RVPTA FVISTI FVNDI POSCEBAS
PROTINVS ORE TVO ATQVE REFVSA
SEMEL NORBERTI TEMPORÉ NOSTRI
DECANI BARTEL SAT BENE EMERITI
ISTVD TESTANTVR : SVCHANEK RĚ-
GIVS INDEX, ET KREDTLER, QVI
ILLO TEMPORÉ CONSVL ERAT, GI-
LEK PRIMATOR CVM PASSEK, HER-

Obr. 200. Mělník. Madonna v kapucínském chrámu.

B) V sanktusní vížce:

4. 0·43 *m* v prům.; 0·35 *m* vys. s nápisem: Anno domini millesimo rccc decimo hec campana fura est.

5. 0·30 *m* v prům.; 0·25 *m* vys. s nápisem: FRANZ SCHÖNFELD IN DER KÖ- ALTSTADT PRAG GOSS MICH D. I. M.

6. 0·50 *m* prům.; 0·41 *m* vys, Na plášti relief sv. Anny; nápis: A° 1803 HANC CAMPANAM VINC. AVST ANNA KORZINEK RENOVARI CVRARVNT.

KOSTEL SV. LUDMILY v jihovýchodní části města, vně bývalých hradeb. Zbudován asi r. 1585, r. 1633 od Švédů zbořen, ve druhé polovici XVII. stol. znovu vystavěn a r. 1683 vysvěcen. Stavěl jej František Cerasolla z Mladé Boleslavi. R. 1789 byl překlenut.

Prostá jednolodní budova k jihovýchodu obrácená, šindelem krytá s cibulovou vížkou sanktusovou z r. 1754 (viz pohled na obr. 194., půdorys na obr. 195.). Presbytář o pěti stranách pravidelného osmiúhelníka, loď obdélníková. Presbytář osvětlen jedním oknem, loď na straně severní čtyřmi okny vesměs obdélníkovými a segmentem překlenutými. Portálek se strany severní do lodi vedoucí ozdoben nad zevnějším nadpražím chudým ornamentem věncovým.

Oltáře barokní ničím nevynikají; kazatelna — na řečništi sloupky a obrazy sv. evang. ozdobená — pochází z r. 1699.

Svícný mosazný, 0·44 *m* vys., kroužené s horizontální prstencovou profilací, s nápisem na spodní nohy vrytým:

RZIIHA Z DALENKV ꝛ RZEZACZ ꝛ KATERZINA ꝛ MANZELKA ꝛ KAVPILA DWA SWICZNI ꝛ K SWATI ꝛ LIDMILE ꝛ 1·6·1·9·

Náhrobní kámen z červ. mramoru do podlahy poblíž vchodu zapuštěný. Uprostřed plochy postavy pěti dítek (vysoký relief). Kolkolem na okraji nápis:

Letka Panie 1599 pod kámenem Slowutne° Pana Syzka Dworske° a Lidmily Manzielky ge° Miesslanu Mie° Mielnika Tela diefek

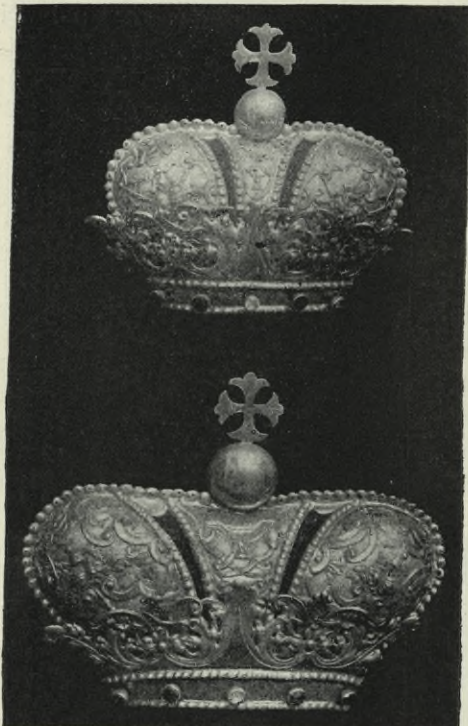
Obr. 201. Mělník. Kapu cínský chrám. Ciborium.

geghy odpoczivagi oczekawagicze Wecne° wzkřiszeni. P. B. racz gim dafi lehke odpoczivaniij.

Uprostřed deska se slovy:

Wierzim Brzichu w odpustkiem Ciela z metwycy wzkřiszeni a žiwot wierzym Amen. Co ghy ty toteż byly gšne my. Co gšne toteż budeš ty. Memento mori et resurrectionis.

U nohou každé z postav dětských tabulka s nápisem udávajícím jméno a věk zesnulého (viz obr. 196.).

Obr. 202. Mělník. Kapucínský chrám.
Stříbrné korunky.

ZVONY. 1. 0·74 m prům., 0·56 m vys. (viz obr. 197.). Při hořejším kraji pás 4 cm šir. vyplněný obdélníkovými reliefky, představujícími tyto výjevy: 1. svatbu v Káni Galilejské, 2. vzkříšení Lazara, 3. bohatce a chudého Lazara, 4. milosrdného Samaritána, 5. obrácení sv. Pavla. Pod tím pás svislých akantových listů (viz obr. 198.). Na plášti v obdélníkovém rámcí, jehož strany vyplněny jsou lístky kolem rovného prutu se vinoucími, nápis:

CHWALTE PANA BOHA
WSSICKNI
NARODOWE, CHWALTEZ
GMENO
GEHO WSSICKNI LIDE, NE-
BOTT †
GEST VTRWZENO NAD NAMI
MI-
LOSRDENSWIGEHO A PRAW-
DA †
PANIE ZVSTAWA NA WIE-
CZNOST †

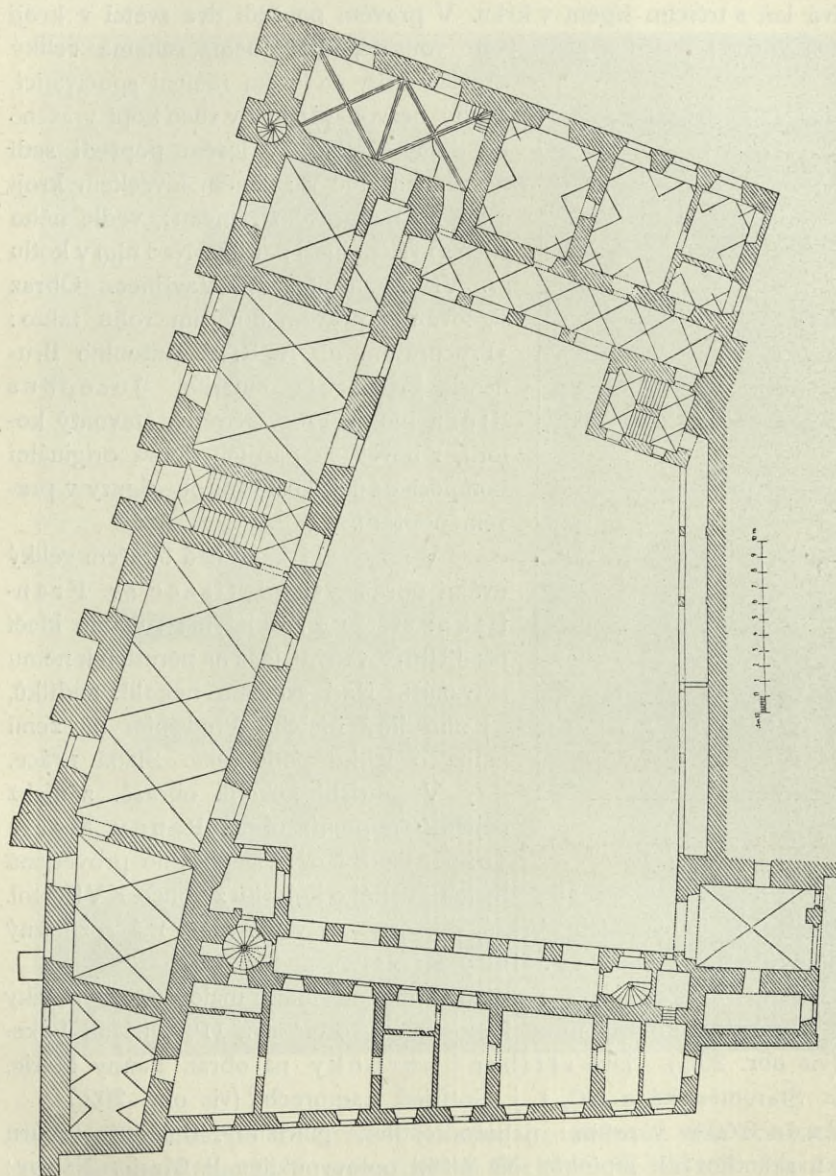
Pod tím čtyři menší medailonky, a nejdoleji na vypuklé obrubě dva větší medailonky s allegorickými postavami Spravedlnosti a Stálosti.

Na druhé straně jsou na plášti dvě plaquety; na větší z nich znázorněno bičování Páně, na druhé Ukřižovaný s dvěma postavami pod křížem (viz obr. 199.). Na oblém dolejším pásu nápis:

Słowotny Zwonarz z Cympergku w Nowem Miessie Praskem tento zwon wdielal Teta Panie 1598.

Po jedné straně tohoto nápisu medailon Brikcího, po druhé medailon s jeho znakem.

2. Přelitý od K. Bellmanna r. 1822 má nápis: »Ke cti a slávě sv. Ludmily nákladem pp. dobrodinců měšťanů Mělnických za děkana p. Jana Stelzika přelit byl leta božího 1822. Odplatitelem hojným buď Hospodin Bůh.« C. Bellmann me fecit.

Obz. 203. Mělník. Zámek. Půdorys.

KLÁŠTERNÍ CHRÁM KAPUCÍNSKÝ ČTRNÁCTI SV. POMOCNÍKŮV, zbudovaný r. 1752. Nevzhledná obdélníková klenutá loď s malým obdélníkovým presbytářem a obdélníkovou kaplí při pravém boku.

Na hlavním oltáři, jenž má chudou barokní strukturu (po stranách hladké sloupy s barokní hlavicí) rozměrný obraz 14ti sv. pomocníků. Nejvýše uprostřed P. Maria kladoucí Jezulátko sv. Kryštofu na rameno. V levém hořejším rohu obrazu skupina tří světic v oblacích, v pravé části obrazu nejvýše sv. Blažej a jiní dva biskupové, dole mnich s knihou, u něhož odpočívá laň s trčícím šípem v krku. V pravém popředí dva světci v kroji římských vojnů: jeden z nich, tváře vousaté, drží oběma rukama veliký dřevěný kříž, na levém rameni spočívající, druhý bezvousý třímá v ruce kopí vražené do tlamy draka. V levém popředí sedí na zemi světec v zeleném loveckém kroji s kopím na pravém ramenu; vedle něho jelen s křížem mezi parohy. Nad ním v kotlu sv. Vít a za ním sv. Vavřinec. Obraz signován v pravém dolejšímu rohu takto:

Obr. 204. Mělník, Zámek. Zbytek starého zdíva gotického.

»Procuratum ab A. R. P. Antonino Brunensi Provinciale emerito. Josephus Stern pinxit 1766.« Světly, šťavnatý kolorit, v hořejších partiích dobrá originální komposice; nejslabší jsou obě figury v pravém popředí.

V postranní kapli nad oltářem veliký ovální obraz Stigmatizace sv. Františka: světec s rozpjatými rukama klečí před Ukřižovaným, jenž na perutích k němu se vznáší. Nad světcem několik andálků, za ním jiný mnich. Před ním na zemi kniha o lebku podepřená. Slabá práce.

V sakristii několik obrazů, z nichž nejlepší (poprsní) obraz Panny Marie Jesulátko kojící, obratně provedená malba světlého koloritu z konce XVII. stol.

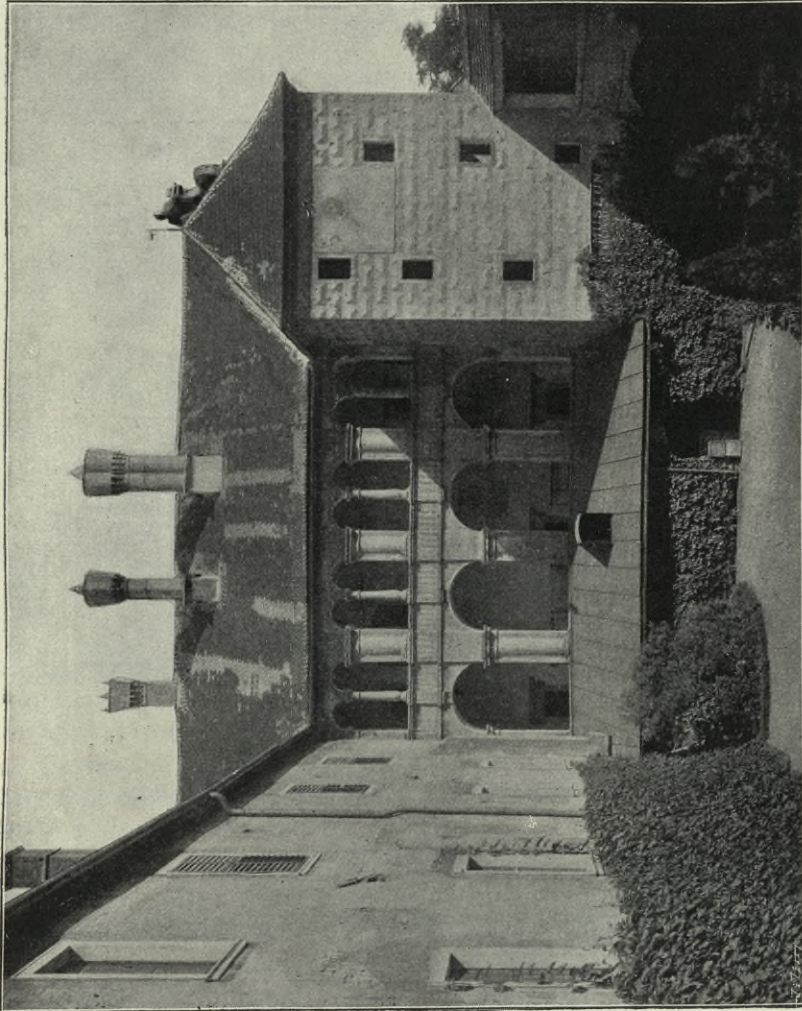
(viz obr. 200.). Z ostatních obrazů poměrně největší cenu má rozměrný obdélníkový obraz sv. Františky Římské.

Ciborium 0·27 m vys., barokní s třemi na smaltu malovanými obrázky světců na noze. Na okraji nohy Malostranská značka a IP, t. j. Jan Pake-mius (viz obr. 201.). Dvě stříbrné korunky na obraz Panny Marie. Značka Staroměstská a LG, t. j. Gotfried Lamprecht (viz obr. 202.).

Zvon 0·60 m v prům.: nahoře rostlinné guirlandy, dole pás vzhůru stojících akanthových lupínků. Na plášti polovypuklina P. Marie. Nápisy:
FRANCISCVS ANTONIVS FRANCK FVDIT PRAGAE BIS SEPTEM
SANCTI SINT NOBIS AVXILIANTES · AVXILIVM DOMINI MATER
FERAT AVXILIATRIX ·
POST INCENDIVM PIETATE BARBARAE OKOVZRILIN FACTA ·

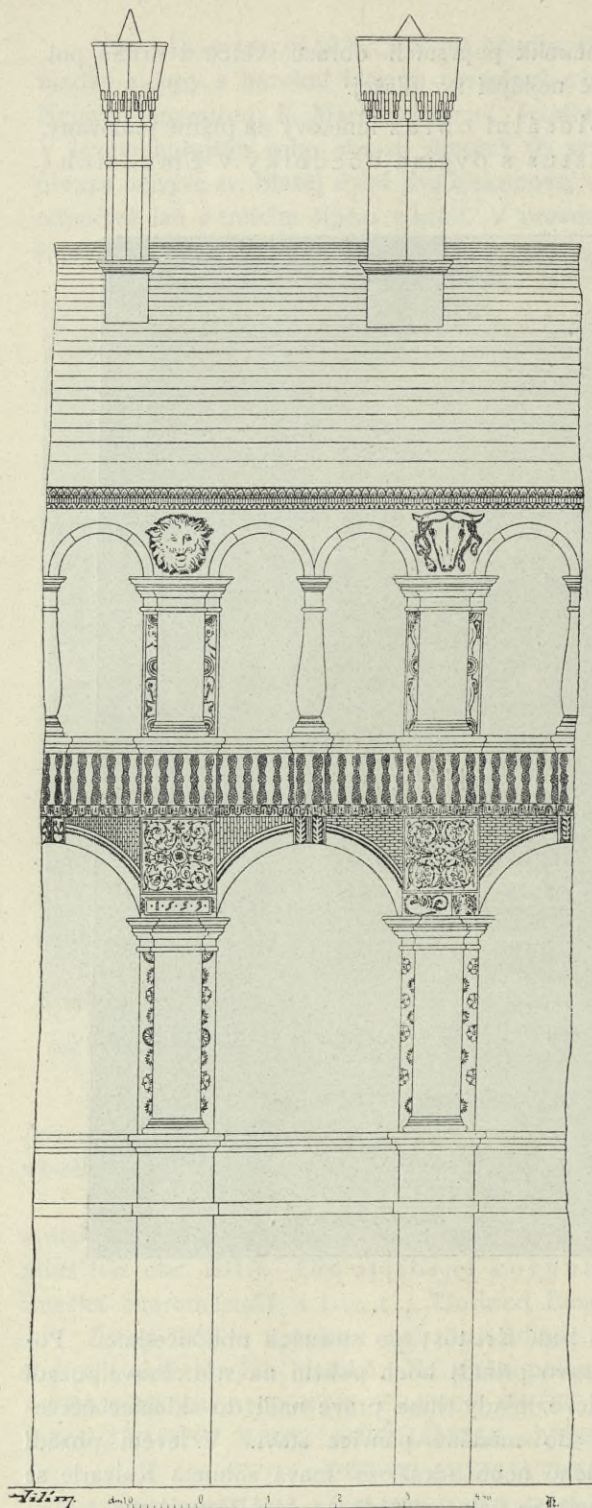
Na schodišti kláštera několik poprsních obrazů světců z druhé pol. XVIII. stol., z nichž poměrně nejlepší sv. Blažej.

V refektáři zajímavý kolosální obraz lunetový na plátně malovaný, 6'25 m šir., 1'77 m vys. »Kristus s dvěma učedníky v Emausích.«

Obr. 205. Mělník. Zámek. Severní strana nádvoří.

Ve středu u nízkého stolku sedí Kristus; po stranách oba učedníci. Pozadí zastřeno draperií. V pravo přináší hoch pokrm na stůl. Pravé pozadí vyplněno architekturou. V levo mladý sluha právě nalil do sklenice červeného vína z láhve, kterou do měděné pánvice staví. V levém pozadí průhled do krajiny; od rudého nebe odráží se tmavá silhueta Kalvarie se třemi trčícími na ní kříži, nejzápe pak rozkládá se část Jerusaléma.

Obr. 206. Mělník. Zámek. Schematický nákres loggie.

ZÁMEK nad srázným svahem k Labi uprostřed západní strany města. Půdorys jeví podobu nepravidelného mnohoúhelníka. Façada zevnější jest na všech stranách střízlivá beze všech ozdob. Z východní strany vede od města goticky sklenutá brána s malou postranní branou pro pěší. Ve hrotu malé branky zkříženy oblé pruty.*) Vysoká třípatrová stavba nad touto branou jest původu novějšího.

Nádvoří 31 m dlouhé a 27 m šir. má tvar nepravidelného různoběžníka (viz půdorys na obr. 203). V traktu východním v pravo od věže zbytek starého zdiva gotického (nepochybně věže vedle brány kdysi stávavší), obsahující hrotitý vchod gotický s ostěním již otlučeným, dále širokou jednoduše profilovanou římsu a nad ní konečně malé okénko gotické, jehož hořejší do hrotu se sbíhající ostění dovnitř mírně jest prohnuto a profilováno (viz obr. 204.).

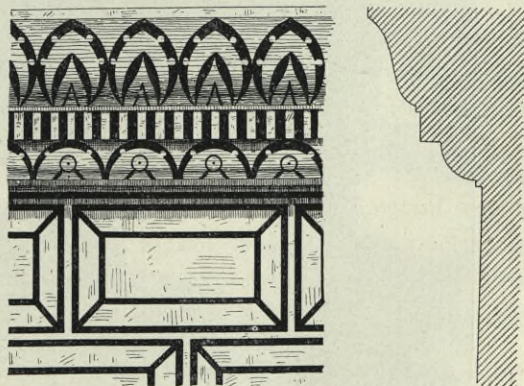
Nejozdobnější jest severní strana nádvoří (viz

*) Zámek mival i proti městu opevnění a příkop, přes nějž vedl zdvihací most, jakož tomu dosud otvory pro řetězy v bráně nasvědčují.

Obr. 207. Mělník. Zámek. Část sgraffitové výzdoby loggie.

rustikovém kamenu letopočet 1558. Od schodiště k traktu západnímu jde vkusná dvoupatrová loggie (viz obr. 205. a 206.). Přízemní část, nyní nevkusnou kolnou zakrytá, nezachovala ničehož z původní výzdoby své. První patro skládá se ze čtyř polokruhových arkád spočívajících na hranolových pilířích, zevně polosloupem ozdobených. Zábradlí prvního patra pozbylo taktéž výzdoby své a jest střechou zmíněné kolny zakryto. Pilíře po obou stra-

Obr. 208. Mělník. Zámek. Sgraffitová ornamentace zdi a římsy podstřešní.

obr. 205.). Na východním konci dvoupatrové budovy spatřujeme v před vystupující mohutné čtvercové stavení, jehož stěny sgraffitovou rustikou jsou ozdobeny. Dispozice obdélníkových oken naznačuje účel tohoto stavení jakožto schodiště. Nahoře uprostřed fronty namalovány na velikém omítkovém čtverci sluneční hodiny opatřené latinským distichem:

VMBRA HORAS
SIGNAT, QVOTA
SIT RESCITVR AB
VMBRA QVID SIS,
DVM MORTIS VE-
NERIT VMBRA
SCIES.

Nad hodinami pod římsou na jednom sgraffitovaném

Obr. 209. Mělník. Zámek. Sgrafitová ornamentace zdi a římsy podstřešní.

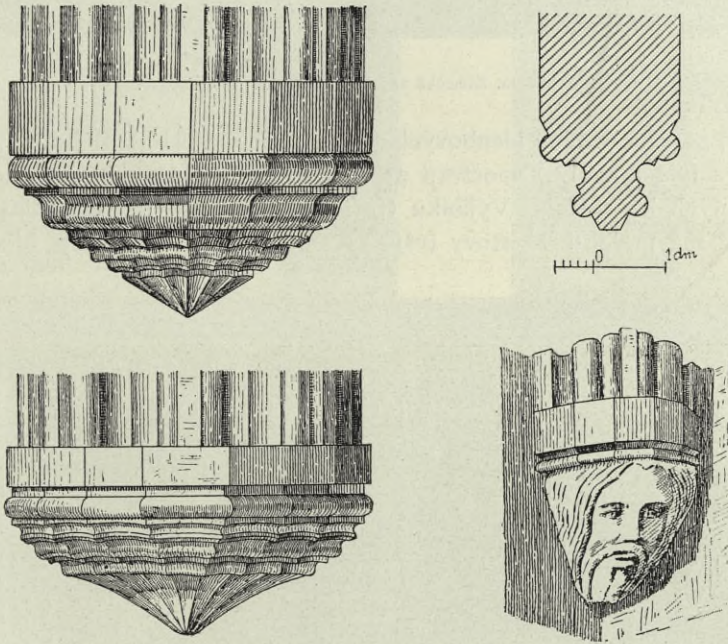
nách polosloupů pokryty hvězdicemi a rosetami. Obdélníková plocha nad římsovým pilířův rozvržena jest v pole čtvercové a obdélníkové; čtvercové pole vyplněno jest vkusnými ornamenty rostlinnými (viz obr. 207.), pole obdélníkové pak stilisovanými motivy zvířecími i rostlinnými. Prostřední z těchto obdélníkových polí vyplněno letopočtem 1553. Střed oblouků arkádových přerušen závěrným kamenem

ozdobeným dvěma vertikálními pruhy vsekaného vzoru rostlinného. Cípy nad oblouky vyplněny v rustice nápodobenými vrstvami cihel. Druhé patro odděleno od prvního římsou sgraf. plynulým ornamentem zdobenou. Ploché plné zábradlí rozčlankováno rustikou představující kuželkovou ballustrádu.

Obr. 210. Mělník. Kaple sv. Ludmily.

Výborně rozluštěna jest úprava arkad druhého poschodí: ušlechtilé oblé sloupky mírně vydutého dřívku rozdělují plochu mezi hranolovými sloupky ve dvě, podpírajíce polokruhové obloučky, jež s nich na pilíře se pnou. Tím docíleno vlnadné vzdušnosti a úměrnosti. Přední plocha pilířů tohoto patra jest po stranách oblých polosloupů ozdobena ornamenty, v nichž vedle geometrických motivů i motivy figurální se vyskytují. Plochy nad pilíři mezi dvojnásobnými obloučky ozdobeny zvířecími maskami: hlavou lví, lebkou bůvolí a j. Konečně pak i římsa podstřešní pokryta jest na jednotlivých svých člancích vkusnou sgrafitovou ornamentikou (viz obr. 208.).

Obr. 211. Mělník. Zámecká kaple sv. Ludmily. Profil žebra a konsoly žeber.

Nad střechu tohoto traktu ční tři zajímavé komíny; jeden z nich má tvar čtyřstěnného, druhý osmistěnného hranolu, a třetí konečně tvar sdružených válců, jichž hořejší do šířky se rozbíhající třetina podepřena vkusnými krakorečky. Jednotvárná stěna na západní straně nádvoří, přerušovaná pouze řadami obdélníkových oken, pokryta jest sgrafitovou rustikou; římsa její jest podobně sgrafitována, jako římsa loggie (viz obr. 209.). Západní trakt postaven o málo později než severní. Jižní strana jest poněkud oživena v přízemí a prvním patře arkadami na hranolových pilířích spočívajícími, jež však jinak žádných zajímavostí architektonických neposkytují. Druhé poschodí tohoto traktu má řadu okének obdélníkových a nad nimi řadu okének ellipsových. Jižní část zámku vznikla na konci stol. XVIII.

Z vnitřních místností zámeckých zasluhuje zmínky především KAPLE SV. LVDMILY v prvním patře severozápadního rohu zámku. Jest to obdél-

Obr. 212. Mělník. Zámecká kaple sv. Ludmily. Antependium.

níková síň gotická o dvou klenbových polích (viz obr. 210.). Bohatě proflovaná žebra (viz obr. 211.) spočívají na mohutných stejně bohatě členěných jehlancovitých konsolách. Výjimku tvoří konsola v severovýchodním rohu kaple, jež má podobu Kristovy tváře (viz obr. 211.). Svorníky klenbové

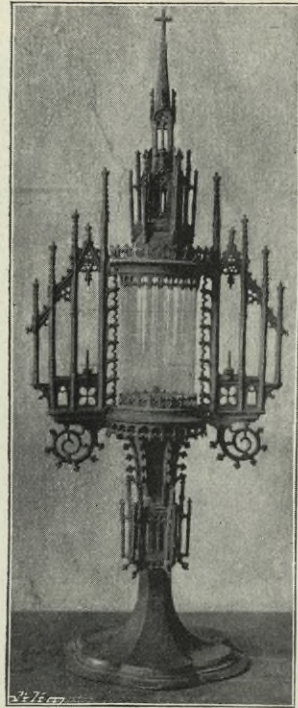
Obr. 213. Mělník. Zámecká kaple «Svržení sv. Jana Nep. s mostu.

jsou úplně hladké. Kaple osvětlena jest dvěma segmentovitě překlenutými okny k severu jdoucími.

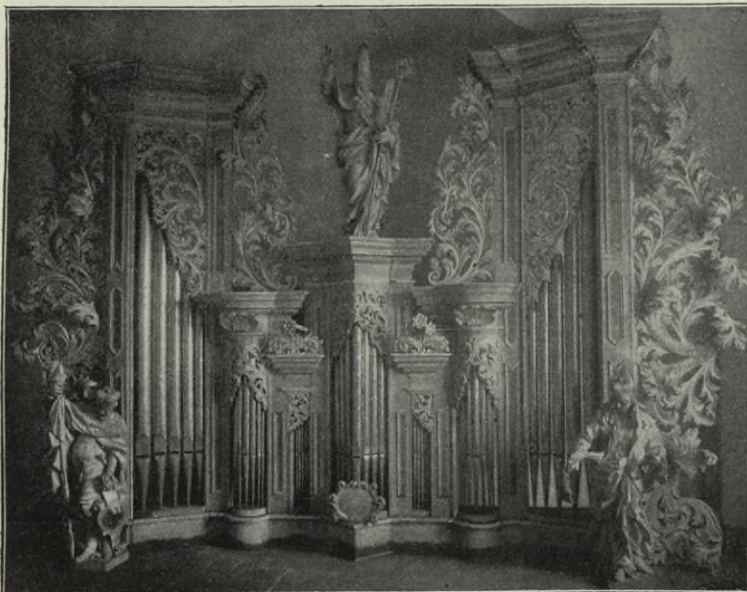
Hlavní oltář má pěkný barokní rámec rozvilinový, do něhož zasazen obraz křtu sv. Ludmily, z druhé pol. XVII. stol., přemalováním tou měrou pokažený, že na původní jeho podobu a cenu nelze

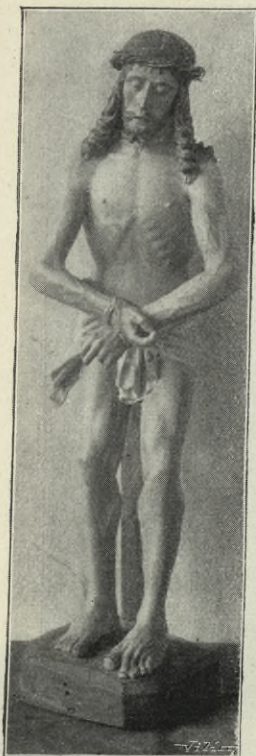
Obr. 214. Mělník. Zámecké museum. »Ukřižování Páně«
od Pherardina.

Obr. 215. Mělník. Krajinské mu eum.
Monstrance gotická.

Obr. 216. Mělník. Krajinské museum. Varhany.

Obr. 217. Mělník. Krajinské museum. »Ecce homo«.

souditi. *) Na oltáři připevněno antependium na tmavorudém aksamitu stříbrném vyšité (prvá polovice XVIII. stol.); viz obr. 212.

Při stěně východní postranní oltář střízlivých tvarů barokních s dobrým obrazem sv. Rodiny. Z obrazů po stěnách rozvěšených uvádíme: 1. Obraz sv. Václava připravujícího hostie ke mši sv. Světec s knížecí korunou na hlavě sedí v sni osvětlené s levé strany dvojitým oknem u stolu poblíž ohniště postaveného se lžičkou a pánevčičkou v rukách. Na stole hotové hostie. Za svět-

Obr. 218. Mělník. Krajinské museum. Kachel s městským znakem.

dílkové ukazující sobě výsledek práce světcovy. V levém hořejším rohu obrazu v oblacích hlavinky andílků. V levém popředí Podiven se schodů do předu kráčí, nesa ošitku. V popředí pravém přichází muž nesoucí otýpku dříví na ramenu. V pravé čtvrtině obrazu zeď síně ubrána tak, že v prů-

Obr. 219. Mělník. Krajinské museum. Pečetidlo cechu ševcovského.

řezu se jeví, a prostorem tak získaným otvírá se pohled na Mělník. Komposicí i koloritem zajímavý tento obraz není signován; připisován byl Brandlovi, i není důvodu, proč by autorství jeho bylo bráno v pochybnost (viz tab. VII.). 2. Svržení sv. Jana Nep. do Vltavy. Světec od pochopů již na zábradlí mostu pozdvižený, pohlíží s rozpjatýma rukama k nebi. Povšimnutí hodno jest efektní osvětlení jednotlivých postav obrazu. Také tento obraz, jenž není jménem původcovým

*) Připisován byl Škrétovi; viz Pazaurek, C. Sreta str. 80. č. 95.

K. BELLMANN PHOTOTYP.

Mělník. Obraz »Sv. Václav peče hostie« v zámecké kapli,
od Petra Jana Brandla.

označen, pokládán za dílo Brandlovo (viz obr. 213).

[Srv. Fr. Beneš ve »Světozoru« 1867, str. 147, čís. 62. a 63.]

Z ostatních síní zámeckých uvádíme dva veliké sály prvního patra traktu západního s výsečovou klenbou, po jejíž rozích táhnou se úzké omítkové pásy, do nichž vtačeny plastické renesanční ornamenty figurální. V nich umístěno jest knížecí MVSEVM VINARŠKÉ. Z věcí zde uložených a k vinařství se vztahujících není ničehož, co by s uměleckého stanoviska pozornost poutalo. Nicméně uloženy jsou zde dva pozoruhodné předměty, jež ovšem v obor vinařský nespadají; jsou to: 1. Hliněný kachel s pěkným ornamentem vinné révy s hrozny a sledy gotických

Obr. 220. Mělník. Krajské museum.
Vyřezávané dno sudu.

2. Hliněný kachel s pěkným ornamentem vinné révy s hrozny a sledy gotických

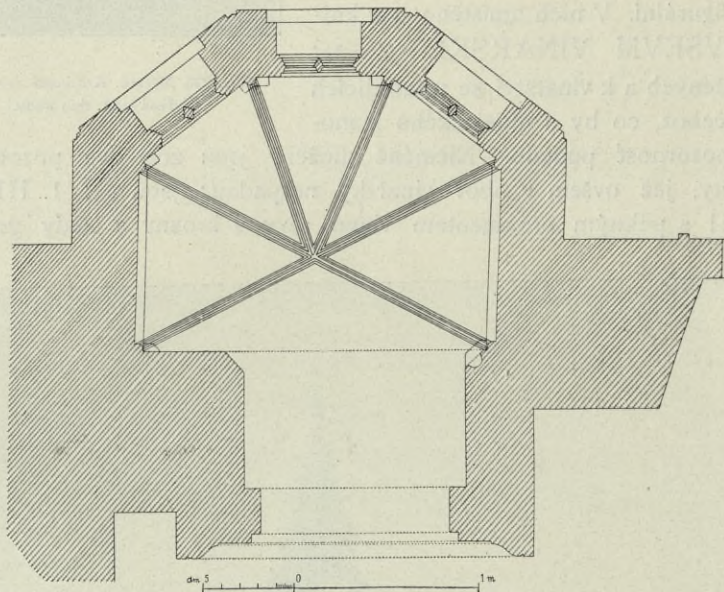

Obr. 221. Mělník. Radnice.

písmen a 2. obraz Ukřižování Páně (na plátně 1·51 m vys., 0·875 m šir.) od Alexandra Pherardina roku 1609 bravurně malovaný a v jasném splývavém koloritu drženy (viz obr. 214).

Síně druhého patra traktu severního zaujímá nyní MVSEVM KRAJINSKÉ. Chová se tu pěkná sbírka starožitností, z nichž budtež zde uvedeny:

1. Hojný výběr praehistorických nálezů z Mělnicka.
2. Monstrance gotická, bronzová, r. 1888 při úpravě půdy pro základy pobřežního pilíře nového mostu přes Labe nalezená. [Srv. Pam. arch. XIV., 264; Zlatá Praha, VI. (1889), str. 252, s vyobr.]. Výš. 0·677 m, šíř. 0·26 m. Šestilupenná hladká noha přechází ve dřív uprostřed

Obr. 222. Mělník. Radnice. Púdorys arkýře.

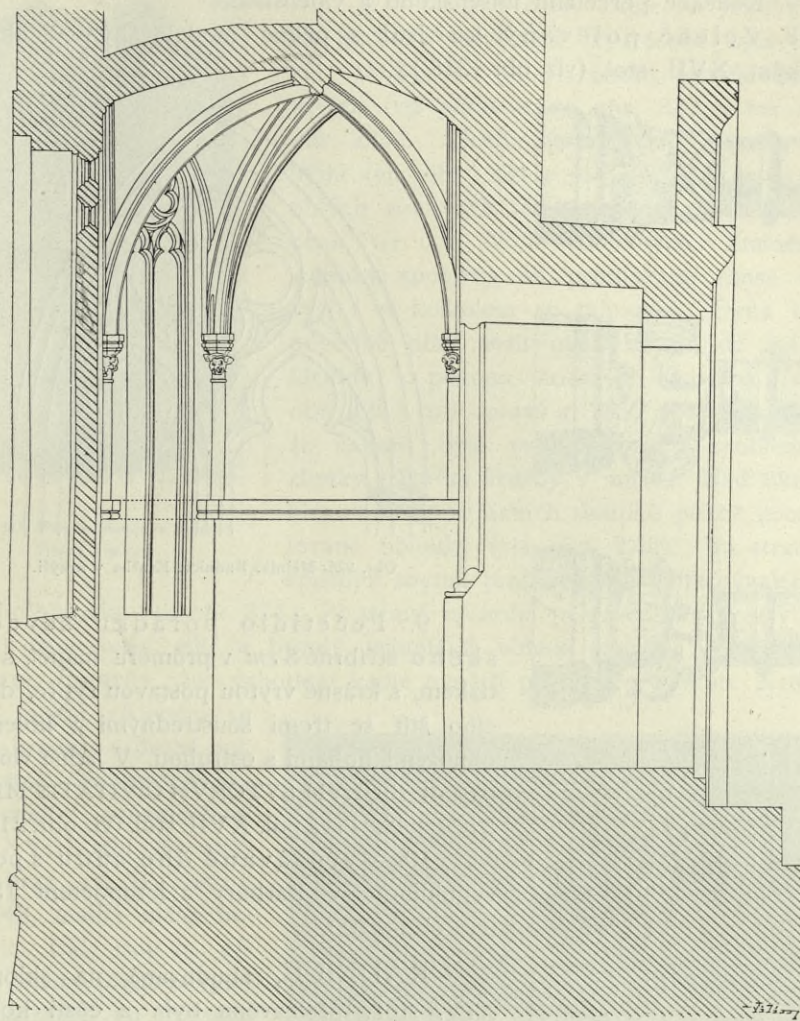
gotickými okénky a opěráčky obklopený, jenž nahoře se šíří a nese válcovitý střed gotickou vízkou zakončený a plochými stranicemi z got. opěráčků konstruovanými obstoupený (viz obr. 215.). XIV. stol.

3. Corpus varhan s krásnou barokní výzdobou (dříve v proboštském kostele stávavší). Po stranách skříňí píštalových mistrně řezané vinutiny akanthové; nad prostřední skříňí socha sv. Vojtěcha, dole po stranách sochy sv. Václava a sv. Ludmily vesměs výborně provedené (viz obr. 216.). Z poč. XVIII. stol.

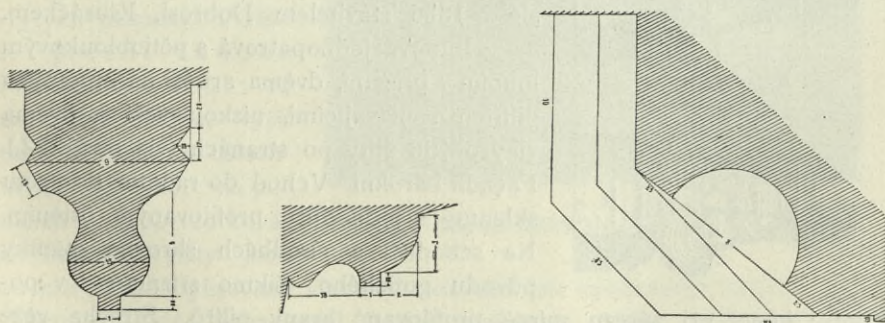
4. »Ecce homo«, dřevěná socha představující Krista obnaženého se svázanými v předu rukama. Výraz tváře i modelace těla zdařilá. Prvá pol. XVI. stol. (viz obr. 217.).

5. Dvířka tabernaklu s polovypuklinou sv. Joachyma, mladistvou P. Marii do chrámu uvádějícího. Dobrá barokní práce z konce XVII. stol

6. Skleněné nádoby se vbroušenými znaky. Pol. stol. XVIII.

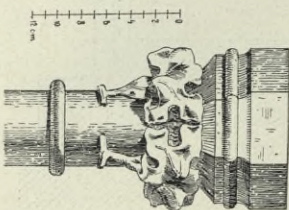
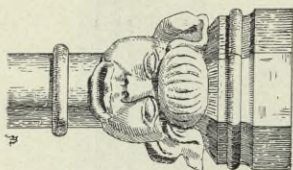
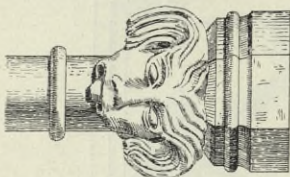
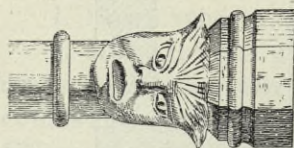
Obr. 223. Mělník Radnice. Řez arkýřem.

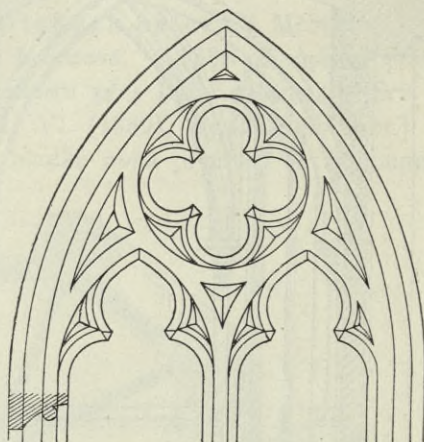
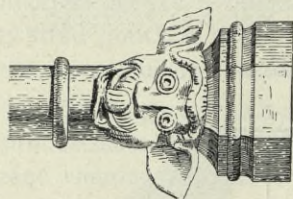
Obr. 224. Mělník. Radnice. Profil žebra; profil oblouku nad okny; profil pilíře býv. vítězného oblouku.

7. Kolekce porcelánu míšenského a vídeňského.

8. Zeleně polévaný kachel s pěkně modelovaným znakem městským. XVII. stol. (viz obr. 218.).

Obr. 225. Mělník. Radnice. Hlavice v arkýři.

Obr. 226. Mělník. Radnice. Kružba v arkýři.

9. Pečetidlo pořádku ševcovského stříbrné 8 cm v průměru mající, s řetízkiem, s krásně vrytou postavou rytíře, držícího štít se třemi soustřednými v kolenou ohnutými nohami s ostruhou. V ladně vnuté pásce: „SIGNVM SVTORVM CIVITATIS MELNICENSIS.“ Prvá pol. XVII. stol. (viz obr. 219.).

10. Vyřezávané dno sudu s polovypuklinou sv. Barbory a letopočtem 1832 (viz obr. 220.).

RADNICE, zbudovaná na sklonku XIV. stol., přestavěna byla z části kolem r. 1450, upravována ke konci XVI stol., a pak zase v letech 1672, 1765, 1826, a posléze 1886 stavitelem Dobrosl. Klusáčkem.

Budova jednopatrová s pětiobloukovým loubím v přízemí, dvěma arkýři na hmotných pilířích spočívajícími, nízkou věží a dvěma vikýřovými štíty po stranách (viz obr. 222.). Façada barokní. Vchod do radnice do hrotu sklenutý s jednoduše profilovaným ostěním. Na schodišti a chodbách skrovné známky původu gotického: šikmo sříznuté a v po-

čátku i konci při zářezu mírně profilované hrany pilířů. Střecha věže z r. 1765 jest vkusně komponována.

Obr. 227. Mělník. Kaple v radnici:
Mešní roucho.

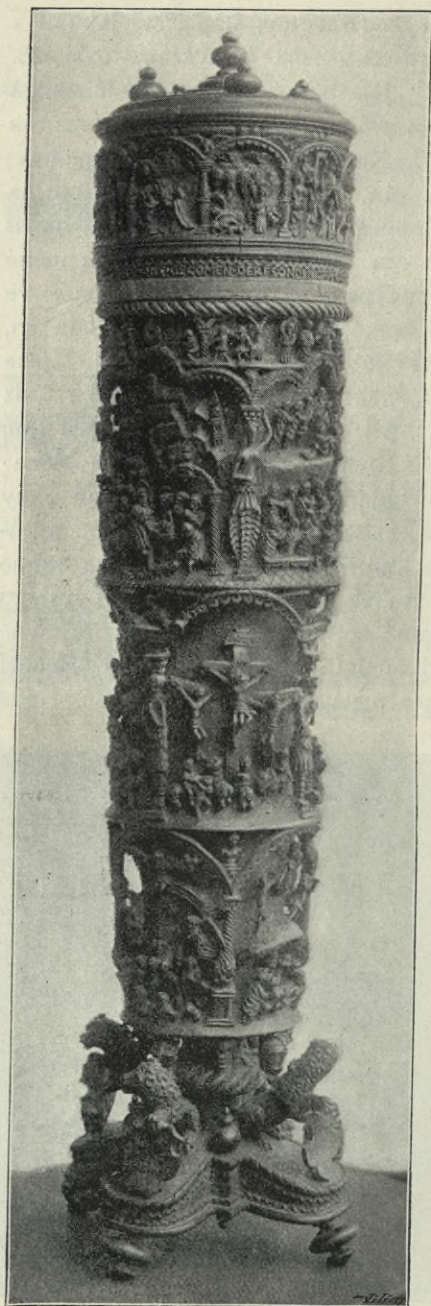
vítězného oblouku (viz obr. 224.). Po straně epištolní postaven při přestavbě r. 1450 nemotorný pilíř a bývalý triumfální oblouk zničen. Ke konci XVI. stol. vystavěn před vchodem kaple nynější portálek s attikou. Nade dveřmi malba »Klanění se sv. Tří králův« z druhé pol. XVII. stol. Na stropě barokní malby ornamentální z poč. XVIII. stol. Na oltářku obraz sv. Barbory z r. 1743, malba ničím nevynikající. Dále jsou tu: cínové svícny, 0,425 m vys.: noha trojboká, na stranách andílčí hlavinky, uprostřed boků elipsovité medailonky s vyrytými písmeny: IVNZP 1695. Mešní roucho 1,06 m dl., 0,67 m šir.: ve středu černohnědém vyšit zlatou a stříbrnou nití ušlechtilé stylisovaný vzor; na postranicích z bílého vzorkovaného hedvábí vyšity jsou zlatou nití pěkně stylisované vinutiny rostlinné (viz vyobrazení 227.).

Druhý arkýř nezachoval kromě půdorysu ničeho z původní své výstavnosti, zevně jest stejně s popsáním shora arkýřem vypraven.

Arkýř gotický, kaple sv. Jakuba a sv. Barboře zasvěcená [vysvěcena byla 23. září 1398], jest pěti stranami osmiúhelníka sevřen (viz půdorys na obr. 222. a řez na obr. 223.). Klenba nesena žebry profilovanými (viz obr. 224.), jež osazena jsou na oblých sloupcích jemně pracovanými hlavicemi (viz obr. 225.) ozdobených. Zmíněné sloupky spočívají na profilované římsce ve výši 1 m kolkolem se táhnoucí. Okna tři, původně nižší nežli nyní, bývala do špice klenuta a pěknou kružbou opatřena (viz obr. 226.), při opravě r. 1886 pokazena tím, že nahoře byla prodloužena a zaoblena; zbytky původní kružby v museu. Nad okny klenou se z postranních sloupků pěkně profilované oblouky (viz obr. 224.). Na straně epištolní zbytek profilovaného pilíře bývalého

Obr. 228. Mělník. Radnice. Olearium.

Obr. 229. Mělník. Radnice. Dřevěný pohár.

Obr. 230. Mělník. Pečeť městská ze XIV. stol.

Obr. 231. Mělník. Pečeť městská ze XIV. stol.

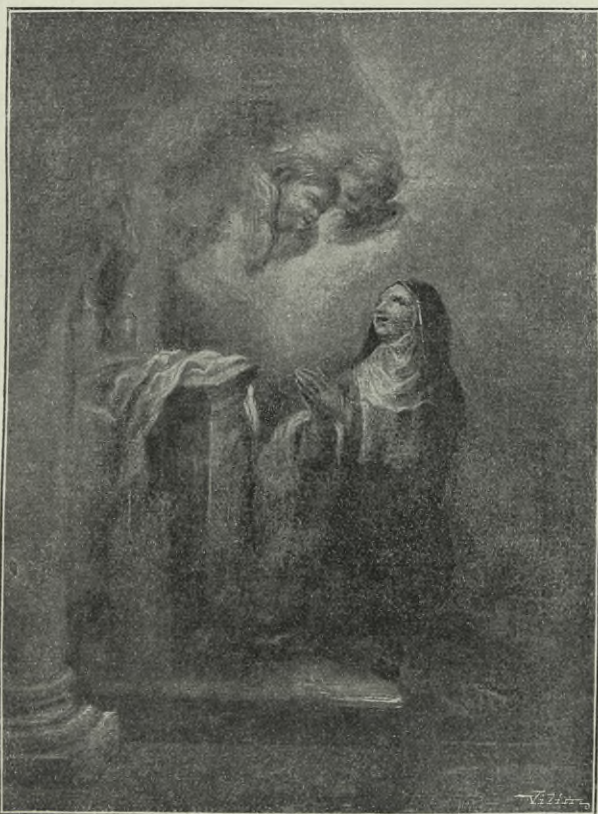
Obr. 232. Mělník. Pečeť městská z r. 1547.

Na radnici chovají se dva vzácné předměty umělecké:

1. Olearium stříbrné okrouhlé, 0,12 m v prům., na třech nožkách v podobě hudoucích andálků spočívající, na oblém boku rostlinným de-

Obr. 233. Mělník. Obraz »Peníz daně«.

Obr. 234. Mělník. Gabbiani-ho »Sv. Terezie«.

korem ze stříhaného stříbra pokryté. Při hořejším okraji věnec dolů obrácených stylisovaných got. květů, nad tím vroubkovaný drát. Na víčku skupinka stříbrných sošek: Kristus modlí se kleče a pohlížeje na kalich před ním na skalně stojící; vedle tři apoštolé na zemi odpočívající; okraj víčka představuje nízký plot z proutí spletený. Znamení práce z konce XV. stol. (viz obr. 228.). Srv. Květy VI., 1871, str. 240 a 247 s obrázkem, J. Koula, Pam. um. seš. V. list 9.—10., Braniš, Děj. střd. um. II., 169.

Obr. 235. Mělník. Obraz »Svatba v Káni galilejské«.

2. Pohár dřevěný, 0·385 *m* vys. Vysoká válcovitá, ke spodu poněkud konicky se sbíhající nádoba se škatulkovitým víčkem, na čtyřboké noze spočívající. Na noze lvi, držící štítky. Oblý povrch číše i víčka ozdoben bohatými, nad míru jemně provedenými řezbami, jež představují některé výjevy biblické. Při spodním okraji víčka vyřezán nápis: MENSCHEN · HOERT · MYN · VERTRAEEN · IST · GOT · JA · IS · OP · ONS · GECOMEN · DER · FSONDEN · DAN · CHRISTO HEET · ONS · ONBONDEN. Na jednom ze štítků na noze vymalován znak dřívějšího majitele této číše, Krist. Karla ryt. z Platze a Ehrenthalu († 1722). Století XVI. (viz obr. 229.).

PEČETI města Mělníka. Nejstarší známá pečeť ze stol. XIV. jest trojhranná s mírně prohnutými boky a představuje půl lva a půl orlice těsně k sobě přiléhajících a jakoby jediný celek tvořící; každá ze znakových těchto figur je korunována; na okraji nápis: S. CIVITATIS MELNICENSIS (viz obr. 230.). Této pečetě podobá se téměř úplně zachované dosud pečetidlo s legendou: SECRETVM MELNICENSIS (viz obr. 231.). Pečeť z r. 1444, na níž znakové figury poněkud více od sebe jsou oddáleny, nese opis: „sigillum civitatis melnicensis“. Pečeť z r. 1547 jest dole polokruhově zaokrouhlena, a má v hořejší partii na pěkně rozvinuté pásce nápis: SIGILLVM CIVITATIS MELNICENSIS (viz obr. 232.)

V SOUKROMÉM MAJETKU nalézá se několik pozoruhodných obrazů, sošek i něco barokního a rokokového nábytku, z čehož budtež uvedeny:

1. Obraz »Peníz daně,« na plechu malovaný 0'29 *m* vys., 0'375 *m* dlouhý. Pol. postavy. V pravo Kristus s pravicí do výše vztýčenou, vrací levicí peníz do rukou zakonníka, jenž tázavě k němu vzhlíží. V levo shrbený holohlavý stařec s vrásčitou tváří slídivě pozoruje Spasitele. Kolem šest jiných zákonníkův. Zářivý kolorit. Milánská škola, konec XVI. stol. (viz obr. 233.). Majitel pan dr. Al. Balík.

2. Obraz »Sv. Terezie,« na plechu, 0'225 *m* šir., 0'30 *m* vys. Světiče v rouše řeholním klečí před klekátkem pohlízejíc s úsměvem vzhůru, kde v ozářených oblačích dvě andělčí hlavinky se vznášejí. Při pravém kraji část sloupu s patkou, na níž: »GABBIANI 1691.« *) (Viz obr. 234.) Majitel pan J. Blíženec.

3. »Svatba v Káni Galilejské,« obraz na plátně, 1'04 *m* dl., 0'87 *m* vys.: mohutná sloupová perspektivní architektura, pod níž kolem stolu společnost svatební. V pravém popředí kredenční stůl, v levo sluhové

Obr. 236. Mělník. Obraz »Umírající sv. František«.

*) Ant. Domenico Gabbiani n. Cabbiani († 1672 † 1726), žák Dandiniho. Zmíněného obrazu existuje rytina signovaná »F. Bartolozzi Flor.«

víno nalévající. V levém dolejší rohu: SALVATORE ROSA. (Viz obr. 235.) Majitel pan dr. Nossberger.

4. »Umírající sv. František,« obraz na plátně 0·50 *m* šir., 0·66 *m* vys.: vzad klesajícího světce podpírá anděl, druhý pohlíží mu do tváře a ukazuje na krucifix, jež v rukou drží. Sign. F. H. Barisien 1788. (Viz obr. 236.) Majitel pan J. Blíženec.

Obr. 237. Mělník. Soška P. Marie.

5. Barokní soška Panny Marie z dřeva zimostrázového řezaná. Na vkusném podstavci koule zemská, na ní stojí Madonna v rouše vlajícím, vzhůru pohlížející a levici majíc vloženu na prsa, pravici pak stranou vztaženu; u nohou jejich svíjí se had. S podstavcem měří 0·27 *m*, soška sama 0·125 *m*. Polovice XVIII. století (viz obraz 237.). Majitel pan B. Čermák.

6. Rámcový relikviář barokní, 0·77 *m* vys.: vkusný páskový a rozvilinový ornament nahoře korunou spjatý. Konec XVII. stol. (viz obr. 238.) Majitel pan J. Blíženec.

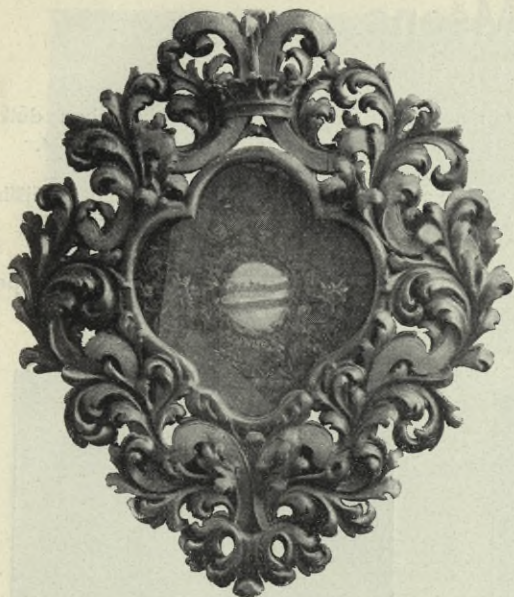
7. Skříňka dřevěná, bohatě vykládaná, 0·80 *m* dlouhá, 0·38 *m* vysoká a 0·40 *m* široká. Čelní plocha má 7 zásuvek obdélných: po třech na stranách a jednu ve středním poli, nad kterou jest větší schránka, jejíž dvířka jsou formy čtverečné. Plocha hořejší jest hladká, poněkud přesahuje svislé stěny, tvoříc takto římsu zakončující; bočné plochy

jsou rovněž hladké. Čtverečné pole dvířek jest ozdobeno rytířem na lov jedoucím, kterého dva lovci provázejí. Kůň jest mistrně proveden a neméně i jemné detaily osob. Obdélná pole zásuvek ozdobena jsou scénami loveckými v bujném lesním podrostu. Deska hořejší po celé rozloze vyložena jest přeskvostně; zobrazen tu lov na medvěda, kterého smečka psů právě dostihla, za těmito pěšky i koňmo blíží se lovcí. Výjev odehrává se v lese, na obzoru jsou zámky rytířské a v pravo též osada s kostelem. Celek

K. BELLMANN FOTOTYPA

Skříňka bohatě vykládaná, z konce XVI. stol.

Obr. 238. Mělník. Relikviář.

výše v oblacích nejsvětější Trojice a hlavinky andělů, v levém popředí klečící světci Jan z Mathy a Felix z Valois, zakladatelé řádu trinitářského; před nimi tři spoutaní otroci. V pravém pozadí znázorněno vidění, jež sv. Jan z Mathy měl: anděl kladoucí křížem ruce na hlavy dvou spoutaných otrokův. Tento reliefový obraz obklopuje obstojný barokní rámeček. Rámeček i obraz řezány z téhož kusu tvrdého (dubového) dřeva. Provedením, materiálem i velikostí svou jest předmět tento velice zajímavý. Pochází patrně z některého zrušeného kláštera Trinitarského (viz obr. 239.).

jest v oválu a tento opět v rámci renaissančním, kterým ornament rostlinný se proplétá. Počátek stol. XVII. Majitel p. dr. Gust. Pöschl. Viz tab. VIII.

8. Vykládaný stůl psací s vysokým dvoukřídlovým nástavcem. Výplně ozdobeny jsou architektonickým perspektivním vykládaním. Prvá pol. XVIII. století. Majitel p. Zimmerhagl.

Mlazice.

Böhm, o. c. 712—714.

RELIEF DŘEVĚNÝ

v kapličce na návsí, 1'45 *m* šir., 1'86 *m* vys., dobře řezaný. Nej-

Obr. 239. Mlazice. Relief dřevěný.

Mšeno.

Květy 1867, 13; Böhlm, o. c. 714–729.

Kalina nalezl »na šibeňáku« množství stěpů opatřených obroučkou důlky ozdobenou; podobný nález učinil r. 1852. Krolmus u »Větrníka.« Šnajdr o. c. 24.

TVRZ, stávavší na vysoké skále nad jezírkem »Blížkou«, v místech nynějšího čis. 191., zanikla beze stopy. (Sedláček, Hrady a zámky, X., 397.)

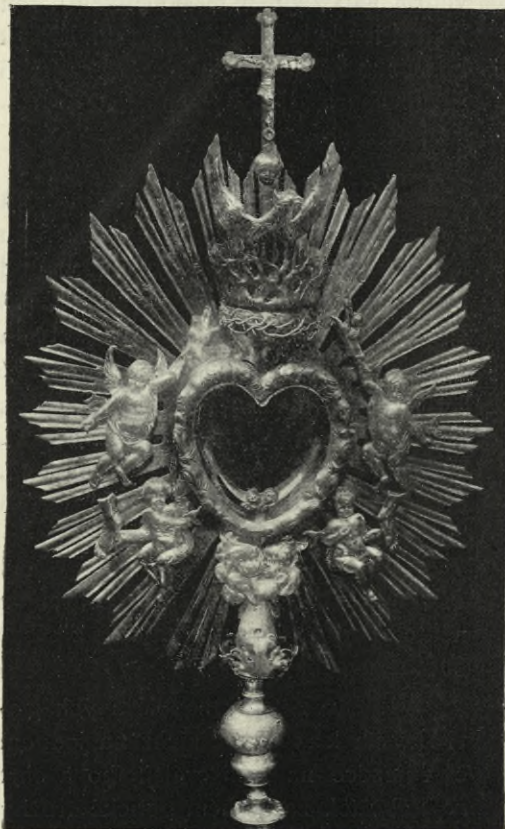
KOSTEL SV. MARTINA, stavba zcela moderní. Ohromným požárem r. 1867 vzaly téměř veškery starší památky za své.

Obr. 240. a 241. Mšeno. Kalichy.

Kalichy stříbrné: 1. 0'245 *m* vys. Noha velmi pěkným tepáním pokryta: v hustém listovém ornamentu střídají se veliké andílčí hlavičky s oválovými kartušemi, v nichž vyryty nástroje umučení Páně. Peň i nodus bez značnějších ozdob. Košíček kupy: prolamovaný ornament rostlinný, v němž 3 prázdné oválové štítky. Kalich až na tento košíček jest zcela pozlacený (viz obr. 240.). Značka K Z, druhá s pětiluppenným okrajem jest nezřetelná.

2. 0'245 *m* vys. Košíček kupy výborně tepaný; nejvýše andílčí hlavičky s roztaženými křídly, pod nimi rozvilinové listoví, v němž rozvítá stolistá růže a j. Na nodu shluk andílčích hlaviček. Noha šestiluppenná:

Obr. 242. Mšeno. Hořejší část monstrance.

dekor rostlinný střídá se s hlavinkami andílčími (viz obr. 241.). Značka JC, druhá jako u předešlého.

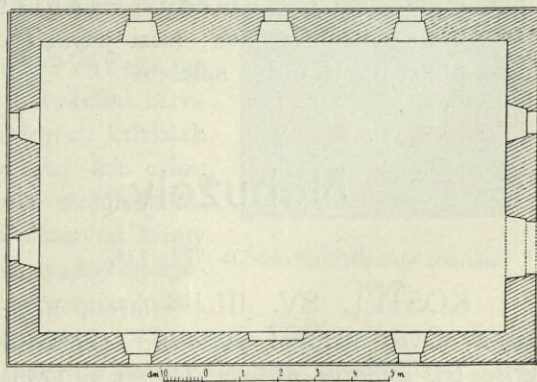
Monstrance stříbrná 0·73 m vys. (viz obr. 242.) Původní jest toliko část hořejší od nodu počínaje. Nevkusná noha mosazná přidána na počátku tohoto stol. Kolem srdcovitého středu vznášejí se čtyři andílkové držící v rukou uťaté a probodené ruce a nohy. Pod středem líbající se hlavy andílčí. Nad středem srdce korunou trnovou a plamennou ovinuté; uprostřed plamenův orl k letu se chystající. Kolkolem v pozadí paprsky; k nejvyššímu proudu paprskovému připevněn křížek s malým tepaným korpusem. Jemně lit a ciselován jest kulovitý nodus (viz vyobrazení 242.).

KOSTEL SV. JANA,

zrušený. Stavení v sýpku proměněné nevykazuje v půdorysu

ani ve výzdobě nejmenší stopy bývalého svého určení. Půdorys jest prostý obdélník 14·2 m dl., 9·5 m šir. (viz půdorys na obr. 244.). V zadní vnější zdi zasazen náhrobník obdélníkový, z pískovce tesaný. Ve střední ploše krucifix, pod nímž postavička malého dítko v dlouhém pláštíku. Nejniže štít erbový pod helmicí. Po obou jeho stranách klečící postavy dítek se sepjatýma rukama. Na okraji nápis:

„Letá 1599 m ras moru umře | ly brj Synowe Droze P. Petrowj Gežowlske | mu. Sijho gmena byly Dejstaršijmu (nápis pokračuje dále v ploše

Obr. 242. Mšeno. Půdorys kostela sv. Jana.

Obr. 244. Měno. Náhrobník ve zdi zrušeného kostela sv. Jana.

(0,52 m dl.): barokní kuté rameno, na němž veliká a malá podkova a ozdobný klíč (viz obr. 245.).

3. Cechovní truhlice z r. 1698 s pěkně řezanými ornamenty na stěnách a víku.

4. Kolekce předmětů praehistorických v okolí nalezených; mezi jiným také železná přilba na Hradsku nalezená.

Nebužely.

Böhm, o. c. 729—738.

KOSTEL SV. JILJÍ (farní), nemotorná nízká stavba barokní půdorysu nepravidelného kříže (viz půdorys na obr. 246.) z r. 1735. Loď v letech 1861—2 nově sklenuta.

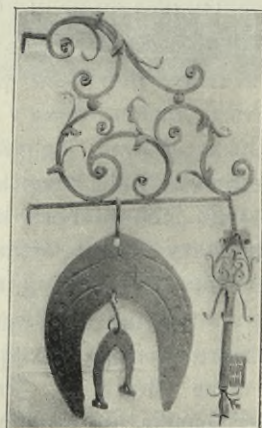
vnitřní nad zmíněným krucifixem) Jan Havel ten byl w let 13. | Prok. Wazl. Bavor w let | 10. Nejmlad. . . . w let | 5 A tuto odpor. Dřeka | wage Bla. Wskrzisenj (viz obr. 244.).

SOUSOŠÍ NA NÁMĚSTÍ. Na nevkusném podstavci, v jehož středu kartuše se znakem městským, uprostřed nejvýše socha P. Marie na zeměkouli hadem ovinuté stojící a se sepjatýma rukama vzhůru pohlízející. Po pravé straně sv. Šebastian, po levé sv. Rochus, jsou to vesměs obstojné sochy barokní. Vzadu na soše vytesána písmena I M. Při lampě před sochou P. Marie pěkně kuté rameno.

MĚSTSKÉ MUSEUM obsahuje některé zajímavé starožitnosti, z nichž budtež uvedeny:

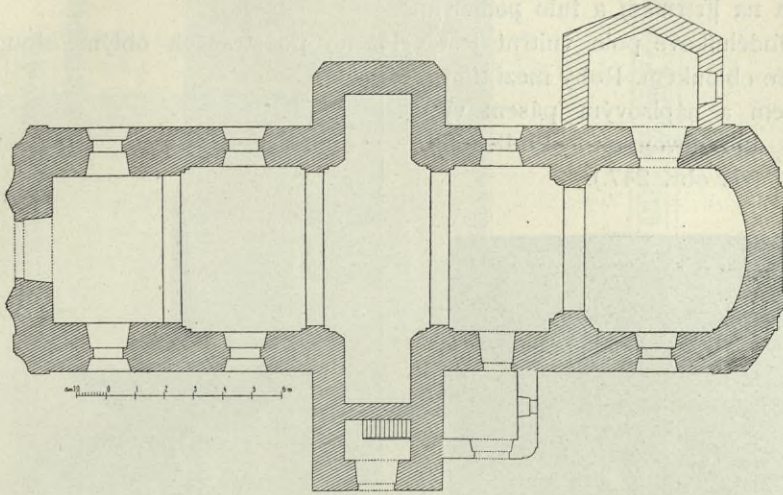
1. Dva zlomky nepolévaných gotických kachlů, z nichž na jednom část jezdce na koni cválajícího a chrt vedle běžící, na druhém gotické kružby a nezřetelná got. písmena.

2. Závěsný štít kovářský

Obr. 245. Měno. Závěsný štít kovářský.

Presbytář čtvercového půdorysu s prohnutou stěnou zadní. Za oltářem na zdi štukové na způsob baldachýnu s prohybané římsy splývající;

Obr. 246. Nebožely. Půdorys chrámu.

při tom květině, nejvyšš monstrance. Klenba plochá štukovým rámcem ozdobená.

Vítězný oblouk polokruhem sklenutý. Přístěnné pilíře s prostou barokní hlavicí.

Lod. Čtyři klenbová pole oddělená širokými pasy, do nichž ploché klenby zaklenuty. Druhé pole lodi vybíhá po stranách v malé čtvercové kaple bez oken s prostými barokními oltáříky. Poslední pole obsahuje kruchtu spočívající na mohutném valeném klenutí. Okna a vesměs obdélníková půlkruhově sklenutá.

Věž nízká s prohnutou uprostřed římsou a s cibulovitou bání, jež nahoře v lucernu rovněž cibulovitě krytou vybíhá.

Zevnějšek zcela prostý. Průčelí má po stranách po třech pilířích s barokními hlavicemi. Mezi pilíři jest zdivo v mírných křivkách prohnuto. Nahoře rozložitý vysoký štít celou šířku průčelí zaujímající, nahoře trojúhelníkovitě zakončený, po stranách prohnutými křídly s nízkou nad římsou se táhnoucí vyzdívkou spojený. Na obou koncích vyzdívkou po kamenné váse.

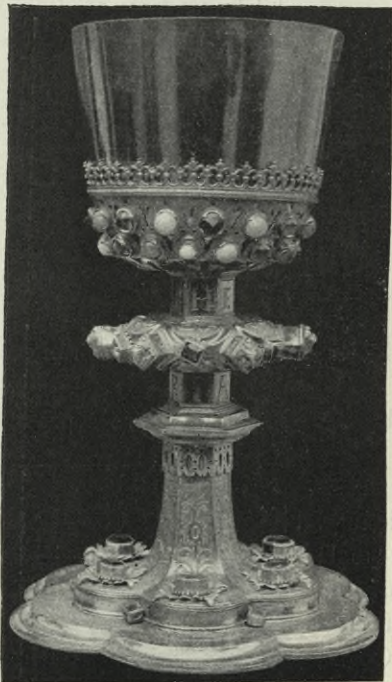
Náhrobní kámen mramorový 1·83 m vys., 1·045 m šir., do dlažby vsazený. Uprostřed štít (v němž hruška na větevce mezi dvěma lístky), nad nímž helmice. Kolem obdélníkového okraje nápis:

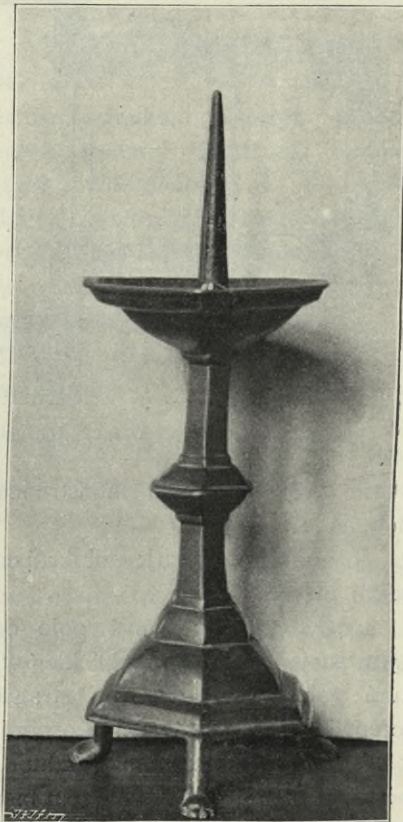
Obr. 247. Nebožely. Náhrobní kámen.

„Teťa pane 1562 w pafek po neděli | oculi. Dmryela geřt vrozena pany
Anna Bruřkowna z | Beřna manželka vrozeneho pa | na Stampacha z Stam-
pachu a na řřzemach a tufo pochowana.

Obdélníkové pole vnitřní jest vyloženo po stranách oblými sloupky a nahoře obloukem. Rohy mezi tímto obloukem a nápisovým pásem vyplněny korunovanými okřídlenými hlavami (viz obr. 247.).

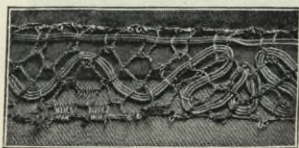

Obr. 248. Nebužely. Kalich.

Obr. 249. Nebužely. Svícen gotický.

Kalich 0'22 m vys., stříbrný a zlacený, velmi ušlechtilé formy. Noha šestilupenná: za prostě profilovaným okrajem nejdříve vodorovná ploška

Obr. 250. Nebužely. Zlaté krajky na mešním rouchu z r. 1673.

kolkolem se táhnoucí s vyrytým nápisem: »SV-
SCIPJE ME DOMINE SECVNDVM ELOQVIVM
TVVM ET VIVAM ET NON CONFVNDAS ME
AB EXPECTACIONE MEA«, pak zvedá se nízká
ploška v šest laloků vydutá kolmo vzhůru a
přechází prohnutými plochami v šestiboký hra-
nolový stonek. Prohnuté plošky jsou pokryty
pěkným tepaným vzorem a dole nadto ozdo-
beny velikými drahokamy osazenými na lístcích

ze stříhaného stříbra. Stonek přerušen menším římsovým nodem a výše

PALESTINAE MUSEI IN BRUXELLENSESI
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MUSEI METROPOLITANI
MUSEI NATIONALIS
MUSEI ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE
MUSEI SCIENTIARUM ET ARTIUM
MUSEI VATICANI

Музей египетских древностей
Музей истории и естественных наук
Музей антропологический
Музей национальный
Музей королевский антропологический институт
Музей наук и искусств
Музей Ватиканский

Obr. 251. Nebužely. Nápis na zvonu č. 1.

Obr. 252. Nebužely. Relief «Vraždění dítěte Betlemského na zvonu Jarošově».

DOMINE DEUS DEUS ABRAHAMAE DONA DE NOBIS QUIAM SUPER EADICEM DEITATE ANNO MCCCLXXXII
M^o

Obr. 253. Nebužely. Nápis na zvonu čís. 2.

rozložitým plochým nodem s rotulemi, jichž plošky střídavě drahokamem a malým reliefkem v podobě hlavy jsou ozdobeny. Na stonku nad nodem

Obr. 254. Nebužely. Nápis na Jarošově zvonu.

vryta písmena: IHESVS, pod nodem MAHRIA. Košíček kupy okrášlen prosekávaným vzorkem a vkusně posázen perlami a drahokamy ve dvou řadách, kolkolem se táhnoucími. Hořejší okraj košíčku ovrouben souvislým pásem vkusně stilisovaných liliových květův (viz obr. 248.). Na noze nezřetelné značky, z nichž jedna, jak se zdá, písmeno P obsahuje. Na

spodu nohy nápis: » . . R EHR GOTTES VND EWIGER GEDECHTNVS DISEM GOTSHAUS . . IORGEN HABEN MACHEN LASS . . HOLBOGENIN VND ANNA . . INGERIN BAIDE CONVENTS SCHWESTERN 1604.«

Svícen gotický (0·245 *m* vys.): na třech nožkách spočívá šestiboký plinthus, z něhož šestistranný hranolový stonek, nodem přerušovaný, vybíhá a plochým talířkem, z jehož středu trn ční, se končí. Nyní v zemském museu (viz obr. 249.).

Mešní roucho červené, se šedým středem, z látky nevzorkované, z r. 1673, povšimnutí zasluhující toliko pro zlaté krajky, jimiž jest pošito (viz obr. 250.).

Zvony: 1. 0·96 *m* prům., 0·74 *m* vys. Nápis: ☩ dominum ☩ orate ☩ et ☩ vos ☩ ubique ☩ observet ☩ vos ☩ enim ☩ horribilis ☩ mea ☩ et ☩ mala ☩ dicet ☩ pan ☩ yan ☩ konwarz ☩ slyl ☩ tento ☩ zvon ☩ kerzi ☩ a ☩ krdhwale ☩ panu ☩ bohu ☩ a ☩ swatemu ☩ bartholomei ☩ blazeg ☩ holay ☩ dyelal ☩ tofo ☩ formu.

Pod tím polovypuklina světce v řasnatém rouše, meč dřevěný (viz faksimile druhé polovice nápisu na obraze 251.).

2. 0·92 *m* v prům., 0·75 *m* vys. Nápis: ☩ domine ☩ rex ☩ deus ☩ abraham ☩ dona ☩ nobis ☩ auxam ☩ bonam ☩ super ☩ faciem terre ☩ anno ☩

Obr. 255. Nebužely. Sklenice z r. 1666.

Ð ꝛ ꝛꝛꝛꝛꝛꝛꝛ ꝛ ꝛꝛꝛꝛ ꝛ. Nad nápisem čtyři nedosti zřetelná písmena l u u u. (Viz faksimile na obr. 253.)

3. 0·955 *m* prům., 0·76 *m* vys. Ornamentální vlys s výborně komponovaným a modelovaným reliefem »Vraždění dítek betlemských« (viz obr. 252.)* Na plášti polovypukliny: sv. Václav a sv. Sigmund**) a obdélníkový římsový rámeček s nápisem:

VOX MEA VOX VITE VOS VOCO

AD SACRA VENITE

THOMAS IAROSCH BRVNENSIS

AVXILIO DIVINO ME FVDIT

MDLIII.

(Viz obr. 254.).

4. nepřístupný nejmenší zvon prý s letopočtem 1553.

V SOUKROMÉM MAJETKU. Sklenice 0·215 *m* vys., pěkně pomalovaná s písmeny A. S. V. H. a letopočtem 1666 a znakem šlechtické rodiny Schoffmanů z Hemerles. (viz obr. 255.). Získána pro sbírky musejní.

Neuberkovka.

Böhm, o. c. 388.

ZÁMEČEK. Obdélníkové jednopatrové stavení zcela prostého vnějšku i vnitřku. Střed o třech oknech o něco málo povystupuje v před a rozčleněn jest lisenami. Nad ním lucernovitá vížka nasazená na spodku, jenž má tvar komolého jehlance. Façada není ničím oživena; ani ozdobných říms není. — O tom, kterak zámeček tento vyhlížel asi v polovici minulého století, nabýváme jakéhos názoru z mědirytiny 0·32 *m* dl. a 0·18 *m* vys. Jméno rytce udáno není. Uprostřed vidíme »Neuberkovku«, bylo to stavení jednopatrové se třemi vchody, z nichž prostřední byl ozdobný; na střeše uprostřed vykřovitý nástavec s hodinami, nad ním pak dvojité cibulovitá vížka lucernová; nad ostatním průčelím stály celkem 4 sochy a nalézaly se tu ještě dva vykře (nad postranními vchody). V pravém pozadí rytiny spatřuje se Mělník, v levé Chlomek; vše to zobrazeno patrně nepřilíš svědomitě dle skutečností. Pod rytinou německý vysvětlující text.

Obříství.

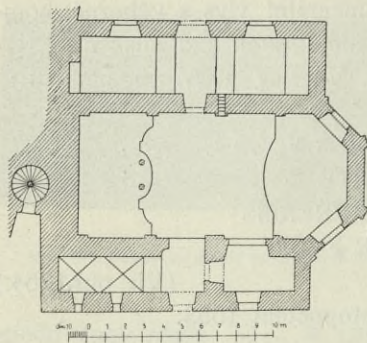
Böhm, o. c. 739—747; Památky archaeol. I, 114 (článek K. V. Zapa).

Hroby z doby císařství římského. Pam. arch. VI., 276; Wocel, Pravěk 203 Mitth. d. C.—C. XV., 61.; Šnajdr, o. c. 27.

*) Týž relief jest na velikém Jarošově zvonu u sv. Víta v Praze, viz reprodu jeho v článku B. Mádla v Pam. arch. XVI. (1895) str. 717 a 718.

**) Téměř totožné reliefy vyskytují se na Brikciho zvonu v Chorušicích (viz str. 55 a pozn. pod čarou!)

KOSTEL SV. JANA KŘT., prostá orientovaná stavba obdélníková, třemi stranami osmiúhelníku zakončená, a plochým stropem krytá. Po obou stranách obdélníkové přístavky. Na straně západní, kde se zámek souvisí, malá osmihranná vížka s cibulovým krytem. (Viz půdorys na obraze 256.). Vnější i vnitřek nad míru střízlivý; jedinou ozdobou zdíva jest několik lisen s římsovou hlavicí.

Obr. 256. Obříství. Půdorys kostela.

Hlavní oltář, v běžném barokním slohu: po stranách obrazu točené a rovné sloupy i pilastry s korintskými hlavicemi, kladí s akanthovým zlaceným vlysem a s dvojitým znakem pod společnou korunou uprostřed. Nahoře z barokních volut

konstruová nástavba se skupinou soch nejsv. Trojice uprostřed andělů. Dole po stranách barokní obstojné sochy.

Barokní rámec rozvilinový s andělčími vkomponovanými postavami (1,62 m šir., 2,10 m vys.), na boční zdi kostela zavěšený. Velmi dobrá práce z poč. XVIII. stol. (Viz obr. 257.). Zasazený v něm obraz na plátně představuje sv. Jana Nep. klečícího a pohlížejícího vzhůru, kde mu andělek ukazuje kříž; v levém pozadí svržení s mostu. Jest to slabá práce, stářím nad to téměř úplně zničená.

Obraz na plátně »Panna Maria a Ježíšek v jeslích« (1,05 m šir., 0,85 m vys.); v pravém dolejší rohu obrazu Jezulátko, v levé polovici obrazu Bohorodička s rukama na prsou zkříženými

naň pohlížející (poloviční postava). Dobrá malba z druhé polovice XVII. století, stářím velice sešlá. Visí na evangelijní stěně presbytáře.

Obr. 257. Obříství. Barokní rámec.

Náhrobní kámen obdélníkový v sakristii do zdi zasazený vytesanou postavou ženskou a s letopočtem 1581 a nápisem: *Letá Panie 1581 w noczy na podielny po smuttedlne Wedielny umrzela gest wrozena Panj Lidmila ze Tstiborze, Manzelka wrozeneho Pana Gindrzycha Starzjho Materny z Kwietnicze, a tuto tielo gegj odpoczjwa (viz obr. 260).*

Zvony (v dřevěné hranolové zvonici opodál kostela zavěšené):

1. 1·10 m prům., 0·85 m vys. Nahoře široký figurální pás, pod ním perlovec a souvislá řada svislých akanthových listů. Na plášti při dolejších okrajích v prostém římsovém obdélníkovém rámci nápis:

Obr. 258. Obřívství. Část zvonu č. I.

LETHA 1616 TENTO ZWON PRO BVDACVZY PAMATKV
VDIELAN DO CHRAMV PANIE DO WSY WOBZRISTW
K ZALOZIENI KOSTELA S° IANA KE CZTI A SLAWIE BOZI
A K PROBZVENI WIERNYCH KRZESTIANVW K MODLITBAM
A CHWALAM BOZSKYM NAKLADEM DOBRODINCZVW MILO-
WNIKVW SLOWA BOZIHOO A TO V. A S. R. P. IANA GINDRZICHA
MISSKY ZE ZLVNICZ A P. IANA HABARTA KOSTOMLATSKEHO
WRZESOWCZE Z WRZESOWICZ HA DLAZDIMIE PLOSKOWNICH
A WOBZRISTWI TEZ V. P. BARBORY WRBZEWOWCZOWE ZE ZLVNICZ
P. MANZELKA P. IANA HABARTA A PANNY IOHANNY MISSKOWNY
ZE ZLVNICZ A PANNY DOROTY KAPLYRZKY Z SVLEWICZ.

Nad rámcem polovypukliny 4 evangelistův.

Na oblé dolejší obrubě čtyři medailony s allegorickými postavami
Víry, Naděje, Lásky a Spravedlnosti.

Na druhé straně zvonu na plášti při dolejší obrubě tři vypuklé znaky
vedle sebe; nad nimi písmena: I. G. M. Z. Z: I. H. K. W. Z. W: D. K. Z. B.
N. D. P. A. W.

Na oblé dolejší obrubě v rámci dvěma lvy drženém nápis:

HAEC CAMPANA AD
SORIS PRAGENSIS

Obr. 259. Oúřství. Nápis na zvonu č. 2.

ANNO 1745 RESTAVRATIONE HVMA NI GENERIS 1745 FVSA EST
LAVDEM DEI ET DIVI IOANNIS CVRA STANISLAI STANNI FV
SORIS PRAGENSIS

Vdielan gest ode muze Balthazara Hoff-
mana Zwonarze W. D. M. P. w Slowanech.
(Viz obr. 258.).

2. 0.80 *m* prům., 0.65 *m* vys. Kolem
hořejšího okraje dvouřádkový nápis:

1. ř.: ANNO A RESTAVRATIONE
HVMA NI GENERIS 1545 FVSA EST
HAEC CAMPANA AD

2. ř.: † LAVDEM DEI ET DIVI
IQANNIS CVRA STANISLAI STANNI-
FVSORIS PRAGENSIS

(Viz faksimile na obr. 259.).

Na plášti zředu krucifix, vzadu drobná
polovypuklina sv. Jana Kř.

3. 0.66 *m* prům., 0.56 *m* vys. Nahoře
pás obdélníkových figurálních polovypuklin.
Pod tím souvislá řada hrotem dolů obrá-
cených akanthových listův. Nápis na plášti:
ALBRECHT KAMEYTSKY ZE LSTIBORZE
A NA WOBRYSTWY

Pod tím znak; na dolejší obrubě čtyři
alleg. postavy. Na druhé straně pláště v ob-
délníkovém rámcí:

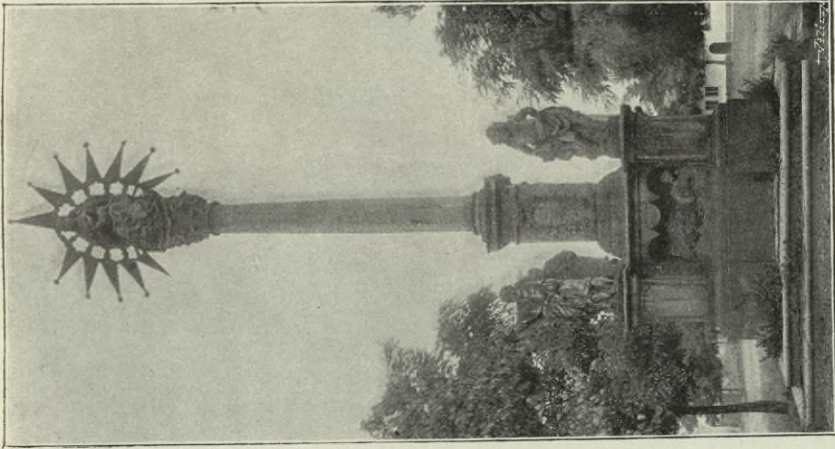
ZWON TENTO VDIELAN GEST
K SWATEMV IANV DO WOBRYZS
TWI NAKLADEM TE OBCE LE
TA PANIE 1568 SKRZE BRYK-
CIHO ZWONARZE MIESTTIENINA
W NOWEM MIESTIE PRASKEM.

Pod tím medailon s poprsím Krista.

SLOUP MOROVÝ na návsi. Čtver-
cový podstavec obstoupen jest čtyřmi men-
šími hranolovými podstavci, na nichž sochy:
sv. Rocha, sv. Šebastiána, sv. Barbory a sv.
Pavliny. V podstavci hlavním dvě protilehlé
stěny na způsob podélných výklenků ote-
vřeny; v jednom z nich socha umírající sv.
Rosalie a v druhém umírajícího sv. Františka
Xav. Na hlavním podstavci spočívá menší
hranolový se znaky a těmito dvěma chrono-
grafickými (1714) nápisy:

Obr. 260. Obříství. Náhrobní kámen.

Obr. 261. Obříství. Sloup morový.

Obr. 262. Obříství. Socha sv. Markety.

LAVS ATQVE GLORIA
 SANCTIS QVIBVS PATRO-
 CINANTIBVS ET PROTE-
 GENTIBVS A LETHALI
 CONTAGIOSAQVE LVE
 CONSERVATI SVMVS

STATVA HAEC MARIAE
 HONORI ERIGITVR
 A LEOPOLDO
 ILLVSTRISS. E STIRPE
 TRAVTMÁNSDORFFICA
 &
 MARIA CHARLOTTA
 E
 SLAVATIÁNIS ORIVNDA

K. W. Schlegel del. A. 1796.

W. Berger fec. A. 1802.

Obr. 263. Obříství. Zámek r. 1796.

Na tomto podstavci stojí vysoký oblý sloup s korintskou hlavicí, na níž konečně, hvězdnou plechovou svatozáří od sebe jsouce odděleny, stojí dvojsoší: z jedné strany P. Maria s děťátkem, z druhé strany sv. Josef (viz obr. 261.).

SOCHA SV. MARKETY na návsi. Zajímavá rokoková socha v živé póse (viz obr. 262.).

SOCHA SV. JANA NEP. na návsi, slabá práce, signovaná: W. PRACHNER 1815.

ZÁMEK, střízlivá budova r. 1824—1826 na místě starobylé tvrze vystavěná. Kterak tvrz před přestavěním asi vypadala, viděti na kresbě A. Pařízka z r. 1796, kterou ryl W. Berger r. 1802 (viz repr. na obr. 263.). Mívala v rohu vysokou hranolovou věž s hrotitou střechou.

Podvlčí.

U Podvlčí nalezeno kamenné dláto. Šnajdr o. c. 23.

Přívory.

Naleziště kamenných předmětů praehistorických. Šnajdr o. c. 24.

Radouň.

B ö h m, o. c. 754.-755.

KOSTEL SV. HAVLA, orientovaná stavba původně gotická, nyní velice zpustlá (pohled viz na obr. 264., půdorys a řez na obr. 265.).

Presbytář. Pět stran osmiúhelníka, v rozích opěráky bez ústupků. Klenba o dvou polích s prutovitými (polokruhovými) hrubými žebry, jež jednak na hrubých válcových konsolách spočívají, jednak hrotitě jsou přiříznuty. Okna dvě na jižní straně, do hrotu sklenutá, bez kružeb.

Lod' téměř čtvercová, plochým stropem krytá, hrotitými okny bez kružeb osvětlená.

Při jižním boku lodí široká čtvercová věž z polovina zděná a z polovina dřevěná.

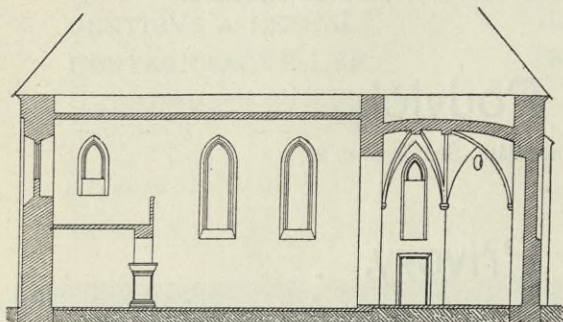
Oltář barokní. Po stranách sloupky, dole věncovým přepletené, nahoře římsovaný nástavek. Uprostřed obraz na plátně: biskup vymítá z posedlé ženy, kterouž jiná žena podpírá, zlého ducha. Zajímavý jest kroj, v němž ženy ty jsou zobrazeny; jest to kroj z třicátých let tohoto stol. Sign.: Anton Bayer 1836.

Obr. 264. Radouň. Kostel.

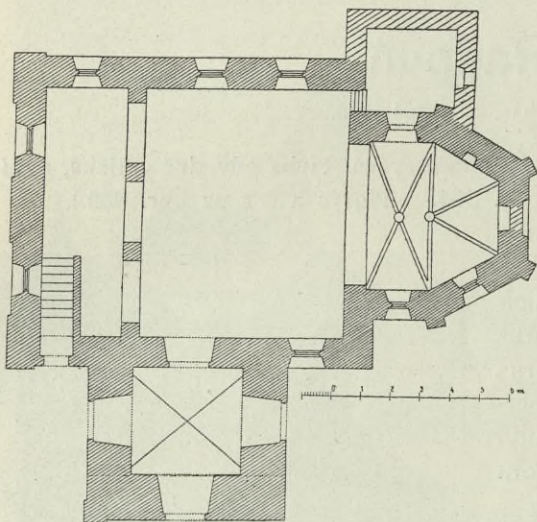
Kazatelna barokní, jejíž řečniště sloupky jest obstoupeno. Dole řezby, z nichž některé obstojné.

Zvony: 1. 1·92 m šir., 0·74 m vys.; nahoře pás s drobnými polovypuklinami, pod tím věnec dolů obrácených listů akanthových. Na plášti římsová

tabulka s nápisem:

BRICCIVS : PRA|GEN-
SIS AVXI | LIO DIVINO |
FECIT ME, dále nápis:
HOSPODINE RACZ PO-
KOG DATI ZA DNVW
NASSYCH NEBO NENI
ZIADNEHO GINEHO
KDOZBY BOGIOWAL ZA
NAS GEDINE TY SAM
WSSEMOHVCY BOZIE
NASS.

Obr. 265. Radouň. Řez a půdorys kostela.

Na dolejším vydutém okraji po čtyřech stranách obdélníčky, v němž vždy po třech musách v podobě geniů. Vzadu na plášti polovypukliny sv. Václava a sv. Sigmunda.

2. 0·79 m prům., 0·63 m vys. Při hořejším okraji nápis:

☞ en ☞ ego ☞ a cam-
pana ☞ nunquam ☞ pro-
nuncio ☞ vana ☞ festum ☞
bellum ☞ ant ☞ funus ho-
nestum ☞ Qui ☞ me ☞ fecit
☞ magister ☞ bartholo-

meus ☞ nomen ☞ Anno ☞ M ☞ ccccxx ☞ Sit Laus deo ☞

3. 0·67 m prům., 0·55 m vys. Nahoře pás s drobnými polovypuklinami výjevy. Pod tím řada dolů svislých akanth. listů. Na plášti: LETA PANIE 1566 BRICCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME.

S obou stran otisky medailí. Na vydutém okraji, jinak hladkém otisky šalvějových lístků a dvou makoviček.

Romanov.

Sedláček, Hrady a zámky, X., 397.

Bývalý ZÁMEK r. 1724 rozbourán, a kamení z něho do Lobče odvezeno.

Řepín.

Böhm, o. c., 759—769.

Popelovité jámy. Mitth. d. anthropol. Gesch. XVI, 78.

KOSTEL PANNY MARIE VÍTĚZNÉ, r. 1846—1850 na místě starého kostela sv. Ondřeje (již r. 1384 jako farní připomínaného a r. 1560 po požáru znovuzřízeného) vystavěný.

Křtitelnice cínová, 79·5 *cm* vys., trojnohá. Nohy nahoře ozdobené hrubými bezvousými hlavami. Po stranách po lví hlavě s kruhy. Hrubá práce z konce XVI. stol.

Kuppa kalichu 8·5 *cm* vys., dole výborně pracovaným košem obklopená: nejvýše jde řada stylisovaných lupének, pod tím vroubkovaný silný drát, nejnižší pak tři okrouhlé medailony s krásně litými a ciselovanými hlavami ve vysokém reliéfu; pole mezi těmito medailonky vyplněna vkusným ornamentem na půdě rydlem čárkované (viz obr. 266.).

Sv. Antonín, malba na plechu v sakristii, poprsí; slabá práce z XVIII. stol.

Zvony: 1. 0·93 *m* šir., 0·76 *m* vys. Nahoře pás, v němž postavy devatera mužů v podobě mužských geniův; níže pás perlovcový, a pod ním věnec svislých akanthových listův. Nápis:

Obr. 266. Řepín. Kuppa kalichu.

(Polovypukl. sv. Pavla.)
 Bratři Budtež czyni-
 charzi toliko, zklama
 gestli kdo poslaucha
 ho skutkem = Ten przy
 truzgiczymu Obliczeg
 Wzlydel se zagiste y
 gakym by byl. Kanonyka

Na druhé straně
 PILNIE SE WYSTRZY
 NYCH PROROKWV
 ZEGI K WAM W RAV
 WNITRZ SAV WL

SKVTCYCH GIŃH POZNATE GE · SV MATT
 EWANGELYSTA W KAP. 7.

Pod tím medaile Brikciho a erb jeho.

Na dolejším vypuklém okraji:

SLOWVTNY BRYKÓY ZWONARZ Z CYMPERKGV W NOWEM

MIESTIE PRAZSKEM ZWON TENTO VDIELAL · LETA 1587.

(Viz část zvonu na obr. 267.).

(Polovypuklina sv. Jakuba
 v rouše poustieckém.)

tele Słowa a ne poslu-
 magice sami sebe. — Webo
 Słowa Bozi° a nezynni
 rownan bude Muzi spa-
 narozenij sweho w zradle
 odffel, a hned zapomenuł
 Sw. Iakuba = Kap. I.

(Polovypuklina
 sv. Matouše.)

HEYTE OD FALESS-
 KTERZYZ PRZYCHA-
 SSE OWCZYM
 CY HLTAWI. PO

(Polovypukl. sv. Judy.)

2. 0,76 m šir., 0,575 m vys. Nahoře guirlandy květin se slunečnicovým květem; uprostřed dvojnásob pod společnou korunou, na druhé straně malý relief sv. Václava. Nápis:

LIBER BARO DE WALDERODE DOMINVS IN RZEPIN.

Při dolejší okraji:

SVB R. P. ADAMO PRASKAC TVNC TEM-
PORIS PAROCHO ET S. WENCESLAI DEDICATA
HONORI FVSA A ZACHARIA DIETRICH NEO-
PRAGAE ANNO 1740.

Obr. 267. Řepín. Část zvonu
čís. 1.

3. 0,545 m šir., 0,415 m vys.; nahoře ornamentální pruh, pod ním pruh prázdný, a nejnižší věnec svislých listů akanthových. Na plášti polovypuklina Madonny s děťátkem a nápis: F. I. K. 1801.

V budově farní na hořejší chodbě fresková malba tří postav představujících členy řádu něm. rytířův (2 rytíři a kněz), slabá práce z poč. před. stol. Na téže chodbě visí na stěnách dvě dřevěné tabulky nahoře půlkruhově zakončené; na jedné z nich jest zobrazen sv. Jan evang., na druhé sv. Matouš (poprsí), obtožné malby z konce XVII. století, původně patrně výplně z řečniště nějaké kazatelny.

SOCHA SV. JANA NEP. na návsi. Na vysokém oblém sloupu, jenž má hlavičku několika akanthovými lupeny ozdobenou, dosti dobře modelovaná socha světce. Vzadu na hranolovém podstavci vytesán nápis:

DISE STATVA
IST GOTT ZV
EHREN VND S.
IOANNI NEPOMV-
CENO AVFGESTE
LLET WORDEN
VON MIR WENCE
SLAO ZVPIK DEN
31 OCTOBER IN
IAHR 1693.

SOCHA SV. VÁCLAVA na opačné straně návsi, dobrá práce z první pol. XVIII. stol.

Sedlec.

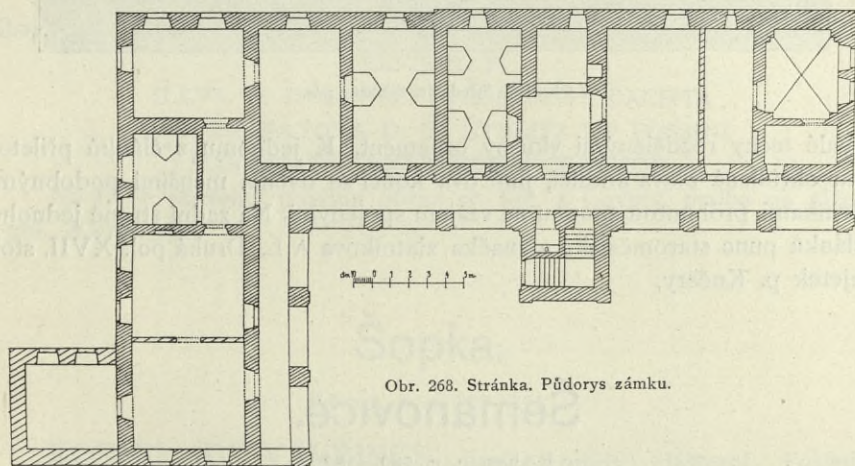
R. 1852 nalezl tu Krolmus kostru mající po ruce kamenný mlat. Šnajdr 24.

Stránka.

Böhm, o. c. 774 - 776.

U Stránky na průhoně k Újezdu vykopal Kalina hladký koflík. Šnajdr o. c. 24.

ZÁMEK. Jednopatrová budova o dvou nestejně dlouhých křídlech do pravého úhlu stavěných. Uprostřed delšího ramena nízká věž s cibulovitou bání, jež vyběhá v lucernu rovněž cibulovitě krytou. V přízemí celé stavby otevřené loubí (viz půdorys na obr. 268.).

Obr. 268. Stránka. Půdorys zámku.

V prvním poschodí kaple. Jest to obyčejný pokoj, v němž stojí prostý barokní oltář. V přiléhající oratoři drobné poprsní obrazy na plátně: sv. Antonín a sv. Augustin z prvé pol. XVIII. stol.

V ostatních síních zámeckých něco barokního nábytku, na němž však nic zvlášť pozoruhodného není.

Strážnice.

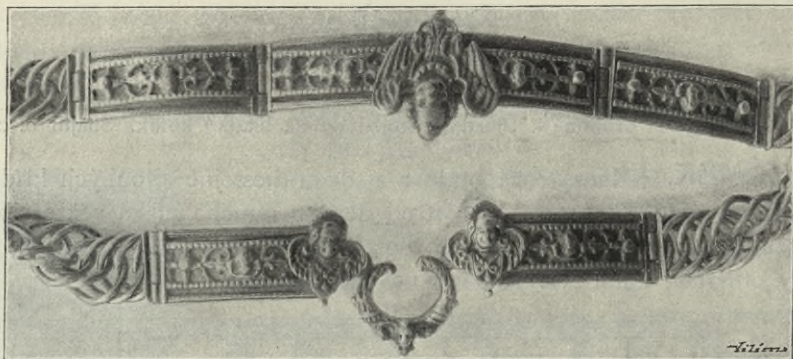
U cesty k Vysoké nalezen 1852 kamenný mlat. Šnajdr o. c. 23.

Střednice.

Böhm, o. c. 777 - 778.

Pohřebiště praehistorické, v němž nalezeny kruhy z dutých polokoulí sestávající. Zpráva mus. spolku Měl. 1892. Šnajdr 23.

STŘÍBRNÝ PÁS, skládající se ze stříbrných do sebe zasahujících kroužků a ze pěti massivních ornamentálních článků (viz obr. 269.). Okraj jejich jest vroubkován, a středem jejich jde mezi rovnoběžnými pruhy

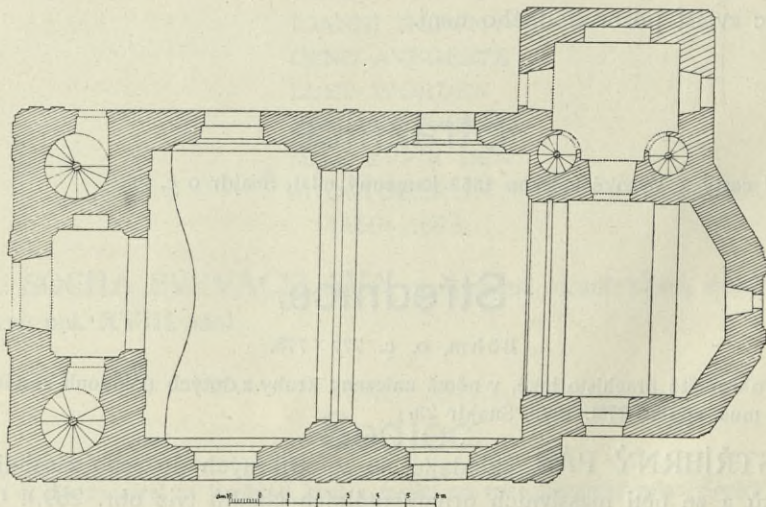
Obr. 269. Střednice. Stříbrný pás.

v malé tečky rozdělenými vkusný ornament. K jednomu z článků přileto-
vána okřídlená hlava andílčí, jiné dva končí se dvěma menšími podobnými
hlavinkami, prohnutou sponou na vzájem spojenými. Na zadní straně jednoho
z článků punc staroměstský a značka zlatníkova A L. Druhá pol. XVII. stol.
Majetek p. Kučery.

Šemanovice.

Böhm, o. c. 780—782.

KOSTEL SV. JANA NEP., nevkusná stavba z r. 1803. Obdél-
níková loď na zevnějšku v rozích uprostřed lisenami ozdobená, uvnitř
dvojitým pasem z přístěnných pilířů vybíhajícím na dvě rozdělená. Presbytář

Obr. 270. Šemanovice. Púdorys kostela.

zakončen třemi stranami desítiúhelníka, vzadu osvětlen malým kulatým oknem (viz půdorys na obr. 270.).

Ve věži, do osnovy stavby pojaté:

Zvon: 1. 0'655 m šir., 0'51 m vys.; při hořejším kraji ojedinělé listy akanthové; pod jedním z nich medailon s nápisem:

VETERO
PRAGAE FVSA
AB ANTONIO
SCHÖFELDT.

Na druhé straně poprsní relief P. Marie, dole v akanthový list vyběhající, a nápis:

REFIERI F.
ILLVS. D. D. ERNESTVS IOSEPHVS PACHTA
L. B. DE RAYOVA D. IN LYBLITZ ET POSSINI
ECCLESIAE CHOCTECENSIS COLATOR.

Na faře obstojný poprsní obraz sv. Ign. z Loyoly, malba na plátně z pol. XVIII. stol.

Šopka.

Böh m, o. c. 783—791.

KOSTEL SV. VAVŘINCE farní, druhdy klášterní. Poslední oprava 1893.

Presbytář (orientovaný), velmi dlouhý a značně vysoký, obdélníkový o třech klenbových polích. Klenba křížová s žebry v ostrou hranu zaostřenými a na římsových konsolkách spočívajícími. Na straně severní tři okna s ostěním barokně zprohýbaným. Zevně v severovýchodním rohu a při zdi severní mohutné nemotorné pilíře opěrné s jedním nepatrným ústupkem. (Viz půdorys kostela na obr. 271. a pohled do presbytáře na obr. 272.)

Vítězný oblouk převýšený hrotitý oblouk neprofilovaný.

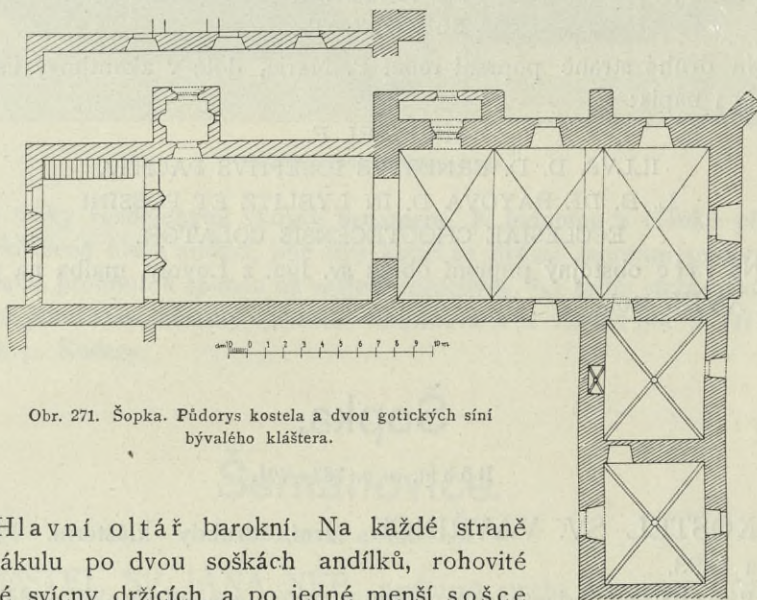
Loď, později přistavěná. Zdivo na severní a západní straně nápadně slabé. Strop rovný. V severní zdi tři barokně zprohýbaná okna uvnitř se štukovým římsovým rámcem kolkolem. Na straně jižní obdobné otvory okenní zazděné. V zadní části rozsáhlá kruchta na zděných pilířích spočívající.

K jižní straně kostela přiléhá bývalý klášter, prosté, neozdobné čtvercové stavení s dvorem ambity obklíčeným uprostřed. Klenba ambitů jednoduchá bez žebor. Ze starší periody stavební zachovaly se pouze dvě síně gotické k presbytáři kostela přiléhající (viz půdorys na obr. 271.)

Jedna z těchto síní slouží za sakristii. Jest to místnost obdélníková s křížovou klenbou žebrovou. Žebra jsou profilována (viz obr. 273. a) a nemají konsol, nýbrž jsou při koncích pouze ostře sříznuta. Protínají se ve

svorníku osmilistou rosetou dlanitých listů ozdobeném (viz obr. 274.). V západní zdi výklenek s malou křížovou klenbičkou, jejíž žebra jsou profilována (viz obr. 273. c) a v malém svorníčku (se štítkem s dvěma překříženými ostrvemi uprostřed) se protínají (viz obr. 275.).

Vedle této síně síň stejně veliká, nyní za skladiště zámecké sloužící. Také ona má klenbu křížovou se žebry při krajích mělce sříznutými (viz obr. 273. b) a se svorníkem, na němž rostlinný, málo již znatelný ornament.

Obr. 271. Šopka. Půdorys kostela a dvou gotických síní bývalého kláštera.

Hlavní oltář barokní. Na každé straně tabernákulu po dvou soškách andílků, rohovitě stočené svícny držících, a po jedné menší sošce světců. Nad tabernaklem v obláčcích sošky andílků držící mariánský obraz, jehož svršek korunou jest ozdoben. Po obou stranách oltáře při zadní zdi na prostých barokních podstavcích stojí po soše světců — biskupův. Nad oltářem při stěně barokní velký rámec držžený po stranách vznášejícími se anděly, z nichž jeden drží palmu, druhý věnec. V rámci:

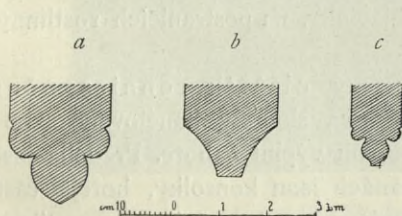
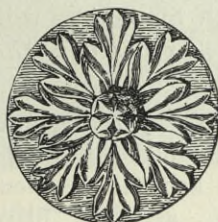
»Sv. Vavřinec uzdravuje slepce«, velice rozměrná a dosti zdařilá malba na plátně. Uprostřed, poněkud stranou k levé straně sv. Vavřince, oděný v albu a červenavé mešní roucho, rukama dotýká se hlavy sedícího slepého vojína v starořímský kroj vojenský oděného. Po obou stranách zástup divákův. V pozadí architektura do zadu otevřená, kterouž otvírá se výhled do krajinky s jakousi stavbou a s několika stromy. S oblohy padá pruh světla na tvář sv. Vavřince; nejvýše v pruhu světelném vznáší se andílek držící rožeň a palmovou ratolešť. Obraz přičítán tradicionelně K. Škrétovi, od Sommera Kramolinovi. (Srovnej Pazaurek, C. Sreta strana 79. číslo 86.)

Nad tímto obrazem menší vkusný rámec barokní, v němž na plátně zdařile malované poprsí sv. Augustina.

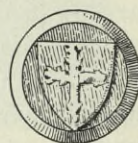

Obr. 272. Šopka. Pohled do presbytáře.

Při bočních stranách presbytáře po barokním oltáři nepřilíš zdařilých forem, se slabě provedenými sochami. Poměrně nejlepší jsou barokní ozdoby nad oltářními obrazy.

Obr. 273. Šopka. Profil žebra *a*) v sakristii, *b*) v síni vedle sakristie, *c*) ve výklenku.

Obr. 274. Šopka. Svorník v sakristii.

Obr. 275. Šopka. Svorník ve výklenku u sakristie.

Nad kredenčním stolčkem dosti zdařile malovaný poprsní obraz sv. Mikuláše, an třem dítkám peníze rozděljuje (XVIII. stol.).

Při jižním pilíři vítězného oblouku obtožná kazatelna barokní, v lodi při stěnách vítěz. oblouku dva oltáříky s vyřezávaným baldachýnovým pozadím a obstojnými rámci obrazovými. Na oltáři levém vele-

zdařilý na plátně malovaný poprsní obraz sv. Františka, se zaníceným zrakem vzhůru pohlížejícího (prvá pol. XVIII. stol.).

Uprostřed bočních stěn lodi po barokním oltáři s obstojnými řezbami a sochami. Obrazy novodobé.

Varhany v barokní úpravě se čtyřdílnou římsovou architekturou a zlacenými řezbami nahoře píšaly příkrývajícími. Nejvýše na římsách dvě veliké postavy andělů, níže po stranách malí andílkové s troubami.

Obr. 276. Šopka. Lavice kostelní.

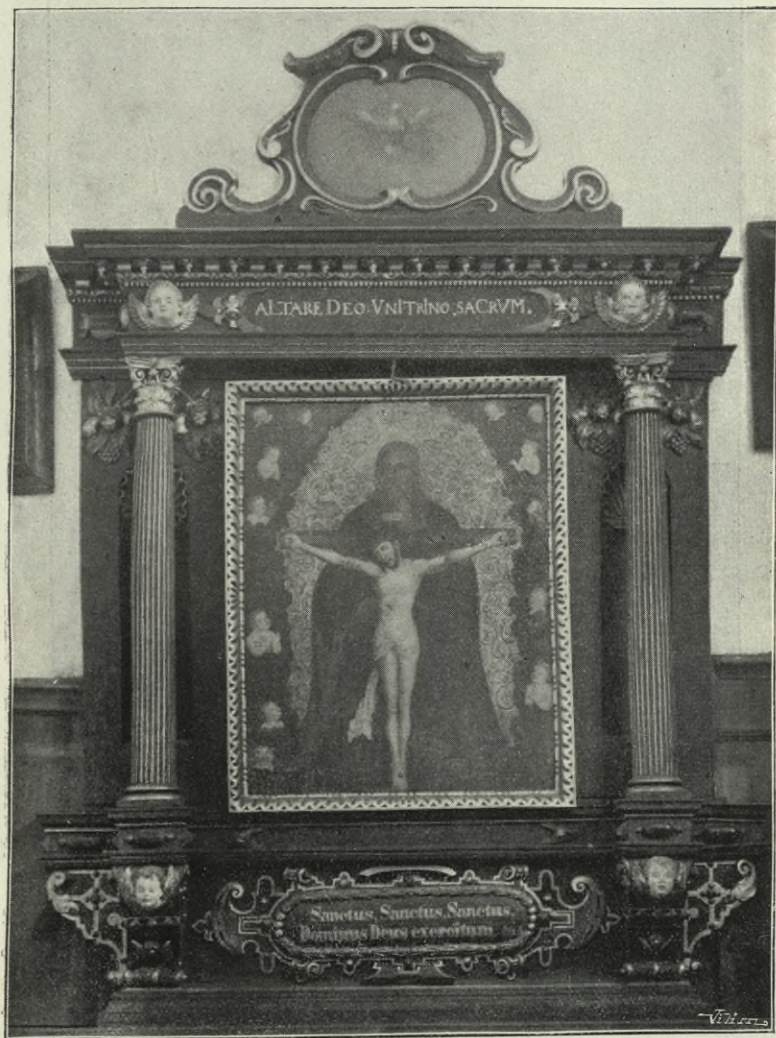
Před oltářem pěkně řezané mřížky dřevěné: vinutiny akanthových listů; mezi tím vása s kyticí a p. (Druhá pol. XVII. stol.)

Lavice kostelní, v čele i po stranách velmi vkusně vyřezávané: v předu v rostlinných rozvilinách andělčí hlavinky, na postranicích rostlinný a ovocný bohatý dekor (viz obr. 276.).

V sakristii na kredenční skříni pěkný oltářík renaissanční (1.55 m šir.) (viz obr. 277.). Po stranách dva sloupky kanelované s korinthskou hlavicí, za nimi výklenek s mušlovou výplní nahoře. Predella jest uprostřed ozdobena kartuší; po obou stranách jsou konsolky, hořejší čásť oltáříku podpírající, andělčími hlavinkami a renaissanční ornamentikou ozdobené. Nahoře rovné římsový, perlovcem, vaječnickem, malými krakorečky a rosettami ozdobené. Na oltáříku tomto:

Dvojstranný tabulový obraz 0.61 m šir., 80.5 m vys. Na přední straně: Bůh Otec drží Ukřižovaného na kříži pnícího. Pozadí zlaté, řídce vzorkované. Po stranách v obláčcích roztomilé hlavinky a poprsí andílků. Tvář Boha Otce zarůžovělá, s dlouhým vousem a dlouhými na ramena padajícími vlasy. S ramenou splývá dlouhý hnědý plášť se zelenou pod-

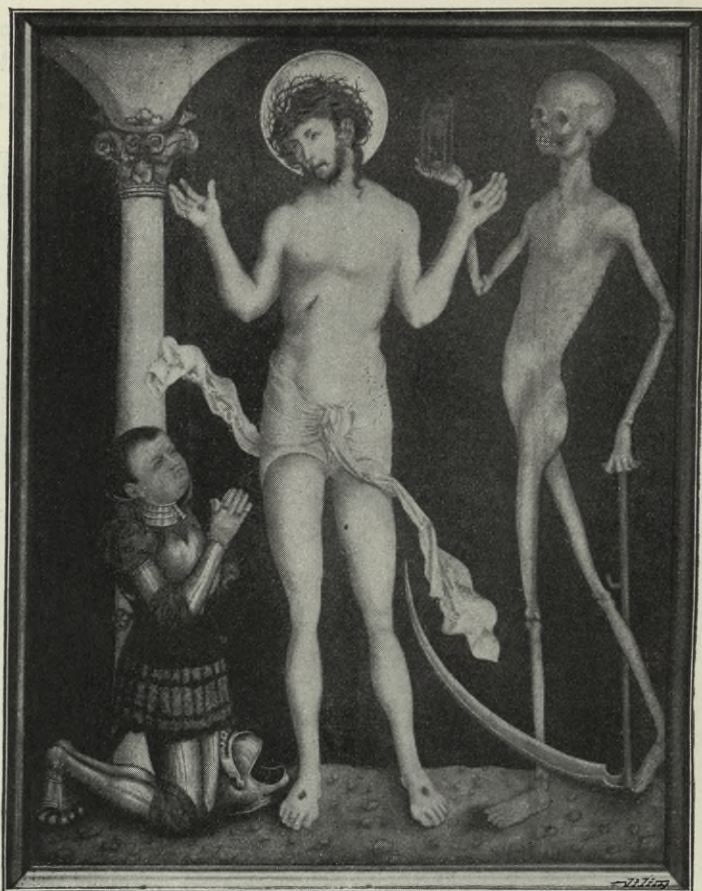
šívkou, zlatým pruhem perlami ozdobeným lemovaný. Tělo Kristovo, útlých tvarů, s pleť zsinanou (viz obr. 277.)*) Na zadní straně: Pod arkádou, jejíž oblý, pěknou hlavicí ozdobený sloup v pravo se spatřuje, Kristus z mrtvých

Obr. 277. Šopka. Oltářík renaissanční.

vstalý s rukama roztaženými, kolem beder rouškou, jejíž konce ve vzduchu vlají, opásaný. Z levé strany přichází smrt — kostra koží potažená — v pravé ruce dutky držící, v levici kosu, kterouž o zem se opírá. Po pravé

*) Obraz dovedně restaurován Janem Heřmanem; viz o tom ve spisku Dra F. X. Jiřika »Obraz, dílo umělecké a technické« str. 44, kdež také na str. 24 a 25 reprodukován jest stav obrazu Nejsv. Trojice před restaurací a po restauraci.

Obr. 278. Šopka. Obraz z r. 1530.

straně před zmíněným sloupkem klečí rytíř v brnění oděný s tváří ke Kristu pozvednutou a s rukama sepjatýma. Helmice s hlavy sňatá leží

vedle na zemi. Pozadí černé (viz obr. 278.).

U pravé nohy smrti při okraji obrazu písmena I W, a pod nimi letopočet 1530.

[Dle mínění Dra. K. Chytila v Pam. arch. XVI. (1895) str. 555 jsou to začáteční písmena umělce, jenž Jan Wrtilka se nazýval.]

Obr. 279. Šopka. Kuppa kalichu.

Kuppa kalichu, 9 cm vysoká, stříbrná, osazená v pěkném prolamovaném košíčku: v rostlinném dekoru tepané obrázky: Kristus na hoře Olivetské, Kristus na kříži a dvě postavy po stranách,

Kristus zbičovaný ke sloupu přivázaný. (Viz obraz 279.)

V ambitu býv. kláštera vsazen do zdi mramorový náhrobník (cca. 1 m²); dva znaky vedle sebe: v jednom překřížené ostrve, jež i v kle-

Obr. 280. Šopka. Mramorový náhrobník.

ANNO MDCXIII FVSA EST HÆC
 CAMPANA AD HONOREM DEI OMNIP · B · M · V ·
 ET · S · LAVR · NICOLAI DE TOLENTINO ET
 ANGELI GABRIELIS · PONTIFICATVS PAVLI
 V. REGNANTE MATHIA II EC. PROVICIALA ·
 TVS · P · M · GIO · BATISTÆ KRISSELLI PRIORATV
 M · GABRIELIS ÇARIBDY EX MONTE VLMI-
 SVMPTIB · MONASTERY S · LAVR · ORDINIS
 EREM · S · AVGV · SVB CIVITATE MELNIK ADA

GINDRZICH SENOMATSKY
 Z SSSTERNSS TATV W MIE-
 STIE SLANE M SLYL MNE.

Obr. 281. Šopka. Nápís na zvonu č. 1.

Mezi dolejšími dvěma řádkami znak. Dále jsou na plášti reliefy P. Marie s děťátkem a sv. Vavřince; dále medailony, z nichž na jednom jest cí. orel a nad ním písmeno M II pod cí. korunou, na druhém křest

notu nad helmici se opakují; druhý štít prázdný, nad helmici jeho půlměsíc. Nad prvním znakem písmena Z B Z, nad druhým M B Z; dole na plochem okraji letopočet 1574 (viz obr. 280.).

Zvony (ve výšce střešní):

1. 0·67 m prům., 0·54 m vys. Při hořejším okraji málo již zřetelný vlys představující nějakou antickou bitvu [?]; patrně několik nahých figur dále jezdcí a lvi nebo pardalové. Na plášti nápís:

Páně. Konečně pak jest tu polovypuklina Krista na kříži s P. Marií a sv. Janem po stranách, pod tím pak nápis: GINDRZICH SENOMATSKY Z SSTERNSTATV W MIESTIE SLANEM SLYL MNE. Uprostřed dvou posledních řádek erb zvonařův s opisem: GINDRZICH · SENOMATSKY · Z SSTERSSTATV 1613. (Viz obr. 281.)

Obr. 282. Šopka. Obraz »Habakuk andělem nesený přináší Danielovi potravu«.

2. 0·40 *m* prům., 0·30 *m* vys. bez náprsu, s letopočtem 1744 a s polovypukl. sv. Prokopa a sv. Václava.

Na faře chová se obraz na plátně malovaný »Habakuk andělem nesený přináší Danielovi v jámě lvové potravu.« V levém popředí sedící Daniel s rukama sepjatýma, pohlíží stranou vzhůru. V pravo nahoře anděl drže Habakuka za vlasy přilétá v oblacích. V levém hořejším rohu dívá se král do jámy lvové. Výborné dílo prvé pol. XVIII. stol. (Viz obr. 282.).

Tajná (Tejno).

O bývalé tvrzi zdejší viz Sedláček, Hrady a zámky, X., 398. a Böhm, o. c. 792—793.

Vlňoves (Vlnives.)

Böhm, o. c. 806—813; Braniš, Děj. středov. um. I., 48.

Již r. 1789 nalezeny na blízkú starožitné nádoby. Kalina v. Jäthenstein Heidn. Opferpl. 194, Šnajdr o. c. 23.

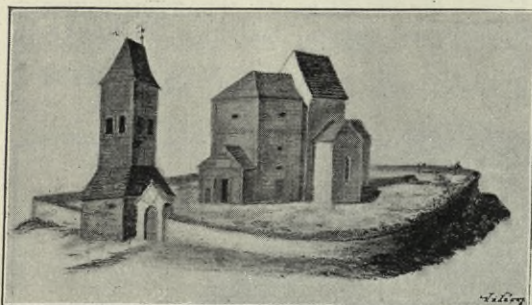
O bývalé tvrzi zdejší viz Sedláček, Hrady a zámky VIII, 206.

Obr. 283. Vlňoves. Pohled na bývalý kostel dle rytiny Lorenzovy.

KOSTEL SV. JANA KŘTITELE (farní), moderní stavba z r. 1866. Původní velezajímavý kostel románský byl téhož roku zbořen. Vyobrazení i půdorys jeho podal Grueber, v MC-C. XVI. (1871) str. CLXXXVIII. [odtud jeho vyobrazení přešlo do Branišových Děj. a do Neuwirthova díla

»Geschichte d. K.]. Jiné vyobrazení kreslené a ryté Fr. Lorenzem r. 1854 podal Schmidt ve svých »Obrazech starých staveb v Čechách« (viz reprodukci jeho na obr. 283.).

Obr. 284. Vlířoves. Pohled na bývalý kostel dle výkresu v pamětní knize.

V pamětní knize farní zachoval se věrný (dle svědectví pamětníkův) nákres bývalého kostela i staré dřevěné zvonice (viz obr. 284.). Půdorys kostela tvořil stejno-ramenný kříž s nižšími rovně zakončenými rameny a s vysokým kvadratickým středem.

Kamenná mříž gotická (0·93 m vys.) z r. 1574

(dle vyrytého na ní letopočtu), panelovaná, osazena jest nyní mezi presbytářem a oratoří na straně epištolní (viz obr. 285.) Jsou to vlastně pozůstatky kamenné kazatelny.

Rokokový rámec dřevěný, (pěkně řezaný viz obr. 286.). Z polovice XVIII. stol.

Dřevěný relikviář na způsob kříže, jehož podstavec vyřezán na způsob kmene stromového, jehož kořeny lidskou lebku obrůstají, a kolem něhož had se vine. Druhá pol. XVIII. stol.

Obr. 285. Vlířoves. Kamenná mříž v kostele.

Kristus na kříži, výborná řezba v životní velikosti z konce XVI. stol. (viz obr. 287.). [Nyní na faře uložený.]

Zvony: 1. 1·05 m šir., 0·90 m vys. Nahoře pás s reliefy různých zvířat. Na plášti rámec s nápísem:

TAK BVH MILOWAL SWIET, ZIE SYNA SWEHO GEDNOROZE-NEHO DAL, ABY KAZDY, KDOZ WIERZY W NIEHO NEZAHYNVL ALE MIEL ZIWOT WIECZNY. IOHA III.

Pod tím kříž (připájený k němu korpus již odpadl), po jehož stranách reliefs P. Marie a sv. Jana.

Dole na obrubě medailon s Kristovým poprsím a nápisem:
CHRISTVS IESVS · YA SEM CESTA PRAWDA Y ZYWOT WZKRZY-
SSENI · EY BĚRANEK BOZY GENZ SNIMA HRZYCHY SWIETA.

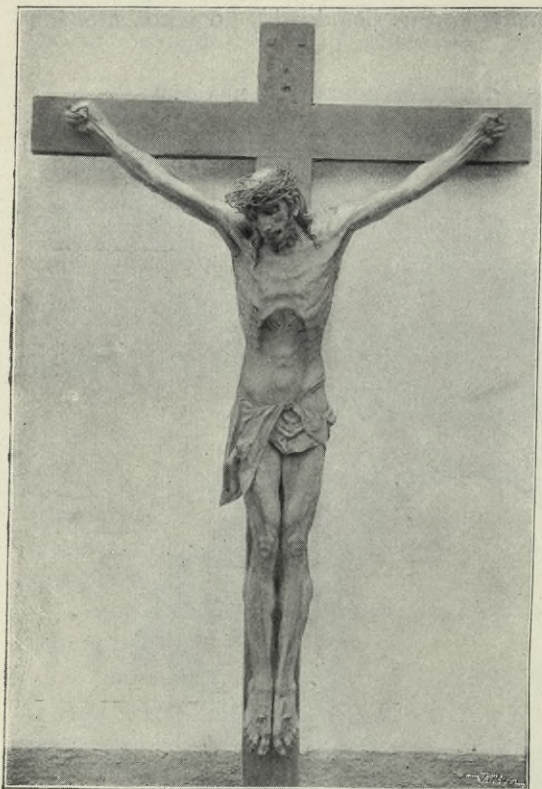

Obr. 286. Vlíňoves. Rokokový rámeček v sakristii.

Na druhé straně na plášti v malém rámečku nápis: NE NAM PANE
NE NAM ALE GMENV TWEMV DEG CHWALV., pod ním polovypukliny
sv. Václava a sv. Zigmunda.

Po straně tabulka s nápisem: BRYCCIVS PRAGENSIS AVXILIO
DIVINO FECIT ME, a dále v okrouhlém medailonu letopočet: LETA
PANIE MDLVIII.

2. 0·90 m prům., 0·72 m vys. Při hořejším kraji široký ornamentální
pás (karyatydy a drobné festony), pod ním pás užší, rovněž ornamentální.
Na plášti dva znaky, nad nimiž a pod nimiž dle přírody odlité listy, a
nápis:

Obr. 287. Vlíňoves. Kristus na kříži.

LETA PANIE 1612 SLYT
GEST TENTO ZWON OD
YAKVBA ZWONARZE MEL-
NICZKEHO ZA KNIEZE
GYRZYKA CRABA SPRAW-
CE CYRKEWNIHO NAKLA-
DEM ZADVSSY WLNIO-
WESKEHO W MIESTIE
BOLESLAWA MLADEHO
NAD GYZERAV LVX ET
PAX VIGEAT CONCORDIA
a t. d.

Ostatní zvony nepří-
stupné.

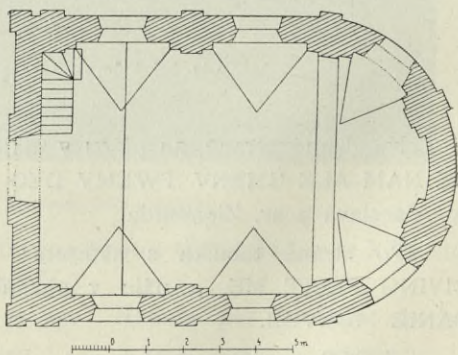
Sv. Vojtěch u Neratovic.

Bolelucký Rosa Boěmice 276;
Böhm, o. c. 706—207, 494, 571.

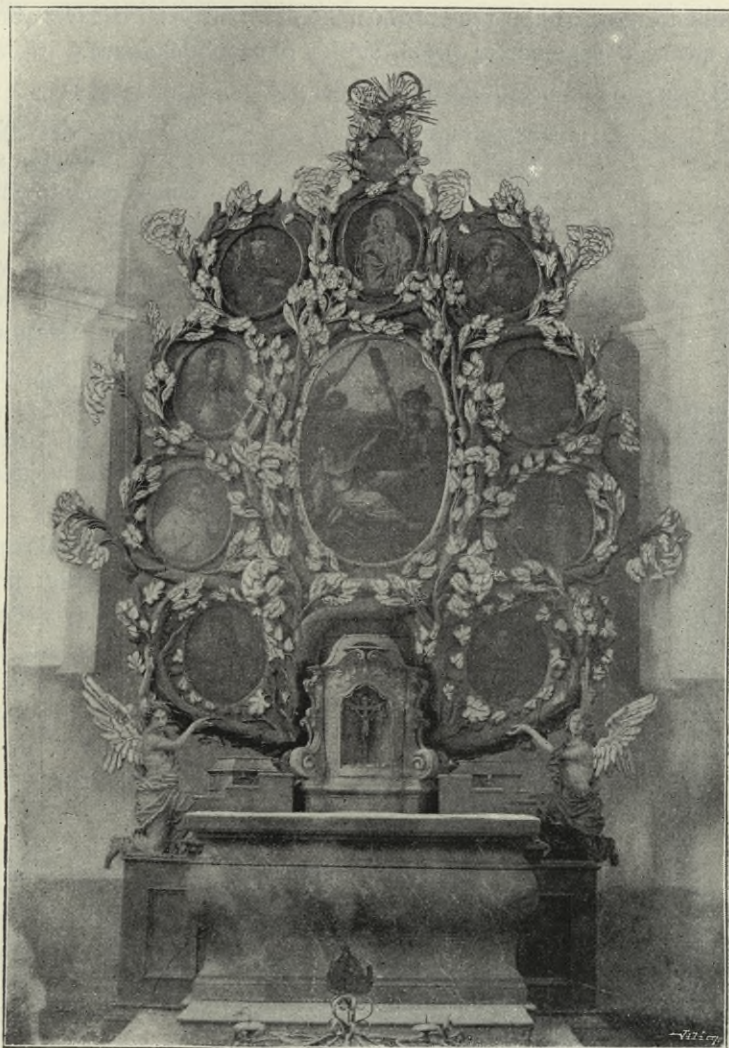
KAPLE SVATÉHO
VOJTĚCHA, vystavená na
sklonku XVII. století. Viz
»Album Svatovojtěšské« str.

29. Jest to prostičká stavba obdélníková, segmentem zakončená. Zevnější její stěny rozčleněny jsou lisenami, okna jsou obdélníková (půdorys viz na obr. 288., vnějšek viz v »Albu Svatovojtěšském« na str. 27.).

Uvnitř zasluhuje povšimnutí oltář, jehož hořejší část vytvořena jest na způsob větvení řídkým listím pokrytého, jež obepíná oválový obraz střední, jakož i devět menších obrázků okrajních. Střední obraz znázorňuje legendární událost ze života sv. Vojtěcha u Neratovic se sběhší, z obrázků menších představuje nejhořejší Madonnu Staroboleslavskou, ostatní pak poprsní obrázky sv. patronů českých (viz obr. 289.).

Obr. 288. Sv. Vojtěch u Neratovic. Půdorys kaple.

Obr. 289. Sv. Vojtěch u Neratovic. Oltář v kapli.

Vrbno.

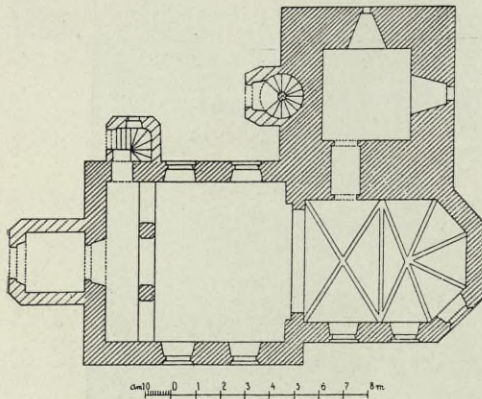
Böhm, o. c. 815–819.

KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE (farní), skrovná nízká stavba orientovaná, původně gotická.

Presbytář, pěti stranami nepravidelného osmiúhelníku sevřený, 5·15 *m* vys., křížovou klenbou o dvou polích překlenutý (viz půdorys na obr. 290.). Žebra profilovaná (viz obr. 291.), ve hladkých svornících se protínající. Na spodu dvou konsol žebrových vytesány různé ozdoby: na

jedné hrubě formovaná hlava, na druhé několik čtyřlístých růžic (viz obr. 291.). Na jižní straně 3 segmentem překl. široká okna obdélníková.

Vítězný oblouk půlkruhově sklenutý, neprofilovaný.

Obr. 290. Vrbno. Půdorys kostela.

Loď téměř čtvercová, rovným stropem přikrytá, s obou stran dvěma segmentovými špaletovanými okny osvětlená.

Kruchta klenutá, v předu na dvou okrouhlých sloupech spočívající; hlavice sloupů ozdobeny pod římsovým hrubými růžicemi.

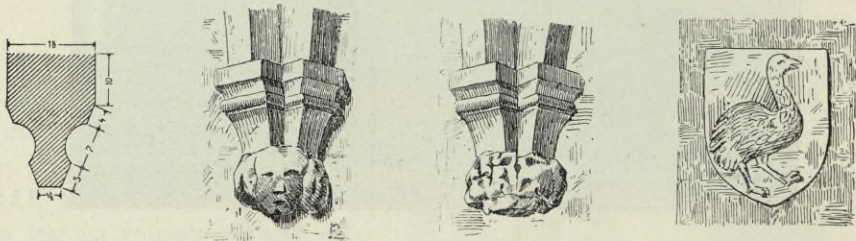
Při severní zdi presbytáře dvoupatrová věž, v jejímž přízemí sakristie.

Zevnějšek nic pozoruhodného nevykazuje; pouze na

zdi jižní jest vytesán erbový štít s postavou ptáčí uprostřed (viz obr. 291.).

Oltáře prostinké; na postranním oltáři na straně evang. zdařilý obraz sv. Josefa na plátně (poprsí), velmi pěkná práce z pol. XVIII. stol. (0,87 m šir., 1,11 m vys.) Řečniště kazatelny ozdobeno chudými ornamenty empírovými.

U zvonku při sakristii pěkně kutý barokní závěsný rámec s růžicí uprostřed.

Obr. 291. Vrbno. Profil žebra, konsoly žeber a znak na kostele.

Křtitelnice cínová, 0,77 m vys., trojnohá. Nahoře přidržovadla s přílbicemi na hlavách; při hořejší obrubě pás ozdobného gotického písma: *predicave et baptizate in nomine patris et . . . et spiritus Sancti . . .*

Níže pás s pěkně rytým listovým ornamentem. Na plášti polovypukliny 1. žehnající Spasitel, 2. muž s knihou a lilií, 3. sv. Pavel, 4. sv. Václav, 5. sv. Petr. Při dolejších okraji trojnásobný pás rytými ornamenty vyplněný. Nohy nahoře mají tvar vousatých hlav s knížecí korunou. (Viz obr. 292.)

Ciborium stříbrné, 0,31 m vys., barokní. Na noze, kupě i víku zdobné tepání, jehož motivy jsou: ploché vypuklé medailonky, mušličky a p.

Značky málo zřetelné, na jedné znak s třemi vězemi. (Staroměstský?), na druhé písmena $\begin{matrix} M I \\ C \end{matrix}$

Kalich stříbrný, 0·245 *m* vys., ušlechtilé formy, s jemným rozvilinovým tepáním na noze. Znak malostranský a značka $\begin{matrix} Z \\ I C \end{matrix}$ Pěkná práce ze sklonku stol. XVIII.

Zvony: 1. 1·105 *m* prům., 0·89 vys. Při hoř. okraji dvouřádkový nápis:

1 ř. ☞ Anno ☞ domini ☞
misericimo ☞ quingentesimo ☞
xxx ☞ qui ☞ me ☞ fecit ☞
Mathias ☞ nomen ☞ habet ☞
in ☞ nova ☞ civitate ☞ pra-
genci ☞

2 ř. ☞ laus ☞ deo ☞
patri ☞ omnipotenti ☞ et ☞
beate ☞ Marie ☞ semper ☞
virginis ☞ omnibus ☞ tantis ☞
☞ veni ☞ tantis ☞ spiritibus ☞
reple ☞ fuorum ☞ cor ☞

Na plášti 0·15 *m* relief
Madonny s Ježíškem.

2. 1·14 *m* prům., 0·90 *m*
vys. Nahoře 9 *cm* šir. pás
ornamentální, pod ním sou-
vislý věnec dolů špicí obrá-
cených akanthových lístků.
V rámci, nad nímž drobný
medailonovitý erb zvonařův,
nápis:

LETHA PANIE MDCZZ
[sic!] SLYT GEST TENTO
ZWON | KE CTI A CHWA-
LE PANV BOHV WSSE-
MOHAVCZYMV | BLAHO-
SLAWENE PANIE MARI

A WSSEM BOZIM SWA | TYM KV PAMACE POWYSSENY SWATEHO
KRZYZIE SLYT | GEST ODE MNIE THOMASSE FRYCZE ZWONARZE
A MIE | SSTENINA MIESTA RAVDNICE NAD LABEM | STALO SE
ZA DWOGI CTIHODNEHO KNIEZE ADAMA | DOCTVSA TRZEBONSKEHO
TOHO CZASV FARARZE | WRBENSKEHO | ITEM TOHO CZASV ZA
RYCHARZV GIRZIK LOKEG | BAOVSLAW NAPRAWNIK KONNCZELE
GIRZIK DAVSSA | ADAM FILIP PAWEL CZECH WONDRZEG WLK (níže

Obr. 292. Vrbno. Křtitelnice.

Obr. 293. Vrbno. Mřížová vrata hřbitovní.

Při vchodu na hřbitov, kolem kostela se rozkládající, velmi pěkně kutá mřížová vrata barokní (viz obr. 293.).

Vtelno.

Böhm, o. c. 821 sq.

KOSTEL SV. ARCH. MICHAELA (fil.), barokní, dosti úhledná stavba s průčelní, do osnovy stavby pojatou věží (viz pohled na obr. 294., půdorys na obr. 295.).

Presbytář obdélník krytý ploskou klenbou a zakončený mírně vyduťou stěnou, do níž vkomponována veliká přístěnná architektura z umělého mramoru, jinak velmi střizlivá.

Vítězný oblouk polokruhový, neprofilovaný.

na vyduťém spodním okraji pokračuje nápis): A KOSTELNICY GIRZIK GVRDA RIBARZ (po stranách této řádky dvě ryby | SSIMON CHRLE. Na druhé straně pláště krucifix a nápis:

CHRYSTVS MORTVVS EST
PROPTER PEKHATA [sic!] NOSTRA

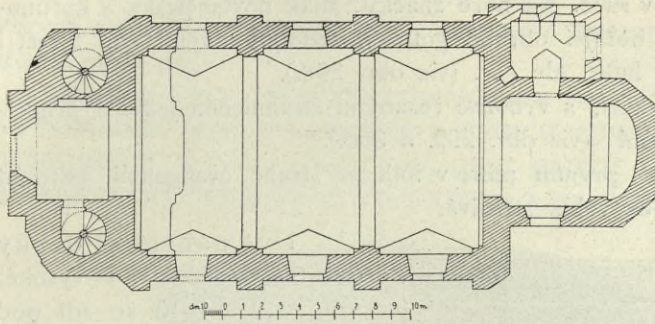
ET RESVREXIT PROPTER
IVSTIFICACYONEM NOSTRAM

Pod tím na věnci kříž s hvězdou a nápis:

INSIGNIA FRATRVM
ORDINIS CRVCIGERORVM
CVM RVBEA STELLA QVORVM
COLLATVRA HAEC EST.

Obr. 294. Vtelno. Kostel.

Obr. 295. Vtelno. Půdorys kostela.

Loď o třech klenbových polích pilastry s římsovými hlavicemi a pásy od sebe oddělených; klenutí jednotlivých polí valené. Okna v presbytáři i lodi obdélníková, segmentovitě překlentá.

Obraz »Oslava P. Marie,« na hlav. oltáři, rozměrná (3·91 *m* vys., 1·62 *m* šir. na plátně) malba, výborná práce z poč. XVIII. stol. (viz obr. 296.). Uprostřed malovaný rámeček, v němž P. Maria (postava po kolena) s Ježíškem a mladičkým sv. Janem. Rámeček drží na páskách květinovými festony ozdobených sedm andílků kolkolem se vznášejících. Nahoře holubice v záři a nejvýše Bůh Otec dolů ukazující. Nejdoleji v úzce vyběhající části kartuše mušlovitě zakončená.

Obraz sv. Jana Nep., poprsní, 0·58 *m* šir., 0·85 *m* vys., věrná kopie Skretova obrazu, jehož reprod. viz v Albu Svatojanském I. 5.).

Relief »Večeře Páně,« ze dřeva řezaný, 1·31 *m* šir., obhroublá práce, koncepcí svou zajímavá z počátku XVII. stol. (viz obr. 297.). Kolem ellipsovitého stolu apoštolé, uprostřed Kristus se sv. Janem na klíně.

Křtitelnice cínová, 0·63 *m* vys., trojnohá; na plášti reliefky: uprostřed anděl držící jakýs stolec, na němž Bůh Otec. Po stranách sv. Ondřej a sv. Jakub. Na druhé straně pláště P. Maria a apoštol

Obr. 296. Vtelno. Obraz »Oslava Panny Marie«.

s krátkým mečíkem v ruce. Na noze značky: znak novoměstský a korunované gotické ij. Při hořejší obrubě gotický ozdobný nápis: kdo uvěřy a pokrčy se spasen bude, ale . . . (viz obr. 298.).

Lavice barokní, s výborně řezanými strannicemi jakož i průčelními a zadními stěnami (viz obr. 299. a 300.).

Kazatelna při prvním pilíři v lodi po straně evangelijní, barokní obtojně provedená, ač velmi střízlivá.

Obr. 297. Vtelno. Relief »Večeře Páně«.

Dvě náhrobní desky (0·875 *m* široké, 1·73 *m* vysoké) z r. 1612 a 1613 ve zdi pod kůrem s dobře tesanými znaky ve spodní části. Nápisy:

1. náhrobní deska čís. 1.
LETHA PANIE 1612 : 11. DNE
MIE- | SICZE MAGE VROZENI
A STATE | CZNI RITIRZ PAN
MIKVLASS W- | TELENSKI ZE
WTELNA A NA | WTELNIE
ZIWOT SWVG W | PANV
BOHV DOKONAL MAGE |
WIEKV LETH 60. TIELO GE-
HO | TVTO ODPOCZIWA OCZE-
KAWA- | GE BLAHOSLAWE-
NEHO SE WSSE- | MI WIE-
RZICZIMI Z MRTWICH WSTA-
NI (znak viz na obr. 301.).

2. náhrobní deska:

LETHA PANIE 1613. 30 DNE
MIESICZE DVBNA VROZENA
PANI DOROTA WTELENSKA
ROZENA Z SLAWICZ A NA WTEL-
NIE ZIWOT SWVG W PANV BOHV
DOKONALA MAGE WIEKV LETH
60. TIELO GEGI TVTO ODPOCZI-
WA OCZEKAWACE BLAHOSLA-
WENEHO SE WSSEMI WIERZICZI-
MI Z MRTWICH WSTANI.

Zvony: 1. 0·98 *m* prům., 0·80 *m* vys., s got. nápisem:

1. řádka: Ieta x buozteho x fisiceho x rzyryziteho x osmdesateho x
frzy o tento x zvon x gest x vdielan x we gmeno x buozie x a x maski x
bozie x

2. řádka: x efieho*) x hanvcs x konwarz x

*) dlužno doplniti příslušnou částí z 1. řádky: »frzyziefieho«.

2. 0·93 *m* šir., 0·76 *m* vys., od Brikcího r. 1567 ulitý. Nahoře pás dětských amorettův. Pod ním svislé akanthové listy. Na plášti v jednoduchém rámcí nápis:

VDIELAN GEST ZWONTENTO NAKADEM WSSY OBCE ZE WTELNA PRO POTRZEBV WOSADY A KOSTELA GEGICH K SWATEMV MICHAELV ARCHANGELV · A TOHO CZASV BYL GEST PANEM GEGICH VROZENY PAN ALBRECHT WTELENSKI ZE WTELNA A NA WTELNIE LETA 1567.

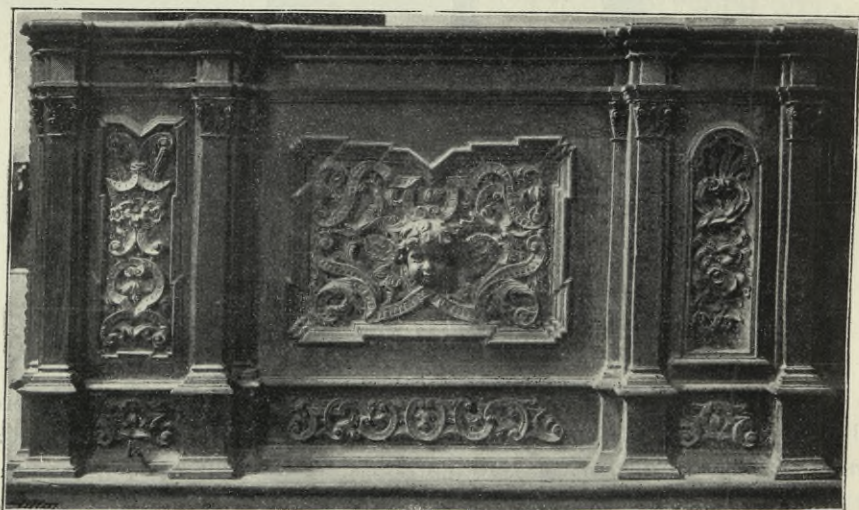
Obr. 298. Vtelno. Křtitelnice.

Na druhé straně na plášti znak a pod ním na obrubě nápis:
BRYCCYVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME.

3. 1·13 *m* průměr., 0·88 *m* vys. rovněž od Brikcího z r. 1559. Nahoře kolkolem ornamentální pás, v němž vždy delfinovitá postava mužská a ženská drží znakovou kartuši. Pod tím řada dolů svislých rostlinných ornamentků. Na plášti polovypukliny sv. Vojtěcha a sv. Víta; mezi nimi ve věnci nápis: HOSPODINE CHWALTEZ TIE WSSECKA DILA TWA A SWATI TWOGI DOBRORZECZTE TOBIE · CHWALTE PANA NA CYMBALECH DOBRZE ZWZCNYCH : CHWALTE GEHO NA CYMBALECH PLESANI PLNYCH CHWALTE BOHA W DVCHV A PRAWDIE. LETA PANIE 1559.

Obr. 299. Vtelno. Postrannice lavic kostelních.

Obr. 300. Vtelno. Průčelní stěna lavice kostelní.

Obr. 301. Vrtelno. Znak na náhrobníku čís. 1.

meček menší držený po stranách delfinovitými karyatýdami; uvnitř nápis: BRYCCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME. Dole na okraji otisk medaile s hlavou Kristovou a opisem: GA GSEM CESTA PRAWDA A ZIWOT.

Vysoká.

Böhm, o. c. 830—839.

U Vysoké nalezen kamenný klín. Šnajdr o. c. 23.

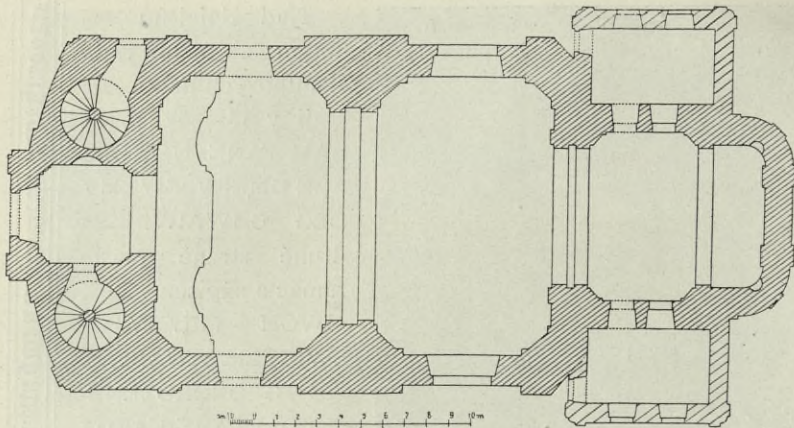
KOSTEL SV. VÁCSLAVA, r. 1754 zbudovaný. Výborná stavba barokní (viz půdorys a pohled vnější na obraze 303. a 304.).

Průčelí, oživené pilastry a římsovým, rozvrženo na tři téměř stejné části vertikální. Střední z nich, kolmo k ose stavby stojící a poněkud ku předu posunutá, zakončena jest římsovým trojhranným štítem a obsahuje v sobě portál a vysoké okno s lomenou římsou nahoře. Obě postranní části, šikmo vzad ustupující, oživeny jsou prázdnými mělkými výklenky s prohnutou, do špice zlomenou římsou nahoře. Nad průčelní římsou attika ozdobená po stranách kamennými vásami. Odtud nad střední částí zvedá se hranolová věž, jejíž vnější stěny ozdobeny jsou při rozích pilastry a rustikou, uprostřed pak oknem nízkým segmentem překlenutým a římsou nahoru prohnutou okrášleným. Přejít od attiky k průčelní straně věže spro-

Nad dolejším vydutým okrajem řada akanthových lístků. Při kraji v rámečku: NE NAM PANE NE NAM ALE GMENV TWEMV DEG CHWALV. Na druhé straně pláště rámeček s nápisem: TAK BVOH MILOWAL SWIETZIE SYNASWEHO GEDNOROZENEHO DAL, ABY KAZDY KDOZ WIERZY W NIEHO NEZAHYNVL ALE MIEL ZIWOT WIECZNY. S. IAN III KAP.

Nad tímto rámečkem rá-

Obr. 302. Vrtelno. Nápis na zvonu čís. 1.

Obr. 303. Vysoká. Půdorys kostela.

středkován volutovým zdivem. Bohatě článkovaná, uprostřed polokruhově prohnutá římsa korunuje zdivo věžní. Pod polokruhovým ohybem římsy umístěny ciferníky hodinové. Kryt věže jest báňovitý, nahoře v lucernu prohnutým hrotem krytou vybíhající.

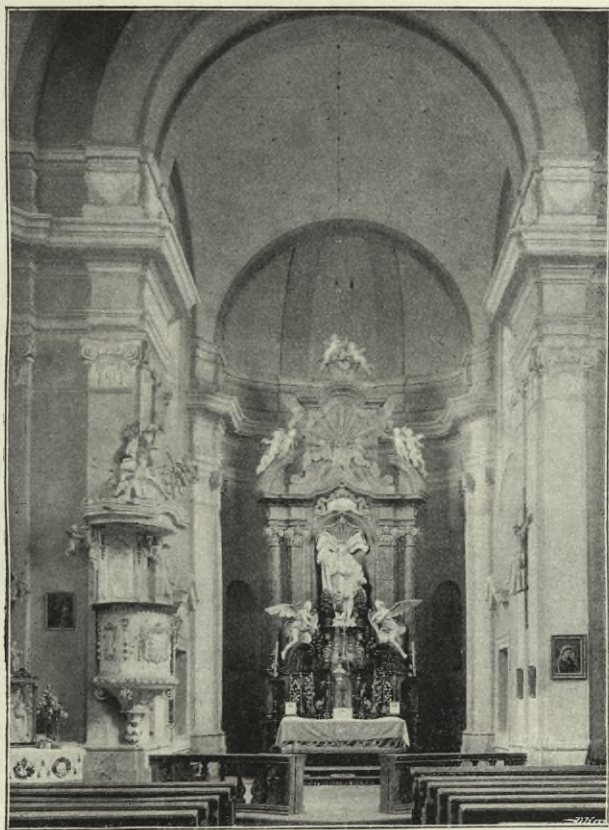

Obr. 304. Vysoká. Kostel sv. Václava.

Loď (18 m dl., 12·3 m šir. a 16·8 m vys.) rozdělena jest uvnitř dvojitým pásem, jenž ze dvou sružených pilířů vyrůstá, ve dvě stejné části. V půdorysu jsou tyto části v rozích šikmo sířznuty. V četných rozích způsobem tím vzniklých postaveny jsou rohové polopilíře. Tyto polopilíře, jakož i zmíněné pilíře střední, mají vesměs korintšské hlavice a nesou mohutné,

bohatě členěné římsy. S každé strany osvětlena jest loď dvěma vysokými okny, jež nahoře barokně prohnutým a zazubeným článkem v kruhový segment přecházejí.

Vítězný oblouk skládá se ze dvou plochých pásů spočívajících na dvou pilířích s týmiž hlavicemi a římsovým jako v lodi.

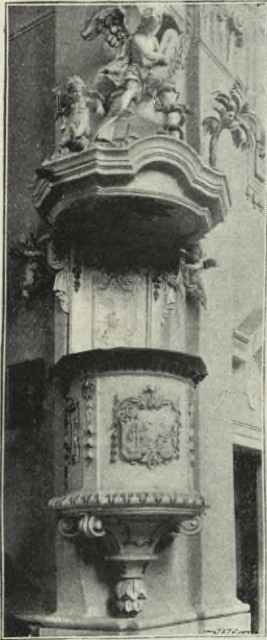
Obr. 305. Vysoká. Vnitřek kostela.

Presbytář (8,1 m dl., 7,5 m šir.), skládá se ze dvou částí. Přední část k vítěznému oblouku přiléhající má v půdorysu tvar obdélníku v rozích sešikmeného. Osvětlena jest dvěma okny, jichž hořejší ostění jest podobně upraveno, jako ostění oken v lodi, mimo to však ostění spodní jest segmentovitě prohnuto. Dole jest na každé straně po jednom vchodu a okně (jež mají obdélníkové ostění a nahoře ve hrot vyběhající římsou jsou ozdobeny), kteráž vedou do bočních přístavků k presbytáři přiléhajících (sakristie a oratoř). Zadní, menší část presbytáře jest v rozích silně zaoblena a konchou, dvěma plochými pásy rozčleněnou, překlenuta.

Vnější fačada lodi i presbytáře rozčleněna jest lisenami nahoře barokními triglyfy ozdobenými a jednoduchou vkusnou římsu pod-

střešní nesoucími. Ostění oken obklopena římsovým vkusným rámcem. Uprostřed bočních zdí lodi a v zadní zdi presbytáře jest vždy po jednom mělkém výklenku dekorativním s prohnutou lomenou římsou nahoře.

Hlavní oltář z červeného leštěného mramoru s prostou, ale vkusnou architekturou. Uprostřed výklenek s mušlovitou výplní nahoře, v němž stojí socha sv. Václava. Níže umístěny dvě sochy andělův světci se kořícími. S každé strany výklenku po jednom pilíři a oblém sloupku vesměs s korinthskými hlavicemi, jež nesou nízkou attiku a římsu nad středem ve špiči mírně prohnutou. Nad tuto římsu zvedá se uprostřed massivní plochy nástavec s plochou rámcovou obrubou a s prohnutou bohatší římsou, na níž stojí podstavec s křížem, jehož patu dva andělkové objímají. V ploše tohoto nástavce umístěn relief Madonny Staroboleslavské na obláčcích spočívající a dlouhými paprsky ozářený. Po obou stranách středního tohoto nástavce kusé segmentovitě prohnuté římsy, postavami andělcími oživené. Oltář tento pochází prý ze zrušeného kostela sv. Michala v Praze. (Viz obr. 305.)

Obr. 306. Vysoká. Kazatelna v kostele.

Kazatelna (viz obr. 306.) vyniká jednoduchou vkusností své výzdoby. Řečníště ozdobeno jest pěkně řezaným reliefem figurálním (sv. Jan Kř. káže na poušti); neméně zdařilý jest relief na dvířkách kazatelny (Kristus v chrámě s farisey a zákonníky rozmlouvající). Dolejší obrubu kuželovité stříšky tvoří pěkně článkovaná, uprostřed prohnutá římsa. Na vrcholu stříšky umístěna sedící postava anděla s deskami zákona, níže nad římsou po pravé straně andělek držící váhy a otevřenou knihu po boku mající; po straně levé had kolem pně se vinoucí a strom života (palma). Pod stříškou po obou stranách vchodu na kazatelnu pěkně řezané draperie dvěma vznášejícími se andělky držené.

Zvony:

1. prům. 1·10 m, výš. 0·82 m; nápis dvouřádkový:

1 ř. LETA BOZYHO M°CCCC°XXXVII KE CZTY A K CHWATE
PANV BOHV TENTO ZWON DYELAN A ☩

2 ř. K SWATEMV WACSLAWV DO WYSOKEHO OD MYSTRA
TOMASSKA W LYTOMYERZICYCH AME ☩ (viz snímek na obr. 307.).

Nápisové řádky odděleny jsou prostými linkami; pod druhou řádkou 2 proužky. Na plášti malá postava sv. Václava.

2. 0·88 m prům., 0·65 m vys. Při hořejším okraji mezi vkusnými ornamentálními vinutinami (viz na obr. 308.) páska s nápisem:

GOSS MICH NICOLAVS LÖW IN PRAG 1663. ZYALM 160. CHWAL-
TEZ PANA NA CYMBALACH ZWVCZNEGCH.

Na plášti:

K WIEČZI ČZTI A CHWALE PANA BOHA A BLAHOSLAWENY
PANNY MARYE RODYCZKY GEHO NAKLADEM CHVDYHO
ZADVSSY S. WACZLAWA A S POMOCZY NIEKTEREGCH
POBOZNEGCH KRŽESTIANV OBCZE WYSOZKY TRZEDNICKY
A STRAZVSKYHO TENTO ZWON OBNOWEN GEST ZA FARARZE
K. WACZLAWA CALVK A VROZENEKO P. GIRZIHO KARLA EYMERERA
Z WALTYZOWA TOHO CZASV HEYTTMANA PANSTWI
MIELNICZKEHO.

LETA BOZYHO M° CCCCC° X
KSWATEMV WACZLA WV D

XXVIIKECZTY AKWALE PANI
OWYSOKEHO ODMYSTRÄ TOI

V BOHV TENTO ZWON DVELF
MASSKA WLYTOMYERZICYCH

IN A
AME

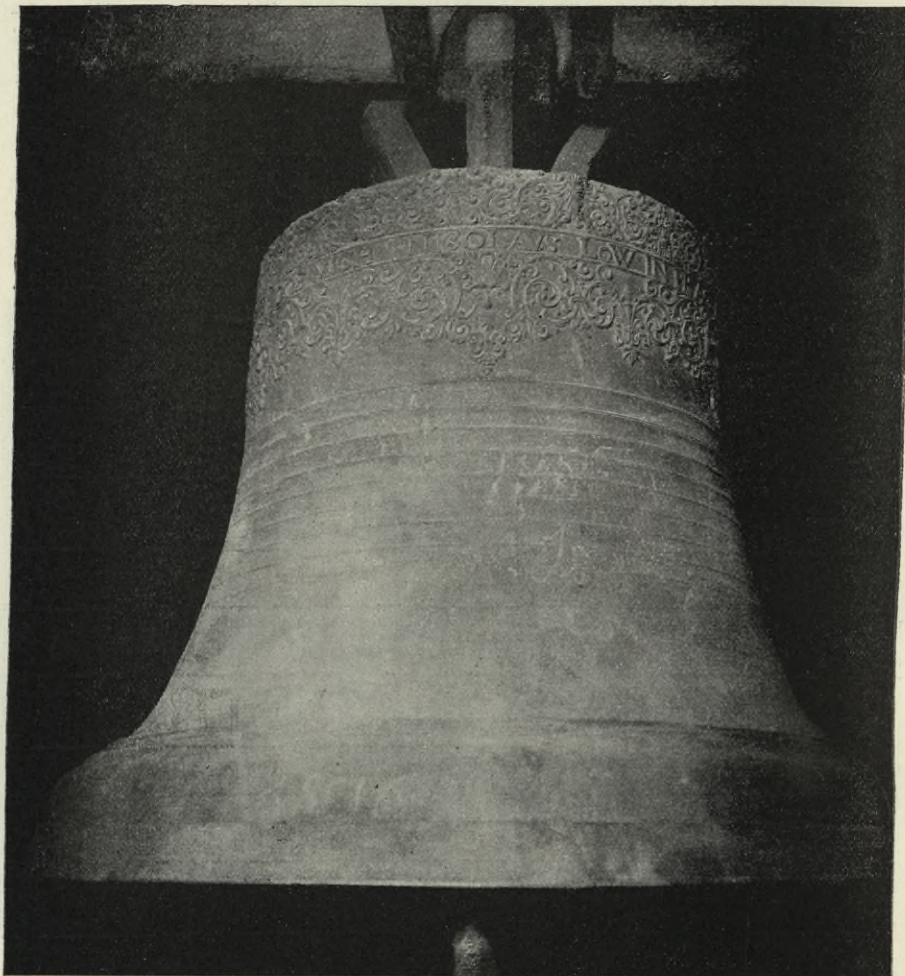
Obr. 307. Vysoká. Nápis na zvonu č. 1.

3. 1.02 *m* prům., 0.84 *m* vys. Nahoře hrubý ornament rozvilinový.
Pod tím nápis:

SANCTA LIBERALITATE AC PIA VERONICAE A LOBKOWITZ
INTENTIONE COMPARATA MDLXVII.

Na plášti dva znaky; nad jedním z nich slova: WSSECKO W MOZY
BOZY a písmena PZD; nad druhým nápis WERONIKA Z LOBKOWITZ
a po stranách znaku písmena ZC. Mimo to jsou tu reliefy sv. Ludmily a
sv. Václava. Nejnižší nápis:

GOSS MICH IOHANN CRISTIAN SCHVNKE IN PRAG 1781.

Obr. 303. Vysoká. Zvon zvonáře Mikuláše Löwa z r. 1663.

Na druhé straně zvonu nejvýše nápis:

PARI PIETATIS AVGVSTI ET LVDMILLÆ
A LOBKOWITZ ZELO REFVSA MDCCLXXXI.

Na plášti dvojitý znak pod knížecí korunou, a pod tím nápis:

WYSOCE OSWYCENI PAN PAN AVGVST SWATE RZIMSKE RZISSE
KNIZE
Z LOBKOWITZ WLASNI SIN WYSOCE OSWICENEHO PANA PANA
CHRISTIANA
GIRZYHO S. R. R. KNIZE TE Z LOBKOWITZ A WISOCE OSWICENI
PANY PANY KAROLINI
GINDRZYSSKY KNEZNI Z LOBKOWITZ ROZENE S. R. R. HRAB-
GENKY

Z WALDSTEINV A MANZĚLKA GEHO WYSOČE OSWICENA PANY
 PANY MARIE
 LIDMILLA KNĚZNA Z LOBKOWITZ WLASNI CERA WYSOCE VROZE-
 NEHO PANA
 PANA FRANTISKA ANTONINA SRR HRABGETE CZERNINA Z CHV-
 DENITZ A
 WISOCE VROZENI PANY PANY MARIE ISABELLY HRABGENKY
 CZERNINKY
 Z CHVDENITZ ROZENI MARQESKY Z WESTERLOO HRABGENKY
 Z MERODEN
 PANI PANSTWY MELNICKYHO TENTO ZWON PRWE PVKLY KE CZTI
 A CHWALE BOZY A S: WACZLAWA PATRONA CZESKEHO PRE-
 LITI DALI LETA

PANE 1781

V sanktusové vížce visí malý zvonek s nápisem: SLYT OD PETRA
 MLADEBOLETA PANE MDLXXX (viz faksimile na obr. 309.).

SLYT OD PETRA MLADEBOLETA PANE MDLXXX

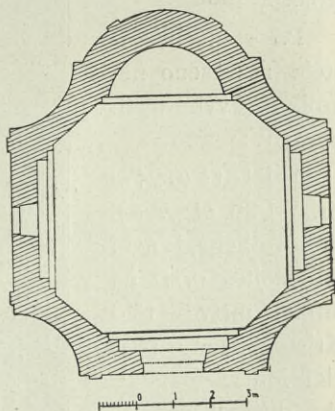
Obr. 309. Vysoká. Nápis na zvonku sanktusovém.

Kostnice, opodál v ose kostela stojící, zajímavého půdorysu (viz obr. 310.), mansardovou střechou krytá (viz na obr. 304.). V apsidě fresko: krev z rukou Ukřižovaného se řinoucí zachycují dva andělé do kalichu; dva jiní andělé přinášejí odtud dušem v očistci útěchu a vysvobození. Po stěnách i na stropě menší freska a nápisy, vesměs neveliké ceny.

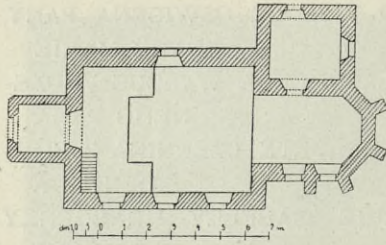
EVANGELICKÝ KOSTEL, roku 1786 vystavěný. Jest to prosté obdélníkové stavení, s obou stran třemi okny osvětlené a plochým stropem kryté.

Lavice se slušně řezanými postranicemi pocházejí z některého zrušeného kostela Pražského.

Rouška 0·94 m dl., 0·90 m šir., z fialového, větévkami a květy protkaného hedvábí. V rozích vyšita jsou jednotlivá čísla letopočtu 1785, uprostřed kalich, kolem něhož čtyři hvězdy a polokruhový nápis: „Hospodin geß dñl kalichu mého“, dále osm větších hvězd do kruhu rozestavených, a poblíž dolejšího okraje nápis: „Ke rñi Denß: Trog: Obno: Kr: ryr: Wysocka w caße 1^{ho} Kay: P. Sf.“ Vyšívání provedeno žlutým hedvábím.

Obr. 310. Vysoká. Půdorys kostnice.

Obr. 311. Zábvoř. Půdorys bývalého kostela.

Zábvoř.

Böhm, o. c. 839—842.

KOSTEL NAROZENÍ PANNY MARIE, nová stavba z r. 1884. Podle zachovaného plánu byl starý kostel stavba gotická s presbytářem polygonálně zakončeným (viz půdorys na obr. 311.).

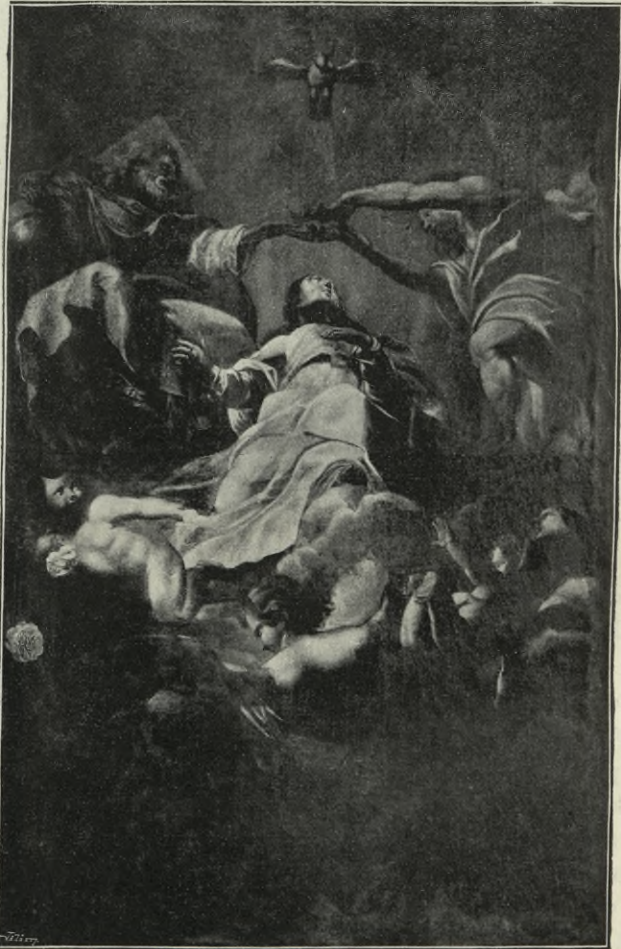
Oltář mramorový, barokní.

Široká, mírně zborcená plocha s lesenami po stranách. Nahoře zprohýbané kusé římsové, ve středu nástavec. V hlavní ploše oltářní dva obrazy pod sebou, z nichž hořejší má rámec nahoře a z části i po stranách barokními ornamenty posázený. Oltář darován sem ze zrušeného kláštera Servitův v Praze.

Obraz svaté Anny na oltáři (0·50 m šir., 0·66 m vys.). Světice vyučuje dceru svou, ukazujíc jí do veliké knihy, do níž Panna Maria pozorně pohlíží (poprsní postavy). Dobrá práce z první pol. XVII. století.

Po stěnách kostela rozvěšeno několik výborných obrazův:

1. Pietà (0·94 m šir., 1·26 m vys.). Bohorodička, k nebi pohlížejíc, drží na klíně mrtvé tělo Kristovo, jehož pravici Marie Magdalská líbá. Celé postavy. V levém dolejší rohu jméno umělcovo: *F. M. Rottmayr fecit 1692*. (Viz tab. IX.).

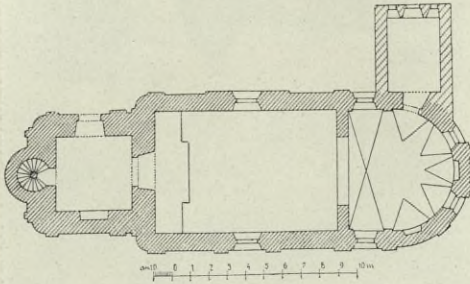

Obr. 312. Zábvoř. Obraz »Korunování P. Marie«.

Záboř: »Pieta«. Maloval J. M. Rottmayer.

2. Mrtvé tělo Kristovo držené dvěma anděly (1 *m* šir., 1'37 *m* vys.). Bezládné tělo Kristovo podpírá u pravého boku anděl; jiný anděl činí tak ze zadu pohlížeje dolů ve tvář Kristovu. Post. po kolena. Velmi dobrá práce italského původu z první pol. XVII stol.

Obr. 313. Zálezlice. Půdorys kostela.

3. Korunování P. Marie (1'24 *m* šir., 1'87 *m* vys. Dobrá práce se smělým skracováním postav, patrně návrh k malbě nástropní. Bůh Otec a Kristus drží korunu nad hlavou P. Marie klečící na oblacích, v nichž několik andělů se vznáší. Nejvýše holubice jakožto symbol Ducha sv. (viz obr. 312.).

Zálezlice.

Method V. (1879) 76 - 78.; Böhm 244—248.

Nalezeny tu nádoby rukou hnětené s úšky. Pam. VII., 577. Šnajdr, o. c. 27.

KOSTEL SV. MIKULAŠE. Nynější nízká stavba, patrně na místě budovy starší zřízená, provedena jest v nejstřízlivějším slohu barokním, kromě několika lisen a říms na zevnějšku žádných jiných okras stavitelských nevykazujícím.

Presbytář jest apsidovitý a klenutý (viz půdorys na obr. 313.) loď obdélníková, plochým stropem krytá. V průčelí nízká jednopatrová rozložitá věž s přiléhajícím točitým schodištěm.

Z barokního chudého zařízení nic nevyčníká.

Sousoší »Smrť Panny Marie« (1'20 *m* vysoké, 1'14 *m* široké), ze dřeva výborně řezané (viz obr. 315.). V popředí Panna Maria na polštáři klečící, jedním z apoštolů za ní stojícím pod pažemi držena. Po pravici její klečí svatý Jan, za ním stojí svatý Pavel; po levici těsně u apoštola Pannu Marii podpírající svatý Petr. Vedle něho stojí apoštol s dlouhými rovně dolů sčesanými vousy, jenž drží v pravé ruce nádobu se svěcenou vodou a v levici kropáč. Za ním jeden z apoštolů rozdmýchává v kaditelnici uhlí a druhý vedle něho chystá se vložit na ně z ložky kadidlo. Ostatní apoštolé stojí jednak v tiché póse, jednak ruce k nebi vztahují. Vý-

Obr. 314. Zálezlice. Soška z mrtvých vstavšího Vykupitele.

Obr. 315. Železnice. Sousoší »Smrť P. Marie«.

borně komponovaná scéna; mistrně podané tváře. Z počátku XVI. stol. *) Polychromie při nedávné opravě obnovena.

Soška z mrtvých vstavšího Vykupitele (0,62 m vys.), dřevěná. Tvář s vysokým čelem, obklopená nerozděleným vousem a dvěma proudy dlouhých vlasů. Ruce i nohy poněkud obhroublé. Celá soška jest polychromována; červený plášť pokryt velikými zlatými květy. Podstavec tvoří goticky profilovaný polygonní plinthus. Soška asi před 8 lety renovována.

*) Predella, na níž druhdy sousoší toto stálo, a o níž se ještě r. 1879 Lehner v Methodu zmiňuje, říká o ní, že byla ozdobena krásně malovanými obrazy sv. Anny, sv. Maří Magdaleny, Marie Salomy a dvou světíc s korunami vévodskými — přišla bohužel na zmar.

PŘED TÍM BYL KOLEM HLAVY NIMBUS SE TŘEMI GOTICKÝMI LILIEMI, A V HLAVĚ TKVĚL KROUŽEK, BYLAŤ TO PATRNĚ SOŠKA, JEŽ V DEN NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ OTVOREM V KLENBĚ CHRÁMOVÉ VZHŮRU VYTAHOVÁNA BYLA, JAKOŽ OBYČEJEM BÝVALO. (VIZ OBR. 314.).

TENTÁ

Obr. 316. Zálesnice. Nápis na zvonu čís. 1.

Před tím byl kolem hlavy nimbus se třemi gotickými liliemi, a v hlavě tkvěl kroužek, bylať to patrně soška, jež v den Nanebevstoupení Páně otvorem v klenbě chrámové vzhůru vytahována byla, jakož obyčejem bývalo. (Viz obr. 314.).

Křtitelnice cínová, trojohá, s hrubými, vousatými korunovanými hlavami, 0'51 *m* vysoká.

Kalich zcela jednoduchý a hladký se šestilupennou nohou, na jejímž rubu vyryt nápis:

KAVPEN DO CHRAMV
 S. MIKVLASSE OD ZADVSSI
 A. 1660 ZA PANOW. OS. K.
 P. P. KATERI. FEBRONY.
 SSMIDLOWI Z SSTERNFEL.
 K. S. GIR. A ABBA.

Zvony: 1. 0'81 *m* v prům., 0'67 *m* vys. s nápisem dvouřádkovým:

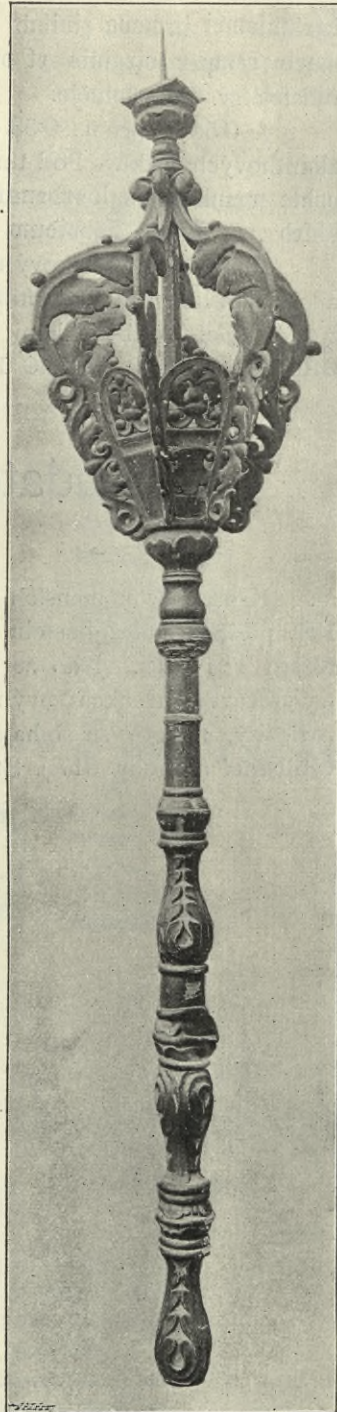
1. ř.: lefa bozyeho tysy-
 rzyeho rccc dewadesateho dru-
 heho slyt gest tento zvon
 przy[ed] wafku bozy w postye

2. ř.: fen fayden (viz fak-
 simile na obr. 317.).

Na plášti relief P. Marie.

2. 0'70 *m* prům., 0'58 *m* vys. Nápis: lefa bozyeho ty-
 sncieho rccc dewadesateho rctwr-
 tcho slyt gest tento zvon przyed
 hromnytemy. Nad tímto nápi-
 sovým pásem i pod ním řada
 drobných stilisovaných got. lilii.
 Kolkolem dolejšího okraje táhne
 se větévka ovinutá listovím.

3. 1 *m* prům., 0'80 *m* vys.
 Nápis: anno domini milesimo
 quingentesimo xxxviii illa cam-
 pana fua est in domo magictri

Obr. 317. Libiš (dodatkem). Svícník
 [hořejší polovice].

bartholomei in nova civitate pragensi ex hoc laus deo patri omnipotenti beate marie semper virginis et omnibus sanctis gloria ... Na plášti drobný reliefek sv. Bartoloměje.

4. 0.56 m prům., 0.53 m vys. Kolem hořejšího okraje řada svislých akantových lístkův. Pod tím vyrytý nápis: „Smilug se nade mnau Bozje podle velykeho mylosrdenswtwij sweho a podle mnozstwij Slitowanij swydyj szhled ... Bialm Dawidum padesaty.“

Na plášti obdélníkový reliefek znázorňující biblickou parabolu o bohatci a chudém lazarovi, pod čímž vyryto LVCAE CAP 16, dále podobný reliefek znázorňující svatbu v káni galilejské, a konečně nápis: BRICCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME ANNO 1552.

Dodatek k čl. „Libiš“.

(Strana 77.)

Kromě dvou menších dřevěných svícňů, jichž reprodukce na obraze 121. podána, náleží kostelu Libišskému ještě obrovský, 4 m vysoký ze dřeva řezaný svícník. Jeho žerď jest v hořejší polovici pěkně rozčlánkována a vyřezávanými akantovými listy ozdobena. Nahoře obhrouble řezaný rozložitý, nahoře se sbíhající koš, jímž protknuta jest železná tyč v trn vybíhající (viz obr. 317.). Stol. XVII. Uložen jest nyní v zemském museu.

SEZNAM MÍST.

Bečkovice Dolní. 1.	Kly. 60.	Romanov. 168.
Bosyně. 4.	Kokořín. 60.	Řepín. 169.
Brozánky. 4.	Koráb. 63.	Sedlec. 170.
Březinka. 4.	Krpy. 64.	Stránka. 171.
Byšice. 5.	Křivenice. 67.	Strážnice. 171.
Byškovice. 8.	Krvomlýn. 67.	Střednice. 171.
Citov. 8.	Libeň Vysoká. 67.	Šemanovice. 172.
Čiželice. 12.	Libiš. 67. a 204.	Šopka. 173.
Hořín. 17.	Liblice. 79.	Tajná (Tejno). 180.
Hradsko (Hrázsko). 35.	Lužec. 87.	Vlňoves (Vlnives). 181.
Chlomek. 38.	Mělník. 91.	Sv. Vojtěch u Neratovic.
184.
Chlumín (Klomín). 41.	Mlázice. 153.	Vrbno. 185.
Chodeč. 49.	Mšeno. 154.	Vteln. 188.
Choroušky. 49.	Nebužely. 156.	Vysoká. 193.
Chorušice. 49.	Neuberkovka. 161.	Záboř. 200.
Jenšovice. 56.	Obříství. 161.	Zálezlice. 201.
Kadlín. 56.	Podvlčí. 167.	
Kanina. 60.	Přívory. 167.	
Klomín viz Chlumín.	Radouň. 167.	

JMÉNA UMĚLCŮ.

Barisien F. H., malíř. 152.	Caracci Lud., malíř. 30.
Bartoloměj, zvonař. 46, 58, 60, 168, 204.	Cerasolla František, stavitel. 131.
Bauer Georg Ign., zlatník. 24.	Cranach Luk., malíř. 31.
Bayer Antonín, malíř. 167.	Čech Fr., malíř. 88.
Bellman C., zvonař. 133.	Dietrich Zachariáš, zvonař. 170.
Berger W., rytec. 167.	Dürer Albrecht, malíř. 45.
Brandl Petr, malíř. 142, 143.	Franck František Antonín, zvonař. 134.
Brikcí z Cimperku, zvonař. 55, 83, 132,
164, 168, 169, 183, 193, 204.	Fryč Tomáš, zvonař. 187.
Brokof, sochař. 34.	Gabbiani Ant. Domenico, malíř. 151.
	Hanuš, zvonař. 11, 190.

- Hess Bedřich, malíř. 89.
 Hoffman Baltazar, zvonař. 46, 164.
 Hytych Václav, zvonař. 16.
 Ignatius, malíř. 118.
 Jakub, zvonař. 184.
 Jan, zvonař. 11, 160.
 Jaroš Brněnský, zvonař. 161.
 Jeronym, zvonař. 14.
 Kramolin, malíř. 174.
 Kühner Frant. Jos., zvonař. 11, 170.
 Kühner Jan Jiří, zvonař. 91, 130.
 Lamprecht Gotfried, zlatník. 134.
 Lorago (Loraco), stavitel. 17.
 Löw Mikuláš, zvonař. 66, 197.
 Lutka Petr, stavitel. 67.
 Massanec Filip, malíř. 114.
 Matyáš (Mathias), zvonař. 187.
 Molitor Jan Petr, malíř. 17, 22.
 Müller, malíř. 31.
 Pakeni Jan, zlatník. 134.
 Pařízek A. 167.
 Petr Mladoboleslavský, zvonař. 199.
 Pherardino Alexander, malíř. 143.
 Platzzer Ign., sochař. 17, 34.
 Pricquey Jan, zvonař. 129, 130.
 Pursch Jan, sochař. 48.
 Rehrle Šeb., konvář. 40.
 Rottmayer J. M., malíř. 200.
 Senomatský ze Šternštat, zvonař. 179, 1
 Schmid Jiří, štukatér. 17.
 Schönfeld Antonín, zvonař. 173.
 Schönfeld František, zvonař. 131.
 Schunke Jan Kristian, zvonař. 197.
 Stanislav, zvonař. 164.
 Stern Josef, malíř. 134.
 Škreta Karel, malíř. 112, 142, 174.
 Tomášek, zvonař. 196.
 Tyl Michael, řezbář. 118.
 Václav, zvonař, viz Hytych.
 Weishaupt Jan Frant., hodinář. 62.
 Wendel, sochař. 34.
 Wrtilek Jan, malíř. 178.

OPRAVY A DOPLŇKY.

Str. 4. ř. 9. zdola místo »tab. I. 1—3.« čti »tab. I. 1, 2, 4, 6, 9, 13 a 14.«

Obraz na str. 235. uveřejněný (»Svatba v Káni Galilejské«) okreslil sobě r. 1737 pérem Jan Rudolf hrabě Sporck a na kopii svou připsal, že obraz pochází od Jana Pavla Pannini-ho (1695—1768). Kresba Sporckova chová se v knihovně Strahovské.

SEZNAM TABULEK.

1. I. Výběr praehistorických předmětů z Mělnicka.
 2. II. Obraz »Narození Páně« z polovice XVI. stol. v zámku Hořínském.
 3. III. Nástěnná malba »Klanění se sv. tří králův« z konce XIV. stol. v Libiši.
 4. IV. Část nástěnných maleb v kostele Libišském.
 5. V. Část malované klenby v proboštském kostele Mělnickém.
 6. VI. Obraz »Kristus na kříži« z poč. XVI. stol. v proboštském kostele Mělnickém.
 7. VI. b Obraz »Sv. Ludmila vyučuje sv. Václava od F. Massance.
 8. VII. Obraz »Sv. Václav peče hostie« v zámecké kapli. Od Petra J. Brandla.
 9. VIII. Vykládaná skříňka z konce XVI. stol.
 10. IX. Obraz »Pietà« od J. M. Rottmayra.
-

STAVY

- 1. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 2. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 3. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 4. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 5. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 6. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 7. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 8. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 9. Stavba objektu v rámci územního plánu.
- 10. Stavba objektu v rámci územního plánu.

STAVY

5. 61

zachovaly, určití — pokud možno — jich vznik a původ, odhadnouti uměleckou a historickou jich cenu a konečně označiti ony památky, na jejichž zachování obzvláště záleží. Vytčen tu programm úmorné drobné práce pro celá takřka pokolení pracovníků, práce však nevyhnutelné, aby se mohlo na jisto postavit, jak umění výtvarné v království Českém se vyvíjelo, odkud první motivy přicházely, jak se vytvářily, jakou měrou umělci cítili a spolupůsobili, a co přímo z ciziny k nám bylo přivezeno; neboť je to v obecnou znalost všech památek umění může se dojíti k ocenění vývoje toho umění neboli ku správným jeho dějinám. Mimo tento theoretický, velice žádoucí výsledek možno však i očekávati, že podrobné poznání, jak se umění u nás vyvíjelo, nezůstane bez účinku na umělce výtvarné, jakož i na správu zemskou a veřejnost naši, aby zachovány byly ony památky, jež pro vývoj umění domácího jsou zvláště charakteristické a naprosto zasluhují, aby byly ušetřeny a zachovány.

Archaeologická kommissee sestoupila se poprvé 8. května 1893, podala velesl. výboru zemskému dobré zdání o zachování památek domácího umění výtvarného a starožitností domácích vůbec, sjednala svá organizační pravidla, rozdělila se v odbory: praehistorický, historický a lidový. Jakožto přední úlohu vytkla si zdělati *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém*, snesla se na příslušných pravidlech a vyslala své delegaty do jednotlivých okresů. Jedenáctý díl soupisu předkládá se tuto veřejnosti.

Přední zásluhu o rychlé uskutečnění podniku tak vážného má zemské zastupitelstvo království Českého, které nejen poskytlo nezbytné podpory hmotné, ale i zvláštními oběžníky praesidialními doporučilo podnik ten úřadům samosprávným v příslušných okresech; také veledůstojné konsistoře vřelým doporučením podporovaly práce, jež ostatně i širší obecenstvo provázelo zájmem, porozuměním i všestrannou podporou.

S obzvláštním uznáním sluší podotknouti, že i peněžitá pomoc z okresů zkoumaných na důstojné vydání soupisu se dostavila.

Do soupisu jsou pojaty:

1. památky praehistorické krátkým označením;
2. památky umění stavitelského, sochařského, malířského od romanské doby do počátku XIX. století; předměty uměleckého průmyslu, pokud nejsou v majetku soukromém; stavby historicky důležité, jako hrady, opevnění, mosty a j.

Soupis bude se vydávati jazykem českým i v překladě německém pro každý politický okres zvlášť; ročně zamýšlí se vydati 4 až 5 okresů. Ke skupinám okresů podle starodávných krajů přidána bude úvodní stať o památkách lidového umění, a zároveň uvede se příslušná literatura. Při popisování ustanoveno šetřiti největší stručnosti.

 III 18906
 L. inw.

Druk. U. J. Zam. 356. 10.000.

PUBLIKA

ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSÉ PRI CESKE

AKADEMIL.

- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KOLÍNSKÉM. Napsal Karel B. Mádl. (Soupisu památek historických a uměleckých v království Českém svazek I.) Cena na papíře obyčejném 1 zl. 50 kr., na papíře velinovém 2 zl. 25 kr.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE KOLIN. Verfasst von K. B. Mádl. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmaale im Königreiche Böhmen, I. Band). Preis 2 fl. 25 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU LOUNSKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek II.) Cena na papíře obyčejném 1 zl. 20 kr., na papíře velinovém 1 zl. 80 kr.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE LAUN. Verfasst von Dr. Bohumil Matějka. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmaale im Königreiche Böhmen, II. Band). Preis 1 fl. 80 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU SEDLČANSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek III.) Cena 2 zl. 40 kr.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE SELČAN. Verfasst von Dr. A. Podlaha und Ed. Šittler. (Topographie der historischen und Kunst-Denkmaale im Königreiche Böhmen, III. Band). Preis 2 fl. 40 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ROUDNICKÉM. Napsal Dr. Bohumil Matějka. (Soupisu památek v království Českém svazek IV.) Cena 3 zl. 70 kr.
- TOPOGRAPHIE DER HISTORISCHEN UND KUNST-DENKMALE IM POLITISCHEN BEZIRKE RAUDNITZ. Verfasst von Dr. Boh. Matějka. (Band IV.) Preis K 7.40.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU MILEVSKÉM. Napsali Dr. A. Podlaha a Ed. Šittler. (Soupisu památek v království Českém svazek V.) Cena 3 zl. 40 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU MĚLNICKÉM. Napsal Dr. A. Podlaha. (Soupisu památek v království Českém svazek VI.) Cena 4 zl. 50 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU KLATOVSKÉM. Napsali Ferdinand Vaněk a Dr. Karel Hostaš: Soudní okresy Klatovský a Nýrský. F. A. Borovský: Soudní okres Plánický. (Soupisu památek v království Českém, svazek VII.) Cena 3 zl.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ČESKO-BUDĚJOVICKÉM. Sestavil Josef Braniš. (Soupisu památek v království Českém svazek VIII.) Cena 1 zl. 80 kr.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU ROKYCANSKÉM. Napsal Dr. Antonín Podlaha. (Svazek IX.) Cena K 6.—.
- SOUPIS PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH V POLITICKÉM OKRESU TREBONSKÉM. (Svazek X.) Cena 3 K 50 h.

WYDZIAŁY POLITECHNICZNE KRAKÓW

6

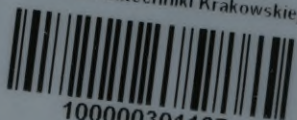
Biblioteka Politechniki Krakowskiej

III-307276

Kdn., Czapskich 4 — 678. 1. XII. 52. 10,000

Biblioteka Politechniki Krakowskiej

10000301127